။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

ပဉ္စကနိပါတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. သေခဗလဝဂ္ဂေါ

၁. သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. ပဉ္စကနိပါတဿ ပဌမေ ကာမံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေပိ ဗလဋ္ဌော ဧဝ, ပဋိပက္ခေဟိ ပန အကမ္ပနီယတ္တံ သာတိသယံ ဗလဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ – **"အဿဒ္ဓိယေ န ကမ္ပတီ"**တိ။

သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၆. ဝိတ္ထတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂-၆. ဒုတိယေ **ဟိရီယတီ**တိ လဇ္ဇတိ ဝိရဇ္ဇတိ။ ယသ္မာ ဟိရီ ဟာပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ, တသ္မာ **"ဇိဂုစ္ဆတီတိ အတ္ထော"**တိ ဝုတ္တံ။ **ဩတ္တပ္ပတီ**တိ ဥတ္တသတိ။ ဟာပုတ္တာသလက္ခဏာဥဟိ ဩတ္တပ္ပံ။

ပဂ္ဂဟိတဝီရိယောတိ သင်္ကောစံ အနာပန္နဝီရိယော။ တေနာဟ **"အနောသက္ကိတမာနသော"**တိ။ **ပဟာနတ္ထာယာ**တိ သမုစ္ဆိန္နတ္ထာယ။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒါ နာမ သမဓိဂမော ဧဝါတိ အာဟ **"ပဋိလာဘတ္ထာယာ"**တိ။

ဂတိအတ္ထာ ဓာတုသဒ္ဒာ ဗုဒ္ဓိအတ္ထာ ဟောန္တီတိ အာဟ **"ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထာယာ"**တိ။ မိဿကနယေနာယံ ဒေသနာ ဂတာတိ အာဟ **"ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ သမုစ္ဆေဒဝသေန စာ"**တိ။ တေနာဟ **"ဝိပဿနာပညာယ စေဝ မဂ္ဂပညာယ စာ"**တိ။ ဝိပဿနာပညာယ ဝိက္ခမ္ဘနကိရိယတော သာ စ ခေါ ပဒေသိကာတိ နိပ္ပဒေသိကံ ကတွာ ဒဿေတုံ **"မဂ္ဂပညာယ ပဋိလာဘသံဝတ္တနတော"**တိ ဝုတ္တံ။ ဒုက္ခက္ခယကမိနိဘာဝေပိ ဧသေဝ နယော။ **သမ္မာ**တိ ယာထာဝတော။ အကုပ္ပဓမ္မတာယ ဟိ မဂ္ဂပညာယ ခေပိတံ ခေပိတမေဝ, နာဿ ပုန ခေပနကိစ္စံ အတ္ထီတိ ဥပါယေန ဉာယေန သာ ပဝတ္တတီတိ အာဟ **"ဟေတုနာ နယေနာ"**တိ။ တတိယာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဝိတ္ထတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ကာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇. သတ္တမေ အသန္တိ လူနန္တိ တေနာတိ **အသိတံ,** အတ္တံ။ ဝိဝိဓာ အာဘဉ္စန္တိ ဘာရံ ဩလမ္ဗေန္တိ တေနာတိ **ဗျာဘင်္ဂီ,** ဝိခံ။ **ကုလပုတ္တော**တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓော ကုလပုတ္တော ဇာတိကုလပုတ္တော, အာစာရကုလပုတ္တော စ။ တတ္ထ ''တေန ခေါ ပန သမယေန ရဋ္ဌပါလော နာမ ကုလပုတ္တော တသ္မိံယေဝ ထုလ္လကောဋ္ဌိကေ အဂ္ဂကုလိကဿ ပုတ္တော''တိ (မ. နိ. ၂.၂၉၄) ဧဝံ အာဂတော ဥစ္စကုလပ္ပသုတော **ဇာတိကုလပုတ္တော** နာမ။ ''ယေ တေ ကုလပုတ္တာ သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၃၄) ဧဝံ အာဂတာ ပန ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကုလေ ပသုတာပိ အာစာရသမ္ပန္နာ **အာစာရကုလပုတ္တော** နာမ။ ဣဓ ပန အာစာရကုလပုတ္တော အဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **"ကုလပုတ္တောတိ

အာစာရကုလပုတ္တော”တိ။ **ယုတ္တ** န္တိ အနုစ္ဆဝိကံ, ဇဝံ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ အတ္ထော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ကာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. စဝနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈. အဋ္ဌမေ **သဒ္ဓာယာ** တိ ဣမိနာ အဓိဂမသဒ္ဓာ ဒဿိတာ။ စတုဗ္ဗိဓာ ဟိ သဒ္ဓာ – အာဂမနီယသဒ္ဓာ, အဓိဂမသဒ္ဓာ, ပသာဒသဒ္ဓာ, ဩကပ္ပနသဒ္ဓာတိ။ တတ္ထ **အာဂမနီယသဒ္ဓာ** သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာနံ ပဝတ္တာ ဟောတိ။ အာဂမနီယပ္ပဋိပဒာယ အာဂတာ ဟိ သဒ္ဓာ သာတိသယာ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပရောပဒေသေန ဝိနာ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုံ အဝိပရီတတော ဂဟေတွာ အဓိမုစ္စနတော။ သစ္စပ္ပဋိဝေဓတော အာဂတသဒ္ဓာ **အဓိဂမသဒ္ဓာ** သုပ္ပဗုဒ္ဓာဒီနံ ဝိယ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ ဗုဒ္ဓာဒီသု ဥပ္ပဇ္ဇနကပ္ပသာဒော **ပသာဒသဒ္ဓာ** မဟာကပ္ပိနရာဇာဒီနံ ဝိယ။ “ဇဝမေတ”န္တိ ဩက္ကန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ သဒ္ဒဟနဝသေန ကပ္ပနံ ဩကပ္ပနံ, တဒေဝ သဒ္ဓာတိ **ဩကပ္ပနသဒ္ဓာ** ။ တတ္ထ ပသာဒသဒ္ဓာ ပရနေယျရူပာ ဟောတိ, သဝနမတ္တေနပိ ပသီဒနတော။ ဩကပ္ပနသဒ္ဓာ သဒ္ဓေယျံ ဝတ္ထုံ ဩကဟိတွာ အနုပဝိသိတွာ “ဇဝမေတ”န္တိ ပစ္စက္ခံ ကရောန္တီ ဝိယ ပဝတ္တတိ။

စဝနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဌမအကရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉. နဝမေ **အပ္ပတိဿယော** တိ အပ္ပတိဿတော ဝ-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော။ ဂရုနာ ကိဿိဉ္စိ ဝုတ္တော ကရဝဝသေန ပတိဿဝနံ, ပတိဿတော, ပတိဿဝဘူတံ, တံသဘာဝဉ္စ ယံ ကိဉ္စိ ကရဝံ။ နတ္ထိ ဇတဿိံ ပတိဿတောတိ **အပ္ပတိဿတော,** ကရဝဝိရဟိတော။ တေနာဟ **“အဇေဋ္ဌကော အနီစဝုတ္တီ”** တိ။

ပဌမအကရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယအကရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀. ဒသမေ **ဝုဒ္ဓိ** န္တိအာဒီသု သီလေန **ဝုဒ္ဓိံ,** မဂ္ဂေန **ဝိရုဠှိံ,** နိဗ္ဗာနေန **ဝေပုလ္လံ** ။ သီလသမာဓီဟိ ဝာ **ဝုဒ္ဓိံ,** ဝိပဿနာမဂ္ဂေဟိ **ဝိရုဠှိံ,** ဖလနိဗ္ဗာနေဟိ **ဝေပုလ္လံ** ။ ဇတ္ထ စ ယဿ စတုဗ္ဗိဓံ သီလံ အခဏ္ဍာဒိဘာဝပ္ပတ္တိယာ သုပရိသုဒ္ဓံ ဝိသေသဘာဂိယတ္တာ အပ္ပကသိရေနေဝ မဂ္ဂဖလာဝဟံ သင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရဿ ဝိယ, သော တာဒိသေန သီလေန ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ ဝုဒ္ဓိံ အာပဇ္ဇိဿတိ။ တေန ဝုတ္တံ – “သီလေန ဝုဒ္ဓိ”န္တိ။ ယဿ ပန အရိယမဂ္ဂေါ ဥပ္ပန္နော, သော ဝိရုဠှမူလော ဝိယ ပါဒပေါ သုပ္ပတိဋ္ဌိတတ္တာ သာသနေ ဝိရုဠှိံ အာပန္နော နာမ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – “မဂ္ဂေန ဝိရုဠှိ”န္တိ။ ယော သဗ္ဗကိလေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တော, သော အရဟာ သီလာဒိဓမ္မက္ခန္ဓပါရိပူရိယာ သတိ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “နိဗ္ဗာနေန ဝေပုလ္လ”န္တိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အတ္ထော ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒုတိယအကရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သေခဗလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဗလဝဂ္ဂော

၁. အနနုဿုတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ **အဘိဇာနိတွတ** တိ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ဇာနိတွ။ **အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ တထာဂတ ဿာ**တိ ''တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော။ တထာ ဂတောတိ တထာဂတော။ တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂ တော။ တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော။ တထဒဿိတာယ တထာဂတော။ တထာဝါဒိတာယ တထာဂတော။ တထာကာရိတာယ တထာဂတော။ အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော''တိ ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေ ဟိ။ ဥသဘဿ ဣဒန္တိ **အာသဘံ,** သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ **''အာသဘံ ဌာနန္တိ သေဋ္ဌဋ္ဌာန''** န္တိ။ ပရတော ဒဿိ တဗလယောဂေန ''ဒသဗလောဟ''န္တိ **အဘိတနာဒံ နဒတိ။ ဗြဟ္မစက္က** န္တိ ဧတ္ထ သေဋ္ဌပရိယာယော။ **ဗြဟ္မ** သဒ္ဒေါတိ အာဟ **''သေဋ္ဌစက္က''** န္တိ။ စက္ကဉ္စေတံ ဓမ္မစက္ကံ အဓိပ္ပေတံ။

အနနုဿုတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃. တတိယေ ကာမံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေတပိ ဗလဋ္ဌော ဧဝ, ပဋိပက္ခေဟိ ပန အကမ္ပနီယတ္တံ သာ တိသယံ ဗလဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ **''မုဋ္ဌဿစ္စေ န ကမ္ပတီ''** တိ။

သံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဝိတ္ထတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. စတုတ္ထေ **သတိနေပက္ကေနာ** တိ သတိယာ နေပက္ကေန, တိက္ခဝိသဒသူရဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန နေပက္ကံ နာမ ပညာတိ အဓိပ္ပာယေန ''နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ''တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သတိ အညော နိဒ္ဒိဋ္ဌော နာမ ဟောတိ။ **သတိမာ**တိ စ ဣမိနာ သဝိသေသာ သတိ ဂဟိတာတိ ပရတောပိ ''စိရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ အနုဿရိတာ''တိ သတိကိစ္စမေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ, န ပညာကိစ္စံ, တသ္မာ **သတိနေပက္ကေနာ** တိ သတိယာ နေပက္ကဘာဝေနာ တိ သက္ကာ ဝိညာတုံ လဒ္ဓတောဝ။ ပစ္စယဝိသေသဝသေန အညဓမ္မနိရပေက္ခော သတိယာ ဗလဝဘာဝေါ။ တထာ ဟိ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေနပိ သဇ္ဈာယနသမ္မသနာနိ သမ္ဘဝန္တိ။

စိရကတမ္ပိ တိ အတ္တနာ တ ပရေန တ ကာယေန စိရကတံ စေတိယင်္ဂဏဝတ္တာဒိမဟာဝတ္တပ္ပဋိပတ္တိပူရဏံ။ **စိရ ဘာသိတမ္ပီ**တိ အတ္တနာ တ ပရေန တ တစာယ စိရဘာသိတံ သက္ကစ္စံ ဥဒ္ဒိသနဥဒ္ဒိသာပနဓမ္မာသာရဏဓမ္မဒေသနာဥပ နိသိန္နကပရိကထာအနုမောဒနီယာဒိဝသေန ပဝတ္တိတံ ဝစီကမ္မံ။ **သရိတာ အနုဿရိတာ** တိ တသ္မိံ ကာယေန စိရကတေ ကာယော နာမ ကာယဝိညတ္တိ, စိရဘာသိတေ တစာ နာမ ဝစီဝိညတ္တိ, တဒုဘယမ္ပိ ရူပံ, တံသမုဋ္ဌာပကာ စိတ္တစေတ သိကာ အရူပံ။ ဣတိ ဣမေ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဧဝံ နိရုဒ္ဓါတိ သရတိ စေဝ အနုဿရတိ စ, သတိသမ္ဗောဇ္ဈ ဂ်ံ သမုဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ ဗောဇ္ဈင်္ဂသမုဋ္ဌာပိကာ ဟိ သတိ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ တာယ သတိယာ သေ သကိံ သ ရဏေန သရိတာ, ပုနပ္ပုနံ သရဏေန အနုဿရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝိတ္ထတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၁၀. ဒဋ္ဌဗ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅-၂၀. ပဉ္စမေ **သဝိသယသ္မိံယေဝ** တိ အတ္တနော အတ္တနော ဝိသယေ ဧဝ။ **လောကိယလောကုတ္တရဓမ္မေ ကထေ တုန္တိ** လောကိယဓမ္မေ လောကုတ္တရဓမ္မေ စ တေန တေန ပဝတ္တိဝိသေသေန ကထေတုံ။ **စတူသု သောတာပတ္တိယင်္ဂ ေသူ**တိ သပ္ပုရိသသံသေဝေ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ ယောနိသောမနသိကာရော ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တီတိ ဣမေသု စတူသု

သောတာပတ္တိမဂ္ဂကာရဏေသု။ ကာမဉ္စ တေသု သတိအာဒယောပိ ဓမ္မာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာဝ တေဟိ ဝိနာ တေသံ အသမ္ဘဝတော , တထာပိ စေတ္ထ သဒ္ဓါ ဝိသေသတော ကိစ္စကာရီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဒ္ဓော ဧဝ ဟိ သပ္ပုရိသေ ပယိရုပါသတိ, သဒ္ဓမ္မံ သုဏာတိ, ယောနိသော စ အနိစ္စာဒိတော မနသိ ကရောတိ, အရိယမဂ္ဂဿ စ အနုဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဧတ္ထ သဒ္ဓါဗလံ ဒဋ္ဌဗ္ဗ”**န္တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသဗလေသုပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

စတူသု သမ္မပ္ပဓာနေသူတိ စတုဗ္ဗိဓေသမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာယ။ **စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသူ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ စ သောတာပတ္တိအင္ဂေသု သဒ္ဓါ ဝိယ, သမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာယ ဝီရိယံ ဝိယ စ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာယ ယသ္မာ “ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿ”န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. ၁.၁၀၆) ဝစနတော ပုဗ္ဗဘာဂေ ကိစ္စတော သတိ အဓိကာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, ဧဝံ သမာဓိကမ္မိကဿ သမာဓိ, “အရိယသစ္စဘာဝနာ ပညာဘာဝနာ”တိ ကတွာ တတ္ထ ပညာ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိကာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ပါကဋောယမတ္ထော။ အဓိဂမက္ခဏေ ပန သမာဓိပညာနံ ဝိယ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗလာနံ သဒ္ဓါဒီနံ သမတာဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ “ဧတ္ထ သဒ္ဓါဗလ”န္တိအာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ ဧတ္ထဂ္ဂဟဏံ ကတံ။

ဣဒါနိ သဒ္ဓါဒီနံ တတ္ထ တတ္ထ အတိရေကကိစ္စတံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထိဒံ ဥပမာ သံသန္ဒနံ – ရာဇပဉ္စမသဟာယာ ဝိယ ဝိမုတ္တိပရိပါစကာနိ ပဉ္စ ဗလာနိ။ နေသံ ကီဠနတ္ထံ ကေဠျံ ဝီထိဩတရဏံ ဝိယ ဗလာနံ ကေဠျံ ဝိပဿနာဝီထိဩတရဏံ, သဟာယေသု ပဌမာဒီနံ ယထာသကံ ဂေဟေဝ ဝိစာရဏာ ဝိယ သဒ္ဓါဒီနံ သောတာပတ္တိအင္ဂါဒီနိ ပတွာ ပုဗ္ဗင္ဂမတာ။ သဟာယေသု ဣတရေသံ တတ္ထ တတ္ထ တုဏှီဘာဝေ ဝိယ သေသဗလာနံ တတ္ထ တတ္ထ တဒနွယတာ, တဿ ပုဗ္ဗင္ဂမဿ ဗလဿ ကိစ္စာနုဂတာ။ န ဟိ တဒါ တေသံ သသမ္ဘာရပထဝီအာဒီသု အာပါဒီနံ ဝိယ ကိစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ, သဒ္ဓါဒီနံယေဝ ပန ကိစ္စံ ဝိဘူတံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ ပုရေတရံ တထာ ပစ္စယေဟိ စိတ္တသန္တာနဿ အဘိသင်္ခတတ္တာ။ ဧတ္ထ စ ဝိပဿနာကမ္မိကဿ ဘာဝနာ ဝိသေသတော ပဋုတရာတိ ဒဿနတ္ထံ ရာဇာနံ နိဒဿနံ ကတွာ ပညိန္ဒြိယံ ဝုတ္တံ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ သုဝိညေယျာနိ။

ဒဋ္ဌဗ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပဉ္စင်္ဂိကဝဂ္ဂေါ

၁-၂. ပဌမအကရဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁-၂၂. တတိယဿ ပဌမေ **အာဘိသမာစာရိက**န္တိ အဘိသမာစာရေ ဥတ္တမသမာစာရေ ဘဝံ။ ကိံ ပန တန္တိ အာဟ **"ဝတ္တဝသေန ပညတ္တသီလ"**န္တိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။ ဒုတိယေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမအကရဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. ဥပက္ကိလေသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၃-၂၄. တတိယေ **န စ ပဘာဝန္တ**န္တိ န စ ပဘာသမ္ပန္နံ။ **ပဘိဇ္ဇနသဘာဝ**န္တိ တာပေတ္ဝာ တာဠကဇ္ဇနပဘင်္ဂုရံ။ **အဝသေသံ လောဟ**န္တိ ဝုတ္တာဝသေသံ သဇာတိလောဟံ, ဝိဇာတိလောဟံ, ပိသာစလောဟံ, ကိတ္တိမလောဟန္တိ ဧဝံပဘေဒံ သဗ္ဗမ္ပိ လောဟံ။ **ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာနေနာ**တိ ဧတ္ထ နနု လောကိယကုသလစိတ္တဿပိ သုဝိသုဒ္ဓဿပိ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာနေနေဝ ဥပက္ကိလေသတာတိ? သစ္စမေတံ, ယသ္မိံ ပန သန္တာနေ နီဝရဏာနိ လဒ္ဓပ္ပတိဋ္ဌာနိ, တတ္ထ မဟဂ္ဂတကုသလဿပိ အသမ္ဘဝေ, ပဂေဝ လောကုတ္တရကုသလဿ။ ပရိတ္တကုသလံ ပန ယထာပစ္စယံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ နီဝရဏေဟိ ဥပဟတေ သန္တာနေ ဥပ္ပတ္တိယာ အပရိသုဒ္ဓံ ဟောန္တံ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ အပရိသုဒ္ဓဒီပကပလ္လိကဝဋ္ဋိတေလာဒိသန္နိဿယော ပဒီပော ဝိယ။ အပိစ နိပ္ပရိယာယတော ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာနေနေဝ တေသံ ဥပက္ကိလေသတာတိ ဒဿေန္တော **"ယဒဂ္ဂေန ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။ အာရမ္မဏေ ဝိက္ခိတ္တပ္ပဝတ္တိဝသေန စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဥပက္ကိလေသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အနုဂ္ဂဟိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅. ပဉ္စမေ **သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ**တိအာဒိနာ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ မတေန အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ အာရဒ္ဓာ, မဇ္ဈိမဘာဏကာ ပနေတ္ထ အညထာ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဝုတ္တဉှေတံ **မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၅၂) –

> **"အနုဂ္ဂဟိတာ"**တိ လဒ္ဓူပကာရာ။ **သမ္မာဒိဋ္ဌီ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဖလက္ခဏေ နိဗ္ဗတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိ ဖလံ အဿာတိ **စေတောဝိမုတ္တိဖလာ**။ တဒေဝ စေတောဝိမုတ္တိသင်္ခာတံ ဖလံ အာနိသံသော အဿာတိ **စေတောဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ**။ ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ စတုတ္ထဖလပညာ **ပညာဝိမုတ္တိ** နာမ, အဝသေသာ ဓမ္မာ **စေတောဝိမုတ္တီ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **"သီလာနုဂ္ဂဟိတာ"**တိအာဒီသု **သီလ**န္တိ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။ **သုတ**န္တိ သပ္ပာယဓမ္မဿဝနံ။ **သာကစ္ဆာ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနေ ခလနပက္ခလနစ္ဆေဒနကထာ။ **သမထော**တိ ဝိပဿနာပါဒိကာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော။ **ဝိပဿနာ**တိ သတ္တဝိဓာ အနုပဿနာ။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဉှိ ပူရေန္တဿ, သပ္ပာယဓမ္မဿဝနံ သုဏန္တဿ, ကမ္မဋ္ဌာနေ ခလနပက္ခလနံ ဆိန္ဒန္တဿ ဝိပဿနာပါဒိကာသု အဋ္ဌသု သမာပတ္တီသု ကမ္မံ ကရောန္တဿ, သတ္တဝိဓံ အနုပဿနံ ဘာဝေန္တဿ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဖလံ ဒေတိ။
>
> "ယထာ ဟိ မဓုရံ အမ္ဗပက္ကံ ပရိဘုဉ္ဇိတုကာမော အမ္ဗပေါတကဿ သမန္တာ ဥဒကကောဋ္ဌကံ ထိရံ ကတွာ ဗန္ဓတိ, ဃဋံ ဂဟေတွာ ကာလေန ကာလံ ဥဒကံ အာသိဉ္စတိ, ဥဒကဿ အနိက္ခမနတ္ထံ မရိယာဒံ ထိရံ ကရောတိ။ ယာ ဟောတိ သမီပေ ဝလ္လိ ဝါ သုက္ခဒဏ္ဍကော ဝါ ကိပိလ္လိကပုဋော ဝါ မက္ကဋ္ဌကဇာလံ ဝါ, တံ အပနေတိ, ခဏိတ္တိံ ဂဟေတွာ ကာလေန ကာလံ မူလာနိ ပရိခဏတိ, ဧဝမဿ အပ္ပမတ္တဿ ဣမာနိ ပဉ္စ ကာရဏာနိ ကရောတော သော အမ္ဗော ဝဍ္ဎိတွာ ဖလံ ဒေတိ, ဧဝံ သမ္ပဒမိဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရုက္ခဿ သမန္တာ

တော ကောဋ္ဌကဗန္ဓနံ ဝိယ ဟိ သီလံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ကာလေန ကာလံ ဥဒကသိဉ္စနံ ဝိယ ဓမ္မဿဝနံ, မရိယာဒာယ ထိရဘာဝကရဏံ ဝိယ သမထော, သမီပေ ဝလ္လိအာဒီနံ ဟရဏံ ဝိယ ကမ္မဋ္ဌာနေ ခလနပက္ခလနစ္ဆေဒနံ, ကာလေန ကာလံ ခဏိတ္တိ ဂဟေတွာ မူလခဏနံ ဝိယ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ ဘာဝနာ, တေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ အနုဂ္ဂဟိတဿ အမ္ဗရုက္ခဿ မဓုရဖလအနကာလော ဝိယ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ဓမ္မေဟိ အနုဂ္ဂဟိတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အရဟတ္တဖလအနံ ဝေဒိတဗ္ဗ”န္တိ။

ဧတ္ထ စ **လဒ္ဓူပကာရာ** တိ ယထာရဟံ နိဿယာဒိဝသေန လဒ္ဓပစ္စယာ။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အနုဂ္ဂဟိတဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသု စ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ ။ အနန္တရဿ ဟိ ဝိဓိ ပဋိသေဓော တ, အဂ္ဂဖလသမာဓိမှိ တပ္ပရိက္ခာရဓမ္မေသုယေဝ စ ကေဝလော စေတောပရိယာယော နိရုဠှောတိ **သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဖလက္ခဏေ**တိ အနန္တရံ ကာလန္တရေ စာတိ ဒုဝိဓေပိ ဖလက္ခဏေ။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန သဗ္ဗသံကိလေသေဟိ စေတောဝိမုစ္စတိ ဧတာယာတိ **စေတောဝိမုတ္တိ,** အဂ္ဂဖလပညံ ဌပေတွာ အဝသေသာ ဖလဓမ္မာ။ တေနာဟ **“စေတောဝိမုတ္တိ ဖလံ အဿာတိ, စေတောဝိမုတ္တိသင်္ခာတံ ဖလံ အာနိသံသော”**တိ။ သဗ္ဗကိလေသေဟိ စေတသော ဝိမုစ္စနသင်္ခာတံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနသညိတံ ပဟာနံ ဖလံ အာနိသံသော စာတိ ယောဇနာ။ ဣဓ စေတောဝိမုတ္တိသဒ္ဒေန ပဟာနမတ္တံ ဂဟိတံ, ပုဗ္ဗေ ပဟာယကဓမ္မာ။ အညထာ ဖလဓမ္မာ ဧဝ အာနိသံသောတိ ဂယှမာနေ ပုနဝစနံ နိရတ္ထကံ သိယာ။ **ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမ္မာတစာကမ္မန္တာဇီဝ သီလသဘာဝတ္တာ ဝိသေသတော သမာဓိဿ ဥပကာရာ, တထာ သမ္မာသင်္ကပ္ပော ဈာနသဘာဝတ္တာ။ တထာ ဟိ သော “အပ္ပနာ”တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ သမ္မာသတိသမ္မာတယာမာ ပန သမာဓိပက္ခိယာ ဧဝါတိ အာဟ **“အဝသေသာ ဓမ္မာ စေတောဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”**တိ။

စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလန္တိ အရိယမဂ္ဂဓိဂမဿ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ။ **သုတာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အတ္တနော စိတ္တပ္ပဝတ္တိအာရောစနဝသေန သဟ ကထနံ သံကထာ, သံကထာဝ **သာကစ္ဆာ** ။ ဣဓ ပန ကမ္မဋ္ဌာနပ္ပဋိဗဒ္ဓာတိ အာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနေ။ပေ.။ ကထာ”** တိ။ တဿ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဧကတရံ ဝိဓိယာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနံ ခလနံ, အနေကတရံ ပက္ခလနံ, တဒုဘယဿ ဝိစ္ဆေဒနီ အပနယနီ ကထာ **ခလနပက္ခလနစ္ဆေဒနကထာ။ ပူရေန္တဿာ** တိ ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿိတံ ကတွာ ဟာလေန္တဿ ဗြူဟေန္တဿ စ။ **သုဏန္တဿာ** တိ “ယထာဥဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနံ ဖာတိံ ဂမိဿတီ”တိ ဧဝံ သုဏန္တဿ။ တေနေဝ ဟိ **“သပ္ပာယဓမ္မဿဝန”** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကမ္မံ ကရောန္တဿာ** တိ ဘာဝနာနုယောဂကမ္မံ ကရောန္တဿ။ ပဉ္စသုပိ ဌာနေသု အန္တ-သဒ္ဒော ဟေတုအတ္ထဇောတနော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ “ယထာဟိ”တိအာဒိနာ ဝုစ္စမာနာ အမ္ဗူပမာ ယုဇ္ဇေယျ။

ဥဒကကောဋ္ဌကန္တိ ဇလာတဋ္ဋံ။ **ထိရံ ကတွာ ဗန္ဓတီ** တိ အသိထိလံ ဒဋ္ဌဟံ နာတိမဟန္တံ နာတိခုဒ္ဒကံ ကတွာ ယောဇေတိ။ **ထိရံ ကရောတီ**တိ ဥဒကသိဉ္စနကာလေ တတော တတော ပဝတ္တိတွာ ဥဒကဿ အနိက္ခမနတ္ထံ ဇလာတဋ္ဋဟဥ္စ ထိရတရံ ကရောတိ။ **သုက္ခဒဏ္ဍကော** တိ တဿေဝ အမ္ဗဂစ္ဆဿ သုက္ခကော သာခါသီသကော ။ **ကိပိလ္လိကပုဋ္ဌော**တိ တမ္ဗကိပိလ္လိကပုဋ္ဌော။ **ခဏိတ္တိ**န္တိ ကုဒါလံ။ **ကောဋ္ဌကဗန္ဓနံ ဝိယ သီလံ** သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝဍ္ဎနူပါယဿ မူလဘာဝတော။ **ဥဒကသိဉ္စနံ ဝိယ ဓမ္မဿဝနံ** ဘာဝနာယ ပရိဗြူဟနတော။ **မရိယာဒာယ ထိရဘာဝကရဏံ ဝိယ သမထော** ယထာဝုတ္တာယ ဘာဝနာဓိဋ္ဌာနာယ သီလမရိယာဒာယ ဒဋ္ဌီဘာဝဟေတုတော။ သမာဟိတဿ ဟိ သီလံ ထိရတရံ ဟောတိ။ **သမီပေ ဝလ္လိအာဒီနံ ဟရဏံ ဝိယ ကမ္မဋ္ဌာနေ ခလနပက္ခလနစ္ဆေဒနံ** ဣစ္ဆိတဗ္ဗဘာဝနာယ ဝိဗန္ဓနာပနယနတော။ **မူလခဏနံ ဝိယ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ ဘာဝနာ** တဿာ ဝိဗန္ဓဿ မူလဘူတာနံ တဏှာမာနဒိဋ္ဌီနံ ပလိခဏနတော။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ သုပရိသုဒ္ဓသီလဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇန္တဿ သပ္ပာယဓမ္မဿဝနံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, တတော ယထာသုတေ အတ္ထေ သာကစ္ဆာသမာပဇ္ဇနံ, တတော ကမ္မဋ္ဌာနဝိသောဓနေန သမထနိဗ္ဗတ္တိ, တတော သမာဟိတဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဝိပဿနာပာရိပူရိ, ပရိပုဏ္ဏာ ဝိပဿနာ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဗြူဟေတီတိ ဧဝမေတေသံ အင်္ဂါနံ ပရမ္ပရာယ သမ္မုခါ အနုဂ္ဂဏှနတော အယမာနုပုဗ္ဗီ ကထိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အနုဂ္ဂဟိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဝိမုတ္တာယတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ ဝိမုတ္တိယာ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော ဝိမုစ္စနဿ အာယတနာနိ ကာရဏာနိ **ဝိမုတ္တာယတနာနီ** တိ အာဟ – **“ဝိမုစ္စနကာရဏာနီ”**တိ။ **ဟဋ္ဌိအတ္ထံ ဇာနန္တဿာ** တိ “ဣဓ သီလံ အာဂတံ, ဣဓ သမာဓိ, ဣဓ ပညာ”တိအာဒိနာ တံတံဟဋ္ဌိအတ္ထံ ယာထာဝတော ဇာနန္တဿ။ **ဟဋ္ဌိံ ဇာနန္တဿာ** တိ တဒတ္ထဗောဓိနိံ ဟဋ္ဌိံ ယာထာဝတော ဥပဓာရေန္တဿ။ **တရုဏပီတီ**တိ သဉ္ဇာတမတ္တာ မုဒုကာ ပီတိ ဇာယတိ။ ကထံ ဇာယတိ? ယထာဒေသိတံ ဓမ္မံ ဥပဓာရေန္တဿ တဒနုစ္ဆဝိကမေဝ အတ္တနော ကာယတစာမနသောသမာစာရံ ပရိဂ္ဂဏှန္တဿ သောမနဿံ ပတ္တဿ ပမောဒလက္ခဏံ ဟမောဇ္ဇံ ဇာယတိ။ **တုဋ္ဌာကာရဘူတာ ဗလဝပီတီ** တိ ပုရိမုပ္ပန္နာယ ပီတိယာ ဝသေန လဒ္ဓာသေဝနတ္တာ အတိဝိယ တုဋ္ဌာကာရဘူတာ ကာယစိတ္တဒရထဿ ပဿမ္ဘနသမတ္ထတာယ ပဿဒ္ဓိယာ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထာ ဗလပ္ပတ္တာ ပီတိ ဇာယတိ။ ယသ္မာ နာမကာယေ ပဿဒ္ဓေ ရူပကာယောပိ ပဿဒ္ဓော ဧဝ ဟောတိ, တသ္မာ “နာမကာယော ပဿမ္ဘတီ”တွေဝ ဝုတ္တံ။

သုခံ ပဋိလဘတီတိ ဝက္ခမာနဿ စိတ္တသမာဓာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထံ စေတသိကံ နိရာမိသသုခံ ပဋိလဘတိ ဝိန္ဒတိ။ **သမာဓိယတီ**တိ ဧတ္ထ ပန န ယော ကောစိ သမာဓိ အဓိပ္ပေတော, အထ ခော အနုတ္တရသမာဓီတိ ဒဿေန္တော **“အရဟတ္တ။ပေ။ သမာဓိယတီ”** တိ အာဟ။ **“အယံ ဟိ”**တိအာဒိ တဿံ ဒေသနာယံ တာဒိသဿ ပုဂ္ဂလဿ ယထာဝုတ္တသမာဓိပဋိလာဘဿ ကာရဏဘာဝဝိဘာဝနံ, ယံ တထာ ဝိမုတ္တာယတနဘာဝတော။ **ဩသက္ကိတု** န္တိ ဒဿိတုံ။ **သမာဓိယေဝ သမာဓိနိမိတ္တ** န္တိ ကမ္မဋ္ဌာနပာဠိယာ အာရုဠှော သမာဓိ ဧဝ ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကဘာဝနာသမာဓိဿ ကာရဏဘာဝတော သမာဓိနိမိတ္တံ။ တေနာဟ **“အာစရိယဿ သန္တိကေ”** တိအာဒိ။

ဝိမုတ္တာယတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ သဗ္ဗသော ကိလေသဒုက္ခဒရထပရိဠာဟာနံ ဝိဂတတ္တာ သာတိသယမေတ္ထ သုခန္တိ ဝုတ္တံ **“အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေ သုခတ္တာ ပစ္စုပ္ပန္နသုခော”**တိ။ ပုရိမဿ ပုရိမဿ ဝသေန ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ လဒ္ဓာသေဝနတာယ သန္တပဏီတတရဘာဝပ္ပတ္တံ ဟောတီတိ အာဟ **“ပုရိမော။ပေ။ သုခဝိပါကော”**တိ။ **ကိလေသပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ** တိ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနေန လဒ္ဓတ္တာ။ **“ကိလေသပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဘာဝ** န္တိ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနဘာဝံ။ **လဒ္ဓတ္တာ** ပတ္တတ္တာ တဗ္ဘာဝံ ဥပဂတတ္တာ။ လောကိယသမာဓိဿ ပစ္စနီကာနိ နီဝရဏပဌမဇ္ဈာနနိကန္တိအာဒီနိ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာနိ, အညေ ကိလေသာ တရေတဗ္ဗာ။ ဣမဿ ပန အရဟတ္တသမာဓိဿ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓသဗ္ဗကိလေသတ္တာ န နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ တရေတဗ္ဗဉ္စ အတ္ထီတိ မဂ္ဂာနန္တရံ သမာပတ္တိက္ခဏေ စ အပ္ပယောဂေန အဓိဂတတ္တာ အပ္ပိတတ္တာ စ အပရိဟာနိဝသေန တ အပ္ပိတတ္တာ **န သသင်္ခါရနိဂ္ဂယှဟတရိတဂတော။ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တတ္တာ**တိ ဧတေန အပ္ပဝတ္တမာနာယပိ သတိယာ သတိဗဟုလတာယ သတော ဧဝ နာမာတိ ဒဿေတိ။ **ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေနာ**တိ ဧတေန ပရိစ္ဆိန္နဿတိယာ သတောတိ ဒဿေတိ။ **သေသေသူ**တိ ဉာဏေသု။

သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၉. ပဉ္စင်္ဂိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၈-၂၉. အဋ္ဌမေ ကရဇော ဝုစ္စတိ ပုပ္ဖသမ္ဘဝံ “ဂဗ္ဘာသယေ ကိရီယတီ”တိ ကတွာ။ ကရတော ဇာတော ကာယော **ကရဇကာယော,** တဒုပနိဿယော စတုသန္တတိရူပသမုဒာယော။ ကာမံ နာမကာယောပိ ဝိဝေကဇေန ပီတိသုခေန တထာလဒ္ဓူပကာရော, “အဘိသန္ဒေတီ”တိအာဒိဝစနတော ပန ရူပကာယော ဣဓ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဣမံ ကရဇကာယ”**န္တိ။ **အဘိသန္ဒေတီ** တိ အဘိသန္ဒနံ ကရောတိ။ တံ ပန အဘိသန္ဒနံ ဈာနမယေန ပီတိသုခေန ကရဇကာယဿ တိန္တဘာဝာပါဒနံ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ လူခဘာဝါပနယနန္တိ အာဟ **“တေမေတီ”**တိအာဒိ။ တယိဒံ အဘိသန္ဒနံ အတ္ထတော ယထာဝုတ္တပီတိသုခသမုဋ္ဌာနေဟိ ပဏီတရူပေဟိ ကာယဿ ပရိပ္ဖရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပရိသန္ဒေတီ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ သဗ္ဗံ ဧတဿ အတ္ထီတိ သဗ္ဗာဝ, တဿ **သဗ္ဗာဝတော** ။ အဝယဝါဝယဝိသမ္ဗန္ဓေ အဝယဝိနိ သာမိဝစနန္တိ အဝယဝဝိသယော **သဗ္ဗ**-သဒ္ဒော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သဗ္ဗကောဋ္ဌာသဝတော”**တိ။ **အဖုဋ္ဌံ နာမ န ဟောတိ** ယတ္ထ ယတ္ထ ကမ္မဇရူပံ, တတ္ထ တတ္ထ စိတ္တဇရူပဿ အဘိဗျာပနတော။ တေနာဟ **“ဥပါဒိန္နကသန္တတီ”** တိအာဒိ။

ဆေကောတိ ကုသလော။ တံ ပနဿ ကောသလ္လံ နဟာနီယစုဏ္ဏာနံ ကရဏေ ပိဏ္ဍိကရဏေ စ သမတ္ထတာဝ သေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **“ပဋိဗလော”**တိအာဒိ။ **ကံသ**-သဒ္ဒော ‘‘မဟတိယာ ကံသပာတိယာ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၆၁) သုဝဏ္ဏေ အာဂတော။‘‘ကံသော ဥပဟတော ယထာ’’တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၃၄) ကိတ္တိမလောဟေ။ ကတ္ထစိ ပဏ္ဏတ္တိမ တ္တေ ‘‘ဥပကံသော နာမ ရာဇာသိ, မဟာကံသဿ အတြဇော’’တိအာဒိ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၀.၁၆၄ ဃဋပဏ္ဍိတဇာတကဝဏ္ဏ နာ)။ ဣဓ ပန ယတ္ထ ကတ္ထစိ လောဟေတိ အာဟ **“ယေန ကေနစိ လောဟေန ကတဘာဇနေ”**တိ။ **သ္နေဟာနုဂတာ** တိ ဥဒကသိနေဟေန အနုပ္ပဝိသနဝသေန ဂတာ ဥပဂတာ။ **သ္နေဟပရေတာ** တိ ဥဒကသိနေဟေန ပရိဂတာ ဂတာ သမန္တ တော ဖုဋ္ဌာ။ တတော ဧဝ **သန္တရဗာဟိရာ ဖုဋ္ဌာ သ္နေဟေန** ။ ဧတေန သဗ္ဗသော ဥဒကေန တေမိတဘာဝမာဟ။ **န စ ပဃ္ဃရိ ဏီ**တိ ဧတေန တိန္တဿပိ တဿ ဃနထဒ္ဓဘာဝံ ဝဒတိ။ တေနာဟ **“န ဗိန္ဒုဗိန္ဒု”** တိအာဒိ။

တာယ တာယ ဥဒကသိရာယ ဥဗ္ဘိဇ္ဇတီတိ ဥဗ္ဘိဒံ, ဥဗ္ဘိဒံ ဥဒကံ ဧတဿာတိ **ဥဗ္ဘိဒောဒကော။ ဥဗ္ဘိန္နဥဒ ကော**တိ နဒီတီရေ ခတကူပကော ဝိယ ဥဗ္ဘိဇ္ဇနကဥဒကော။ **ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကော** တိ ဓာရာဝသေန ဥဋ္ဌဟနဥဒကော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဥဗ္ဘိဒောဒကောဝ ရဟဒော ဂဟိတော, န ဣတရောတိ အာဟ **“ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကဥ္ဟိ”** တိအာဒိ။ **ဓာရာနိပာတပုဗ္ဗုဠကေဟိ** တိ ဓာရာနိပာတေဟိ စ ဥဒကပုဗ္ဗုဠေဟိ စ။ ‘‘ဖေဏပဋလေဟိ စာ’’တိ ဝတ္တဗ္ဗံ, **သန္နိသိန္န မေဝ** အပရိက္ခောဘတာယ နိစ္စလမေဝ, သုပ္ပသန္နမေဝါတိ အဓိပ္ပာယော။ **သေသံ** ‘‘အဘိသန္ဒေတီ’’တိအာဒိကံ။

ဥပ္ပလာနီ တိ ဥပ္ပလဂစ္ဆာနိ။ **သေတရတ္တနီလေသု** တိ ဥပ္ပလေသု, သေတုပ္ပလရတ္တုပ္ပလနီလုပ္ပလေသူတိ အ တ္ထော။ **ယံ ကိဉ္စိ ဥပ္ပလံ ဥပ္ပလမေဝ** သာမညဂ္ဂဟဏတော။ **သတပတ္တ** န္တိ ဧတ္ထ **သတ**-သဒ္ဒော ဗဟုပရိယာ ယော ‘‘သတဂ္ဃီ’’တိအာဒီသု ဝိယ။ တေန အနေကသတပတ္တဿပိ သင်္ဂဟော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ လောကေ ပန ရတ္တံ ပဒုမံ, သေတံ ပုဏ္ဍရီကန္တိ ဝုစ္စတိ။ ယာဝ အဂ္ဂါ ယာဝ စ မူလာ ဥဒကေန အဘိသန္ဒနာဒိသမ္ဘဝဒဿနတ္ထံ **ဥ ဒကာနုဂ္ဂတ**ဂ္ဂဟဏံ။ ဣဓ ဥပ္ပလာဒီနိ ဝိယ ကရဇကာယော, ဥဒကံ ဝိယ တတိယဇ္ဈာနသုခံ။

ယသ္မာ **ပရိသုဒ္ဓေန စေတသာ** တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တမာဟ, တဉ္စ ရာဂါဒိဥပက္ကိလေသမလာပဂမတော နိရုပ က္ကိလေသံ နိမ္မလံ, တသ္မာ အာဟ **“နိရုပက္ကိလေသဋ္ဌေန ပရိသုဒ္ဓ”** န္တိ။ ယသ္မာ ပန ဟာရိဒ္ဒိယာ ဧဝ ပစ္စယဝိ သေသေန ပဝတ္တိဝိသေသော ပရိယောဒာတတာ သုဓန္တသုဝဏ္ဏဿ နိဃံသနေန ပဘဿရတာ ဝိယ, တသ္မာ အာဟ **“ပဘဿရဋ္ဌေန ပရိယောဒာတံ ဝေဒိတဗ္ဗ”** န္တိ။ **ဩဒါတ**န္တိ သြဒာတဝဏ္ဏံ။ **ဥတုဖရဏတ္ထ** န္တိ ဥတုနော ဖရဏဒဿန တ္ထံ။ **ဥတုဖရဏံ န ဟောတိ** သေသန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“တင်္ခဏ ။ပေ။ ဗလဝံ ဟောတီ”**တိ။ **ဝတ္ထံ ဝိယ ကရဇကာယော**တိ ယောဂိနော ကရဇကာယော ဝတ္ထံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ဥတုဖရဏသဒိသေန စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခေန ဖရိတ ဗ္ဗတ္တာ။ ပုရိသဿ သရီရံ ဝိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဥတုဖရဏဋ္ဌာနိယဿ သုခဿ နိဿယဘာဝတော။ တေ နာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ စ **“ပရိသုဒ္ဓေန စေတသာ”** တိ စေတောဂဟဏေန ဈာနသုခံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“ဥတုဖရဏံ ဝိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခ”** န္တိ။ နနု စ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ သုခမေဝ နတ္ထီတိ? သစ္စံ နတ္ထိ, သာတ လက္ခဏသန္တသဘာဝတ္တာ ပနေတ္ထ ဥပေက္ခာ ‘‘သုခ’’န္တိ အဓိပ္ပေတာ။ တေန ဝုတ္တံ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၃၂) ‘‘ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ, သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ’’တိ။

တဿ တဿ သမာဓိဿ သရူပဒဿနဿ ပစ္စယတ္တာ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ **ပစ္စဝေက္ခဏနိမိတ္တံ။ သမဘာရိတော**တိ သမပုဏ္ဏော။

မဏ္ဍဘူမိ တိ ပဟာဝဏ္ဏဘူမိ။ ယတ္ထ သလိလသိဉ္စနေန ဝိနာဝ သဿာနိ ဌိတာနိ သမ္ပဇ္ဇန္တိ။ ယုဂေ ယောဇေတဗ္ဗ ဇာနိ ယောဂ္ဂါနိ, တေသံ အာစရိယော **ယောဂ္ဂါစရိယော** ။ တေသံ သိက္ခာပနတော ဟတ္ထိအာဒယောပိ ‘‘ယောဂ္ဂ’’တိ ဝု စ္စန္တီတိ အာဟ ဟတ္ထိဒမ္မာဒီနံ ‘‘အဿဒမ္မသာရထိ’’တိ။ **ယေန ယေနာ**တိ စတူသု မဂ္ဂေသု ယေန ယေန မဂ္ဂေန။ **ယံ ယံ ဂတိ** န္တိ ဇဝသမဇဝတာဒိဘေဒာသု ဂတီသု ယံ ယံ ဂတိံ။ နဝမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဉ္စင်္ဂိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. နာဂိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ **ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒာ** တိ ဥဒ္ဓံ ဥဂ္ဂတတ္တာ ဥစ္စော ပတ္ထဋ္ဌော မဟန္တော ဝိနိဗ္ဗိဇ္ဈိတ္ဂွာ ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျော သဒ္ဒော ဧတေသန္တိ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ။ ဝစီဃောသောပိ ဟိ ဗဟူဟိ ဧကဇ္ဈံ ပဝတ္တိတော အတ္တတော သဒ္ဒတော စ ဒုရဝဗောဓော ကေဝလံ မဟာနိဂ္ဃောသော ဧဝ ဟုတ္ဂွာ သောတပထမာဂစ္ဆတိ။ **မစ္ဆဝိလောပေ**တိ မစ္ဆာနံ ဝိလုမ္ပိတ္ဂွာ ဝိယ ဂဟဏေ, မစ္ဆာနံ တ ဝိလုမ္ပနေ။ ကေဝဋ္ဋာနဉ္ဟိ မစ္ဆပစ္ဆိဋ္ဌပိတဋ္ဌာနေ မဟာဇနော သန္နိပတိတ္ဂွာ "ဣဓ အညံ ဧကံ မစ္ဆံ ဒေဟိ, ဧကံ မစ္ဆဖာလံ ဒေဟီ"တိ, "ဧတဿ တေ မဟာ ဒိန္နော, မယှံ ခုဒ္ဒကော"တိ ဧဝံ ဥစ္စာသဒ္ဒံ မဟာသဒ္ဒံ ကရောန္တိ။ မစ္ဆဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဇာလေ ပက္ခိတ္တေပိ တသ္မိံ ဌာနေ ကေဝဋ္ဋာ စေဝ အညေ စ "ပဝိဋ္ဌော ဂဟိတော"တိ မဟာသဒ္ဒံ ကရောန္တိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **အသုစိသုခ**န္တိ ကာယာသုစိသန္နိဿိတတ္တာ ကိလေသာသုစိသန္နိဿိတတ္တာ စ အသုစိသန္နိဿိတသုခံ။ **နေက္ခမ္မသုခဿာ** တိ ကာမတော နိက္ခမန္တဿ သုခဿ။ **ပဝိဝေကသုခဿာ** တိ ဂဏသင်္ဂဏိကတော ကိလေသသင်္ဂဏိကတော စ ဝိဂတဿ သုခဿ။ **ဥပသမသုခဿာ** တိ ရာဂါဒိဝူပသမာဝဟဿ သုခဿ။ **သမ္ဗောဓသုခ** န္တိ မဂ္ဂသင်္ခါတဿ သမ္ဗောဓဿ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ သုခံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

နာဂိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စင်္ဂိကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သုမနဝဂ္ဂေါ

၁. သုမနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **သတက္ကကူ**တိ သတသိခရော, အနေကကူဋောတိ အတ္ထော။ ဣဒံ တဿ မဟာမေဃဘာဝဒဿနံ။ သော ဟိ မဟာဝဿံ ဝဿတိ။ တေနေတဟ – **“ဣတော စိတော စ ဥဋ္ဌိတေန ဝလာဟကကူဋသတေန သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော”**တိ။ **ဒဿနသမ္ပန္နော** တိ ဧတ္ထ ဒဿနံ နာမ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ။ သော ဟိ ပဌမံ နိဗ္ဗာနဒဿနတော “ဒဿန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယဒိပိ တံ ဂောတြဘု ပဌမတရံ ပဿတိ, ဒိသွာ ပန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ ကိလေသပ္ပဟာနဿ အကရဏတော န တံ “ဒဿန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယဥ္ဟိ တံ ဉာဏံ။ မဂ္ဂဿ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတာသာမညေန စေတံ ဝုတ္တံ, န နိဗ္ဗာနပဋိဝိဇ္ဈနေန, တသ္မာ ဓမ္မစက္ခုံ ပုနပ္ပုနံ နိဗ္ဗတ္တနေန ဘာဝနံ အပ္ပတ္တံ ဒဿနံ, ဓမ္မစက္ခုဉ္စ ပရိညာဒိကိစ္စကရဏေန စတုသစ္စဓမ္မဒဿနံ တဒဘိသမယောတိ နတ္ထေတ္ထ ဂောတြဘုဿ ဒဿနဘာဝပတ္တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

သုမနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. စုန္ဒီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂. ဒုတိယေ “အရိယကန္တေဟိ သီလေဟိ သမန္နာဂတော”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၁၇၉) အရိယကန္တာနီတိ ပဉ္စသီလာနိ အာဂတာနိ။ အရိယကန္တာနိ ဟိ ပဉ္စသီလာနိ အရိယာနံ ကန္တာနိ ပိယာနိ, ဘဝန္တရဂတာပိ အရိယာ တာနိ န ဝိဇဟန္တိ။ ဣဓ ပန “ယာဝတာ, စုန္ဒ, သီလာနိ အရိယကန္တာနိ သီလာနိ, တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ပေ.။ အဂ္ဂေ တေ ပရိပူရကာရိနော”တိ ဝုတ္တတ္တာ မဂ္ဂဖလာနိ သီလာနိ အဓိပ္ပေတာနီတိ အာဟ **“အရိယကန္တာနိ သီလာနီတိ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာနိ သီလာနီ”**တိ။

စုန္ဒီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဥဂ္ဂဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၃. တတိယေ **သဗ္ဗပဌမံ ဥဋ္ဌာနသီလာ** တိ ရတ္တိယာ ဝိဘာယနဝေလာယ သာမိကေ ပရိဇနေ သေယျာယ အဝုဋ္ဌိတေ သဗ္ဗပဌမံ ဥဋ္ဌာနသီလာ။ သာမိကံ ဒိသွာ နိသိန္နာသနတော အဂ္ဂိဒဟာ ဝိယ ပဌမမေဝ ဝုဋ္ဌဟန္တီတိ တ **ပုဗ္ဗုဋ္ဌာယိနိယော။ ကိံကာရ**န္တိ ကိံကရဏီယံ, ကိံကရဏဘာဝေန ပုစ္ဆိတွာ ကာတဗ္ဗဝေယျာဝစ္စန္တိ အတ္ထော။ တံ ပဋိသ္သုဏန္တာ ဝိစရန္တီတိ **ကိံကာရပဋိဿာဝိနိယော** ။ မနာပံယေဝ ကိရိယံ ကရောန္တိ သီလေနာတိ **မနာပစာရိနိယော**။ ပိယမေဝ ဝဒန္တိ သီလေနာတိ **ပိယဝါဒိနိယော**။

တတ္ထုဟယာယာ တိ တတ္ထ ကမ္မေ သာဓေတဗ္ဗဥပာယဘူတာယ ဝီမံသာယ။ တေနာဟ **“တသ္မိံ ဥဏ္ဏာကပ္ပာသသံဝိဓာနေ”**တိအာဒိ။ **အလံ ကာတု**န္တိ ကာတုံ သမတ္ထာ။ **အလံ သံဝိဓာတု**န္တိ ဝိဓာရေတုံ သမတ္ထာ။ တေနာဟ **“အလံ ကာတုံ အလံ သံဝိဓာတုန္တိ အတ္တနာ ကာတုမ္ပိ ပရေဟိ ကာရာပေတုမ္ပီ”** တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဥဂ္ဂဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. သီဟသေနာပတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၄-၃၅. စတုတ္ထေ **သန္ဒိဋ္ဌိက** န္တိ အသမ္ပရာယိကတာယ သာမံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သယံ အနုဘဝိတဗ္ဗံ အတ္တပစ္စက္ခံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကန္တိ အတ္ထော။ **န သဒ္ဓာမတ္တကေနေဝ တိဋ္ဌတီ** တိ “အနံ နာမ သာဓု သုန္ဒရံ, ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ ပသတ္ထ”န္တိ ဧဝံ သဒ္ဓာမတ္တကေနေဝ န တိဋ္ဌတိ။ **ယံ အနံ ဒေတီ**တိ ယံ ဒေယျဓမ္မံ ပရဿ ဒေတိ။ **တဿ ပတိ ဟုတွာ** တိ တဗ္ဗ

ဗိသယံ လောဘံ သုဋ္ဌု အဘိဘဝန္တော တဿ အဓိပတိ ဟုတွာ ဒေတိ။ တေန အနဓိဘဝနီယတ္တာ **န အသော န သဟာယော**တိ။ တတ္ထ တဒုဘယံ အန္ဝယတော ဗျတိရေကတော စ ဒဿေတုံ **"ယော ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အသော ဟုတွာ ဒေတိ** တဏှာဟာအသဗျဿ ဥပဂတတ္တာ။ **သဟာယော ဟုတွာ ဒေတိ** တဿ ပိယဘာတဝိဿဇ္ဇနတော။ **သာမီ ဟုတွာ ဒေတိ** တတ္ထ တဏှာဟာအသဗျတော အတ္တာနံ မောစေတွာ အဘိဘုယျ ပဝတ္တနတော။ အထ တယော အနသီလတာယ အယကော ပုဂ္ဂလော, သော အနေ ပဝတ္တိဘေဒေန အနအသော, အနသဟာယော, အနပတီတိ တိပ္ပကာရော ဟောတိ။ တဒဿ တိပ္ပကာရတံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေတုံ **"ယော ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အာတဗ္ဗဒ္ဓေန **အနံ,** အန္နဟာနာဒိ။

တတ္ထ ယံ အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇတိ, တဏှာဟာဓိပန္နတာယ တဿ ဝသေန ဝတ္တနတော အသော ဝိယ ဟောတိ။ ယံ ပရေသံ ဒီယတိ, တတ္ထာပိ အန္နဟနသာမညေန ဣဒံ ဝုတ္တံ **"အနသဒ္ဒာတဿ ဒေယျဓမ္မဿ အသော ဟုတွာ"**တိ။ **သဟာယော ဟုတွာ ဒေတိ** အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဿ ပရေသံ အာတဗ္ဗဿ စ သမသမံ ဌပနတော။ **ပတိ ဟုတွာ ဒေတိ** သယံ ဒေယျဓမ္မဿ ဝသေ အဝတ္တိတွာ တဿ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တာပနတော။ အပရော နယော – ယော အတ္တနာ ပဏီတံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ ပရေသံ နိဟီနံ ဒေတိ, သော **အနအသော** နာမ တန္နိမိတ္တနိဟီနဘာတပတ္တိတော။ ယော ယာဒိသံ အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇတိ, တာဒိသမေဝ ပရေသံ ဒေတိ, သော **အနသဟာယော** နာမ တန္နိမိတ္တဟီနာဓိကဘာဝဝိဝဇ္ဇနေန သဒိသဘာဝပတ္တိတော။ ယော အတ္တနာ နိဟီနံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ ပရေသံ ပဏီတံ ဒေတိ, သော **အနပတိ** နာမ တန္နိမိတ္တသေဋ္ဌဘာတပတ္တိတော။

နိတ္တေဇဘူတော တေဇဟာနိပ္ပတ္တိယာ။ သဟ ဗျတိ ဂစ္ဆတီတိ သဟဗျော, သဟပဝတ္တနကော, တဿ ဘာတော **သဟဗျတာ,** သဟပဝတ္တီတိ အာဟ **"သဟဘာဝံ ဧကီဘာဝံ ဂတာ"**တိ။ **အသိတဿာ** တိ တ အဗန္ဓဿ, တဏှာဗန္ဓနေန အဗန္ဓဿာတိ အတ္ထော။ ပဥ္စမံ ဥတ္တာနမေဝ။

သီဟသေနာပတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၇. ကာလအနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၆-၃၇. ဆဋ္ဌေ **အာရာမတော**တိ ဖလာရာမတော။ **ပဌမုပ္ပန္နာနီ** တိ သဗ္ဗပဌမံ သုဇာတာနိ။ **ဘာသိတညူ**တိ ဘိက္ခူ ယာရဒ္ဒတရေ ဌိတာ ကိဥ္စာပိ တုဏှီ ဟောန္တိ, အတ္ထတော ပန "ဘိက္ခံ ဒေထာ"တိ ဝဒန္တိ နာမ အရိယာယ ယာစနာယ။ ဝုတ္တဥှေတံ "ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တိ, သော အရိယာနံ ယာစနာ"တိ။ တတ္ရ ယေ "မယံ ပစာမ, ဣမေ န ပစန္တိ, ပစမာနေ ပတွာ အလဘန္တာ ကုဟိံ လဘိဿန္တီ"တိ ဒေယျဓမ္မံ သံဝိဘဇန္တိ, တေ **ဘာသိတညူ** နာမ ဥတွာ ကတွာ တဗ္ဗဿ ကရဏတော။ **ယုတ္တပ္ပတ္တကာလေ** တိ အတုံ ယုတ္တပ္ပတ္တကာလေ။ **အပ္ပဋိတနစိတ္တော** တိ အနိဝတွာ တနစိတ္တော။ သတ္တမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ကာလအနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၈. အဋ္ဌမေ **အနုကမ္ပန္တီ** တိ "သဗ္ဗေ သတ္တာ သုခီ ဟောန္တု အဝေရာ အဗျာပဇ္ဇာ"တိ ဧဝံ ဟိတဖရဏေန အနုဂ္ဂဏှန္တိ။ အပိစ ဥပဋ္ဌာကာနံ ဂေဟံ အညေ သီလဝန္တေ သဗ္ရဟ္မစာရိနော ဂဟေတွာ ပဝိသန္တာပိ **အနုဂ္ဂဏှန္တိ** နာမ။ **နီစဝုတ္တိ** န္တိ ပဏိပာတသီလံ။ **ကောဓမာနထဒ္ဓတာယ ရဟိတ** န္တိ ကောဓမာနဝသေန ဥပ္ပန္နော ယော ထဒ္ဓဘာတော စိတ္တဿ ဥဒ္ဓုမာတလက္ခဏော, တေန ဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ **သောရစ္စေနာ** တိ "တတ္ထ ကတမံ သောရစ္စံ? ယော ကာယိကော အဝီတိက္ကမော, တစသိကော အဝီတိက္ကမော, ကာယိကတစသိကော အဝီတိက္ကမော, ဣဒံ ဝုစ္စတိ သောရစ္စံ။ သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော သောရစ္စ"န္တိ ဧဝမာဂတေန သီလသံဝရသင်္ခာတေန သောရတဘာဝေန။ **သခိလ**န္တိ "တတ္ထ ကတမံ သာခလျံ? ယာ သာ တစာ ထဒ္ဓကာ ကက္ကသာ ဖရုသာ ကဋုကာ အဘိသဇ္ဇနီ ကောဓသာမန္တာ အသမာဓိသံဝတ္တနိကာ, တထာရူပိံ တစံ ပဟာယ ယာ သာ တစာ နေလာ ကဏ္ဏသုခါ ပေမနီယာ ဟဒယင်္ဂမာ ပေါရီ ဗဟုဇနကန္တာ ဗဟုဇနမနာပါ, တထာရူပိံ တစံ ဘာသိတာ ဟောတိ။ ယာ တတ္ထ သဏှတစတာ သခိလတစတာ အဖ

ရုသတစတာ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ သာခလျ”န္တိ (ဓ. သ. ၁၃၅၀) ဇဝံ ဝုတ္တေန သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေန သမန္နာဂတံ။ တေနာ ဟ **“သခိလန္တိ သမ္မောဒက”** န္တိ။

သဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ပုတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၉-၄၀. နဝမေ **ဘတောတိ** ပောသိတော။ တံ ပန ဘရဏံ ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ သုခပစ္စယူပဟရဏေန ဒုက္ခ ပစ္စယာပဟရဏေန စ ပဝတ္တိတန္တိ ဒဿေတုံ **“အမ္ဓေဟဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဟတ္ထပာဒဝဍ္ဎနာဒီဟီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန မုခေန သိင်္ဃာနိကာပနယနနှာပနမဏ္ဍနာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ မာတာပိတူနံ သန္တကံ ခေတ္တာဒိံ အဝိနာသေတွာ ရ က္ခိတံ တေသံ ပရမ္ပရာယ ဌိတိယာ ကာရဏံ ဟောတီတိ အာဟ **“အမှာကံ သန္တကံ။ပေ။ ကုလဝံသော စိရံ ဌဿ တီ”**တိ။ **သလာကဘတ္တာဒီနိ အနုပစ္ဆိန္ဒိတွာ**တိ သလာကဘတ္တာဒီနိ အဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ ယသ္မာ အယဖ္ပပဋိ လာဘဿ ယောဂျဘာဝေန ဝတ္တမာနောယေဝ အယဿ ပဋိပဇ္ဇိဿတိ, န ဣတရောတိ အာဟ **“ကုလဝံသာနုရူပ ယ ပဋိပတ္တိယာ”**တိအာဒိ ။ **အတ္တနာ အာယဇ္ဇာရဟံ ကရောန္တော**တိ အတ္တာနံ အာယဇ္ဇာရဟံ ကရောန္တော။ မာတာပိ တရော ဟိ အတ္တနော ဩတဒေ အဝတ္တမာနေ မိစ္ဆာပဋိပန္နေ အာရကေ ဝိနိစ္ဆယံ ဂန္တွာ အပုတ္တေ ကရောန္တိ, တေ အ ယဇ္ဇာရဟာ န ဟောန္တိ။ ဩတဒေ ဝတ္တမာနေ ပန ကုလသန္တကဿ သာမိကေ ကရောန္တိ။ **တတိယဒိဝသတော ပဋ္ဌာယာ**တိ မတဒိဝသတော တတိယဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဒသမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပုတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သုမနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မုဏ္ဍရာဇဝဂ္ဂေါ

၁-၂. အာဒိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၁-၄၂. ပဉ္စမသ္မိံ ပဌမေ **ဥဋ္ဌာနဝီရိယာဓိဂတေဟီ**တိ တ ဥဋ္ဌာနေန စ ဝီရိယေန စ အဓိဂတေဟိ။ တတ္ထ **ဥဋ္ဌာန**န္တိ ကာယိကံ ဝီရိယံ။ **ဝီရိယ**န္တိ စေတသိကန္တိ ဝဒန္တိ။ **ဥဋ္ဌာန**န္တိ တ ဘောဂုပ္ပာဒနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တတာ။ **ဝီရိယံ** တဇ္ဇော ဥဿာဟော။ **ပီဏိတ**န္တိ ဓာတံ သုတိတ္တံ။ တထာဘူတော ပန ယသ္မာ ထူလသရီရော ဟောတိ, တသ္မာ **"ထူလံ ကရောတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

အာဒိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ကလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃. တတိယေ **အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တီ**တိ "တောနိ အာယုအာဒီနိ ပတ္ထယန္တေန အပ္ပမာဒေ ကာတဗ္ဗော"တိ အပ္ပမာဒမေဝ ပသံသန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ ယသ္မာ တ ပုညကိရိယာသု ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ, တသ္မာ အာယုအာဒီနိ ပတ္ထယန္တေန အပ္ပမာဒေဝ ကာတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ပုရိမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ "ပုညကိရိယာသူ"တိ ပဒဿ "အပ္ပမတ္တော"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ ယသ္မာ ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ, ယသ္မာ စ ပုညကိရိယာသု အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂတော ဟောတိ, တသ္မာ အာယုအာဒီနိ ပတ္ထယန္တေန အပ္ပမာဒေဝ ကာတဗ္ဗော။ ဒုတိယသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ။ ကတ္ထာတိ? ပုညကိရိယာသု။ ကသ္မာတိ စေ? ယသ္မာ အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂ္ဂဏှာတိ ပဏ္ဍိတော, တသ္မာတိ အတ္ထော။ **အတ္ထပ္ပဋိလာဘေနာ**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိဟိတပ္ပဋိလာဘေန။

ကလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. မနာပဒာယီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄. စတုတ္ထေ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တံ **မနောမယ**န္တိ အာဟ **"သုဒ္ဓာဝါသေသု ဧကံ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တံ ဒေဝကာယ"**န္တိ။ သတိပိ ဟိ သဗ္ဗသတ္တာနံ အဘိသင်္ခါရမနသာ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေ ဗာဟိရပစ္စယေဟိ ဝိနာ မနသာဝ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ **"မနောမယာ"**တိ ဝုစ္စန္တိ ရူပာဝစရသတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ ကာမဘာဝေ ဩပပာတိကသတ္တာနမ္ပိ မနောမယဘာဝေ အာပဇ္ဇတီတိ စေ? န, တတ္ထ ဗာဟိရပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗတာသင်္ကာယ ဧဝ အဘာဝတော "မနသာဝ နိဗ္ဗတ္တာ"တိ အဝဓာရဏာသမ္ဘဝတော။ နိရုဠှော ဟော တယံ လောကေ မနောမယတေဟာရော ရူပာဝစရသတ္တေသု။ တထာ ဟိ "အန္နမယော, ပာဏမယော, မနောမယော, အာနန္ဒမယော, ဝိညာဏမယော"တိ ပဉ္စဓာ အတ္တာနံ ဝေဒတဒိနောပိ ဝဒန္တိ။ ဥစ္ဆေဒတဒိနောပိ ဝဒန္တိ "ဒိဗ္ဗော ရူပီ မနောမယော"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၈၇)။ **တီသု တ ကုလသမ္ပတ္တီသူ**တိ ဗြာဟ္မဏခတ္တိယဝေဿသင်္ခါတေသု သမ္ပန္နကုလေသု။ **ဆသု တ ကာမသဂ္ဂေသူ**တိ ဆသု ကာမာဝစရဒေဝေသု။

မနာပဒာယီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. ပုညာဘိသန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၅-၄၆. ပဉ္စမေ **အသင်္ချေယျော**တိ အာဠှကဂဏနာယ အသင်္ချေယျော။ ယောဇနဝသေန ပနဿ သင်္ခါ အတ္ထိ ဟေဋ္ဌာ မဟာပထဝိယာ ဥပရိ အာကာသေန ပရိသမန္တတော စက္ကဝာဠပဗ္ဗတေန မဇ္ဈေ တတ္ထ တတ္ထ ဌိတကေဟိ ဒီပပဗ္ဗတပရိယန္တေဟိ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ဇာနန္တေန ယောဇနတော သင်္ခါတုံ သက္ကာတိ ကတွာ။ မဟာသရီရမစ္ဆကုမ္ဘိလယက္ခရက္ခသမဟာနာဂဒာနဝါဒီနံ သဝိညာဏကာနံ ဗလဝမုခဟတာလာဒီနံ အဝိညာဏကာနံ ဘေရဝါရမ္မဏာနံ ဝသေန **ဗဟုဘေရဝံ**။ **ပုထူ**တိ ဗဟူ။ **သဝန္တီ**တိ သန္ဒမာနာ။ **ဥပယန္တီ**တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပုညာဘိသန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. ဓနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၇-၄၈. သတ္တမေ **သဒ္ဓာ** တိ မဂ္ဂေနာဂတာ သဒ္ဓါ။ **သီလဉ္စ ယဿ ကလျာဏ** န္တိ ကလျာဏသီလံ နာမ အရိယသာဝကဿ အရိယကန္တံ သီလံ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ အရိယသာဝကဿ ဧကသီလမ္ပိ အကန္တံ နာမ နတ္ထိ, ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ ဘဝန္တရေပိ အပ္ပဟီနံ ပဉ္စသီလံ အဓိပ္ပေတံ။ အဋ္ဌမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဓနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဃောသလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉. နဝမေ **ပတိတက္ခန္ဓော** တိ သမ္မုခာ ကိဉ္စိ ဩလောကေတုံ အသမတ္ထတာယ အဓောမုခော။ **နိပ္ပဋိဘာနော** တိ သဟဓမ္မိကံ ကိဉ္စိ ဝတ္တုံ အဝိသဟနတော နိပ္ပဋိဘာနော ပဋိဘာနရဟိတော။

ဃောသလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. နာရဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၀. ဒသမေ **အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော** တိ အဓိမတ္တာယ တဏှာမုစ္ဆာယ မုစ္ဆိတော, မုစ္ဆံ မောဟံ ပမာဒံ အာပန္နော။ တေနာဟ **"ဂိလိတ္ဝာ။ပေ.။ အတိရေကမုစ္ဆာယ တဏှာယ သမန္နာဂတော"** တိ။ **မဟစ္စာ** တိ မဟတိယာ။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေနာ"**တိ။

နာရဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မုဏ္ဍရာဇဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

(၆) ၁. နီဝရဏဝဂ္ဂေါ

၁-၂. အာဝရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၁-၅၂. ဒုတိယဿ ပဌမေ အာဝရန္တီတိ **အာဝရဏာ,** နီဝရယန္တီတိ **နီဝရဏာ**။ ဧတ္ထ စ **အာဝရန္တီ**တိ ကုသလဓမ္မုပ္ပတ္တိံ အာဒိတော ပရိတရေန္တိ။ **နီဝရယန္တီ**တိ နိရဝသေသတော တရယန္တီတိ အတ္ထော, တသ္မာ **အာဝရဏဝသေနာ**တိ အာဒိတော ကုသလုပ္ပတ္တိတရဏဝသေန။ **နီဝရဏဝသေနာ**တိ နိရဝသေသတော တရဏဝသေနာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပဉ္စ နီဝရဏာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ အနုပ္ပန္နာယ လောကိယလောကုတ္တရာယ ပညာယ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ န ဒေန္တိ, ဥပ္ပန္နာပိ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပဉ္စ ဝါ အဘိညာ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ ဟာတေန္တိ, တသ္မာ **"ပညာယ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ"**တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဥပစ္ဆိန္ဒနံ ဟာတနဉ္စေတ္ထ တာသံ ပညာနံ အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာနမေဝ။ ဣတိ မဟဂ္ဂတာနုတ္တရပညာနံ ဧကစ္စာယ စ ပရိတ္တပညာယ အနုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတာ နီဝရဏဓမ္မာ ဣတရာသံ သမတ္ထံ ဝိဟနန္တိယေဝါတိ ပညာယ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ ဝုတ္တာ။ ဘာဝနာမနသိကာရေန ဝိနာ ပကတိယာ မနုဿေဟိ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗော ဓမ္မောတိ **မနုဿဓမ္မော,** မနုဿတ္တဘာဝါဝဟော ဝါ ဓမ္မော **မနုဿဓမ္မော,** အနုဠာရံ ပရိတ္တကုသလံ။ ယံ အသတိပိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝတ္တတိ, ယဉ္စ သန္ဓာယာဟ "ဟီနေန ဗြဟ္မစရိယေန, ခတ္တိယေ ဥပပဇ္ဇတီ"တိ (ဇာ. ၁.၈.၇၅)။ အလံ အရိယာယ အရိယဘာဝါယာတိ အလမရိယော, အရိယဘာဝါယ သမတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဉာဏဒဿနမေဝ ဉာဏဒဿနဝိသေသော, အလမရိယော စ သော ဉာဏဒဿနဝိသေသော စာတိ **အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော**။

ဉာဏဒဿနန္တိ စ ဒိဗ္ဗစက္ခုပိ ဝိပဿနာပိ မဂ္ဂေါပိ ဖလမ္ပိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏမ္ပိ သဗ္ဗညုတညာဏမ္ပိ ဝုစ္စတိ။ "အပ္ပမတ္တော သမာနော ဉာဏဒဿနံ အာရာဓေတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၃၁၁) ဟိ ဧတ္ထ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏဒဿနံ နာမ။ "ဉာဏဒဿနာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၄) ဧတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏံ။ "အဘဗ္ဗာ တေ ဉာဏာယ ဒဿနာယ အနုတ္တရာယ သမ္ဗောဓာယာ"တိ (အ. နိ. ၄.၁၉၆) ဧတ္ထ မဂ္ဂေါ။ "အယမညော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော အဓိဂတော ဖာသုဝိဟာရော"တိ (မ. နိ. ၁.၃၂၈) ဧတ္ထ ဖလံ။ "ဉာဏဉ္စ ပန မေ ဒဿနံ ဥဒပါဒိ, အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တိ, အယမန္တိမာ ဇာတိ, နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါ"တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၆; ပဋိ. မ. ၂.၃၀) ဧတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ "ဉာဏဉ္စ ပန မေ ဒဿနံ ဥဒပါဒိ 'သတ္တာဟကာလကတော အာဠာရော ကာလာမော'"တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၄; ၂.၃၄၀) ဧတ္ထ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ ဣဓ ပန လောကုတ္တရဓမ္မော အဓိပ္ပေတော။ ဧတ္ထ စ ရူပါယတနံ ဇာနာတိ စက္ခုဝိညာဏံ ဝိယ ပဿတိ စာတိ **ဉာဏဒဿနံ,** ဒိဗ္ဗစက္ခု။ သမ္မသနူပစာရေ စ ဓမ္မလက္ခဏတ္တယဉ္စ တထာ ဇာနာတိ ပဿတိ စာတိ **ဉာဏဒဿနံ,** ဝိပဿနာ။ နိဗ္ဗာနံ စတ္တာရိ ဝါ သစ္စာနိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓတော ဇာနာတိ ပဿတိ စာတိ **ဉာဏဒဿနံ,** မဂ္ဂေါ။ ဖလံ ပန နိဗ္ဗာနဝသေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ မဂ္ဂါဓိဂတဿ အတ္ထဿ သဗ္ဗသော ဇောတနဋ္ဌေန **ဉာဏဒဿနံ**။ သဗ္ဗညုတာ အနာဝရဏတာယ သမန္တစက္ခုတာယ စ **ဉာဏဒဿနံ**။ **ဗျာဒိဏ္ဏကာလော**တိ ပရိယာဒိန္နကာလော။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

အာဝရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. ပဓာနိယင်္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၃-၅၄. တတိယေ ပဒဟတီတိ ပဒဟနော, ဘာဝနမနုယုတ္တော ယောဂီ, တဿ ဘာဝေါ ဘာဝနာနုယောဂေါ **ပဒဟနဘာဝေါ**။ ပဓာနမဿ အတ္ထီတိ ပဓာနိကော, က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ **"ပဓာနိယော"**တိ ဝုတ္တံ။ "အဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ အာဂတတ္တာ"တိ ဝုတ္တတ္တာ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တသာဝကဗောဓိသတ္တာနမ္ပိ ပဏိဓာနတော ပဘုတိ အာဂတသဒ္ဓါ **အာဂမနသဒ္ဓါ** ဧဝ, ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ပန **"သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာန"**န္တိ ဝုတ္တံ။ အဓိဂမတော သမုဒာဂတတ္တာ အရိယမဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာ စာပိ **အဓိဂမသဒ္ဓါ နာမ,** ယာ သောတာပန္နဿ အင်္ဂဘာဝေန ဝုတ္တာ။ **အစလဘာဝေနာ**တိ ပဋိပက္ခေန အနဓိဘဝနီယတ္တာ နိစ္စလဘာဝေန။ **ဩကပ္ပန**န္တိ ဩကန္တိတွာ အဓိမုစ္စနံ, ပသာဒုပ္ပတ္တိယာ ပသာဒနီယဝတ္ထုသ္မိံ ပသီဒနမေဝ။ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓ**န္တိ သုဋ္ဌု ပဋိဝိဒ္ဓံ။ ယထာ တေန ပဋိဝိဒ္ဓေန သဗ္ဗညုတညာဏံ ဟတ္ထဂတံ အဟောသိ, တထာ ပဋိဝိဒ္ဓံ။ ယဿ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာယ သဒ္ဓါ အစလာ အသမ္ပဝေဓိ, တဿ ဓမ္မသုဓမ္မတာယ

သင္သုပ္ပဋိပန္နတာယ တေန ပဋိဝေဓေန သဒ္ဓါ န တထာတိ အဌာနမေတံ အနဝကာသော။ တေနာဟ ဘဂဝတ – ‘‘ယော, ဘိက္ခဝေ, ဗုဒ္ဓေ ပသန္နော ဓမ္မေ ပသန္နော သင်္ဃေ ပသန္နော’’တိအာဒိ။ **ပဏာနုဝီရိယံ က္ကဇ္ဇတိ** ‘‘အဒ္ဓါ က္ကမာယ ပဋိပအာယ ဇရာမရဏာတော မုစ္စိဿာမိ’’တိ သက္ကစ္စံ ပဒဟနတော။

အပ္ပ-သဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထော ‘‘အပ္ပသဒ္ဒဿ။ပေ။ ခော ပနာ’’တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ **‘‘အရောဂေ’’**တိ။ **သမဝေပါကိနိယာ**တိ ယထာဘုတ္တမာဟာရံ သမာကာရေနေဝ ပစနသီလာယ။ ဒဋ္ဌပံ ကတ္ထ ပစန္တီ ဟိ ဂဟဏီ ယောရဘာဝေန ပိတ္တဝိကာရာဒိဝသေန ရောဂံ ဇနေတိ, သိထိလံ ကတ္ထ ပစန္တီ မန္ဒဘာဝေန တတဝိကာရာဒိဝသေန တေနာဟ **‘‘နာတိသီတာယ နာစ္စုဏှာယ’’**တိ။ ဂဟဏိတေဇဿ မန္ဒပဋုတာဝသေန သတ္တာနံ ယထာက္ကမံ သီတုဏှသဟတာတိ အာဟ **‘‘အတိသီတလဂ္ဂဟဏိကော’’** တိအာဒိ။ ယာထာဝတော အစ္စယဒေသနာ အတ္တနော အာဝိကရဏံ နာမာတိ အာဟ **‘‘ယထာဘူတံ အတ္တနော အဂုဏံ ပကာသေတာ’’**တိ။ **ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ** တိ သင်္ခါရာနံ ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိယာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **‘‘ဥဒယဉ္စ’’** တိအာဒိ။ **ပရိသုဒ္ဓါယ** တိ နိရုပက္ကိလေသာယ။ **နိဗ္ဗိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထာယာ**တိ တဒင်္ဂဝသေန သဝိသေသံ ပဇဟိတုံ သမတ္ထာယ။ **တဿ ဒုက္ခဿ ခယဂါမိနိယာ** တိ ယံ ဒုက္ခံ က္ကမသိ ဉာဏေ အနဓိဂတေ ပဝတ္တိရဟံ, အဓိဂတေ န ပဝတ္တိ, တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ တထာဟေသ ယောဂဝစရော ‘‘စူဠသောတာပန္နော’’တိ ဝုစ္စတိ။ စတုတ္ထံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဏာနိယင်္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မာတာပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၅. ပဉ္စမေ **ဝိဿာသော** တိ ဝိသဉ္ဆာယသန္တာနော ဘာဝေ။ **ဩတာရော**တိ တတ္ထ စိတ္တဿ အနုပ္ပဝေသော။ **ဂဟေတ္ဝာ**တိ အတ္တနော ဧဝ ဩကာသံ ဂဟေတ္ဝာ။ **ခေပေတွာ**တိ ကုသလတာရံ ခေပေတွာ။

ဃဋ္ဋေယျာ တိ အက္ကမနာဒိဝသေန ဗာဓေယျ။ **တီဟိ ပရိညာဟိ**တိ ဉာတတီရဏပ္ပဟာနသင်္ခါတာဟိ တီဟိ ပရိညာဟိ။ နတ္ထိ ဧတေသံ ကုတောစိ ဘယန္တိ **အကုတောဘယာ,** နိဗ္ဗာယာတိ အတ္ထော။ စတုန္နံ ဩဃာနံ, သံသာရမဟောဃဿေဝ တ ပာရံ ပရိယန္တံ ဂတာ။ တေနာဟ **‘‘ပာရံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာန’’** န္တိအာဒိ။

မာတာပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဥပဇ္ဈာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၆. ဆဋ္ဌေ မဓုရကဘာဝေ နာမ သရီရဿ ထမ္ဘိတတ္တံ, တံ ပန ဂရုဘာဝပုဗ္ဗကန္တိ အာဟ **‘‘သဉ္ဇာတဂရုဘာဝေ’’**တိ ။ **န ပက္ခာယန္တီ** တိ နပ္ပကာသေန္တိ, နာနာကာရဏတော န ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တေနာဟ **‘‘စတဿော ဒိသာ စ အနုဒိသာ စ မယှံ န ဥပဋ္ဌဟန္တီ’’**တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဥပဇ္ဈာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အဘိဏှပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၇. သတ္တမေ **ဇရာဓမ္မော** တိ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒေါ ‘‘အသမ္ဘောသဓမ္မော နိဗ္ဗာန’’န္တိအာဒီသု (သု. နိ. ၇၆၃) ဝိယ ပကတိပရိယာယော, တသ္မာ ဇရာပကတိကော ဇိဏ္ဏသဘာဝေတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **‘‘ဇရာသဘာဝေ’’**တိအာဒိ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ကမ္မုနာ အတဗ္ဗံ အာဒိယတီတိ **ကမ္မဒါယာဒော,** အတ္တနာ ယထူပစိတကမ္မဖလဘာဂီတိ အတ္ထော။ တံ ပန အယဇ္ဇံ ကာရဏူပစာရေန ဝဒန္တော **‘‘ကမ္မံ မယှံ အယဇ္ဇံ သန္တကန္တိ အတ္ထော’’** တိ အာဟ ယထာ ‘‘ကုသလာနံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု, ဧဝမိဒံ ပုညံ ဝဍ္ဎတီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၃.၈၀)။ ယောနီဟိ ဖလံ သဘာဝတော ဘိန္နမ္ပိ အဘိန္နံ ဝိယ မိဿိတံ ဟောတိ။ တေနာဟ **‘‘ကမ္မံ မယှံ ယောနိ ကာရဏ’’** န္တိ။ မမတ္တဝသေန ဗဇ္ဈန္တီ

တီတိ ဗန္ဓု, ဉာတိ သာလောဟိတော စ, ကမ္မံ ပန ဇေန္တသမ္ဗန္ဓတတိ အာဟ **“ကမ္မံ မယှံ ဗန္ဓု”** တိ။ **ပတိဋ္ဌာ** တိ အဝသ္သယော။ ကမ္မသဒိသော ဟိ သတ္တာနံ အဝသ္သယော နတ္ထိ။

ယောဗ္ဗနံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နမဒေါ တိ ''မဟလ္လကကာလေ ပုညံ ကရိဿာမ, ဒဟရမှာ တာတ''တိ ယောဗ္ဗနံ အပဿာယ မာနကရဏံ။ ''အဟံ နိရောဂေ သင္ဂ္ဟ တ သတ္တတိ တ ဝဿာနိ အတိက္ကန္တာနိ, န မေ ဟရီတကခဏ္ဍမ္ပိ ခါဒိတဗ္ဗံ, ဣမေ ပနညေ 'အသုကံ နော ဌာနံ ရုဇ္ဇတိ, ဘေသဇ္ဇံ ခါအာမာ'တိ ဝိစရန္တိ, ကော အညော မယာ သဒိသော နိရောဂေ နာမာ''တိ ဧဝံ မာနကရဏံ **အာရောဂျမဒေါ**။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဇီဝိတံ နာမ ပဘင်္ဂုရံ ဒုက္ခာနုဗန္ဓဉ္စ, တဒုဘယံ အနောလောကေတွာ ပဗန္ဓဋ္ဌိတိံ ပစ္စယသုလဘတဉ္စ နိဿာယ ''စိရံ ဇီဝိံ, စိရံ ဇီဝာမိ, စိရံ ဇီဝိဿာမိ, သုခံ ဇီဝိံ, သုခံ ဇီဝာမိ, သုခံ ဇီဝိဿာမီ''တိ ဧဝံ မာနကရဏံ **ဇီဝိတမဒေါ**။

ဥပဓိရဟိတန္တိ ကာမူပဓိရဟိတံ။ စတ္တာရော ဟိ ဥပဓီ – ကာမူပဓိ, ခန္ဓူပဓိ, ကိလေသူပဓိ, အဘိသင်္ခါရူပဓီတိ။ ကာမာပိ ''ယံ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ, အယံ ကာမာနံ အဿာဒေါ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၆၆) ဧဝံ ဝုတ္တဿ သုခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ''ဥပဓိယတိ ဧတ္ထ သုခ''န္တိ ဣမိနာ ဝစနတ္ထေန ''ဥပဓီ''တိ ဝုစ္စတိ, ခန္ဓာပိ ခန္ဓမူလကဿ ဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော, ကိလေသာပိ အပါယဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော, အဘိသင်္ခါရာပိ ဘဝဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

အဘိဏှပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၁၀. လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၈-၆၀. အဋ္ဌမေ **သာပတေယျ** န္တိ ဧတ္ထ သံ ဝုစ္စတိ ဓနံ, တဿ ပတီတိ သပတိ, ဓနသာမိကော။ တဿ ဟိ တာဝဟတ္တာ သာပတေယျံ, ဒ္ဓဗျံ, ဓနန္တိ အတ္ထော။ အတ္တနော ရုစိဝသေန ကမကိစ္စံ နေတီတိ ကမနိယော, ကမနိယောယေဝ **ကမဏီကော**။

အနုတ္တယ ဥပနိဿာယ ဇီဝနသီလာ **အနုဇီဝိနော**တိ အာဟ **“ယေ စ တေံ ဥပနိဿာယ ဇီဝန္တီ”** တိ။ ဧကံ မဟာကုလံ နိဿာယ ပဏ္ဏာသမ္ပိ သဋ္ဌိပိ ကုလာနိ ဇီဝန္တိ, တေ မနုဿေ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ နဝမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နီဝရဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၇) ၂. သညာဝဂ္ဂေါ

၁-၅. သညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၁-၆၅. ဒုတိယဿ ပဌမေ **“မဟပ္ဖလာ မဟာနိသံသာ”** တိ ဥဘယမ္ပေတံ အတ္ထတော ဧကံ, ဗျဥ္ဇနမေဝ နာနန္တိ အာဟ **“မဟပ္ဖလာ”** တိအာဒိ။ ‘‘ပဥ္စိမေ ဂဟပတယော အာနိသံသာ’’တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၇၆) အာနိသံသ-သဒ္ဒေါ ဖလပရိယာယောပိ ဟောတိ ။ မဟတော လောကုတ္တရဿ သုခဿ ပစ္စယာ ဟောန္တီတိ **မဟာနိသံသာ။ အမတောဂဓာ**တိ အမတဗ္ဘန္တရာ အမတံ အနုပ္ပဝိဋ္ဌာ နိဗ္ဗာနဒိဋ္ဌတ္တာ, တတော ပရံ န ဂစ္ဆန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ ‘‘အမတပရိယောသာနာ’’တိ။ အမတံ ပရိယောသာနံ အဝသာနံ ဧတာသန္တိ **အမတပရိယောသာနာ။ မရဏသညာ**တိ မရဏာနုပဿနာဉာဏေန သညာ။ **အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ**တိ အာဟာရံ ဂမနာဒိဝသေန ပဋိကူလတော ပရိဂ္ဂဏှန္တဿ ဥပ္ပန္နသညာ။ **ဥက္ကဏ္ဌိတသ္သာ**တိ နိဗ္ဗိန္နဿ ကတ္ထစိပိ အသဇ္ဇန္တဿ။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၁၀. သာဓိဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၆-၇၀. ဆဋ္ဌေ သဟ အာဇီဝန္တိ ဧတ္ထာတိ **သာဇီဝေါ,** ပဉ္စဟာသု ပုစ္ဆနံ ဝိဿဇ္ဇနဥ္စ။ တေနာဟ **“သာဇီဝေါတိ ပဉ္စဟပုစ္ဆနဥ္စေဝ ပဉ္စဟဝိဿဇ္ဇနဥ္စာ”**တိအာဒိ။ **အဘိသင်္ခတ** န္တိ စိတံ။ သတ္တမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သာဇီဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သညာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၈) ၃. ယောဓာဇီဝဝဂ္ဂေါ

၁-၂. ပဌမစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၁-၇၂. တတိယဿ ပဌမေ **အဝိဇ္ဇာပလိဃန္တိ** ဧတ္ထ **အဝိဇ္ဇာ**တိ ဝဋ္ဋမူလိကာ အဝိဇ္ဇာ, အယံ ပစုရဇနေဟိ ဥက္ခိပိတုံ အသက္ကုဏေယ္ယဘာဝတော ဒုက္ခိပနဋ္ဌေန နိဗ္ဗာနဒ္ဓာရပ္ပဝေသဝိဗန္ဓနေန စ ''ပလိဃော ဝိယာတိ ပလိဃော''တိ ဝုစ္စတိ။ တေနေသ တဿာ ဥက္ခိတ္တတ္တာ **''ဥက္ခိတ္တပလိဃော''** တိ ဝုတ္တော။ ပုနဗ္ဘဝဿ ကရဏသီလော, ပုနဗ္ဘဝံ ဝါ ဖလံ အရဟတီတိ **ပောနောဘဝိကာ,** ပုနဗ္ဘဝဒါယိကာတိ အတ္ထော။ **ဇာတိသံသာရော**တိ ဇာယနဝသေန စေဝ သံသရဏဝသေန စ ဧဝံလဒ္ဓနာမာနံ ပုနဗ္ဘဝက္ခန္ဓာနံ ပစ္စယော ကမ္မာဘိသင်္ခါရော။ ဇာတိသံသာရောတိ ဟိ ဖလူပစာရေန ကာရဏံ ဝုတ္တံ။ တဉှိ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏဝသေန ပရိက္ခိပိတွာ ဌိတတ္တာ **''ပရိခါ''**တိ ဝုစ္စတိ သန္တာနဿ ပရိက္ခိပနတော။ တေနေသ တဿ သံကိဏ္ဏတ္တာ ဝိကိဏ္ဏတ္တာ သဗ္ဗသော ခိတ္တတ္တာ ဝိနာသိတတ္တာ **''သံကိဏ္ဏပရိခော''** တိ ဝုတ္တော။

တဏှာသင်္ခါတ န္တိ ဧတ္ထ **တဏှာ**တိ ဝဋ္ဋမူလိကာ တဏှာ။ အယဉှိ ဂမ္ဘီရာနုဂတဋ္ဌေန **''ဧသိကာ''**တိ ဝုစ္စတိ။ **လုဉ္စိတွာ** ဥဒ္ဓရိတွာ။ **ဩရမ္ဘာဂိယာနီ** တိ ဩရမ္ဘာဂဇနကာနိ ကာမဘဝေ ဥပပတ္တိပစ္စယာနိ ကာမရာဂသံယောဇနာဒီနိ။ ဧတာနိ ဟိ ကတဋ္ဋံ ဝိယ နဂရဒွာရံ စိတ္တံ ပိဒဟိတွာ ဌိတတ္တာ ''အဂ္ဂဠာ''တိ ဝုစ္စန္တိ။ တေနေသ တေသံ နိဂ္ဂတတ္တာ ဘိန္နတ္တာ **''နိရဂ္ဂဠော''** တိ ဝုတ္တောတိ။ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ပန္နော အပစိတော မာနဒ္ဓဇော ဧတဿာတိ **ပန္နဒ္ဓဇော။ ပန္နဘာရော** တိ ခန္ဓဘာရကိလေသဘာရအဘိသင်္ခါရဘာရာ ဩရောပိတာ အဿာတိ ပန္နဘာရော။ **ဝိသံယုတ္တော**တိ စတူဟိ ယောဂေဟိ သဗ္ဗကိလေသေဟိ စ ဝိသံယုတ္တော။ **အသ္မိမာနော** တိ ရူပေ အသ္မီတိ မာနော, ဝေဒနာယ, သညာယ, သင်္ခါရေသု, ဝိညာဏေ အသ္မိမာနော။ ဧတ္ထ ဟိ ပဉ္စပိ ခန္ဓေ အဝိသေသတော ''အသ္မီ''တိ ဂဟေတွာ ပဝတ္တမာနော အသ္မိမာနောတိ အဓိပ္ပေတော။

နဂရဒွာရဿ ပရိဿယပဋိဗာဟနတ္ထဉ္စေဝ သောဘနတ္ထဉ္စ ဥဘောသု ပဿေသု ဧသိကာထမ္ဘေ နိခဏိတွာ ဌပေတီတိ အာဟ **''နဂရဒွာရေ ဥဿာပိတေ ဧသိကာထမ္ဘေ''** တိ။ ဟကာရဝိဒ္ဓံသနေနေဝ ပရိခာဘူမိသမကရဏံ ဟောတီတိ အာဟ **''ဟကာရံ ဘိန္ဒိတွာ ပရိခံ ဝိကိရိတွာ''** တိ။ **''ဧဝ''**န္တိအာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ သက္ကော သံဝိဇ္ဇမာနော ကာယော ဓမ္မသမူဟောတိ **သက္ကာယော,** ဥပာဒာနက္ခန္ဓပဉ္စကံ။ **ဒွတ္တိံသကမ္မကာရဏာ** ဒုက္ခက္ခန္ဓေ အာဂတဒုက္ခာနိ။ အက္ခိရောဂသီသရောဂာဒယော။ **အဋ္ဌနဝုတိ ရောဂ,** ရာဇဘယာဒီနိ **ပဉ္စဝီသတိမဟာဘယာနိ**။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဌမစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. ပဌမဓမ္မဝိဟာရီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၃-၇၄. တတိယေ **နိယကဇ္ဈတ္တေ** တိ အတ္တနော သန္တာနေ။ မေတ္တာယ ဥပသံဟရဏဝသေန **ဟိတံ ဧသန္တေန** ။ ကရုဏာယ ဝသေန **အနုကမ္ပမာနေန။ ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ ပရိတော ဂဟေတွာ, ဖရိတွာတိ အတ္ထော။ **ပရိစ္စာ** တိ ပရိတော ကတွာ, သမန္တတော ဖရိတွာ ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ **''ပဋိစ္စာ''** တိပိ ပာဌော။ **မာ ပမဇ္ဇိတ္ထာ** တိ ''ဈာယထာ''တိ ဝုတ္တသမထဝိပဿနာနံ အနနုယုဉ္ဇနေန အညေန ဝါ ကေနစိ ပမာဒကာရဏေန မာ ပမာဒံ အာပဇ္ဇိတ္ထ။ နိယ္ယာနိကသာသနေ အကတ္တဗ္ဗကရဏံ ဝိယ ကတ္တဗ္ဗာကရဏမ္ပိ ပမာဒောတိ။ **ဝိပတ္တိကာလေ** တိ သတ္တအသပ္ပာယာဒိဝိပတ္တိယုတ္တေ ကာလေ။ သဗ္ဗေပိ သာသနေ ဂုဏာ ဣဓေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တီတိ အာဟ **''ဈာယထ မာ ပမာဒတ္ထ။ပေ။ အနုသာသနီ''**တိ။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမဓမ္မဝိဟာရီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဌမယောဓာဇီဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၅. ပဉ္စမေ ယုဇ္ဇန္တံ ယောဇေ, သော အာဇီဝေ ဇဝေသန္တိ **ယောဇာဇီဝာ**။ တေနာဟ **"ယုဒ္ဓူပဇီဝိနော"** တိ။ **သန္တ မ္ပိတ္တာ ဌာတုံ န သက္ကောတီ**တိ ဗဒ္ဓော ခိတိသမ္ပန္နော ဌာတုံ န သက္ကောတိ။ **သမာဂတေ**တိ သမ္ပတ္တေ။ **ဗျာပ ဇ္ဇတီ**တိ ဝိကာရမာပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ **"ပကတိဘာဝံ ဇဟတီ"**တိ။

ရဇဂ္ဂသ္မိံန္တိ ပစ္စတ္တေ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **"ကိံ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ရဇဂ္ဂံ နာမာ"** တိ။ **ဝိနိဗ္ဗေဌေတွာ**တိ ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ ဝိဿဇ္ဇာပေတွာ။ **မောစေတွာ**တိ သရီရတော အပနေတွာ။

ပဌမယောဓာဇီဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဒုတိယယောဓာဇီဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၆. ဆဋ္ဌေ **စမ္မ**န္တိ ဣမိနာ စမ္မမယံ စမ္မမိတိ သိဗ္ဗိတံ, အညံ တ ကေဋ္ဌကဖလကာဒိံ သင္ဂဏှာတိ။ **ခနုကလာပံ သန္နယှိတွာ**တိ ခနုဋ္ဌေ တူဏိရဉ္စ သန္နယှိတွာ သဇ္ဇေတွာ။ ခနုဒဏ္ဍဿ ဇိယာယတ္တဘာဝကရဏာဒိပိ ဟိ ခနုနော သန္နယှဟနံ။ တေနေတဟ **"ခနုဉ္စ သရကလာပဉ္စ သန္နယှိတွာ"** တိ။ **ယုဒ္ဓသန္နိဝေသေန ဌိတ**န္တိ ဒွိန္နံ သေနာနံ ဗျူဟနသံဝိဓာနနယေန ကတော ယော သန္နိဝေသော, တဿ ဝသေန ဌိတံ, သေနာဗျူဟသံဝိဓာနဝသေန သန္နိဝိဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥဿာဟဉ္စ တယာမဉ္စ ကရောတီ** တိ ယုဇ္ဈနဝသေန ဥဿာဟံ တယာမဉ္စ ကရောတိ။ **ပရိယာဟဒေန္တီ**တိ မရဏပရိယန္တိကံ အပရံ ဟပေန္တိ။ တေနာဟ **"ပရိယာဟဒယန္တီ"** တိ, ဇီဝိတံ ပရိယာဟဒယန္တိ မရဏံ ပဋိပဇ္ဇာပေန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အရက္ခိတေနေဝ ကာယေနာတိအာဒီသု ဟတ္ထပဟဒေ ကီဠာပေန္တော ဂီဝံ ဝိပရိဝတ္တေန္တော ကာယံ န ရက္ခတိ နာမ။ နာနပ္ပကာရံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ ကရောန္တော တစံ န ရက္ခတိ နာမ။ ကာမဝိတက္ကာဒယော ဝိတက္ကေန္တော စိတ္တံ န ရက္ခတိ နာမ။ **အနုပဋ္ဌိတာယ သတိယာ** တိ ကာယဂတာယ သတိယာ အနုပဋ္ဌိတာယ။ **ရာဂေန အနုဂတော**တိ ရာဂေန အနုပဟတော။ **ရာဂပရေတော**တိ တ ရာဂေန ဖုဋ္ဌော ဖုဋ္ဌဝိသေန ဝိယ သပ္ပေန။

အနုဒဟနဋ္ဌေနာ တိ အနုပဟယပ္ပဋိပတ္တိယာ။ သမ္ပတိ အာယတိဉ္စ **မဟာဘိတာပဋ္ဌေန** ။ အနဝတ္ထိတသဘာဝ တာယ **ဣတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနဋ္ဌေန** ။ မုဟုတ္တရမဏီယတာယ **တာဝကာလိကဋ္ဌေန** ။ ဗျတ္တေဟိ အဘိဘဝနီယတာယ **သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂပလိဘဉ္ဇနဋ္ဌေန** ။ ဆေဒနဘေဒနာဒိအဓိကရဏဘာဝေန ဥဂ္ဃဋ္ဋနသဒိသတာယ **အဓိကုဋ္ဋနဋ္ဌေန** ။ အ ဝဏော ဝဏံ ဥပ္ပာဒေတွာ အန္တော အနုပဝိသနသဘာဝတာယ **ဝိနိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန** ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိက အနတ္ထနိမိတ္တ တတာယ **သာသင်္ကသပ္ပဋိဘယဋ္ဌေန** ။

ဒုတိယယောဓာဇီဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. ပဌမအနာဂတဘယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၇-၇၈. သတ္တမေ **ဝိသေသဿ ပတ္တိယာ** ဝိသေသဿ ဟပုဏနတ္ထံ။ **ဝီရိယ**န္တိ ပဓာနဝီရိယံ။ တံ ပန စင်္ကမန ဝသေန ကရဏေ ''ကာယိက''န္တိပိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ အာဟ – **"ဒုဝိဓမ္ပိ"** တိ။ **သတ္ထကတတာ** တိ သန္ဓိဗန္ဓနာနိ ကတ္တရိယာ ဆိန္နန္တာ ဝိယ ပဝတ္တတတာ။ တေနာဟ – **"သတ္ထံ ဝိယာ"** တိအာဒိ။ **ကတကမ္မေဟီ** တိ ကတစောရကမ္မေဟိ။ တေ ကိရ ကတကမ္မာ ယံ နေသံ ဒေဝတံ အာယာစိတွာ ကမ္မံ နိပ္ဖန္နံ, တဿ ဥပကာရတ္ထာယ မနုဿေ မာ ရေတွာ ဂလလောဟိတာနိ ဂဏှန္တိ။ တေ ''အညေသု မနုဿေသု မာရိယမာနေသု ကောလာဟလံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ, ပ ဗ္ဗဇိတံ ပရိယေသန္တော နာမ နတ္ထိ''တိ မညမာနာ ဘိက္ခုံ ဂဟေတွာ မာရေန္တိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **အကတက မ္မေဟီ**တိ အဋ္ဌဝိတော ကမံ အာဂမနကာလေ ကမ္မနိပ္ဖတ္တတ္ထံ ပုရေတရံ ဗလိကမ္မံ ကာတုကာမေဟိ။ တေနေတဟ – **"စောရိကံ ကတွာ နိက္ခန္တာ ကတကမ္မာ နာမာ"** တိအာဒိ။ အဋ္ဌမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမအနာဂတဘယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. တတိယအနာဂတဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၉. နဝမေ **ဟဠိဒ္ဒိကာနီ**ရာ တိ (သံ. နိ. ၃.၂.၂၂၉) ဟဠိဒ္ဒိဝသေန ဂမ္ဘီရာ အကာဓာ ဒုက္ခောဂါဟာ သလ္လသုတ္တသဒိသာ။ **သလ္လသုတ္တ** ဉ္ဟိ (သု. နိ. ၅၇၉) "အနိမိတ္တမနညာတ"န္တိအာဒိနာ ဟဠိဒ္ဒိဝသေန ဂမ္ဘီရံ, န အတ္ထဂမ္ဘီရံ။ တထာ ဟိ တတ္ထ တာ တာ ကထာ ဒုဝိညေယျရူပာ တိဋ္ဌန္တိ။ ဒုဝိညေယျဉ္ဟိ ဉာဏေန ဒုက္ခောဂါဟန္တိ ကတ္ဝာ "ဂမ္ဘီရ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ပုဗ္ဗာပရံပေတ္ထ ကာသဉ္စိ ကထာနံ ဒုဝိညေယျတာယ ဒုက္ခောဂါဟမေဝ, တသ္မာ ဟဠိဒ္ဒိဝသေန ဂမ္ဘီရံ။ **အတ္ထဂမ္ဘီရာ** တိ အတ္ထဝသေန ဂမ္ဘီရာ မဟာဝေဒလ္လသုတ္တသဒိသာ, **မဟာဝေဒလ္လသုတ္တဉ္ဟိ** (မ. နိ. ၁.၄၄၉ အာဒယော) အတ္ထဝသေန ဂမ္ဘီရတာ ဟကဉ္ဈယေဝ။ လောကံ ဥတ္တရတီတိ လောကုတ္တရော, သော အတ္ထဘူတော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **လောကုတ္တရာ**။ တေနာဟ – **"လောကုတ္တရဓမ္မဒီပကာ"** တိ။ **သုညတာပဋိသံယုတ္တာ** တိ သတ္တသုညဓမ္မပ္ပကာသကာ ။ တေနာဟ **"ခန္ဓဓာတုအာယတနပစ္စယာကာရပ္ပဋိသံယုတ္တာ"** တိ။ **ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗ**န္တိ စ လိင်္ဂဝစနဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ စေဝ ဝဠ္ဍ္ဍေတဗ္ဗေ စာ"** တိ။ ကဝိနော ကမ္မံ **ကဝိတာ**။ ယဿ ပန ယံ ကမ္မံ, တံ တေန ကတန္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ကဝိတာတိ ကဝီဟိ ကတာ"**တိ။ **ကာဝေယျ**န္တိ ကဗျံ, **ကဗျ** န္တိ စ ကဝိနာ ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"တဿေဝ ဝေဝစန"** န္တိ။ **စိတ္တက္ခရာ** တိ စိတ္တာကာရအက္ခရာ။ ဣတရံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **သာသနတော ဗဟိဒ္ဓာ ဌိတာ** တိ န သာသနာဝစရာ။ **ဗာဟိရကသာဝကေဟီ**တိ "ဗုဒ္ဓ"တိ အပ္ပညာတာနံ ယေသံ ကေသဉ္စိ သာဝကေဟိ။ **သုဿူသိဿန္တီ** တိ အက္ခရစိတ္တတာယ စေဝ သရသမ္ပတ္တိယာ စ အတ္တမနာ ဟုတ္ဝာ သာမဏေရဒဟရဘိက္ခုမာတုကမမဟာဂဟပတိကာဒယော "သေ ဓမ္မကထိကော"တိ သန္နိပတိတ္ဝာ သောတုကာမာ ဘဝိဿန္တိ။

တတိယအနာဂတဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. စတုတ္ထအနာဂတဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၀. ဒသမေ **ပဉ္စဝိဓေန သံသဂ္ဂေနာ** တိ "သဝနသံသဂ္ဂေ, ဒဿနသံသဂ္ဂေ, သမုလ္လာပသံသဂ္ဂေ, သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေ, ကာယသံသဂ္ဂေ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တေန ပဉ္စဝိဓေန သံသဂ္ဂေန။ သံသဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ သံသဂ္ဂေ, ရာဂေ။ သဝနဟေတုကော, သဝနဝသေန တ ပဝတ္တော သံသဂ္ဂေ **သဝနသံသဂ္ဂေ** ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ကာယသံသဂ္ဂေ** ပန ကာယပရာမာသော။ တေသု ပရေဟိ တ ကထိယမာနံ ရူပာဒိသမ္ပတ္တိံ အတ္တနာ တ သိတလပိတဂီတသဒ္ဒံ သုဏန္တဿ သောတဝိညာဏဝီထိဝသေန ဥပ္ပန္နော ရာဂေ **သဝနသံသဂ္ဂေ** နာမ။ ဝိသဘာဂရူပံ ဩလောကေန္တဿ ပန စက္ခုဝိညာဏဝီထိဝသေန ဥပ္ပန္နော ရာဂေ **ဒဿနသံသဂ္ဂေ** နာမ။ အညမညအာလာပသလ္လာပဝသေန ဥပ္ပန္နရာဂေ **သမုလ္လာပသံသဂ္ဂေ** နာမ။ ဘိက္ခုနော ဘိက္ခုနိယာ သန္တကံ, ဘိက္ခုနိယာ ဘိက္ခုဿ သန္တကံ ဂဟေတွာ ပရိဘောဂကရဏဝသေန ဥပ္ပန္နရာဂေ **သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေ** နာမ။ ဟတ္ထဂ္ဂဟာဒိဝသေန ဥပ္ပန္နော ရာဂေ **ကာယသံသဂ္ဂေ** နာမ။

အနေကဝိဟိတန္တိ အန္နသန္နိဓိပါနသန္နိဓိဝတ္ထသန္နိဓိယာနသန္နိဓိသယနသန္နိဓိဂန္ဓသန္နိဓိ- အာမိသသန္နိဓိဝသေန အနေကပ္ပကာရံ။ **သန္နိဓိကတဿာ** တိ ဧတေန "သန္နိဓိကာရပရိဘောဂ"န္တိ (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၁၀) ဧတ္ထ ကာရ-သဒ္ဒဿ ကမ္မတ္ထတံ ဒဿေတိ။ ယထာ တ "အာစယံ ကမိနော"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အနုနာသိကလောပေန "အာစယကမိနော"တိ နိဒ္ဒေသော ကတော, ဧဝံ "သန္နိဓိကာရံ ပရိဘောဂ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အနုနာသိကလောပေန **"သန္နိဓိကာရပရိဘောဂ"**န္တိ ဝုတ္တံ, သန္နိဓိံ ကတ္ဝာ ပရိဘောဂန္တိ အတ္ထော။

"သန္နိဓိကတဿ ပရိဘောဂ"န္တိ ဧတ္ထ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၂) ပန ဒုဝိဓာ ကထာ ဝိနယဝသေန သလ္လေခဝသေန စ။ ဝိနယဝသေန တာဝ ယံ ကိဉ္စိ အန္နံ အဇ္ဇ ပဋိဂ္ဂဟိတံ အပရဇ္ဇု သန္နိဓိကာရံ ဟောတိ, တဿ ပရိဘောဂေ ပာစိတ္တိယံ။ အတ္တနာ လဒ္ဓံ ပန သာမဏေရာနံ ဒတ္ဝာ တေဟိ လဒ္ဓံ တ ဟပေတ္ဝာ ဒုတိယဒိဝသေ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ, သလ္လေခော ပန န ဟောတိ။ ပာနသန္နိဓိမှိပိ ဧသေဝ နယော။ ဝတ္ထသန္နိဓိမှိ အနဓိဋ္ဌိတာဝိကပ္ပိတံ သန္နိဓိ စ ဟောတိ, သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။ အယံ နိပ္ပရိယာယကထာ။ ပရိယာယတော ပန တိစီဝရသန္တုဋ္ဌေန ဘဝိတဗ္ဗံ, စတုတ္ထံ လဘိတ္ဝာ အညဿ အဒာတဗ္ဗံ။ သစေ ယဿ ကဿစိ အဒာတုံ န သက္ကောတိ, ယဿ ပန အဒာတုကာမော ဟောတိ, သော ဥဒ္ဒေသတ္ဝ

ထာယ ဝါ ပရိပုဏ္ဏတ္ထာယ ဝါ ဂတော, အာဂတမတ္တေ ဒါတဗ္ဗံ, အဒါတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ စီဝရေ ပန အပ္ပဟောန္တေ, သတိယာ ဝါ ပစ္စာသာယ အနုညာတကာလံ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သူစိသုတ္တစီဝရကာရကာနံ အလာဘေ တတောပိ ဝိနယကမ္မံ ကတွာ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ "ဣမသ္မိံ ဇိဏ္ဏေ ပုန ဤဒိသံ ကုတော လဘိဿာမီ"တိ ပန ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ, သန္နိဓိ စ ဟောတိ, သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။

ယာနသန္နိဓိမှိ **ယာနံ** နာမ ဝယှံ ရထော သကဋံ သန္ဒမာနိကာ ပါဋင်္ကီတိ။ န ပနေတံ ပဗ္ဗဇိတဿ ယာနံ, ဥပါဟနံ ပန ယာနံ။ ဧကဘိက္ခုဿ ဟိ ဧကော အရညတတ္ထာယ, ဧကော ဓောတပါဒကတ္ထာယာတိ ဥက္ကံသတော ဒွေ ဥပါဟနသင်္ဃာဋာ ဝဋ္ဋန္တိ, တတိယံ လဘိတွာ အညဿ ဒါတဗ္ဗော။ "ဣမသ္မိံ ဇိဏ္ဏေ အညံ ကုတော လဘိဿာမီ"တိ ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ, သန္နိဓိ စ ဟောတိ, သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။ သယနသန္နိဓိမှိ **သယန**န္တိ မဉ္စော။ ဧကဿ ဘိက္ခုနော ဧကော သယနဂဗ္ဘေ, ဧကော ဒိဝါဌာနေတိ ဥက္ကံသတော ဒွေဝ မဉ္စာ ဝဋ္ဋန္တိ။ တတော ဥတ္တရိံ လဘိတွာ အညဿ ဘိက္ခုနော, ဂဏဿ ဝါ ဒါတဗ္ဗော, အဒါတုံ န ဝဋ္ဋတိ, သန္နိဓိ စေဝ ဟောတိ, သလ္လေခော စ ကုပ္ပတိ။ ဂန္ဓသန္နိဓိမှိ ဘိက္ခုနော ကဏ္ဍုကစ္ဆုဆဝိဒေါသာဒိအာဗာဓေ သတိ ဂန္ဓာ ဝဋ္ဋန္တိ။ ဂန္ဓတ္ထိကေန ဂန္ဓဉ္စ အာဟရာပေတွာ တသ္မိံ ရောဂေ ဝူပသန္တေ အညေသံ ဝါ အာဗာဓိကာနံ ဒါတဗ္ဗာ, ဒွါရေ ပဉ္စင်္ဂုလိဃရဓူပနာဒီသု ဝါ ဥပနေတဗ္ဗာ။ "ပုန ရောဂေ သတိ ဘဝိဿတီ"တိ ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ, ဂန္ဓသန္နိဓိ စ ဟောတိ, သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။

အာမိသန္တိ ဝုတ္တာဝသေသံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သေယျထိဒံ – ဣဓေကစ္စော ဘိက္ခု "တထာရူပေ ကာလေ ဥပကာရာယ ဘဝိဿန္တီ"တိ တိလတဏ္ဍုလမုဂ္ဂမာသနာဠိကေရလောဏမစ္ဆသပ္ပိတေလကုလာလဘာဇနာဒီနိ အာဟရာပေတွာ ဌပေတိ။ သော ဝဿကာလေ ကာလဿေဝ သာမဏေရေဟိ ယာဂုံ ပစာပေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ "သာမဏေရ ဥဒကကဒ္ဒမေ ဒုက္ခံ ဂါမံ ပဝိသိတုံ, ဂစ္ဆ အသုကကုလံ ဂန္တွာ မယှံ ဝိဟာရေ နိသိန္နဘာဝံ အာရောစေဟိ, အသုကကုလတော ဒဓိအာဒီနိ အာဟရာ"တိ ပေသေတိ။ ဘိက္ခူဟိ "ကိံ, ဘန္တေ, ဂါမံ ပဝိသိဿာမာ"တိ ဝုတ္တေပိ "ဒုပ္ပဝေသော, အာဝုသော, ဣဒါနိ ဂါမော"တိ ဝဒတိ။ တေ "ဟောတု, ဘန္တေ, အစ္ဆထ တုမှေ, မယံ ဘိက္ခံ ပရိယေသိတွာ အာဟရိဿာမာ"တိ ဂစ္ဆန္တိ။ အထ သာမဏေရော ဒဓိအာဒီနိ အာဟရိတွာ ဘတ္တဉ္စ ဗျဉ္ဇနဉ္စ သမ္ပာဒေတွာ ဥပနေတိ, တံ ဘုဉ္ဇန္တဿေဝ ဥပဋ္ဌာကာ ဘတ္တံ ပဟိဏန္တိ, တတောပိ မနာပမနာပံ ဘုဉ္ဇတိ။ အထ ဘိက္ခူ ပိဏ္ဍပါတံ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆန္တိ, တတောပိ မနာပမနာပံ ဘုဉ္ဇတိယေဝ။ ဧဝံ စတုမာသမ္ပိ ဝီတိနာမေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခု မုဏ္ဍကုဋုမ္ဗိကဇီဝိကံ ဇီဝတိ, န သမဏဇီဝိကန္တိ။ ဧဝရူပေ **အာမိသသန္နိဓိ** နာမ ဟောတိ။ ဘိက္ခုနော ပန ဝသနဋ္ဌာနေ ဧကာ တဏ္ဍုလနာဠိ ဧကော ဂုဠပိဏ္ဍော ကုဍုဝမတ္တံ သပ္ပီတိ ဧတ္တကံ နိဓေတုံ ဝဋ္ဋတိ အကာလေ သမ္ပတ္တစောရာနံ အတ္ထာယ။ တေ ဟိ ဧတ္တကံ အာမိသပဋိသန္ထာရံ အလဘန္တာ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျုံ, တသ္မာ သစေ ဟိ ဧတ္တကံ နတ္ထိ, အာဟရာပေတွာပိ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အဖာသုကကာလေ စ ယဒေတ္ထ ကပ္ပိယံ, တံ အတ္တနာပိ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကပ္ပိယကုဋိယံ ပန ဗဟုံ ဌပေန္တဿာပိ သန္နိဓိ နာမ နတ္ထိ။

စတုတ္ထအနာဂတဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ယောဓာဇီဝဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၉) ၄. ထေရဝဂ္ဂေါ

၁-၂. ရဇနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၁-၈၂. စတုတ္ထသ္သ ပဌမံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။ ဒုတိယေ ဂုဏမက္ခနာယ ပဝတ္တောပိ အတ္တနော ကာရကံ ဂူထေန ပဟရန္တံ ဂူထော ဝိယ ပဌမတရံ မက္ခေတီတိ မက္ခော, သော ဧတသ္သ အတ္ထီတိ **မက္ခီ** ။ ပဠာသတီတိ ပဠာသော, ပရသ္သ ဂုဏေ ဍံသိတွာ ဝိယ အပနေတီတိ အတ္ထော။ သော ဧတသ္သ အတ္ထီတိ **ပဠာသီ**။ ပဠာသီ ပုဂ္ဂလော ဟိ ဒုတိယသ္သ ဓုရံ န ဒေတိ, သမ္ပသာရေတွာ တိဋ္ဌတိ။ တေနာဟ **"ယုဂဂ္ဂါဟလက္ခဏေန ပဠာသေန သမန္နာဂတော"** တိ။

ရဇနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ကုဟကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၃. တတိယေ **တီဟိ ကုဟနဝတ္ထူဟီ** တိ သာမန္တဇပ္ပနဣရိယာပထသန္နိသ္သိတပစ္စယပဋိသေဝနဘေဒတော တိပ္ပဘေဒေဟိ ကုဟနဝတ္ထူဟိ။ တိဝိဓေန ကုဟနဝတ္ထုနာ လောကံ ကုဟယတိ ဝိမှာပယတိ "အဟော အစ္ဆရိယပုရိသော"တိ အတ္တနိ ပရေသံ ဝိမှယံ ဥပ္ပာဒေတီတိ **ကုဟကော**။ လာဘသက္ကာရတ္ထိကော ဟုတွာ လပတိ အတ္တာနံ အယကံ ဝါ ဥက္ခိပိတွာ ယထာ သော ကိဉ္စိ ဒဒာတိ, ဧဝံ ဥက္ကာစေတွာ ကထေတီတိ **လပကော**။ နိမိတ္တံ သီလံ တသ္သာတိ **နေမိတ္တိကော,** နိမိတ္တေန ဝါ စရတိ, နိမိတ္တံ ဝါ ကရောတီတိ နေမိတ္တိကော။ **နိမိတ္တ** န္တိ စ ပရေသံ ပစ္စယဒာနသညုပ္ပာဒကံ ကာယဝစီကမ္မံ ဝုစ္စတိ ။ နိပ္ပေသော သီလမသ္သာတိ **နိပ္ပေသိကော** ။ နိပ္ပိသတီတိ ဝါ နိပ္ပေသော, နိပ္ပေသောယေဝ **နိပ္ပေသိကော။ နိပ္ပေသော** တိ စ သဌပုရိသော ဝိယ လာဘသက္ကာရတ္ထံ အက္ကောသနုပ္ပဏ္ဍနပရပိဋ္ဌိမံသိကတာဒိ။

ကုဟကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၇. ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၆-၈၇. ဆဋ္ဌေ ပဋိသမ္ဘိဒာသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ဥစ္စာဝစာနီ**တိ ဥစ္စနီစာနိ။ တေနာဟ **"မဟန္တခုဒ္ဒကာနီ"တိ။ ကိံကရဏီယာနီ**တိ "ကိံ ကရောမီ"တိ ဧဝံ ဝတွာ ကတ္တဗ္ဗကမ္မာနိ။ တတ္ထ **ဥစ္စကမ္မာနိ** နာမ စီဝရသ္သ ကရဏံ, ရဇနံ, စေတိယေ သုဓာကမ္မံ, ဥပေါသထာဂါရစေတိယဃရဗောဓိဃရေသု ကတ္တဗ္ဗကမ္မန္တိ ဧဝမာဒိ။ **အဝစကမ္မံ** နာမ ပါဒဓောဝနမက္ခနာဒိ ခုဒ္ဒကကမ္မံ။ **တတြူပါယာယ** တိ တတြုပဂမနိယာ, တတ္ထ တတ္ထ မဟန္တေ ခုဒ္ဒကေ စ ကမ္မေ သာဓနဝသေန ဥပဂစ္ဆန္တိယာတိ အတ္ထော။ တသ္သ တသ္သ ကမ္မသ္သ နိပ္ဖာဒနေ သမတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တတြူပါယာယာ** တိ ဝါ တတ္ထ တတ္ထ ကမ္မေ သာဓေတဗ္ဗေ ဥပါယဘူတာယ။ **အလံ ကာတု**န္တိ ကာတုံ သမတ္ထော ဟောတိ။ **အလံ သံဝိဓာတု**န္တိ ဝိစာရေတုံ သမတ္ထော။ သတ္တမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ထေရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၈. အဋ္ဌမေ **ထိရဘာဝပ္ပတ္တော** တိ သာသနေ ထိရဘာဝံ အနိဝတ္တိဘာဝံ ပတ္တော။ ပဗ္ဗဇိတော ဟုတွာ ဗဟူ ရတ္တိယော ဇာနာတီတိ **ရတ္တညူ** ။ တေနာဟ **"ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ"** တိအာဒိ။ **ဟကဉ္ဈော**တိ အယထာဘူတဂုဏေဟိ စေဝ ယထာဘူတဂုဏေဟိ စ သမုဂ္ဂတော။ ယသော ဧတသ္သ အတ္ထီတိ **ယသသ္သီ,** ယသံ သိတော နိသ္သိတော ဝါ **ယသသ္သီ** ။ တေနာဟ **"ယသနိသ္သိတော"** တိ။ အသတံ အသာဓူနံ ဓမ္မော **အသဒ္ဓမ္မော,** အသန္တော ဝါ အသုန္ဒရော ဂါရယှာ လာမကော ဓမ္မောတိ **အသဒ္ဓမ္မော** ။ ဝိပရိယာယေန **သဒ္ဓမ္မော** ဝေဒိတဗ္ဗော။

ထေရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဌမသေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၉. နဝမေ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန ကမ္မံ အာရာမော ဧတဿာတိ ကမ္မာရာမော, တဿ ဘာဝေါ **ကမ္မာရာမတာ** ။ တတ္ထ **ကမ္မန္တိ** ကြာတိကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ ဝုစ္စတိ။ သေယျထိဒံ – စီဝရဝိစာရဏံ စီဝရကမ္မကရဏံ ဥပတ္ထမ္ဘနံ ပတ္တတ္ထဝိကအံသဗဒ္ဓကကာယဗန္ဓနဓမ္မကရဏအာဓာရကပာဒကထလိကသမ္မဇ္ဇနိအာဒီနံ ကရဏန္တိ။ ဧကစ္စော ဟိ ဧတာနိ ကရောန္တော သကလဒိဝသံ ဧတာနေဝ ကရောတိ, တံ သန္ဓာယေသ ပဋိက္ခေပေါ။ ယော ပန ဧတေသံ ကရဏဝေလာယမေဝ တာနိ ကရောတိ, ဥဒ္ဒေသဝေလာယ ဥဒ္ဒေသံ ဂဏှာတိ, သဇ္ဈာယဝေလာယ သဇ္ဈာယတိ, စေတိယင်္ဂဏဝတ္တဝေလာယ စေတိယင်္ဂဏဝတ္တံ ကရောတိ, မနသိကာရဝေလာယ မနသိကာရံ ကရောတိ, န သော ကမ္မာရာမော နာမ။ **ဘဿာရာမတာ**တိ ဧတ္ထ ယော ဣတ္ထိဝဏ္ဏပုရိသဝဏ္ဏာဒိဝသေန အာလာပသလ္လာပံ ကရောန္တောယေဝ ဒိဝသဉ္စ ရတ္တိဉ္စ ဝီတိနာမေတိ, ဧဝရူပေါ ဘဿေ ပရိယန္တကာရီ န ဟောတိ, အယံ ဘဿာရာမော နာမ။ ယော ပန ရတ္တိမ္ပိ ဒိဝသမ္ပိ ဓမ္မံ ကထေတိ, ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတိ, အယံ အပ္ပဘဿော ဘဿေ ပရိယန္တကာရီယေဝ။ ကသ္မာ? ''သန္နိပတိတာနံ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒွယံ ကရဏီယံ ဓမ္မီ ဝါ ကထာ, အရိယော ဝါ တုဏှီဘာဝေါ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၇၃; ဥဒါ. ၁၂, ၂၈, ၂၉) ဝုတ္တတ္တာ။

နိဒ္ဒါရာမတာ တိ ဧတ္ထ ယော ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ နိပန္နောပိ ထိနမိဒ္ဓာဘိဘူတော နိဒ္ဒါယတိယေဝ, အယံ နိဒ္ဒါရာမော နာမ။ ယဿ ပန ကရဇကာယေ ဂေလညေန စိတ္တံ ဘဝင်္ဂေ ဩတရတိ, နာယံ နိဒ္ဒါရာမော။ တေနေတဟ – ''အဘိဇာနာမိ ခေါ ပနာဟံ, အဂ္ဂိဝေဿန, ဂိမှာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကန္တော စတုဂ္ဂုဏံ သင်္ဃာဋိံ ပညာပေတွာ ဒက္ခိဏေန ပဿေန သတော သမ္ပဇာနော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၃၈၇)။ **သင်္ဂဏိကာရာမတာ**တိ ဧတ္ထ ယော ဧကဿ ဒုတိယော, ဒွိန္နံ တတိယော, တိဏ္ဏံ စတုတ္ထောတိ ဧဝံ သံသဋ္ဌောဝ ဝိဟရတိ, ဧကကော အဿာဒံ န လဘတိ, အယံ သင်္ဂဏိကာရာမော။ ယော ပန စတူသု ဣရိယာပထေသု ဧကကောဝ အဿာဒံ လဘတိ, နာယံ သင်္ဂဏိကာရာမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေခါနံ ပဋိလဒ္ဓဂုဏဿ ပရိဟာနာသမ္ဘဝတော **''ဥပရိဂုဏေဟိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ပဌမသေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယသေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၀. ဒသမေ **အတိဟာတောတ**တိ သဗ္ဗရတ္တိံ နိဒ္ဒါယိတွာ ဗလဝပစ္စူသေ ကောဋိသမ္မုဉ္စနိယာ ထောကံ သမ္မဇ္ဇိတွာ မုခံ ဓောဝိတွာ ယာဂုဘိက္ခတ္ထာယ ဟာတောဝ ပဝိသတိ။ **တံ အတိက္ကမိတ္ဝာ** တိ ဂိဟိသံသဂ္ဂဝသေန ကာလံ ဝီတိနာမေန္တော မဇ္ဈန္ဟိကသမယံ အတိက္ကမိတွာ ပက္ကမတိ။ ဟာတောယေဝ ဟိ ကမံ ပဝိသိတွာ ယာဂုံ အာဒါယ အာသနသာလံ ဂန္တွာ ပိဝိတွာ ဧကသ္မိံ ဌာနေ နိပန္နော နိဒ္ဒါယိတွာ မနုဿာနံ ဘောဇနဝေလာယ ''ပဏီတဘိက္ခံ လဘိဿာမိ''တိ ဥပကဋ္ဌေ မဇ္ဈန္ဟိကေ ဥဋ္ဌာယ ဓမ္မကရဏေန ဥဒကံ ဂဟေတွာ အက္ခီနိ ပုဉ္ဆိတွာ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ယာဝဒတ္ထံ ဘုဉ္ဇိတွာ ဂိဟိသံသဋ္ဌော ကာလံ ဝီတိနာမေတွာ မဇ္ဈန္ဟေ ဝီတိဝတ္တေ ပဋိက္ကမတိ။

အပ္ပိစ္ဆကထာ တိ, ''အာဝုသော, အတ္ရိစ္ဆတာ ဟပိစ္ဆတာတိ ဣမေ ဓမ္မာ ပဟာတဗ္ဗာ''တိ ဧတသု အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ ''ဧဝရူပံ အပ္ပိစ္ဆတံ သမာဒါယ ဝတ္တိတဗ္ဗ''န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ ကထာ။ **တီဟိ ဝိဝေကေဟီ**တိ ကာယဝိဝေကော, စိတ္တဝိဝေကော, ဥပဓိဝိဝေကောတိ ဣမေဟိ တီဟိ ဝိဝေကေဟိ။ တတ္ထ ဧကော ဂစ္ဆတိ, ဧကော တိဋ္ဌတိ, ဧကော နိသီဒတိ, ဧကော သေယျံ ကပ္ပေတိ, ဧကော ကမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသတိ, ဧကော ပဋိက္ကမတိ, ဧကော စင်္ကမံ အဓိဋ္ဌာတိ, ဧကော စရတိ, ဧကော ဝိဟရတီတိ အယံ **ကာယဝိဝေကော** နာမ။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပန **စိတ္တဝိဝေကော** နာမ။ နိဗ္ဗာနံ **ဥပဓိဝိဝေကော** နာမ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ – ''ကာယဝိဝေကော စ ဝိဝေကဋ္ဌကာယာနံ နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ, စိတ္တဝိဝေကော စ ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာနံ ပရမဝေါဒာနပ္ပတ္တာနံ, ဥပဓိဝိဝေကော စ နိရုပဓိနံ ပုဂ္ဂလာနံ ဝိသင်္ခါရဂတာန''န္တိ (မဟာနိ. ၅၇)။ **ဒုဝိဓံ ဝီရိယန္တိ** ကာယိကံ, စေတသိကဉ္စ ဝီရိယံ။ **သီလန္တိ** စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။ **သမာဓိန္တိ** ဝိပဿနာပာဒကာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော။ **ဝိမုတ္တိကထာ**တိ တ အရိယဖလံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ ကထာ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဒုတိယသေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ထေရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၀) ၅. ကကုဓဝဂ္ဂေါ

၁-၁၀. ပဌမသမ္ပဒာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၁-၁၀၀. ပဉ္စမဿ   ပဌမေ ဒုတိယေ စ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တတိယေ အာဇာနနတော **အညာ,** ဥပရိမဂ္ဂပညာ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေန ဉာတပရိညာယ ဧဝ ဇာနနတော။ တဿာ ပန ဖလဘာဝတော မဂ္ဂဖလပညာ တံသဟဂတာ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယော စ ဣဓ ''အညာ''တိ ဝုတ္တာ။ အညာယ ဗျာကရဏာနိ **အညာဗျာကရဏာနိ** ။ တေနေတဟ **''အညာဗျာကရဏာနီတိ အရဟတ္တဗျာကရဏာနီ''**တိ။ **အဓိဂတမာနေနာ**တိ အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညီ, အနဓိဂတေ အဓိဂတသညီ ဟုတွာ အဓိဂတံ မယာတိ မာနေန။ စတုတ္ထာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဌမသမ္ပဒာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကကုဓဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၃. တတိယပဏ္ဏာသကံ

(၁၁) ၁. ဖာသုဝိဟာရဝဂ္ဂေါ

၁-၄. သာရဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၀၁-၄. တတိယဿ ပဥ္စမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဒုတိယေ ပိဏ္ဍပာတာဒိအတ္ထာယ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနံ ကေစရော, ဝေသိယာ ကေစရော အဿာတိ **ဝေသိယာကေစရော,** မိတ္တသန္ထဝဝသေန ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ ဝေသိယာ နာမ ရူပူပဇီဝိနိယော, တာ မိတ္တသန္ထဝဝသေန န ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗာ သမဏဘာဝဿ အန္တရာယကရတ္တာ, ပရိသုဒ္ဓာသယဿပိ ဂရဟာဟေတုတော, တသ္မာ ဒက္ခိဏာအနုဝသေန သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗံ။ **ဝိဓဝ** ဝုစ္စန္တိ မတပတိကာ, ပဝုတ္ထပတိကာ ဝ။ **ထုလ္လကုမာရိယော** တိ မဟလ္လိကာ အနိဝိဒ္ဓာ ကုမာရိယော။ **ပဏ္ဍကာ**တိ နပုံသကာ။ တေ ဟိ ဥဿန္နကိလေသာ အဝူပသန္တပရိဠာဟာ လောကာမိသနိဿိတကထာဗဟုလာ, တသ္မာ န ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗာ။ **ဘိက္ခုနိယော** နာမ ဥဿန္နဗ္ရဟ္မစရိယာ။ တထာ **ဘိက္ခူပိ** ။ အညမညံ ဝိသဘာဂဝတ္ထုဘာဝတော သန္ထဝဝသေန ဥပသင်္ကမနေ ကတိပာဟေနေဝ ဗြဟ္မစရိယန္တရာယော သိယာ, တသ္မာ န ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗာ, ဂိလာနပုစ္ဆနာဒိဝသေန ဥပသင်္ကမနေ သတောကာရိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ တတိယစတုတ္ထာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သာရဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဖာသုဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၅. ပဉ္စမေ မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ, တံသမုဋ္ဌာနံ ကာယကမ္မံ **မေတ္တံ ကာယကမ္မံ** ။ ဧသ နယော သေသဒွယေပိ။ **အာဝီ**တိ ပကာသနံ။ ပကာသဘာဝေ စေတ္ထ ယံ ဥဒ္ဒိဿ တံ ကာယကမ္မံ ကရီယတိ, တဿ သမ္မုခဘာဝတောတိ အာဟ **"သမ္မုခာ"** တိ။ **ရဟော**တိ အပ္ပကာသံ။ အပ္ပကာသတာ စ ယံ ဥဒ္ဒိဿ တံ ကာယကမ္မံ ကရီယတိ, တဿ အပစ္စက္ခဘာဝတောတိ အာဟ **"ပရမ္မုခာ"** တိ။ ဣမာနိ မေတ္တကာယကမ္မာဒီနိ ဘိက္ခူနံ ဝသေန အာဂတာနိ တေသံ သေဋ္ဌပရိသဘာဝတော, ဂိဟီသုပိ လဗ္ဘန္တိယေဝ။ ဘိက္ခူနဉှိ မေတ္တစိတ္တေန အာဘိသမာစာရိကပူရဏံ မေတ္တံ ကာယကမ္မံ နာမ ။ ဂိဟီနံ စေတိယဝန္ဒနတ္ထာယ ဗောဓိဝန္ဒနတ္ထာယ သင်္ဃနိမန္တနတ္ထာယ ဂမနံ ကမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌေ ဘိက္ခူ ဒိသွာ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ပတ္တပ္ပဋိဂ္ဂဟဏံ အာသနပညာပနံ အနုဂမနန္တိ ဧဝမာဒိကံ မေတ္တံ ကာယကမ္မံ နာမ။ ဘိက္ခူနံ မေတ္တစိတ္တေန အာစာရပညတ္တိသိက္ခာပနံ ကမ္မဋ္ဌာနကထနံ ဓမ္မဒေသနာ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ နာမ။ ဂိဟီနံ "စေတိယဝန္ဒနာယ ဂစ္ဆာမ, ဗောဓိဝန္ဒနာယ ဂစ္ဆာမ, ဓမ္မဿဝနံ ကရိဿာမ, ဒီပမာလံ ပုပ္ဖပူဇံ ကရိဿာမ, တီဏိ သုစရိတာနိ သမာဒာယ ဝတ္တိဿာမ, သလာကဘတ္တာဒီနိ ဒဿာမ, ဝဿာဝာသိကံ ဒဿာမ, အဇ္ဇ သင်္ဃဿ စတ္တာရော ပစ္စယေ ဒဿာမ, သင်္ဃံ နိမန္တေတွာ ခာဒနီယာဒီနိ သံဝိဒဟထ, အာသနာနိ ပညပေထ, ပာနီယံ ဥပဋ္ဌပေထ, သင်္ဃံ ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ အာနေထ, ပညတ္တာသနေ နိသီဒာပေထ, ဆန္ဒဇာတာ ဥဿာဟဇာတာ ဝေယျာဝစ္စံ ကရောထာ"တိအာဒိကထနကာလေ မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ နာမ။ ဘိက္ခူနံ ပာတောဝ ဥဋ္ဌာယ သရီရပ္ပဋိဇဂ္ဂနံ ကတွာ စေတိယင်္ဂဏံ ဂန္တွာ ဝတ္တာဒီနိ ကတွာ ဝိဝိတ္တသေနာသနေ နိသီဒိတွာ "ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ ဘိက္ခူ သုခီ ဟောန္တု အဝေရာ အဗျာပဇ္ဇာ"တိ စိန္တနံ မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမ, ဂိဟီနံ "အယျာ သုခီ ဟောန္တု အဝေရာ အဗျာပဇ္ဇာ"တိ စိန္တနံ မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမ။

တတ္ထ နဝကာနံ စီဝရကမ္မာဒိသု သဟာယဘာဝဂမနံ သမ္မုခာ ကာယကမ္မံ နာမ, ထေရာနံ ပန ပါဒဓောဝနဝီဇနဝါတဒါနာဒိဘေဒမ္ပိ သဗ္ဗံ သာမီစိကမ္မံ သမ္မုခာ ကာယကမ္မံ နာမ, ဥဘယေဟိပိ ဒုန္နိက္ခိတ္တာနံ အဂရုဘဏ္ဍာဒီနံ တေသု အဝညံ အကတွာ အတ္တနာ ဒုန္နိက္ခိတ္တာနံ ဝိယ ပဋိသာမနံ ပရမ္မုခာ မေတ္တံ ကာယကမ္မံ နာမ။ "ဒေဝတ္ထေရော တိဿတ္ထေရော"တိ ဝုတ္တံ ဧဝံ ပဂ္ဂယှဝစနံ သမ္မုခာ မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ နာမ, ဝိဟာရေ အသန္တံ ပန ပဋိပုစ္ဆန္တဿ "ကုဟိံ အမှာကံ ဒေဝတ္ထေရော, ကုဟိံ အမှာကံ တိဿတ္ထေရော, ကဒါ နု ခေါ အာဂမိဿတီ"တိ ဧဝံ ပိယဝစနံ ပရမ္မုခာ မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ နာမ။ မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓါနိ ပန နယနာနိ ဥမ္မီလေတွာ ပသန္နေန မုခေန ဩလောကနံ သမ္မုခာ မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမ, "ဒေဝတ္ထေရော တိဿတ္ထေရော အရောဂေါ ဟောတု အဗျာပဇ္ဇော"တိ သမန္နာဟရဏံ ပရမ္မုခာ မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမ။ ကာမဉ္စေတ္ထ မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓါနံ နယနာနံ ဥမ္မီလနံ, ပသန္နေန မုခေန ဩလောကနဉ္စ မေတ္တံ ကာယကမ္မမေဝ။ ယဿ ပန စိတ္တဿ ဝသေန နယနာနံ မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓတာ, မုခဿ

သ စ ပသန္နတာ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမာ''တိ။ သမာဓိသံဝတ္တနပ္ပယောဇနာနိ **သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ**။

သမာနသီလတံ ဂတောတိ တေသု တေသု ဒိသာဘာဂေသု ဝိဟရန္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ သမာနသီလတံ ဂတော။ **ယာယန္တိ** ယာ အယံ မယှဉ္စေဝ တုမှာကဉ္စ ပစ္စက္ခဘူတာ။ **ဒိဋ္ဌိ** တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ **အရိယာ**တိ နိဒ္ဒောသာ။ **နိယ္ယာတီ**တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရတိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ။ သယံ နိယ္ယန္တီယေဝ ဟိ တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယ္ယာပေတီတိ ဝုစ္စတိ။ ယာ သတ္တု အနုသိဋ္ဌိ, တံ ကရောတီတိ **တက္ကရော** , တဿ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇကဿာတိ အတ္ထော။ **ဒုက္ခက္ခယာယာ**တိ သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယတ္ထံ။ **ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော** တိ သမာနဒိဋ္ဌိဘာဝံ ဥပဂတော။

ဖာသုဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. အာနန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၀၉-၁၁၀. ဆဋ္ဌေ **အဓိသီလေ**တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ, သီလနိမိတ္တံ န ဥပဝဒတိ န နိန္ဒတီတိ အတ္ထော။ အတ္တနိ ကမ္မေ စ အနု အနု ပေက္ခတိ သီလေနာတိ **အတ္တာနုပေက္ခီ** ။ သတ္တမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

အာနန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဖာသုဝိဟာရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၂) ၂. အန္ဓကဝိန္ဒဝဂ္ဂေါ

၁-၄. ကုလူပကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၁-၁၁၄. ဒုတိယဿ ပဌမေ အသန္ထဝေသု ကုလေသု ဝိဿာသော ဧတဿာတိ **အသန္ထဝဝိဿာသီ**။ အနိဿရော ဟုတွာ ဝိကပ္ပေတိ သံဝိဒဟတိ သီလေနာတိ **အနိဿရဝိကပ္ပီ**။ ဝိဿဋ္ဌာနိ ဝိသံ့ ခိတ္တာနိ ဘေဒနေ အဝတ္ထိတာနိ ကုလာနိ ဃဋ္ဋနတ္ထာယ ဥပသေဝတိ သီလေနာတိ **ဝိဿဋ္ဌုပသေဝီ**။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ကုလူပကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၁၃. မစ္ဆရိနီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၅-၁၂၃. ပဉ္စမေ အာဝါသမစ္ဆရိယာဒီနိ ပဉ္စ ဣမဲ ဘိက္ခုနိယာ ဝသေန အာဂတာနိ, ဘိက္ခုဿ ဝသေနပိ တာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အာဝါသမစ္ဆရိယေန ဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု အာဂန္တုကံ ဒိသွာ ''ဧတ္ထ စေတိယဿ ဝါ သင်္ဃဿ ဝါ ပရိက္ခာရော ဌပိတော''တိအာဒီနိ ဝတွာ သင်္ဃိကအာဝါသံ န ဒေတိ။ ကုလမစ္ဆရိယေန သမန္နာဂတော ဘိက္ခု တေဟိ တေဟိ ကာရဏေဟိ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ အတ္တနော ဥပဋ္ဌာကေ ကုလေ အညေသံ ပဝေသမ္ပိ နိဝါရေတိ။ လာဘမစ္ဆရိယေန သမန္နာဂတော သင်္ဃိကမ္ပိ လာဘံ မစ္ဆရာယန္တော ယထာ အညေ န လဘန္တိ, ဧဝံ ကရောတိ အတ္တနာ ဝိသမနိဿိတတာယ ဗလဝနိဿိတတာယ စ။ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယေန သမန္နာဂတော အတ္တနော ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏေတိ, ပရေသံ ဝဏ္ဏေ ''ကိံ ဝဏ္ဏော ဧသော''တိ တံ တံ အေသံ ဝဒတိ။ **ဝဏ္ဏော**တိ စေတ္ထ သရီရဝဏ္ဏောပိ, ဂုဏဝဏ္ဏောပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဓမ္မမစ္ဆရိယေန သမန္နာဂတော – ''ဣမံ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏိတွာ ဧသော မံ အဘိဘဝိဿတီ''တိ အညဿ န ဒေတိ။ ယော ပန – ''အယံ ဣမံ ဓမ္မံ ဥဂ္ဂဟေတွာ အညထာ အတ္ထံ ဝိပရိဝတ္တေတွာ နာသေဿတီ''တိ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန ဝါ – ''အယံ ဣမံ ဓမ္မံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဥဒ္ဓတော ဥန္နဠော အဝူပသန္တစိတ္တော အပုညံ ပသဝိဿတီ''တိ ပုဂ္ဂလာနုဂ္ဂဟေန ဝါ န ဒေတိ, န တံ မစ္ဆရိယံ။ **ဓမ္မော**တိ စေတ္ထ ပရိယတ္တိဓမ္မော အဓိပ္ပေတော။ ပဋိဝေဓဓမ္မော ဟိ အရိယာနံယေဝ ဟောတိ, တေ စ နံ န မစ္ဆရာယန္တိ မစ္ဆရိယဿ သဗ္ဗသော ပဟီနတ္တာတိ တဿ အသမ္ဘဝေါ ဧဝ။ တတ္ထ အာဝါသမစ္ဆရိယေန လောဟဂေဟေ ပစ္စတိ, ယက္ခော ဝါ ပေတော ဝါ ဟုတွာ တဿေဝ အာဝါသဿ သင်္ကာရံ သီသေန ဥက္ခိပိတွာ စရတိ။ ကုလမစ္ဆရိယေန အပ္ပဘောဂေါ ဟောတိ။ လာဘမစ္ဆရိယေန ဂူထနိရယေ နိဗ္ဗတ္တတိ, သင်္ဃဿ ဝါ ဂဏဿ ဝါ လာဘံ မစ္ဆရာယိတွာ ပုဂ္ဂလိကပရိဘောဂေန ဝါ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ ယက္ခော ဝါ ပေတော ဝါ မဟာအဇဂရော ဝါ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တတိ။ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယေန ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ န ဟောတိ။ ဓမ္မမစ္ဆရိယေန ကုက္ကုဠနိရယေ နိဗ္ဗတ္တတိ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

မစ္ဆရိနီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အန္ဓကဝိန္ဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၃) ၃. ဂိလာနဝဂ္ဂော

၁၂၄-၁၃၀. တတိယော ဝဂ္ဂော ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ။

(၁၄) ၄. ရာဇဝဂ္ဂေါ

၁. ပဌမစက္ကာနုဝတ္တနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **အတ္ထညူ** တိ ဟိတညူ။ ဟိတပရိယာယော ဟေတ္ထ အတ္ထ-သဒ္ဒော “အတ္တတ္
ထော ပရတ္ထော”တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၆၉; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၅) ဝိယ။ ယသ္မာ
စေသ ပရေသံ ဟိတံ ဇာနန္တော တေ အတ္ထေန ရဇ္ဇေတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ရဋ္ဌိတုံ ဇာနာတီ”** တိ။ **ဒဏ္ဍော** တိ အပရာဓာနုရူ
ပေ ဒဏ္ဍနေ။ **ဗလမ္ပဟိ**တိ ဗလကာယေ။ **ပဉ္စ အတ္ထေ** တိ အတ္တတ္ထော, ပရတ္ထော, ဥဘယတ္ထော, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော အ
တ္ထော, သမ္ပရာယိကော အတ္ထောတိ ဧဝံ ပဉ္စပ္ပဘေဒေ အတ္ထေ။ **စတ္တာရော ဓမ္မေ** တိ စတုသစ္စဓမ္မေ, ကာမရူ
ပာရူပလောကုတ္တရဘေဒေ ဝါ စတ္တာရော ဓမ္မေ။ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂမတ္တညုတာယ ဧဝ ပရိယေသနဝိဿဇ္ဇနမတ္တ
ညုတာပိ ဗောဓိတာ ဟောန္တီတိ **“ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂမတ္တံ ဇာနာတိ”** က္ကစ္စေဝ ဝုတ္တံ။

ဥတ္တရတိ အတိက္ကမတိ, အဘိဘဝတီတိ တ ဥတ္တရံ, နတ္ထိ ဧတ္ထ ဥတ္တရန္တိ **အနုတ္တရံ** ။ အနတိသယံ, အပ္ပဋိဘာ
ဂံ တ အနေကာသု ဒေဝမနုဿပရိသာသု အနေကသတက္ခတ္တုံ တေသံ အရိယသစ္စပ္ပဋိဝေဓသမ္ပာဒနဝသေန ပဝတ္
တာ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ အပိစ သဗ္ဗပဌမံ အညာတကောဏ္ဍညပ္ပမုခာယ အဋ္ဌာရသပရိသဂဏာယ ဗြဟ္
မကောဋိယာ စတုသစ္စဿ ပဋိဝေဓဝိဓာယိနီ ယာ ဓမ္မဒေသနာ, တဿာ သာတိသယာ ဓမ္မစက္ကသမညာ။ တတ္ထ သတိ
ပဋ္ဌာနာတိဓမ္မော ဧဝ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ **ဓမ္မစက္ကံ။ စက္က** န္တိ တ အာဏာ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ, ဓမ္မဥ္
စ တံ စက္ကဉ္စာတိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ ဓမ္မေန ဉာယေန စက္ကန္တိပိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ ယထာဟ “ဓမ္မဉ္စ ပဝတ္တေတိ စက္ကဉ္စာ
တိ ဓမ္မစက္ကံ, စက္ကဉ္စ ပဝတ္တေတိ ဓမ္မဉ္စာတိ ဓမ္မစက္ကံ, ဓမ္မေန ပဝတ္တေတီတိ ဓမ္မစက္က”န္တိအာဒိ (ပဋိ. မ.
၂.၄၀-၄၁)။ **အပ္ပဋိဝတ္တိယ** န္တိ ဓမ္မိဿရဿ ဘဂဝတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မစက္ကဿ အနုတ္တရဘာဝတော
အပ္ပဋိသေဓနီယံ။ ကေဟိ ပန အပ္ပဋိဝတ္တိယန္တိ အာဟ – **“သမဏေန ဝါ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **သမဏေနာ**တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂ
တေန။ **ဗြာဟ္မဏေနာ** တိ ဇာတိဗြာဟ္မဏေန။ သာသနပရမတ္ထသမဏဗြာဟ္မဏာနဉ္ဟိ ပဋိလောမစိတ္တံယေဝ နတ္ထိ။
ဒေဝေနာတိ ကာမာဝစရဒေဝေန။ **ကေနစီ**တိ ယေန ကေနစိ အဝသိဋ္ဌပရိသဇ္ဇေန။ ဧတ္တာဝတာ အဋ္ဌန္နမ္ပိ ပရိသာနံ အ
နဝသေသပရိယာဒာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **လောကသ္မိ** န္တိ သတ္တလောကေ။

ပဌမစက္ကာနုဝတ္တနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယစက္ကာနုဝတ္တနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၂. ဒုတိယေ **စက္ကဝတ္တိဝတ္တ** န္တိ ဒသဝိဓံ, ဒွါဒသဝိဓံ ဝါ စက္ကဝတ္တိဘာဝါဝဟံ ဝတ္တံ။ တတ္ထ အန္
တောဇနသ္မိံ ဗလကာယေ ဓမ္မိကာယေဝ ရက္ခါဝရဏဂုတ္တိယာ သံဝိဓာနံ, ခတ္တိယေသု, အနုယန္တေသု, ဗြာဟ္မဏဂ
ဟပတိကေသု, နေဂမဇာနပဒေသု, သမဏဗြာဟ္မဏေသု, မိဂပက္ခီသု, အဓမ္မိကပဋိက္ခေပေါ, အဓနာနံ ဓနာနုပ္ပဒာနံ,
သမဏဗြာဟ္မဏေ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှာပုစ္ဆနန္တိ ဣဒံ ဒသဝိဓံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တံ။ ဣဒမေဝ စ ဂဟပတိကေ ပက္
ခိဇာတေ စ ဝိသုံ ကတွာ ဂဟဏဝသေန ဒွါဒသဝိဓံ။ **ပိတရာ ပဝတ္တိတမေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတီ** တိ ဒသဝိဓံ ဝါ ဒွါဒသဝိဓံ
ဝါ စက္ကဝတ္တိဝတ္တံ ပူရေတွာ နိသိန္နဿ ပုတ္တဿ အညံ ဟတုဘာဝတိ, သော တံ ပဝတ္တေတိ။ ရတနမယတ္
တာ ပန သဒိသဋ္ဌေန တဒေဝေတန္တိ ကတွာ “ပိတရာ ပဝတ္တိတ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝါ သော “အပ္ပောဿုက္
ကော, တွံ ဒေဝ, ဟောဟိ, အဟမနုသာသိဿာမီ”တိ အာဟ။ တသ္မာ ပိတရာ ပဝတ္တိတံ အာဏာစက္ကံ အနုပ္ပဝတ္တေ
တိ နာမာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယဉ္ဟိ အတ္တနော ပုညာနုဘာဝသိဒ္ဓံ စက္ကရတနံ, တံ နိပ္ပရိယာယတော
တေန ပဝတ္တိတံ နာမ, နေတရန္တိ ပဌမနယော ဝုတ္တော။ ယသ္မာ ပဝတ္တိတဿေဝ အနုဝတ္တနံ, ပဌမနယော စ တံသဒိ
သေ တဗ္ဗောဟာရဝသေန ဝုတ္တောတိ တံ အနာဒိယိတွာ ဒုတိယနယော ဝုတ္တော။

ဒုတိယစက္ကာနုဝတ္တနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ယဿံဒိသံသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၄. စတုတ္ထေ **“ဥဘတော သုဇာတော”**တိ ဝွေကေ ဝုတ္တေ ယေဟိ ကေဟိစိ ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ သုဇာတတာ ပညာပေယျ, သုဇာတ-သဒ္ဒေါ စ ''သုဇာတော စာရုဒဿနော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၉၉; သု. နိ. ၅၅၃; ထေရဂါ. ၈၁၈) အာရောဟသမ္ပတ္တိပရိယာယောတိ ဇာတိဝသေန သုဇာတတံ ဝိဘာဝေတုံ **“မာတိတော စ ပိတိတော စာ”**တိ ဝုတ္တံ။ အနော ရသပုတ္တဝသေနပိ လောကေ မာတုပိတုသမညာ ဒိဿတိ, ဣဓ ပန သာ ဩရသပုတ္တဝသေန ဣစ္ဆိတာတိ ဒဿေတုံ **“သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော”** တိ ဝုတ္တံ။ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတိ ဓာရေတီတိ **ဂဟဏီ,** ဂဗ္ဘာသယသညိတော မာတုကုစ္ဆိပ္ပဒေ သော။ တေနာဟ **“သံသုဒ္ဓာယ မာတုကုစ္ဆိယာ သမန္နာဂတော”** တိ။ ယထာဘုတ္တဿ အာဟာရဿ ဝိပာစနဝသေန ဂ ဏှာတိ ဆဍ္ဍေတီတိ **ဂဟဏီ,** တေဇောဓာတု။ ပိတာ စ မာတာ စ ပိတရော။ ပိတူနံ ပိတရော ပိတာမဟာ။ တေသံ ယု ဂေ ပိတာမဟယုဂေ, တသ္မာ **ယာဝ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂါ,** ပိတာမဟဒွန္ဒာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧ ဝဉ္စဟိ ပိတာမဟဂ္ဂဟဏေနေဝ မာတာမဟောပိ ဂဟိတောတိ သော အဋ္ဌကထာယံ ဝိသုံ န ဥဒ္ဓဋော။ ယုဂ-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ ဧကသေသနယေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော ''ယုဂေ စ ယုဂေ စ ယုဂေ''တိ။ ဧဝဉ္စဟိ တတ္ထ တတ္ထ ဒွိန္နံ ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **“တတော ဥဒ္ဓံ သဗ္ဗေပိ ပုဗ္ဗပုရိသာ ပိတာမဟဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ”** တိ။ ပုရိသဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေ သဝသေန ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝဉ္စဟိ ''မာတိတော''တိ ဟဋ္ဌိဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။

အက္ခိတ္တော တိ အပ္ပတ္တက္ခေပေါ။ **အနဝက္ခိတ္တော** တိ သမ္ပတ္တဝိတအဒီသု န အဝက္ခိတ္တော န ဆဍ္ဍိ တော။ ဇာတိတဒေနာတိ ဟေတုမ္ဟိ ကရဏဝစနန္တိ ဒဿေတုံ **“ကေန ကာရဏေနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ စ ''ဥဘ တော။ပေ.။ ပိတာမဟယုဂ''တိ ဧတေန ခတ္တိယဿ ယောနိဒေါသာဘာဝေ ဒဿိတော သံသုဒ္ဓဂဟဏိကဘာဝကိ တ္တနတော။ ''အက္ခိတ္တော''တိ ဣမိနာ ကိရိယာပရာဓာဘာဝေ။ ကိရိယာပရာဓေန ဟိ သတ္တာ ခေပံ ဟပုဏန္တိ။ ''အနုပက္ကုဋ္ဌော''တိ ဣမိနာ အယုတ္တသံသဂ္ဂဘာဝေ။ အယုတ္တသံသဂ္ဂဉ္စဟိ ပဋိစ္စ သတ္တာ အက္ကောသံ လဘ န္တိ။

အဓုတာ နာမ ဝိဘဝသမ္ပန္နတာ, သာ တံ တံ ဥပဘောဂူပဘောဂ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“ယော ကောစိ အတ္တနော သန္တ ကေန ဝိဘဝေန အဍ္ဍော ဟောတီ”**တိ။ တထာ မဟဒ္ဓနတာပီတိ တံ ဥက္ကံသဂတံ ဒဿေတုံ **“မဟတာ အပရိမာဏသင်္ခ ဓနေန ဓနေန သမန္နာဂတော”**တိ ဝုတ္တံ။ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော ဝိသေသတော ကာမာ ဘောဂ နာမာတိ အာဟ **“ပဉ္စကာမဂုဏဝသေနာ”**တိ။ ကောဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ ဓညဿ အာဝသနဋ္ဌာနံ, ကောဋ္ဌဘူတံ အဂါရံ **ကောဋ္ဌာဂါရံ** ။ တေနာဟ **“ဓညေန စ ပရိပုဏ္ဏကောဋ္ဌာဂါရော”** တိ။ ဧဝံ သာရဂဗ္ဘံ ကောသော, ဓညပရိဋ္ဌပနဋ္ဌာနဉ္စ ကောဋ္ဌာဂါရ န္တိ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တတော အညထာ တံ ဒဿေတုံ **“အထ ဝာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ အသိနော တိက္ခ ဓဘာဝပရိဟာရကော ပဋိစ္ဆဒေါ ''ကောသော''တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ရညော တိက္ခဘာဝပရိဟာရံ ကတွာ စတုရင်္ဂိနီ သေနာ ကောသောတိ အာဟ **“စတုဗ္ဗိဓော ကောသော ဟတ္ထီ အဿာ ရထာ ပတ္တီ”** တိ။ ဝတ္ထကောဋ္ဌာဂါရဂ္ဂဟဏေနေဝ သဗ္ဗဿပိ ဘဏ္ဍဋ္ဌပနဋ္ဌာနဿ ဂဟိတတ္တာ **“တိဝိဓံ ကောဋ္ဌာဂါရ”** န္တိ ဝုတ္တံ။

ယဿာ ပညာယ ဝသေန ပုရိသော ''ပဏ္ဍိတော''တိ ဝုစ္စတိ, တံ ပဏ္ဍိစ္စန္တိ အာဟ **“ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂ တော”**တိ။ တံတံဣတိကတ္တဗ္ဗတာသု ဆေကဘာဝေ ဗျတ္တဘာဝေ **ဝေယျတ္တိယံ** ။ သမ္မောဟံ ဟိံသတိ ဝိဓမ တီတိ မေဓာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **မေဓာဝီ**။ ဌာနေ ဌာနေ ဥပ္ပတ္တိ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **ဌာနုပ္ပတ္တိ,** ဌာနသော ဥ ပ္ပဇ္ဇနပညာ။ **ဝဓိအတ္ထေ** တိ ဝဓိသင်္ခါတေ အတ္ထေ။

ယဿံဒိသံသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၉. ပတ္ထနာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃၅-၉. ပဉ္စမေ **ဟတ္ထိသ္မိ** န္တိ ဟတ္ထိသိပ္ပေ။ ဟတ္ထီတိ ဟိ ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဟတ္ထိသန္နိဿိတတ္တာ စ ဟတ္ထိသိပ္ပံ ဂဟိတံ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဝယတီတိ ဝယော, သောဘနေသု ကတ္ထစိ အပက္ခလန္တော အဝိ တ္ထာယန္တော တာနိ သန္ဓာရေတုံ သက္ကောတီတိ အတ္ထော။ န ဝယော အဝယော, တာနိ အတ္ထတော သဒ္ဒတော စ သန္ဓာရေတုံ န သက္ကောတိ။ အဝယော န ဟောတီတိ **အနဝယော**။ ဒွေ ပဋိသေဓာ ပကတိံ ဂမေန္တီတိ အာဟ **“အနဝ ယောတိ သမတ္ထော”**တိ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပတ္ထနာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သောတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄၀. ဒသမေ **တိဗ္ဗာန** န္တိ တိက္ခာနံ။ **ခရာန**န္တိ ကက္ကသာနံ။ **ကဋုကာန**န္တိ အရုဏာနံ။ **အသာတာန**န္တိ နသာတာနံ အပ္ပိယာနံ။ န တာသု မနော အပေ့တိ, န တာ မနံ အပ္ပာယန္တီ ဝဒေန္တီတိ **အမနာပာ**။

သောတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ရာဇဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၅) ၅. တိကဏ္ဍကိဝဂ္ဂော

၁. အဝဇာနာတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄၁. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **ဒတွာ အဝဇာနာတီ**တိ ဒတွာ ကောစိ ဘိက္ခု မဟာပုညော စတုပစ္စယလာဘီ ဟောတိ, သော စီဝရာဒီနိ လဘိတွာ အညံ အပ္ပပုညံ အာပုစ္ဆတိ။ သောပိ တဿ ပုနပ္ပုနံ အာပုစ္ဆန္တေပိ ဂဏှာတိယေဝ။ အထဿ ကတိပါဟစ္စယေန ထောကံ ကုပိတော ဟုတွာ မင္ကုဘာဝံ ဥပ္ပာဒေတုကာမော ဝဒတိ “အယံ အတ္တနော ဓမ္မတာယ စီဝရာဒီနိ န လဘတိ, အမှေ နိဿာယ လဘတီ”တိ။ ဧဝမ္ပိ **ဒတွာ အဝဇာနာ**တိ နာမ။ ကောစိ ပန ကေနစိ သဒ္ဓိံ ဒွေ တီဏိ ဝဿာနိ ဝသန္တော ပုဗ္ဗေ တံ ပုဂ္ဂလံ ဂရုံ ကတွာ ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တော ကာလေ စိတ္တီကာရံ န ကရောတိ, အာသနနိသိန္နဋ္ဌာနမ္ပိ န ဂစ္ဆတိ။ အယမ္ပိ ပုဂ္ဂလော **သံဝါသေန အဝဇာနာတိ** နာမ။ **အာဓေယျမုခေါ** တိ အာဒိတော ဓေယျမုခေါ, ပဌမဝစနသ္မိံယေဝ ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော။ တတြာယံ နယော – ကောစိ ပုဂ္ဂလော သာရုပ္ပံယေဝ ဘိက္ခုံ “အသာရုပ္ပော ဧသော”တိ ကထေတိ။ တံ သုတွာ ဧသ နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိ, ပုန အညေန သဘာဂေန ဘိက္ခုနာ “သာရုပ္ပော အယ”န္တိ ဝုတ္တေပိ တဿ ဝစနံ န ဂဏှာတိ။ အသုကေန နာမ “အသာရုပ္ပော အယ”န္တိ အမှာကံ ကထိတန္တိ ပုရိမဘိက္ခုနောဝ ကထံ ဂဏှာတိ။ အပရောပိဿ ဒုဿီလံ “သီလဝါ”တိ ကထေတိ။ တဿ ဝစနံ သဒ္ဒဟိတွာ ပုန အညေန “အသာရုပ္ပော ဧသော ဘိက္ခု, နာယံ တုမှာကံ သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တော”တိ ဝုတ္တေပိ တဿ ဝစနံ အဂ္ဂဟေတွာ ပုရိမံယေဝ ကထံ ဂဏှာတိ။ အပရော ဝဏ္ဏမ္ပိ ကထိတံ ဂဏှာတိ, အဝဏ္ဏမ္ပိ ကထိတံ ဂဏှာတိယေဝ။ အယမ္ပိ **အာဓေယျမုခေါ** ယေဝ နာမ အာဓာတဗ္ဗမုခေါ, ယံ ယံ သုဏာတိ, တတ္ထ တတ္ထ ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော။

လောလောတိ သဒ္ဓာဒီနံ ဣတ္တရကာလပ္ပတိတတ္တာ အသ္သဒ္ဓိယာဒီဟိ လုလိတဘာဝေန လောလော။ **ဣတ္တရဘတ္တီ**တိအာဒီသု ပုနပ္ပုနံ ဘဇနေန သဒ္ဓာဝ ဘတ္တိပေမံ။ သဒ္ဓာပေမမ္ပိ ဂေဟဿိတပေမမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ, ပသာဒော သဒ္ဓာပသာဒော။ **ဧဝံ ပုဂ္ဂလော လောလော ဟောတီ** တိ ဧဝံ ဣတ္တရသဒ္ဓာဒိတာယ ပုဂ္ဂလော လောလော နာမ ဟောတိ။ ဟလိဒ္ဒိရာဂေါ ဝိယ, ထုသရာသိမှိ ကောဋ္ဋိတခါဏုကော ဝိယ, အဿပိဋ္ဌေ ဌပိတကုမ္ဘဏ္ဍံ ဝိယ စ အနိဗဒ္ဓဋ္ဌာနေ မုဟုတ္တေန ကုပ္ပတိ။ **မန္ဒော မောမူဟော** တိ အညာဏဘာဝေန မန္ဒော, အဝိသယတာယ မောမူဟော, မဟာမူဠှောတိ အတ္ထော။

အဝဇာနာတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၃. အာရဘတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄၂-၃. ဒုတိယေ **အာရဘတီ**တိ ဧတ္ထ **အာရမ္ဘ** -သဒ္ဒော ကမ္မကိရိယဟိံသနဝီရိယကောပနာပတ္တိဝီတိက္ကမေသု ဝတ္တတိ။ တထာ ဟေသ “ယံ ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ သမ္ဘောတိ, သဗ္ဗံ အာရမ္ဘပစ္စယာ”တိ (သု. နိ. ၇၄၉) ကမ္မေ အာဂတော။ “မဟာရမ္ဘာ မဟာယညာ, န တေ ဟောန္တိ မဟပ္ဖလာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၂၀; အ. နိ. ၄.၃၉) ကိရိယာယ။ “သမဏံ ဂေါတမံ ဥဒ္ဒိဿ ပာဏံ အာရဘန္တီ”တိ (မ. နိ. ၂.၅၁) ဟိံသနေ။ “အာရမ္ဘထ နိက္ခမထ, ယုဉ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၈၅; နေတ္တိ. ၂၉; ပေဋကော. ၃၈; မိ. ပ. ၅.၁.၄) ဝီရိယေ။ “ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘာ ပဋိဝိရတော ဟောတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၀, ၁၉၅; မ. နိ. ၁.၂၉၃) ကောပနေ။ “အာရဘတိ စ ဝိပ္ပဋိသာရီ စ ဟောတီ”တိ (အ. နိ. ၅.၁၄၂; ပု. ပ. ၁၉၁) အယံ ပန အာပတ္တိဝီတိက္ကမေ အာဂတော, တသ္မာ အာပတ္တိဝီတိက္ကမဝသေန အာရဘတိ စေဝ, တပ္ပစ္စယာ စ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ **ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတီ** တိ အနဓိဂတတ္တာ ယထာသဘာဝတော န ဇာနာတိ။ **ယတ္ထဿာ** တိ ယသ္မိံ အဿ, ယံ ဌာနံ ပတွာ ဧတဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပ္ပန္နာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈန္တီတိ အတ္ထော။ ကိံ ပန ပတွာ တေ နိရုဇ္ဈန္တီတိ? အရဟတ္တမဂ္ဂံ, ဖလပ္ပတ္တဿ ပန နိရုဒ္ဓာ နာမ ဟောန္တိ။ ဧဝံ သန္တေပိ ဣဓ မဂ္ဂကိစ္စဝသေန ပန ဖလမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အာရဘတိ န ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတီ တိ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ, တံ ပနေသ ဒေသေတုံ သဘာဂပုဂ္ဂလံ ပရိယေသတိ, တသ္မာ န ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတိ။ **န အာရဘတိ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတီ** တိ အာပတ္တိံ န အာပဇ္ဇတိ, ဝိနယပညတ္တိယံ ပန အကောဝိဒတ္တာ အနာပတ္တိယာ အာပတ္တိသညီ ဟုတွာ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

“န အာရဘတိ န ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတီ” တိ ယော ဝုတ္တော, ကတရော သော ပုဂ္ဂလော? ဩသ္သဋ္ဌဝီရိယပုဂ္ဂလော။ သော ဟိ ‘‘ကိံ မေ ဣမသ္မိံ ကာလေ ပရိနိဗ္ဗာနေန, အနာဂတေ မေတ္တေယ္ယသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမီ’’တိ ဝိသုဒ္ဓသီလောပိ ပဋိပတ္တိံ န ပူရေတိ။ သော ဟိ ‘‘ကိမတ္ထံ အာယသ္မာ ပမတ္တော ဝိဟရတိ, ပုထုဇ္ဇနဿ နာမ ဂတိ အနိဗဒ္ဓာ, တသ္မာ ဟိ မေတ္တေယ္ယသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သမ္မုခီဘာဝံ လဘေယ္ယာသိ, အရဟတ္တတ္ထာယ ဝိပဿနံ ဘာဝေဟီ’’တိ ဩဝဒိတဗ္ဗော။

သာဓူတိ အာယာစနတ္ထေ နိပါတော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယာဝ အပရဒ္ဓံ ဝတ အာယသ္မတာ, ဧဝံ သန္တေပိ မယံ အာယသ္မန္တံ ယာစာမ, ဒေသေတဗ္ဗယုတ္တကဿ ဒေသနာယ, ဝုဋ္ဌာတဗ္ဗယုတ္တကဿ ဝုဋ္ဌာနေန, အာဝိကာတဗ္ဗယုတ္တကဿ အာဝိကိရိယာယ အာရမ္ဘဇေ အာသဝေ ပဟာယ သုဒ္ဓန္တေ ဌိတဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန ဝိပ္ပဋိသာရဇေ အာသဝေ ပဋိဝိနောဒေတွာ နီဟရိတွာ ဝိပဿနာစိတ္တဉ္စေဝ ဝိပဿနာပညဉ္စ ဝဍ္ဎေတူတိ။ **အမုနာ ပဉ္စမေန ပုဂ္ဂလေနာ**တိ ဧတေန ပဉ္စမေန ခီဏာသဝပုဂ္ဂလေန။ **သမသမော ဘဝိဿတီ** တိ လောကုတ္တရဂုဏေဟိ သမဘာဝေနေဝ သမော ဘဝိဿတီတိ ဧဝံ ခီဏာသဝေန ဩဝဒိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ တတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

အာရဘတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၆. တိကဏ္ဍကီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄၄-၆. စတုတ္ထေ **ပဋိကူလေ**တိ အမနုညေ အနိဋ္ဌေ။ **အပ္ပဋိကူလသညီ**တိ ဣဋ္ဌာကာရေနေဝ ပဝတ္တစိတ္တော။ **ဣဋ္ဌသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ အသုဘာယ ဝါ ဖရတိ, အနိစ္စတော ဝါ ဥပသံဟရတီ** တိ ဥပနေတိ ပဝတ္တေတိ။ **အနိဋ္ဌသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိ**န္တိ အနိဋ္ဌေ သတ္တသညိတေ အာရမ္မဏေ။ **မေတ္တာယ ဝါ ဖရတီ**တိ မေတ္တံ ဟိတေသိတံ ဥပသံဟရန္တော သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ဝါ တတ္ထ ဖရတိ။ **ဓာတုတော ဝါ ဥပသံဟရတီ**တိ ဓမ္မသဘာဝစိန္တနေန ဓာတုတော ပစ္စဝေက္ခဏာယ ဓာတုမနသိကာရံ ဝါ တတ္ထ ပဝတ္တေတိ။ **တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ** တိ သဘာဝတော အာနုဘာဝတော စ ဥပတိဋ္ဌန္တံ အာရမ္မဏေ ပဋိကူလဘာဝံ အပ္ပဋိကူလဘာဝဉ္စာတိ တံ ဥဘယံ ပဟာယ အဂ္ဂဟေတွာ, သဗ္ဗသ္မိံ ပန တသ္မိံ မဇ္ဈတ္တော ဟုတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မဇ္ဈတ္တော ဟုတွာ ဝိဟရိတုကာမော ပန ကိံ ကရောတီတိ? ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အာပာထံ ဂတေသု နေဝ သောမနဿိတော ဟောတိ, န ဒောမနဿိတော ဟောတိ။ **ဥပေက္ခကော ဝိဟရေယျ** တိ ဣဋ္ဌေ အရဇ္ဇန္တော အနိဋ္ဌေ အဒုဿန္တော ယထာ အညေ အသမပေက္ခနေန မောဟံ ဥပ္ပာဒေန္တိ, ဧဝံ အနုပ္ပာဒေန္တော ဆသု အာရမ္မဏေသု ဆဠင်္ဂုပေက္ခာယ ဥပေက္ခကော ဝိဟရေယျ။ တေနေတံ **“ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝသေန ပဉ္စမော”**တိ။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဆဠာရမ္မဏာပာထေ ပရိသုဒ္ဓပကတိဘာဝါဝိဇဟနလက္ခဏာယ ဆသု ဒွါရေသု ပဝတ္တနတော ‘‘ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ’’တိ လဒ္ဓနာမာယ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ ဝသေန ပဉ္စမော တရော ဝုတ္တောတိ အတ္ထော။ ပဉ္စမံ ဆဋ္ဌဉ္စ ဥတ္တာနမေဝ။

တိကဏ္ဍကီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. အသပ္ပုရိသဒာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄၇-၁၅၀. သတ္တမေ **အသက္ကစ္စ**န္တိ အနာဒရံ ကတွာ။ ဒေယျဓမ္မဿ အသက္ကစ္စကရဏံ နာမ အသမ္ပန္နံ ကရောတီတိ အာဟ **“န သက္ကရိတွာ သုစိံ ကတွာ ဒေတီ”** တိ, ဥတ္တဏ္ဍုလာဒိဒောသဝိရဟိတံ သုစိသမ္ပန္နံ ကတွာ န ဒေတီတိ အတ္ထော။ **အစိတ္တီကတွာ** တိ န စိတ္တေ ကတွာ, န ပူဇေတွာတိ အတ္ထော။ ပူဇေန္တော ဟိ ပူဇေတဗ္ဗဝတ္ထုံ စိတ္တေ ဌပေတိ, န တတော ဗဟိ ကရောတိ။ စိတ္တံ ဝါ အစ္ဆရိယံ ကတွာ ပဋိပတ္တိဝိကရဏံ သမ္ဘာဝနကိရိယာ, တပ္ပဋိက္ခေပတော **အစိတ္တီကရဏံ** အသမ္ဘာဝနကိရိယာ။ **အကရဝေနေ ဒေတီ**တိ ပုဂ္ဂလေ အဂရုံ ကရောန္တော နိသီဒနဋ္ဌာနေ အသမ္မဇ္ဇိတွာ ယတ္ထ ဝါ တတ္ထ ဝါ နိသီဒာပေတွာ ယံ ဝါ တံ ဝါ အာဓာရကံ ဌပေတွာ အနံ ဒေတိ။ **အသဟတ္ထာ**တိ န အတ္တနော ဟတ္ထေန ဒေတိ, ဒါသကမ္မကရောဒီဟိ ဒါပေတိ။ **အပဝိဒ္ဓံ ဒေတီ** တိ အန္တရာ အပဝိဒ္ဓံ ဝိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဒေတိ။ တေနာဟ **“န နိရန္တရံ ဒေတီ”** တိ။ အထ ဝါ **အပဝိဒ္ဓံ ဒေတီ** တိ ဥစ္ဆိဋ္ဌာဒိဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ ဝိယ အဝကိရိတ္တကံ ကတွာ ဒေတိ။ တေနာဟ **“ဆဍ္ဍေတုကာမော ဝိယ ဒေတီ”** တိ။ ‘‘အဒ္ဓာ ဣမဿ ဒါနဿ ဖလမေဝ အာဂစ္ဆ

တီ’’တိ ဇာ ယသ္မာ ကမ္မသ္မာကတာဒိဋ္ဌိ အတ္ထိ, သော အာဂမနဒိဋ္ဌိကော, အယံ ပန န တာဒိသောတိ **အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော**။ တေနာဟ **“ကတသ္မာ နာမ ဖလံ အာဂမိဿတီ”** တိအာဒိ။ အဋ္ဌမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အသပ္ပုရိသအနုသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တိကဏ္ဍကီဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၄. စတုတ္ထပဏ္ဏာသကံ

(၁၆) ၁. သဒ္ဓမ္မဝဂ္ဂေါ

၁၅၁-၁၆၀. ပဌမော ဝဂ္ဂေါ ဉတ္တာနတ္ထောယေဝ။

(၁၇) ၂. အာဃာတဝဂ္ဂော

၁-၅. ပဌမအာဃာတပဋိဝိနယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆၁-၁၆၅. ဒုတိယဿ ပဌမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဒုတိယေ အာဃာတော ပဋိဝိနယတိ ဧတ္ထ, ဧတေဟီတိ တ **အာဃာတပဋိဝိနယာ**။ တေနာဟ **“အာဃာတော ဧတေဟိ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော”** တိအာဒိ။

နန္တက န္တိ အနန္တကံ, အန္တဝိရဟိတံ ဝတ္ထခဏ္ဍံ။ ယဒိ ဟိ တဿ အန္တော ဘဝေယျ, “ပိလောတိကာ”တိ သင်္ခံ န ဂစ္ဆေယျ။

သေတလေနာတိ ဗီဇကဏ္ဏိကကေသရာဒိဘေဒေန သေတလေန။ **ဥဒကပပ္ပဋကေနာ** တိ နီလမဏ္ဍူကပိဋ္ဌိဝဏ္ဏေန ဥဒကပိဋ္ဌိံ ဆာဒေတွတ နိဗ္ဗတ္တေန ဥဒကပိဋ္ဌိကေန။ **ဃမ္မေန အနုဂတော** တိ ဃမ္မေန ဖုဋ္ဌော အဘိဘူတော။ **စိတ္တုပ္ပာဒ**န္တိ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒံ။

ဝိသဘာဂဝေဒနုပ္ပတ္တိယာ ကကစေနေဝ ဣရိယာပထပဝတ္တိနိဝါရဏေန ဆိန္ဒန္တော အာဗာဓတိ ပီဠေတီတိ အာဗာဓော, သော အဿ အတ္ထီတိ **အာဗာဓိကော**။ တံသမုဋ္ဌာနေန **ဒုက္ခိတော** သဉ္ဇာတဒုက္ခော။ **ဗာဠှဂိလာနော**တိ အဓိမတ္တဂိလာနော။ **ကမန္တနာယကဿာ** တိ ကမန္တသမ္ပာပကဿ။

ပသန္နဘာဝေန ဥဒကဿ အစ္ဆဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **“အစ္ဆောဒကာတိ ပသန္နောဒကာ”** တိ။ သာဒုရသတာယ သာတတာတိ အာဟ **“မဓုရောဒကာ”**တိ။ တနုကမေဝ သလိလံ ဝိသေသတော သီတလံ, န ဗဟလာတိ အာဟ **“တနုသီတသလိလာ”**တိ။ **သေတကာ**တိ နိက္ကဒ္ဒမာ။ သစိက္ခလ္လာဒိဝသေန ဟိ ဥဒကဿ ဝိဝဏ္ဏတာ။ သဘာဝတော ပန တံ သေတဝဏ္ဏမေဝ။ တတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဌမအာဃာတပဋိဝိနယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. နိရောဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၆. ဆဋ္ဌေ **အမရိသနတ္ထေ** တိ အသဟနတ္ထေ။ **အနာဂတဝစနံ ကတ**န္တိ အနာဂတသဒ္ဒပ္ပယောဂေ ကတော, အတ္ထော ပန ဝတ္တမာနကာလိကောဝ။ အက္ခရစိန္တကာ (ပာဏိနိ. ၃.၃.၁၄၅-၁၄၆) ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု အနောကပ္ပနာမရိသနတ္ထဝသေန အတ္ထိသဒ္ဒေ ဥပပဒေ ဝတ္တမာနကာလေပိ အနာဂတဝစနံ ကရောန္တိ။

နိရောဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၉. စောဒနာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆၇-၉. သတ္တမေ **ဝတ္ထုသန္ဒဿနာ** တိ ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ အာပတ္တိ, တဿ သရူပတော ဒဿနံ။ **အာပတ္တိသန္ဒဿနာ**တိ ယံ အာပတ္တိံ သော အာပန္နော, တဿာ ဒဿနံ။ **သံဝာသပ္ပဋိက္ခေပေါ** တိ ဥပေါသထပဝါရဏာဒိသံဝာသဿ ပဋိက္ခိပနံ အကရဏံ။ **သာမီစိပ္ပဋိက္ခေပေါ** တိ အဘိဝါဒနာဒိသာမီစိကိရိယာယ အကရဏံ။ **စောဒယမာနေနာ**တိ စောဒေန္တေန။ **စုဒိတကဿ ကာလော** တိ စုဒိတကဿ စောဒေတဗ္ဗကာလော။ **ပုဂ္ဂလ** န္တိ စောဒေတဗ္ဗပုဂ္ဂလံ။ **ဥပပရိက္ခိတွာ** တိ “အယံ စုဒိတကလက္ခဏေ တိဋ္ဌတိ, န တိဋ္ဌတီ”တိ ဝီမံသိတွာ။ **အယသံ အာရောပေတီ**တိ “ဣမေ မံ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခန္တာ အယသံ ဗျသနံ ဥပ္ပာဒေန္တီ”တိ ဘိက္ခူနံ အယသံ ဥပ္ပာဒေတိ။ အဋ္ဌမနဝမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

စောဒနာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဘဒ္ဒဇိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၀. ဒသမေ **အဘိဘဝိတွာ ဌိတော** ဣမေ သတ္တေတိ အဓိပ္ပာယော။ ယသ္မာ ပန သော ‘‘ဟာသံသဘာဝေန ဥတ္တမဘာဝေန စ တေ သတ္တေ အဘိဘဝိတွာ ဌိတော’’တိ အတ္တာနံ မညတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **‘‘ဇေဋ္ဌကော’’** တိ။ **အညဒတ္ထု ဒသော**တိ ဒဿနေ အန္တရာယာဘာဝဝစနေန ဉေယျဝိသေသပရိဂ္ဂဟိကဘာဝေန စ အနာဝရဏဒဿာဝိတံ ပဋိဇာနာတီတိ အာဟ **‘‘သဗ္ဗံ ပဿတီတိ အဓိပ္ပာယော’’** တိ။

ဘဒ္ဒဇိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာဃာတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၈) ၃. ဥပာသကဝဂ္ဂေါ

၁-၆. သာရဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၇၁-၁၇၆. တတိယဿ ပဌမဒုတိယတတိယစတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ပဉ္စမေ **ဥပာသကပစ္ဆိမကောတိ** ဥပာသက နိဟီနော။ ''ကမ္မံ န ဒိဋ္ဌာဒိနာ ကတံ နာမ မင်္ဂလံ ဘဝိဿတီ''တိ ဧဝံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတကောတူဟလသင်္ခာတေန ဒိဋ္ဌ သုတမုတမင်္ဂလေန သမန္နာဂတော **ကောတူဟလမင်္ဂလိကော**။ တေနာဟ **''ကမ္မံ ကတံ ဘဝိဿတီ''**တိအာဒိ။ **မင်္ဂလံ ပစ္စေတီ**တိ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒိဘေဒံ မင်္ဂလမေဝ ပတ္တိယာယတိ။ **နော ကမ္မန္တိ** ကမ္မဿကတံ နော ပတ္တိယာယတိ။ **ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ**တိ ဣတော သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓသာသနတော။ **ဗဟိဒ္ဓါ**တိ ဗာဟိရကသမယေ။ **ဒက္ခိဏေယျံ ပရိယေသတီ**တိ ''ဒုပ္ပဋိပန္နာ ဒက္ခိဏေယျာ''တိ သညီ ဂဝေသတိ။ **ပုဗ္ဗကာရံ ကရောတီ**တိ ဒက္ခိဏာပရိယေသနပုဗ္ဗကာရေ ဧကံ ကတ္တဗ္ဗ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

သာရဇ္ဇသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. ဝဏိဇ္ဇာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၇၇-၈. သတ္တမေ **သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ**တိ အာဝုဓဘဏ္ဍံ ကတွာ တ ကာရေတွာ တ ကတံ တ ပဋိလဘိတွာ တဿ ဝိက္ကယော။ **အာဝုဓဘဏ္ဍံ ကာရေတွာ တဿ ဝိက္ကယော**တိ ကတံ ပန နိဒဿနမတ္တံ။ **သူကရမိကာဒယော ပောသေတွာ တေသံ ဝိက္ကယော**တိ သူကရမိကာဒယော ပေါသေတွာ တေသံ မံသံ သမ္ပာဒေတွာ ဝိက္ကယော။ ဧတ္ထ စ သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ ပရောပရာဓနိမိတ္တတာယ အကရဏီယာ ဝုတ္တာ, သတ္တဝဏိဇ္ဇာ အဘုဇိဿဘာဝကရဏတော, မံသဝိ သဝဏိဇ္ဇာ ဝဓဟေတုတော, မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ ပမာဒဋ္ဌာနတော။ အဋ္ဌမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဝဏိဇ္ဇာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဂိဟိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၉. နဝမေ **အာဘိစေတသိကာနန္တိ အာဘိစေတောတိ** အဘိက္ကန္တံ ဝိသုဒ္ဓစိတ္တံ ဝုစ္စတိ အဓိစိတ္တံ တ, အဘိ စေတသိ ဇာတာနိ အာဘိစေတသိကာနိ, အဘိစေတော သန္နိဿိတာနီတိ တ အာဘိစေတသိကာနိ။ တေနေတဟ **''ဥတ္တမစိ တ္တနိဿိတာန''န္တိ**။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနန္တိ** ဒိဋ္ဌဓမ္မေ သုခဝိဟာရာနံ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မော**တိ ပစ္စက္ခော အတ္တဘာဝေ ဝုစ္စတိ, တတ္ထ သုခဝိဟာရာနန္တိ အတ္ထော။ ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနမေတံ အဓိဝစနံ။ တာနိ ဟိ အပ္ပေတွာ နိသိန္နာ ဈာယိနော ကမသိမ္ပိယေဝ အတ္တဘာဝေ အသံကိလိဋ္ဌံ နေက္ခမ္မသုခံ ဝိန္ဒန္တိ, တသ္မာ ''ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနီ''တိ ဝုစ္စန္တိ။

စတုဗ္ဗိဓမေရယန္တိ ပုပ္ဖာသဝေါ, ဖလာသဝေါ, ဂုဠာသဝေါ, မဓ္ဝာသဝေါတိ ဧဝံ စတုပ္ပဘေဒံ မေရယံ။ **ပဉ္စဝိဓဥ္စ သုရ**န္တိ ပူဝသုရာ, ပိဋ္ဌသုရာ, ဩဒနသုရာ, ကိဏ္ဏပက္ခိတ္တာ, သမ္ဘာရသံယုတ္တာတိ ဧဝံ ပဉ္စပ္ပဘေဒံ သုရံ။ ပုညံ အ တ္ထော တေဿာတိ **ပုညတ္ထော**။ ယသ္မာ ပနေသ ပုညေန အတ္ထိကော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ပုညေန အ တ္ထိကဿာ''**တိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဂိဟိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဂဝေသီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၀. ဒသမေ **သုကာရဏန္တိ** ဗောဓိပရိပာစနဿ ဧကန္တိကံ သုန္ဒရံ ကာရဏံ။ **မန္ဒဟသိတ**န္တိ ဤသကံ ဟသိ တံ။ **ကဟံ ကဟန္တိ** ဟာသဿ ဒဿ အနုကရဏမေတံ။ **ဟဋ္ဌပ္ပဟဋ္ဌာကာရမတ္တ**န္တိ ဟဋ္ဌဿ ပဟဋ္ဌာကာရမတ္တံ။ ယထာ ဂဟိတသင်္ကေတော ''ပဟဋ္ဌော ဘဂဝါ''တိ သဉ္ဇာနန္တိ, ဧဝံ အာကာရနိဒဿနမတ္တံ။

ကၠအနိ ကၠမိနာ ပသင္ဂေန ဟာသသမုဋ္ဌာနံ ဝိဘာဂတော ဒသ္သေတုံ **“ဟသိတဥ္စ နာမေတ”** န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ အဇ္ဈုပေက္ခနဝသေနပိ ဟာသော န သမ္ဘဝတိ, ပဂေဝ အောမနဿဝသေနာတိ အာဟ **“တေရသဟိ သောမနဿ သသဟဂတစိတ္တေဟီ”**တိ။ နနု စ ကေစိ ကောဓဝသေနပိ ဟသန္တီတိ? န, တေ သမ္ပိယန္တိ ကောဓဝတ္ထုံ တတ္ထ “မယံ အနိ ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇိဿာမာ”တိ ဒုဝိညေယ္ယန္တရေန သောမနဿစိတ္တေနေဝ ဟာသဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **တေသူ**တိ ပဥ္စသု သောမနဿသဟဂတကိရိယစိတ္တေသု။ **ဗလတရမ္မဏေ** တိ ဥဠာရတမေ အာရမ္မဏေ ယမကပာဋိဟာရိယသဒိသေ။ **ဒုဗ္ဗလာရမ္မဏေ** တိ အနုဠာရအာရမ္မဏေ။

“ကၠမသ္မိံ ပန ဌာနေ။ပေ။ ဥပ္ပာဒေတီ” တိ ကၠဒံ ဟေရာဏဋ္ဌကထာယံ တထာ အာဂတတ္တာ ဝုတ္တံ, န သဟေတု ကသောမနဿသဟဂတစိတ္တေဟိ ဘဂဝတော သိတံ န ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ။ **အဘိဓမ္မဋီကာယံ** (ဓ. သ. မူလဋီ. ၉၆၈) ပန “အတီတံသာဒီသု အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ ဝတွာ ‘ကၠမေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တီ’တိအာဒိဝစနတော (မဟာနိ. ၁၅၆; ပဋိ. မ. ၃.၅) ‘ဘဂဝတော ကၠဒံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ’တိ ဝုတ္တဝစနံ ဝိစာရေတဗ္ဗ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ကၠမိနာ ဟသိတုပ္ပာဒစိတ္တေန ပဝတ္တိယမာနမ္ပိ ဘဂဝတော သိတကရဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသအနာဂတံသသဗ္ဗညုတညာဏာနံ အနုဝတ္တကတ္တာ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိယေဝါတိ ဧဝံ ပန ဉာဏာနုပရိဝတ္တိဘာဝေ သတိ န ကောစိ ဟဋ္ဌိအဋ္ဌကထာနံ ဝိရောဓော။ တထာ ဟိ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၅၆၈) “တေသံ ဉာဏာနံ စိဏ္ဏပရိယန္တေ ကၠဒံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဝုတ္တံ။ အဝဿဥ္စေတံ ဧဝံ ကၠစ္ဆိတဗ္ဗံ, အည ထာ အာဝဇ္ဇနစိတ္တဿပိ ဘဂဝတော တထာရူပေ ကာလေ န ယုဇ္ဇေယျ။ တဿပိ ဟိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကဘာဝ ဿ နိစ္ဆိတတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “ဝေဥ္စ ကတွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနဿပိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကတ္တံ ဥပပန္နံ ဟောတီ”တိ (ဓ. သ. မူလဋီ. ၁ ကာယကမ္မဒွါရကထာဝဏ္ဏနာ) န စ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကတ္တေ တံသမုဋ္ဌာနကာယဝိ ညတ္တိယာ ကာယကမ္မာဒိဘာဝံ အာပဇ္ဇနဘာဝေ ဝိဿဇ္ဇတီတိ။

ဟသိတန္တိ သိတမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ တေနာဟ **“ဧဝံ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ”** တိ။ **သမောသရိတာ ဝိဇ္ဇုလတာ** ။ သာ ဟိ ကၠတရဝိဇ္ဇုလတာ ဝိယ ခဏဋ္ဌိတိယာ သီဃနိရောဓာ စ န ဟောတိ, အပိစ ခော ဒန္ဓနိရောဓာ, န စ သဗ္ဗကာလိကာ။ ဒီဓိတိ ဟာဝကမဟာမေဃတော တ စာတုဒ္ဒီပိကမဟာမေဃတော တ နိစ္ဆရတိ။ တေနာဟ **“စာတုဒ္ဒီပိကမဟာမေဃမုခ တော”**တိ။ အယံ ကိရ တာသံ ရသ္မီနံ ဓမ္မတာ, ယဒိဒံ တိက္ခတ္တုံ သီသံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ **အဌင်္ဂေသုယေဝ အန္တရဓာ နံ**။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဂဝေသီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥဟာသကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၉) ၄. အရညဝဂ္ဂေါ

၁. အာရညိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **အပ္ပိစ္ဆတံယေဝ နိဿာယာ**တိအာဒီသု “ဣတိ အပ္ပိစ္ဆော ဘဝိဿာမီ”တိ ဣဒံ မေ အာရညိကင်္ဂံ အပ္ပိစ္ဆတာယ သံဝတ္တိဿတိ, “ဣတိ သန္တုဋ္ဌော ဘဝိဿာမီ”တိ ဣဒံ မေ အာရညိကင်္ဂံ သန္တုဋ္ဌိယာ သံဝတ္တိဿတိ, “ဣတိ ကိလေသေ သလ္လိခိဿာမီ”တိ ဣဒံ မေ အာရညိကင်္ဂံ ကိလေသသလ္လိခနတ္ထာယ သံဝတ္တိဿတီတိ အာရညိကော ဟောတိ။ **အဂ္ဂေါ**တိ ဇေဋ္ဌကော။ သေသာနိ တဿေဝ ဝေဝစနာနိ။

ဂဝါ ခီရန္တိ ဂါဝိတော ခီရံ နာမ ဟောတိ, န ဂါဝိယာ ဒဓိ။ **ခီရမှာ ဒဓီ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဧဝမေဝန္တိ** ယထာ ဧတေသု ပဉ္စသု ဂေါရသေသု သပ္ပိမဏ္ဍော အဂ္ဂေါ, ဧဝမေဝံ ဣမေသု ပဉ္စသု အာရညိကေသု ယော အယံ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနိ နိဿာယ အာရညိကော ဟောတိ, အယံ အဂ္ဂေါ စေဝ သေဋ္ဌော စ မောက္ခော စ ပဝရော စ။ ဣမေသု အာရညိကေသု ဇာတိအာရညိကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န အာရညိကနာမမတ္တေန အာရညိကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပံသုကူလိကာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

အာရညိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အရညဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၂၀) ၅. ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ

၁. သောဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၁. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **သမ္မိယေနေတ** တိ အညမညပေမေနေဝ ကာယေန စ စိတ္တေန စ မိဿီဘူတာ သင်္ဂမ္မိ တာ သံသဋ္ဌာ ဟုတွာ သံတသံ ဝတ္တေန္တိ, န အပ္ပိယေန နိဂ္ဂဟေန တတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **"ပိယ"**န္တိ အာဒိ။ ဥဒရံ အဝဒိဟတိ ဥပစိနောတိ ပူရေတီတိ **ဥဒရာဝဒေဟကံ**။ ဘာဝနပုံသကဉ္စေတံ, ဥဒရာဝဒေဟကံ ကတွာ ဥဒရံ ပူရေတွာတတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ဥဒရံ အဝဒိဟိတွာ"**တိအာဒိ။

သောဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒောဏဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၂. ဒုတိယေ **ပဝတ္တာရော** တိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၂၈၅) ဟာဝစနဘာဝေန ဝတ္တာရော။ ယသ္မာ တေ တေသံ မန္တာနံ ပဝတ္တနကာ, တသ္မာ အာဟ **"ပဝတ္တယိတာရော"** တိ။ သုဒ္ဒေ ဗဟိ ကတွာ ရဟောဘာသိတဗ္ဗဋ္ဌေန မန္တာ ဧဝ တံတံ အတ္ထပ္ပဋိပတ္တိဟေတုတာယ **မန္တပဒံ** ။ အနုပနီတာသာဓာရဏတာယ ရဟဿဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗကိရိယာယ အဓိဂမူ ဟာယံ။ **သဇ္ဈာယိတ** န္တိ ကယနဝသေန သဇ္ဈာယိတံ။ တံ ပန ဥဒတ္တာနုဒတ္တာဒီနံ သရာနံ သမ္ဗာဝသေနေဝ ဣစ္ဆိတ န္တိ အာဟ **"သရသမ္ပတ္တိဝသေနာ"**တိ။ **အညေသံ ဝုတ္တ** န္တိ ဟာဝစနဘာဝေန အညေသံ ဝုတ္တံ။ **သမုပဗျူဠ္ဋ္ဌဟာ** န္တိ သင်္ဂဟေတွာ ဥပရူပရိ သညူဠ္ဌဟံ။ **ရာသိကတ**န္တိ ဣရုဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒာဒိဝသေန, တတ္ထာပိ ပစ္စေကံ မန္တဗြဟ္မာဒိဝသေန, အဇ္ဈာယာနုတကာဒိဝသေန စ ရာသိကတံ။ **တေသ**န္တိ မန္တာနံ ကတ္တူနံ။ **ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဩလောကေတွာ** တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိဘဏ္ဍေန ယထာကမ္မူပဂဉာဏေန သတ္တာနံ ကမ္မဿကတာဒိံ, ပစ္စက္ခတော ဒဿနဋ္ဌေန ဒိဗ္ဗစက္ခု သဒိသေန ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေန အတီတကပ္ပေ ဗြာဟ္မဏာနံ မန္တဇ္ဈေနဝိဓိဉ္စ ဩလောကေတွာ။ **ဟာဝစနေန သဟ သံသန္ဒေတွာ**တိ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ယံ ဝစနံ ဝဋ္ဋသန္နိဿိတံ, တေန သဟ အဝိရုဒ္ဓံ ကတွာ။ န ဟိ တေသံ ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿိတော အတ္ထော ပစ္စက္ခော ဟောတိ။ **အပရာပရေ**တိ အဋ္ဌကာဒီဟိ အပရာပရေ ပစ္ဆိမာ ဩက္ကာက ရာဇကာလာဒီသု ဥပ္ပန္နာ။ **ပက္ခိပိတွာ** တိ အဋ္ဌကာဒီဟိ ဂန္ထိတမန္တပဒေသု ကိလေသသန္နိဿိတပဒာနံ တတ္ထ တတ္ထ ပဒေ ပက္ခိပနံ ကတွာ။ **ဝိရုဒ္ဓေ အကံသူ** တိ **ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ္တာဒီသု** (သု. နိ. ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ္တံ ၂၈၆ အာဒယော) အာဂတနယေန သံကိလေသတ္ထဒီပနတော ပစ္စနီကဘူတေ အကံသု။

ဥသူနံ အသနကမ္မံ ဣဿတ္ထံ, ဓနုသိပ္ပေန ဇီဝိကာ။ ဣဓ ပန ဣဿတ္ထံ ဝိယာတိ **ဣဿတ္ထံ,** သဗ္ဗအာဝုဓဇီဝိကာတိ အာဟ **"ယောဓာဇီဝကမ္မေနာ"** တိ, အာဝုဓံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မေနာတိ အတ္ထော။ **ရာဇပေါရိသံ** နာမ ဝိနာ အာဝုဓေန ပေရောပေစ္စာမစ္စကမ္မာဒိရာဇကမ္မံ ကတွာ ရာဇုပဋ္ဌာနံ။ **သိပ္ပညတရေနာ** တိ ဂဟိတာဝသေသေန ဟတ္ထိအဿသိပ္ပာဒိနာ။ ကုမာရဘာဝတော ပဘုတိ စရဏေန **ကောမာရဗြဟ္မစရိယံ** ။

ဥဒကံ ဟတေတွာ ဒေန္တီ တိ ဒ္ဒတရေ ဌိတဿေဝ ဗြာဟ္မဏဿ ဟတ္ထေ ဥဒကံ အာသိဉ္စန္တာ "ဣဒံ တေ, ဗြာဟ္မဏ, ဘရိယံ ပေါသာပနတ္ထာယ ဒေမာ"တိ ဝတွာ ဒေန္တိ။ ကသ္မာ ပန တေ ဧဝံ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတွာပိ အရံ ပရိ ယေသန္တိ, န ယာဝဇီဝံ ဗြဟ္မစာရိနော ဟောန္တီတိ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန။ တေသဉှိ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိ ဟောတိ "ယော ပုတ္တံ န ဥပ္ပ ဟာဒေတိ, သော ကုလဝံသစ္ဆေဒကရော ဟောတိ, တတော နိရယေ ပစ္စတီ"တိ။ စတ္တာရော ကိရ အဘာယိတဗ္ဗံ ဘာယန္တိ ဂဏ္ဍုပ္ပာဒကော, ကိကီ, ကောန္တိနီ, ဗြာဟ္မဏောတိ။ ဂဏ္ဍုပ္ပာဒာ ကိရ မဟာပထဝိယာ ခယနဘာယေန မတ္တဘောဇ နာ ဟောန္တိ, န ဗဟုံ မတ္တိကံ ခါဒန္တိ။ ကိကီ သကုဏိကာ အာကာသပတနဘာယေန အဏ္ဍာဿ ဥပရိ ဥတ္တာနာ သေ တိ။ ကောန္တိနီ သကုဏီ ပထဝိကမ္ပနဘာယေန ဟာဒေဟိ ဘူမိံ န သုဋ္ဌု အက္ကမတိ။ ဗြာဟ္မဏာ ကုလဝံသူပစ္ဆေဒဘာ ယေန အရံ ပရိယေသန္တိ။ အာဟု စေတ္ထ –

> "ဂဏ္ဍုပ္ပာဒေ ကိကီ စေဝ၊ ကောန္တီ ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကော။
> ဧတေ အဘာယံ ဘာယန္တိ၊ သမ္မူဠ္ဌဟာ စတုရော ဇနာ"တိ။ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၉၃)။

သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အေဏဗ္ဗာဟမ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၃. တတိယေ (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၅.၂၃၆) **ပဌမမေဝ**တိ ပုရေတရံယေဝ, အသဇ္ဈာယကတာနံ မန္တာနံ အပ္ပဋိဘာနံ ပဂေဝ ပဌမံယေဝ သိဒ္ဓံ, တတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ ပရိယုဋ္ဌာနံ နာမ အဘိဘဝေ ဂဟဏန္တိ အာဟ **"ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတေနာတိ ကာမရာဂဂ္ဂဟိတေနာ"** တိ။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ အပနေတီတိ ဝိက္ခမ္ဘနံ, ပဋိပက္ခတော နိဿရတိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ။ ဝိက္ခမ္ဘနဉ္စ တံ နိဿရဏဉ္စာတိ **ဝိက္ခမ္ဘနနိဿရဏံ**။ တေနာဟ **"တတ္ထာ"**တိအာဒိ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ အတ္တနာ အရဏီယော ပတ္တဗ္ဗော အတ္ထော **အတ္တတ္ထော**။ တထာ **ပရတ္ထော** ဝေဒိတဗ္ဗော။

"အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတီ"တိအာဒိသု (ပဋိ. မ. ၁.၅၂) ဗ္ဗာဟာဒီနံ အနာဂတတ္တာ ဗ္ဗာဟာဒတရေ တဒင်္ဂနိဿရဏံ န ဂဟိတံ။ ကိဉ္စာပိ န ဂဟိတံ, ပဋိသင်္ခါနဝသေန တဿ ဝိနောဒေတဗ္ဗတာယ တဒင်္ဂနိဿရဏမ္ပိ လဗ္ဘတေတတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ **အာလောကသညာ** ဥပစာရပ္ပတ္တာ တ အပ္ပနာပ္ပတ္တာ တ။ ယော ကောစိ ကသိဏဇ္ဈာနာဒိဘေအေ **သမထော။ ဓမ္မဝဝတ္ထာနံ** ဥပစာရပ္ပနာပ္ပတ္တဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။

ကုဓိတောတိ တတ္တော။ **ဥဿုုရကဇာတော** တိ တသ္သေဝ ကုဓိတဘာဝဿ ဥဿုုရကံ အစ္စုဏှာတံ ပတ္တော။ တေနာဟ **"ဥသုမကဇာတော"**တိ။ **တိလဗီဇကာဒိဘေဒေနာ**တိ တိလဗီဇကဏ္ဏိကကေသရာဒိဘေဒေန သေတလေန။ **ပဏကေနာ**တိ ဥဒကပိစ္ဆိလ္လေန။ **အပ္ပသန္နော** အာကုလတာယ။ **အသန္နိသိန္နော** ကလလုပ္ပတ္တိယာ။ **အနာလောကဋ္ဌာနေ**တိ အာလောကရဟိတေ ဌာနေ။

သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ကာရဏပါလီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၄. စတုတ္ထေ **ပဏ္ဍိတော မညေ** တိ ဧတ္ထ **မညေ**တိ ကြိယာ "မညတီ"တိ ကြိမိနာ သမာနတ္ထံ နိပါတပဒံ။ တဿ ကြိတိ-သဒ္ဒံ အာနေတွာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **"ပဏ္ဍိတောတိ မညတီ"** တိ အာဟ။ အနုမတိပုစ္ဆာဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **"ဥအာဟု နော"**တိ။ "တံ ကိံ မညတိ ဘဝံ ပိင်္ဂိယာနီ သမဏဿ ဂေါတမဿ ပညာဝေယျတ္တိယ"န္တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပုန ဂဏှန္တော "ပဏ္ဍိတော မညေ"တိ အာဟ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဘဝံ ပိင်္ဂိယာနီ သမဏံ ဂေါတမံ ပဏ္ဍိတောတိ မညတိ ဥအာဟု နော"**တိ, ယထာ တေ ခမေယျ, တထာ နံ ကထေဟီတိ အဓိပ္ပာယော။ **အဟံ ကော နာမ,** မမ အဝိသယော ဧသောတိ ဒဿေတိ။ **ကော စာ**တိ ဟေတုနိဒ္ဒေသော ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **"ကုတော စာ"**တိ။ တထာ စာဟ **"ကေန ကာရဏေန ဇာနိဿာမီ"** တိ, ယေန ကာရဏေန သမဏဿ ဂေါတမဿ ပညာဝေယျတ္တိယံ ဇာနေယျံ, တံ ကာရဏံ မယိ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဗုဒ္ဓေါယေဝ ဘဝေယျ** အဗုဒ္ဓဿ သဗ္ဗထာ ဗုဒ္ဓဉာဏာနုဘာဝံ ဇာနိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ – "အပ္ပမတ္တကံ ပနေတံ, ဘိက္ခဝေ, သြရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ, ယေန ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျ (ဒီ. နိ. ၁.၇)။ အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အညေဝ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ ဒုဒ္ဒသာ ဒုရနုဗောဓာ။ပေ။ ယေဟိ တထာဂတဿ ယထာဘူတံ ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝဒမာနော ဝဒေယျာ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၈) စ။ **သောပိ** တိ "သောပိ နူနဿ တာဒိသော"တိ ဧတသ္မိံ ပဒေ။

ပသတ္ထပ္ပသတ္ထော တိ ပသတ္ထေဟိ ဟသံသေဟိ အတ္တနော ဂုဏေဟေဝ သော ပသတ္ထော, န တဿ ကိတ္တိနာ, ပသံသာသဘာဝေနေဝ ဟသံသောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သဗ္ဗဂုဏာန"**န္တိအာဒိ။ **မဏိရတန**န္တိ စက္ကဝတ္တိနော မဏိရတနံ။

သဒ္ဒေဝကေ ဟသံသာနမ္ပိ ဟသံသောတိ ဒဿေတုံ **“ပသတ္ထေဟိ တ”** တိ ဒုတိယဝိကပ္ပော ဂဟိတော။ အရဏီယတော အတ္တော, သော ဧဝ ဝသတီတိ ဝသောတိ **အတ္ထဝသော**။ တဿ တဿ ပယောဂဿ အာနိသံသဘူတံ ဖလန္တိ အာဟ **“အတ္ထဝသန္တိ အတ္ထာနိသံသ”** န္တိ။ အတ္တော တ ဖလံ တဒဓီနဝုတ္တိတာယ ဝသော ဧတဿာတိ **အတ္ထဝသော,** ကာရဏံ။

ခုဒ္ဒကမစ္စု တိ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာဟိ ကတဒဏ္ဍကမစုံ။ **အနေဠကန္တိ** နိဒ္ဒောသံ အပဂတမက္ခိကဏ္ဍကံ။

ဥဒအာဟရီယတိ ဥဒဗ္ဗေဂပီတိဝသေနာတိ **ဥဒအနံ,** တထာ တ ဥဒအာဟရဏံ **ဥဒအနံ**။ တေနာဟ **“ဥဒအာဟာရံ ဥဒအာဟရီ”**တိ။ ယထာ ပန တံ ဝစနံ ဥဒအနန္တိ ဝုစ္စတိ, တံ ဒဿေတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ကာရဏပာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပိင္ဂိယာနီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၅. ပဉ္စမေ **သဗ္ဗသင်္ဂါဟိက** န္တိ သရီရဂတဿ စေဝ ဝတ္ထာလင်္ကာရဂတဿ စာတိ သဗ္ဗဿ နီလဘာဝဿ သင်္ဂါဟကဝစနံ။ **တဿေဝ** တိ နီလာဒိသဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေန ဝုတ္တအတ္ထဿေဝ။ **ဝိဘာဂဒဿန** န္တိ ပဘေဒဒဿနံ။ ယထာ တေ လိစ္ဆဝိရာဇာနော အပီတာဒိဝဏ္ဏာ ဧဝ ကေစိ ကေစိ ဝိလေပနဝသေန ပီတာဒိဝဏ္ဏာ ခါယိံသု, ဧဝံ အနီလာဒိဝဏ္ဏာ ဧဝ ကေစိ ဝိလေပနဝသေန နီလာဒိဝဏ္ဏာ ခါယိံသု။ တေ ကိရ သုဝဏ္ဏဝိစိတ္တေဟိ မဏိဩဘာသေဟိ ကေနီလာ ဝိယ ခါယန္တိ။

ကောကနဒန္တိ တ ပဒုမဝိသေသနံ ယထာ ''ကောကာသက''န္တိ။ တံ ကိရ ဗဟုပတ္တံ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ အတိဝိယ သုဂန္ဓဉ္စ ဟောတိ။ အယမ္ပေတ္ထ အတ္တော – ယထာ ကောကနဒသင်္ခါတံ ပဒုမံ ဟတော သူရိယုဂ္ဂမနဝေလာယ ဖုလ္လံ ဝိကသိတံ အဝီတဂန္ဓံ သိယာ ဝိရောစမာနံ, ဧဝံ သရီရဂန္ဓေန ဂုဏဂန္ဓေန စ သုဂန္ဓံ, သရဒကာလေ အန္တလိက္ခေ အာဒိစ္စမိဝ အတ္တနော တေဇသာ တပန္တံ, အင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရန္တဇုတိတာယ အင်္ဂီရသံ သမ္ဗုဒ္ဓံ ပဿာတိ။

ပိင်္ဂိယာနီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. မဟာသုပိနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၆. ဆဋ္ဌေ **ဓာတုက္ခောဘကရဏပစ္စယော** နာမ ဝိသဘာဂဘေသဇ္ဇသေနာသနာဟာရာဒိပစ္စယော။ **အတ္တကာမတာယ တ အနတ္တကာမတာယ တ**တိ ပသန္နာ အတ္တကာမတာယ, ကုဒ္ဓာ အနတ္တကာမတာယ။ **အတ္ထာယ တ အနတ္ထာယ တ**တိ သဘာဝတော ဘဝိတဗ္ဗာယ အတ္ထာယ တ အနတ္ထာယ တ။ **ဥပသံဟရန္တီ** တိ အတ္တနော ဒေဝတာနုဘာဝေန ဥပနေန္တိ။ **ဗောဓိသတ္တမာတာ ဝိယ ပုတ္တပဋိလာဘနိမိတ္တ** န္တိ တအာ ကိရ ပုရေ ပုဏ္ဏမာယ သတ္တမဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဝိဂတသုရာပာနံ မာလာဂန္ဓာဒိဝိဘူတိသမ္ပန္နံ နက္ခတ္တကီဠံ အနုဘဝမာနာ ဗောဓိသတ္တမာတာ သတ္တမေ ဒိဝသေ ပာတောဝ ဥဋ္ဌာယ ဂန္ဓောဒကေန နဟာယိတွာ သဗ္ဗာလင်္ကာရဘူသိတာ ဝရဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ ဥပောသထင်္ဂါနိ အဓိဋ္ဌာယ သိရိဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ သိရိသယနေ နိပန္နာ နိဒ္ဒံ ဩက္ကမမာနာ ဣမံ သုပိနံ အဒ္ဒသ – စတ္တာရော ကိရ နံ မဟာရာဇာနော သယနေနေဝ သဒ္ဓိံ ဥက္ခိပိတွာ အနောတတ္တဒဟံ နေတွာ နဟာပေတွာ ဒိဗ္ဗဝတ္ထံ နိဝာသေတွာ ဒိဗ္ဗဂန္ဓေဟိ ဝိလိမ္ပေတွာ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖာနိ ပိဠန္ဓေတွာ တတော အဝိဒူရေ ရဇတပဗ္ဗတော, တဿ အန္တော ကနကဝိမာနံ အတ္ထိ, တသ္မိံ ပာစီနတော သီသံ ကတွာ နိပဇ္ဇာပေသုံ။ အထ ဗောဓိသတ္တော သေတဝရဝါရဏော ဟုတွာ တတော အဝိဒူရေ ဧကော သုဝဏ္ဏပဗ္ဗတော, တတ္ထ စရိတွာ တတော ဩရုယ္ဟ ရဇတပဗ္ဗတံ အာရုဟိတွာ ကနကဝိမာနံ ပဝိသိတွာ မာတရံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ဒက္ခိဏပဿံ ဖာလေတွာ ကုစ္ဆိံ ပဝိဋ္ဌသဒိသော အဟောသိ။ ဣမံ သုပိနံ သန္ဓာယ ဧတံ ဝုတ္တံ ''ဗောဓိသတ္တမာတာ ဝိယ ပုတ္တပဋိလာဘနိမိတ္တ''န္တိ။

ကောသလရာဇာ ဝိယ သောဠသ သုပိနေတိ –

‘‘ဥသဘာ ရုက္ခာ ကဝိယော ဂတ စ၊
အဿော ကံသော သိင်္ဂါလီ စ ကုမ္ဘော။
ပောက္ခရဏီ စ အပာကစန္ဒနံ၊
လာဗူနိ သီဒန္တိ သိလာပ္လဝန္တိ။

‘‘မဏ္ဍူကိယော ကဏှသပ္ပေ ဂိလန္တိ၊
ကာကံ သုဝဏ္ဏာ ပရိဝါရယန္တိ။
တသာ ဝကာ ဧဠကာနံ ဘယာ ဟိ’’တိ။ (ဇာ. ၁.၁.၇၇) –

ဣမေ သောဠသ သုပိနေ ပဿန္တော ကောသလရာဇာ ဝိယ။

၁. ကေဒိဝသံ ကိရ ကောသလမဟာရာဇာ ရတ္တိံ နိဒ္ဒူပဂတော ပစ္ဆိမယာမေ သောဠသ မဟာသုပိနေ ပဿိ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၁. ၁.၁.၇၆ မဟာသုပိနဇာတကဝဏ္ဏနာ)။ တတ္ထ စတ္တာရော အဉ္ဇနဝဏ္ဏာ ကာဠဥသဘာ ‘‘ယုဇ္ဈိဿာမာ’’တိ စတူဟိ ဒိသာဟိ ရာဇင်္ဂဏံ အာဂန္တွာ ‘‘ဥသဘယုဒ္ဓံ ပဿိဿာမာ’’တိ မဟာဇနေ သန္နိပတိတေ ယုဇ္ဈနာကာရံ ဒဿေတွာ နဒိတွာ ဂဇ္ဇိတွာ အယုဇ္ဈိတွာဝ ပဋိက္ကန္တာ။ ဣမံ ပဌမံ သုပိနံ အဒ္ဒသ။

၂. ခုဒ္ဒကာ ရုက္ခာ စေဝ ဂစ္ဆာ စ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ ဝိဒတ္ထိမတ္တမ္ပိ ရတနမတ္တမ္ပိ အနုဂ္ဂန္တွာဝ ပုပ္ဖန္တိ စေဝ ဖလန္တိ စ။ ဣမံ ဒုတိယံ အဒ္ဒသ။

၃. ကဝိယော တဒဟုဇာတာနံ ဝစ္ဆာနံ ခီရံ ပိဝန္တိယော အဒ္ဒသ။ အယံ တတိယော သုပိနော။

၄. ဓုရဝဟေ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နေ မဟာဂေဏေ ယုဂပရမ္ပရာယ အယောဇေတွာ တရုဏေ ဂေဒမ္မေ ဓုရေ ယောဇေန္တေ အဒ္ဒသ။ တေ ဓုရံ ဝဟိတုံ အသက္ကောန္တာ ဆဍ္ဍေတွာ အဋ္ဌံသု, သကဋာနိ နပ္ပဝတ္တိံသု။ အယံ စတုတ္ထော သုပိနော။

၅. ဧကံ ဥဘတောမုခံ အဿံ အဒ္ဒသ။ တဿ ဥဘောသု ပဿေသု ယဝသံ ဒေန္တိ, သော ဒွီဟိပိ မုခေဟိ ခာဒ တိ။ အယံ ပဉ္စမော သုပိနော။

၆. မဟာဇနော သတသဟဿဂ္ဃနိကံ သုဝဏ္ဏပာတိံ သမ္မဇ္ဇိတွာ ‘‘ဣဓ ပဿာဝံ ကရောဟီ’’တိ ဧကဿ ဇ ရသိင်္ဂါလဿ ဥပနာမေသိ။ တံ တတ္ထ ပဿာဝံ ကရောန္တံ အဒ္ဒသ။ အယံ ဆဋ္ဌော သုပိနော။

၇. ဧကော ပုရိသော ရဇ္ဇုံ ဝဋ္ဋေတွာ ပာဒမူလေ နိက္ခိပတိ။ တေန နိသိန္နပီဌဿ ဟေဋ္ဌာ သယိတာ ဆာတသိင်္ဂါ လီ တဿ အဇာနန္တဿေဝ တံ ခာဒတိ။ ဣမံ သတ္တမံ သုပိနံ အဒ္ဒသ။

၈. ရာဇဒွာရေ ဗဟူဟိ တုစ္ဆကုမ္ဘေဟိ ပရိဝါရေတွာ ဌပိတံ ဧကံ မဟန္တံ ပူရိတကုမ္ဘံ အဒ္ဒသ။ စတ္တာရောပိ ပန ဝဏ္ဏာ စတူဟိ ဒိသာဟိ စတူဟိ အနုဒိသာဟိ စ ဃဋေဟိ ဥဒကံ အာနေတွာ ပူရိတကုမ္ဘမေဝ ပူရေန္တိ, ပူရိတံ ပူရိတံ ဥဒကံ ဥတ္တရိတွာ ပလာယတိ။ တေပိ ပုနပ္ပုနံ တတ္ထေဝ ဥဒကံ အာသိဉ္စန္တိ, တုစ္ဆကုမ္ဘေ ဩလောကေန္တာပိ နတ္ထိ။ အယံ အဋ္ဌမော သုပိနော။

၉. ဧကံ ပဉ္စပဒုမသဉ္ဆန္နံ ဂမ္ဘီရံ သဗ္ဗတောတိတ္ထံ ပောက္ခရဏိံ အဒ္ဒသ။ သမန္တတော ဒွိပဒစတုပ္ပဒာ ဩတရိ တွာ တတ္ထ ပါနီယံ ပိဝန္တိ။ တဿ မဇ္ဈေ ဂမ္ဘီရဋ္ဌာနေ ဥဒကံ အာဝိလံ, တီရပ္ပဒေသေ ဒွိပဒစတုပ္ပဒာနံ အက္ကမ နဋ္ဌာနေ အစ္ဆံ ဝိပ္ပသန္နမနာဝိလံ။ အယံ နဝမော သုပိနော။

၁၀. ဧကိဿာယေဝ ကုမ္ဘိယာ ပစ္စမာနံ ဩဒနံ အပာကံ အဒ္ဒသ။ ‘‘အပာက’’န္တိ ဝိစာရေတွာ ဝိဘဇိတွာ ဌပိတံ ဝိယ တီဟာကာရေဟိ ပစ္စမာနံ ဧကသ္မိံ ပဿေ အတိကိလိန္နော ဟောတိ, ဧကသ္မိံ ဥတ္တဏ္ဍုလော, ဧကသ္မိံ သုပက္ ကောတိ။ အယံ ဒသမော သုပိနော။

၁၁. သတသဟဿဂ္ဃနကံ စန္ဒနသာရံ ပူတိတက္ကေန ဝိက္ကိဏန္တေ အဒ္ဒသ။ အယံ ဧကာဒသမော သုပိနော။

၁၂. တုစ္ဆလာဗူနိ ဥဒကေ သီဒန္တာနိ အဒ္ဒသ။ အယံ ဒွါဒသမော သုပိနော။

၁၃. မဟန္တမဟန္တာ ကူဋာဂါရပ္ပမာဏာ ဃနသိလာ နာဝါ ဝိယ ဥဒကေ ပ္လဝမာနာ အဒ္ဒသ။ အယံ တေရသမော သုပိနော။

၁၄. ခုဒ္ဒကမဓုကပုပ္ဖပ္ပမာဏာ မဏ္ဍူကိယော မဟန္တေ ကဏှသပ္ပေ ဝေဂေန အနုဗန္ဓိတွာ ဥပ္ပလနာဠေ ဝိယ ဆိန္ဒိတွာ မံသံ ခါဒိတွာ ဂိလန္တိယော အဒ္ဒသ။ အယံ စုဒ္ဒသမော သုပိနော။

၁၅. ဒသဟိ အသဒ္ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတံ ကမကေစရံ ကာကံ ကဉ္စနဝဏ္ဏဝဏ္ဏတာယ “သုဝဏ္ဏာ”တိ လဒ္ဓနာမေ သုဝဏ္ဏရာဇဟံသေ ပရိဝါရေန္တေ အဒ္ဒသ။ အယံ ပန္နရသမော သုပိနော။

၁၆. ပုဗ္ဗေ ဒီပိနော ဧဠကေ ခါဒန္တိ။ တေ ပန ဧဠကာ ဒီပိနော အနုဗန္ဓိတွာ မုရမုရာတိ ခါဒန္တေ အဒ္ဒသ။ အထညေ တသာ ဝကာ ဧဠကေ ဒူရတောဝ ဒိသွာ တသိတာ တာသပ္ပတ္တာ ဟုတွာ ဧဠကာနံ ဘယာ ပလာယိတွာ ဂုမ္ဗဂဟနာနိ ပဝိသိတွာ နိလီယိံသု။ အယံ သောဠသမော သုပိနော။

၁. တတ္ထ အဓမ္မိကာနံ ရာဇူနံ, အဓမ္မိကာနဉ္စ မနုဿာနံ ကာလေ လောကေ ဝိပရိဝတ္တမာနေ ကုသလေ ဩသန္နေ အကုသလေ ဥဿန္နေ လောကဿ ပရိဟာနကာလေ ဒေဝေါ န သမ္မာ ဝဿိဿတိ, မေဃပါဒါ ပစ္ဆိဇ္ဇိဿန္တိ, သဿာနိ မိလာယိဿန္တိ, ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဘဝိဿတိ, ဝဿိတုကာမာ ဝိယ စတူဟိ ဒိသာဟိ မေဃာ ဥဋ္ဌဟိတွာ ဣတ္ထိကာဟိ အာတပေ ပတ္ထဋာနံ ဝီဟိအာဒီနံ တေမနဘယေန အန္တောပဝေသိတကာလေ ပုရိသေသု ကုဒ္ဒာလပိဋကေ အာဒါယ အာဠိဗန္ဓနတ္ထာယ နိက္ခန္တေသု ဝဿနာကာရံ ဒဿေတွာ ဂဇ္ဇိတွာ ဝိဇ္ဇုလတာ နိစ္ဆာရေတွာ ဥသဘာ ဝိယ အယုဇ္ဈိတွာ အဝဿိတွာဝ ပလာယိဿန္တိ။ အယံ ပဌမဿ ဝိပါကော။

၂. လောကဿ ပရိဟီနကာလေ မနုဿာနံ ပရိတ္တာယုကကာလေ သတ္တာ တိဗ္ဗရာဂါ ဘဝိဿန္တိ, အသမ္ပတ္တဝယာဝ ကုမာရိယော ပုရိသန္တရံ ဂန္တွာ ဥတုနိယော စေဝ ဂဗ္ဘိနိယော စ ဟုတွာ ပုတ္တဓီတာဟိ ဝဍ္ဎိဿန္တိ။ ခုဒ္ဒကရုက္ခာနံ ပုပ္ဖံ ဝိယ ဟိ တာသံ ဥတုနိဘာဝေါ, ဖလံ ဝိယ စ ပုတ္တဓီတရော ဘဝိဿန္တိ။ အယံ ဒုတိယဿ ဝိပါကော။

၃. မနုဿာနံ ဇေဋ္ဌာပစာယိကကမ္မဿ နဋ္ဌကာလေ သတ္တာ မာတာပိတူသု စ သဿုသသုရေသု စ လဇ္ဇံ အနုပဋ္ဌပေတွာ သယမေဝ ကုဋုမ္ဗံ သံဝိဒဟန္တာဝ ဃာသစ္ဆာဒနမတ္တမ္ပိ မဟလ္လကာနံ ဒါတုကာမာ ဒဿန္တိ, အဒါတုကာမာ န ဒဿန္တိ။ မဟလ္လကာ အနာထာ ဟုတွာ အသယံဝသီ အရကေ အာရာဓေတွာ ဇီဝိဿန္တိ တဒဟုဇာတာနံ ဝစ္ဆကာနံ ခီရံ ပိဝန္တိယော မဟာဂါဝိယော ဝိယ။ အယံ တတိယဿ ဝိပါကော။

၄. အဓမ္မိကရာဇူနံ ကာလေ အဓမ္မိကရာဇာနော ပဏ္ဍိတာနံ ပဝေဏိကုသလာနံ ကမ္မနိတ္ထရဏသမတ္ထာနံ မဟာမတ္တာနံ ယသံ န ဒဿန္တိ, ဓမ္မသဘာယံ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေပိ ပဏ္ဍိတေ ဝေါဟာရကုသလေ မဟလ္လကေ အမစ္စေ န ဌပေဿန္တိ, တဗ္ဗိပရီတာနံ ပန တရုဏတရုဏာနံ ယသံ ဒဿန္တိ, တထာရူပေ စေဝ စ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေ ဌပေဿန္တိ။ တေ ရာဇကမ္မာနိ စေဝ ယုတ္တာယုတ္တဉ္စ အဇာနန္တာ နေဝ တံ ယသံ ဥက္ခိပိတုံ သက္ခိဿန္တိ, န ရာဇကမ္မာနိ နိတ္ထရိတုံ။ တေ အသက္ကောန္တာ ကမ္မဓုရံ ဆဍ္ဍေဿန္တိ, မဟလ္လကာပိ ပဏ္ဍိတာမစ္စာ ယသံ အလဘန္တာ ကိစ္စာနိ နိတ္ထရိတုံ သမတ္ထာပိ “ကိံ အမှာကံ ဧတေဟိ, မယံ ဗာဟိရကာ ဇာတာ, အဗ္ဘန္တရိကာ တရုဏဒါရကာ ဇာနိဿန္တီ”တိ ဥပ္ပန္နာနိ ကမ္မာနိ န ကရိဿန္တိ။ ဧဝံ သဗ္ဗထာပိ တေသံ ရာဇူနံ ဟာနိယေဝ ဘဝိဿတိ, ဓုရံ ဝဟိတုံ အသမတ္ထာနံ ဝစ္ဆဒမ္မာနံ ဓုရေ ယောဇိတကာလော ဝိယ ဓုရဝဟာနဉ္စ မဟာဂေါဏာနံ ယုဂပရမ္ပရာယ အယောဇိတကာလော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ အယံ စတုတ္ထဿ ဝိပါကော။

၅. အဓမ္မိကရာဇကာလေယေဝ အဓမ္မိကဗာလရာဇာနော အဓမ္မိကေ လောလမနုဿေ ဝိနိစ္ဆယေ ဌပေဿန္တိ, တေ ပါပပုညေသု အနာဒရာ ဗာလာ သဘာယံ နိသီဒိတွာ ဝိနိစ္ဆယံ ဒေန္တာ ဥဘိန္နမ္ပိ အတ္ထပစ္စတ္ထိကာနံ ဟတ္ထတော လဉ္ဇံ ဂဟေတွာ ခါဒိဿန္တိ အဿော ဝိယ ဒွီဟိ မုခေဟိ ယဝသံ။ အယံ ပဉ္စမဿ ဝိပါကော။

၆. အဓမ္မိကာယေဝ ဝိဇာတိရာဇာနော ဇာတိသမ္ပန္နာနံ ကုလပုတ္တာနံ အာသင်္ကာယ ယသံ န ဒဿန္တိ, အကုလီနာနံယေဝ ဒဿန္တိ။ ဧဝံ မဟာကုလာနိ ဒုဂ္ဂတာနိ ဘဝိဿန္တိ, လာမကကုလာနိ ဣဿရာနိ။ တေ စ ကုလီနပုရိသာ ဇီဝိတုံ အသက္ကောန္တာ "ဣမေ နိဿာယ ဇီဝိဿာမာ"တိ အကုလီနာနံ ဓီတရော ဒဿန္တိ, ဣတိ တာသံ ကုလဓီတာနံ အကုလီနေဟိ သဒ္ဓိံ သံဝါသော ဇရသိင်္ဂါလဿ သုဝဏ္ဏပါတိယံ ပဿာဝကရဏသဒိသော ဘဝိဿတိ။ အယံ ဆဋ္ဌဿ ဝိပါကော။

၇. ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ ဣတ္ထိယော ပုရိသလောလာ သုရာလောလာ အလင်္ကာရလောလာ ဝိသိခါလောလာ အာမိသလောလာ ဘဝိဿန္တိ ဒုဿီလာ ဒုရာစာရာ။ တာ သာမိကေဟိ ကသိကေရက္ခာဒီနိ ကမ္မာနိ ကတွာ ကိစ္ဆေန ကသိရေန သမ္ဘတံ ဓနံ ဇာရေဟိ သဒ္ဓိံ သုရံ ပိဝန္တိယော မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ ဓာရယမာနာ အန္တောဂေဟေ အစ္စာယိကမ္ပိ ကိစ္စံ အနောလောကေတွာ ဂေဟပရိက္ခေပဿ ဥပရိဘာဂေနပိ ဆိဒ္ဒဋ္ဌာနေဟိပိ ဇာရေ ဥပဓာရယမာနာ သွေ ဝပိတဗ္ဗယုတ္တကံ ဗီဇမ္ပိ ကောဋ္ဋေတွာ ယာဂုဘတ္တခဇ္ဇကာနိ ပစိတွာ ခါဒမာနာ ဝိလုမ္ပိဿန္တိ ဟေဋ္ဌာပီဌကေ နိပန္နဆာတသိင်္ဂါလီ ဝိယ ဝဍ္ဎေတွာ ဝဍ္ဎေတွာ ပါဒမူလေ နိက္ခိတ္တရဇ္ဇုံ။ အယံ သတ္တမဿ ဝိပါကော။

၈. ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ လောကော ပရိဟာယိဿတိ, ရဋ္ဌံ နိရောဇံ ဘဝိဿတိ, ရာဇာနော ဒုဂ္ဂတာ ကပဏာ ဘဝိဿန္တိ။ ယော ဣဿရော ဘဝိဿတိ, တဿ ဘဏ္ဍာဂါရေ သတသဟဿမတ္တာ ဘဝိဿန္တိ။ တေ ဧဝံဒုဂ္ဂတာ သဗ္ဗေ ဇာနပဒေ အတ္တနောဝ ကမ္မံ ကာရေဿန္တိ, ဥပဒ္ဒုတာ မနုဿာ သကေ ကမ္မန္တေ ဆဍ္ဍေတွာ ရာဇူနံယေဝ အတ္ထာယ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာနိ ဝပန္တာ ရက္ခန္တာ လာယန္တာ မဒ္ဒန္တာ ပဝေသေန္တာ ဥစ္ဆုက္ခေတ္တာနိ ကရောန္တာ ယန္တာနိ တဟေန္တာ ဖာဏိတာဒီနိ ပစန္တာ ပုပ္ဖာရာမေ ဖလာရာမေ စ ကရောန္တာ တတ္ထ တတ္ထ နိပ္ဖန္နာနိ ပုဗ္ဗဏ္ဏာဒီနိ အာဟရိတွာ ရညော ကောဋ္ဌာဂါရမေဝ ပူရေဿန္တိ။ အတ္တနော ဂေဟေသု တုစ္ဆကောဋ္ဌေ ဩလောကေန္တာပိ န ဘဝိဿန္တိ, တုစ္ဆကုမ္ဘေ အနောလောကေတွာ ပူရိတကုမ္ဘပူရဏသဒိသမေဝ ဘဝိဿတိ။ အယံ အဋ္ဌမဿ ဝိပါကော။

၉. ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ ရာဇာနော အဓမ္မိကာ ဘဝိဿန္တိ, ဆန္ဒာဒိဝသေန အဂတိံ ဂစ္ဆန္တာ ရဇ္ဇံ ကာရေဿန္တိ, ဓမ္မေန ဝိနိစ္ဆယံ နာမ န ဒဿန္တိ လဉ္ဇဝိတ္တကာ ဘဝိဿန္တိ ဓနလောလာ, ရဋ္ဌဝါသိကေသု တေသံ ခန္တိမေတ္တာနုဒ္ဒယာ နာမ န ဘဝိဿန္တိ, ကက္ခဠာ ဖရုသာ ဥစ္ဆုယန္တေ ဥစ္ဆုဘဏ္ဍိကာ ဝိယ မနုဿေ ပီဠေန္တာ နာနပ္ပကာရံ ဗလိံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဓနံ ဂဏှိဿန္တိ။ မနုဿာ ဗလိပီဠိတာ ကိဉ္စိ အတုံ အသက္ကောန္တာ ဂါမနိဂမာဒယော ဆဍ္ဍေတွာ ပစ္စန္တံ ဂန္တွာ ဝါသံ ကပ္ပေဿန္တိ။ မဇ္ဈိမဇနပဒော သုညော ဘဝိဿတိ, ပစ္စန္တော ဃနဝါသော သေယျထာပိ ပေါက္ခရဏိယာ မဇ္ဈေ ဥဒကံ အာဝိလံ ပရိယန္တေ ဝိပ္ပသန္နံ။ အယံ နဝမဿ ဝိပါကော။

၁၀. ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ ရာဇာနော အဓမ္မိကာ ဘဝိဿန္တိ, တေသု အဓမ္မိကေသု ရာဇယုတ္တာပိ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာပိ နေဂမဇာနပဒာပီတိ သမဏဗြာဟ္မဏေ ဥပါဒါယ သဗ္ဗေ မနုဿာ အဓမ္မိကာ ဘဝိဿန္တိ။ တတော တေသံ အာရက္ခဒေဝတာ, ဗလိပဋိဂ္ဂါဟိကဒေဝတာ, ရုက္ခဒေဝတာ, အာကာသဋ္ဌဒေဝတာတိ ဧဝံ ဒေဝတာပိ အဓမ္မိကာ ဘဝိဿန္တိ။ အဓမ္မိကရာဇူနံ ရဇ္ဇေ ဝါတာ ဝိသမာ ခရာ ဝါယိဿန္တိ, တေ အာကာသဋ္ဌကဝိမာနာနိ ကမ္ပေဿန္တိ။ တေသု ကမ္ပိတေသု ဒေဝတာ ကုပိတာ ဒေဝံ ဝဿိတုံ န ဒဿန္တိ။ ဝဿမာနောပိ သကလရဋ္ဌေ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ န ဝဿိဿတိ, ဝဿမာနောပိ သဗ္ဗတ္ထ ကသိကမ္မဿ ဝါ ဝပ္ပကမ္မဿ ဝါ ဥပကာရော ဟုတွာ န ဝဿိဿတိ။ ယထာ စ ရဋ္ဌေ, ဧဝံ ဇနပဒေပိ ဂါမေပိ ဧကတဠာကသရေပိ ဧကပ္ပဟာရေန န ဝဿိဿတိ, တဠာကဿ ဥပရိဘာဂေ ဝဿန္တော ဟေဋ္ဌာဘာဂေ န ဝဿိဿတိ, ဟေဋ္ဌာ ဝဿန္တော ဥပရိ န ဝဿိဿတိ။ ဧကသ္မိံ ဘာဂေ သဿံ အတိဝဿေန နဿိဿတိ, ဧကသ္မိံ အဝဿနေန မိလာယိဿတိ, ဧကသ္မိံ သမ္မာ ဝဿမာနော သမ္ပာဒေဿတိ။ ဧဝံ ဧကဿ ရညော ရဋ္ဌေ ဝုတ္တသဿာ ဝိပါကော။ တိပ္ပကာရာ ဘဝိဿန္တိ ဧကကုမ္ဘိယာ ဩဒနော ဝိယ။ အယံ ဒသမဿ ဝိပါကော။

၁၁. ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေယေဝ ကာလေ သာသနေ ပရိဟာယန္တေ ပစ္စယလောလာ အလဇ္ဇိကာ ဗဟူ ဘိက္ခူ ဘဝိဿန္တိ။ တေ ဘဂဝတာ ပစ္စယလောလုပ္ပံ နိမ္မထေတွာ ကထိတဓမ္မဒေသနံ စီဝရာဒိစတုပစ္စယဟေတု ပရေသံ ဒေသေဿန္တိ။ ပစ္စယေဟိ မုစ္ဆိတွာ နိတ္ထရဏပက္ခေ ဌိတာ နိဗ္ဗာနာဘိမုခံ ကတွာ ဒေသေတုံ န သက္ခိဿန္တိ။ ကေဝလံ “ပဒဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိဉ္စေဝ မဓုရသဒ္ဒဉ္စ သုတွာ မဟဂ္ဃာနိ စီဝရာဒီနိ ဒဿန္တီ”တိ ဣစ္စေဝံ ဒေသေဿန္တိ။ အပရေ အန္တရဝီထိစတုက္ကရာဇဒွါရာဒီသု နိသီဒိတွာ ကဟာပဏအဍ္ဎကဟာပဏပါဒမာသကရူပါဒီနိပိ နိဿာယ ဒေသေဿန္တိ။ ဣတိ ဘဂဝတာ နိဗ္ဗာနဂ္ဃနကံ ကတွာ ဒေသိတံ ဓမ္မံ စတုပစ္စယတ္ထာယ စေဝ ကဟာပဏာဒိအတ္ထာယ စ ဝိက္ကိဏိတွာ ဒေသေန္တာ သတသဟဿဂ္ဃနကံ စန္ဒနသာရံ ပူတိတက္ကေန ဝိက္ကိဏန္တာ ဝိယ ဘဝိဿန္တိ။ အယံ ဧကာဒသမဿ ဝိပါကော။

၁၂. အဓမ္မိကရာဇကာလေ လောကေ ဝိပရိဝတ္တန္တေယေဝ ရာဇာနော ဇာတိသမ္ပန္နာနံ ကုလပုတ္တာနံ ယသံ န ဒဿန္တိ, အကုလီနာနညေဝ ဒဿန္တိ။ တေ ဣဿရာ ဘဝိဿန္တိ, ဣတရာ ဒလိဒ္ဒါ။ ရာဇသမ္မုခေပိ ရာဇဒွါရေပိ အမစ္စသမ္မုခေပိ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေပိ တုစ္ဆလာဗုသဒိသာနံ အကုလီနာနံယေဝ ကထာ ဩသီဒိတွာ ဌိတာ ဝိယ နိစ္စလာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ ဘဝိဿတိ။ သင်္ဃသန္နိပါတေပိ သင်္ဃကမ္မဂဏကမ္မဋ္ဌာနေသု စေဝ ပတ္တစီဝရပရိဝေဏာဒိဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေသု စ ဒုဿီလာနံ ပါပပုဂ္ဂလာနံယေဝ ကထာ နိယျာနိကာ ဘဝိဿတိ, န လဇ္ဇိဘိက္ခူနန္တိ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထာပိ တုစ္ဆလာဗူနံ သီဒနကာလော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ အယံ ဒွါဒသမဿ ဝိပါကော။

၁၃. တာဒိသေယေဝ ကာလေ အဓမ္မိကရာဇာနော အကုလီနာနံ ယသံ ဒဿန္တိ။ တေ ဣဿရာ ဘဝိဿန္တိ, ကုလီနာ ဒုဂ္ဂတာ။ တေသု န ကောစိ ဂါရဝံ ကရိဿန္တိ, ဣတရေသုယေဝ ကရိဿန္တိ။ ရာဇသမ္မုခေ ဝါ အမစ္စသမ္မုခေ ဝါ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေ ဝါ ဝိနိစ္ဆယကုသလာနံ ဃနသိလာသဒိသာနံ ကုလပုတ္တာနံ ကထာ န ဩဂါဟိတွာ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ။ တေသု ကထေန္တေသု “ကိံ ဣမေ ကထေန္တီ”တိ ဣတရေ ပရိဟာသမေဝ ကရိဿန္တိ။ ဘိက္ခုသန္နိပါတေပိ ဝုတ္တပ္ပကာရေသု ဌာနေသု နေဝ ပေသလေ ဘိက္ခူ ဂရုကာတဗ္ဗေ မညိဿန္တိ, နာပိ နေသံ ကထာ ပရိယောဂါဟိတွာ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ, သိလာနံ ပ္လဝနကာလော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ အယံ တေရသမဿ ဝိပါကော။

၁၄. လောကေ ပရိဟာယန္တေယေဝ မနုဿာ တိဗ္ဗရာဂါဒိဇာတိကာ ကိလေသာနုဝတ္တကာ ဟုတွာ တရုဏာနံ အတ္တနော ဘရိယာနံ ဝသေ ဝတ္တိဿန္တိ။ ဂေဟေ ဒါသကမ္မကာရာဒယောပိ ဂေါမဟိံသာဒယောပိ ဟိရညသုဝဏ္ဏမ္ပိ သဗ္ဗံ တာသံယေဝ အာယတ္တံ ဘဝိဿတိ။ “အသုကံ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ ဝါ ပရိစ္ဆဒါဒိဇာတံ ဝါ ကဟ”န္တိ ဝုတ္တေ “ယတ္ထ ဝါ တတ္ထ ဝါ ဟောတု, ကိံ တုယှိမိနာ ဗျာပါရေန, တွံ မယှံ ဃရေ သန္တံ ဝါ အသန္တံ ဝါ ဇာနိတုကာမော ဇာတော”တိ ဝတွာ နာနပ္ပကာရေဟိ အက္ကောသိတွာ မုခသတ္တီဟိ ကောဋ္ဋေတွာ ဒါသစေဋကေ ဝိယ ဝသေ ကတွာ အတ္တနော ဣဿရိယံ ပဝတ္တေဿန္တိ။ ဧဝံ မဓုကပုပ္ဖပ္ပမာဏာနံ မဏ္ဍူကီနံ အာသိဝိသေ ကဏှဟာသပ္ပေ ဂိလနကာလော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ အယံ စုဒ္ဒသမဿ ဝိပါကော။

၁၅. ဒုဗ္ဗလရာဇကာလေ ပန ရာဇာနော ဟတ္ထိသိပ္ပါဒီသု အကုသလာ ယုဒ္ဓေသု အဝိသာရဒါ ဘဝိဿန္တိ။ တေ အတ္တနော ရာဇာဓိပစ္စံ အာသင်္ကမာနာ သမာနဇာတိကာနံ ကုလပုတ္တာနံ ဣဿရိယံ အဒတွာ အတ္တနော ပါဒမူလိကနဟာပနကပ္ပကာဒီနံ ဒဿန္တိ။ ဇာတိဂေါတ္တသမ္ပန္နာ ကုလပုတ္တာ ရာဇကုလေ ပတိဋ္ဌံ အလဘမာနာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတုံ အသမတ္ထာ ဟုတွာ ဣဿရိယေ ဌိတေ ဇာတိဂေါတ္တဟီနေ အကုလီနေ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ဝိစရိဿန္တိ, သုဝဏ္ဏရာဇဟံသေဟိ ကာကဿ ပရိဝါရိတကာလော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ အယံ ပန္နရသမဿ ဝိပါကော။

၁၆. အဓမ္မိကရာဇကာလေယေဝ စ အကုလီနာဝ ရာဇဝလ္လဘာ ဣဿရာ ဘဝိဿန္တိ, ကုလီနာ အပညာတာ ဒုဂ္ဂတာ။ တေ ရာဇာနံ အတ္တနော ကထံ ဂါဟာပေတွာ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနာဒီသု ဗလဝန္တော ဟုတွာ ဒုဗ္ဗလာနံ ပဝေဏိအာဂတာနိ ခေတ္တဝတ္ထာဒီနိ “အမှာကံ သန္တကာနီ”တိ အဘိယုဉ္ဇိတွာ တေ “န တုမှာကံ, အမှာက”န္တိ အာဂန္တွာ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနာဒီသု ဝိဝဒန္တေ ဝေတ္တလတာဒီဟိ ပဟရာပေတွာ ဂီဝါယံ ဂဟေတွာ အပကဍ္ဎာပေတွာ “အတ္တနော ပမာဏံ န ဇာနာထ, အမှေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဝဒထ, ဣဒါနိ တေ ပဟရာပေတွာ ရညော ကထေတွာ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဒါဒီနိ ကာရေဿာမာ”တိ သန္တဇ္ဇေဿန္တိ။ တေ တေသံ ဘယေန အတ္တနော သန္တကာနိ ဝတ္ထူနိ “တုမှာကံယေဝ တာနိ, ဂဏှထာ”တိ နိယျာတေတွာ အတ္တနော ဂေဟာနိ ပဝိသိတွာ ဘီတာ နိပဇ္ဇိဿန္တိ။ ပါပဘိက္ခူပိ ပေသလေ ဘိ

က္ခူ ယထာရုစိ ဝိဟေဌေဿန္တိ။ ပေသလာ ဘိက္ခူ ပဋိသရဏံ အလဘမာနာ အရညံ ပဝိသိတွာ ဂဟနဋ္ဌာနေသု နိလီယိဿန္တိ။ ဧဝံ ဟီနဇနေဟိ စေဝ ပါပဘိက္ခူဟိ စ ဥပဒ္ဒုတာနံ ဇာတိမန္တကုလပုတ္တာနဉ္စေဝ ပေသလဘိက္ခူနဉ္စ ဋ္ဌေ ကာနံ ဘယေန တသဝကာနံ ပလာယနကာလော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ အယံ သောဠသမဿ ဝိပါကော။ ဧဝံ တဿ တဿ အနတ္ထဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘူတေ သောဠသ မဟာသုပိနေ ပဿိ။ တေန ဝုတ္တံ “ကောသလရာဇာ ဝိယ သောဠသ သုပိနေ”တိ။ ဧတ္ထ စ ပုဗ္ဗနိမိတ္တတော အတ္တနော အတ္ထာနတ္ထနိမိတ္တံ သုပိနံ ပဿန္တော အတ္တနော ကမ္မာနုဘာဝေန ပဿတိ။ ကောသလရာဇာ ဝိယ လောကဿ အတ္ထာနတ္ထနိမိတ္တံ သုပိနံ ပဿန္တော ပန သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏကမ္မာနုဘာဝေန ပဿတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကုဒ္ဓာ ဟိ ဒေဝတာ တိ မဟာနာဂဝိဟာရေ မဟာထေရဿ ကုဒ္ဓာ ဒေဝတာ ဝိယ။ ရောဟဏေ ကိရ မဟာနာဂဝိဟာရေ မဟာထေရော ဘိက္ခုသင်္ဃံ အနပလောကေတွာဝ ဧကံ နာဂရုက္ခံ ဆိန္ဒာပေသိ။ ရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ ထေရဿ ကုဒ္ဓာ ပဌမမေဝ နံ သစ္စသုပိနေန ပလောဘေတွာ ပစ္ဆာ “ဣတော တေ သတ္တဒိဝသမတ္ထကေ ဥပဋ္ဌာကော ရာဇာ မရိဿတီ”တိ သုပိနေ အာရောစေသိ။ ထေရော တံ ကထံ အာဟရိတွာ ရာဇောရောဓာနံ အာစိက္ခိ။ တာ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ မဟာဝိရဝံ ဝိရဝိံသု။ ရာဇာ “ကိံ ဧတ”န္တိ ပုစ္ဆိ။ တာ “ဧဝံ ထေရေန ဝုတ္တ”န္တိ အာရောစယိံသု။ ရာဇာ ဒိဝသံ ဂဏာပေတွာ သတ္တာဟေ ဝီတိဝတ္တေ ထေရဿ ဟတ္ထပါဒေ ဆိန္ဒာပေသိ။ **ဧကန္တံ သစ္စမေဝ ဟောတီ** တိ ဖလဿ သစ္စဘာဝတော ဝုတ္တံ, ဒဿနံ ပန ဝိပလ္လတ္ထမေဝ ။ တေနေဝ ပဟီနဝိပလ္လာသာ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘူတမ္ပိ သုပိနံ န ပဿန္တိ။ ဒွီဟိ တီဟိပိ ကာရဏေဟိ ကဒါစိ သုပိနံ ပဿတီတိ အာဟ **“သံသဂ္ဂဘေဒတော”** တိ။ “အသေခါ န ပဿန္တိ ပဟီနဝိပလ္လာသတ္တာ”တိ ဝစနတော စတုန္နမ္ပိ ကာရဏာနံ ဝိပလ္လာသာ ဧဝ မူလကာရဏန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တန္တိ သုပိနကာလေ ပဝတ္တံ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ။ **ရူပနိမိတ္တာဒိအာရမ္မဏ** န္တိ ကမ္မကမ္မနိမိတ္တဂတိနိမိတ္တတော အညံ ရူပနိမိတ္တာဒိအာရမ္မဏံ န ဟောတိ။ **ဤဒိသာနီ**တိ ပစ္စက္ခတော အနုဘူတပုဗ္ဗပရိကပ္ပိတရူပာဒိအာရမ္မဏာနိ စေဝ ရာဂါဒိသမ္ပယုတ္တာနိ စ။ **သဗ္ဗောဟာရိကစိတ္တေနာ** တိ ပကတိစိတ္တေန။

ဒွီဟိ အန္တေဟိ မုတ္တော တိ ကုသလာကုသလသင်္ခါတေဟိ ဒွီဟိ အန္တေဟိ မုတ္တော။ **အာဝဇ္ဇနတဒါရမ္မဏက္ခဏေ**တိ ဣဒံ ယာဝ တဒါရမ္မဏုပ္ပတ္တိ, တာဝ ပဝတ္တစိတ္တဝါရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ “သုပိနေနေဝ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ မေ, သုတံ ဝိယ မေတိ ကထနကာလေ ပန အဗျာကတောယေဝ အာဝဇ္ဇနမတ္တဿေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော”တိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ ဝဒန္တေဟိ ပဉ္စဒွါရေ ဒုတိယမောဃဝါရေ ဝိယ မနောဒွါရေပိ အာဝဇ္ဇနံ ဒွတ္တိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဇဝနဋ္ဌာနေ ဌတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတီတိ အဓိပ္ပေတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဧကစိတ္တက္ခဏိကဿ အာဝဇ္ဇနဿ ဥပ္ပတ္တိယံ “ဒိဋ္ဌံ ဝိယ မေ, သုတံ ဝိယ မေ”တိ ကပ္ပနာယ အသမ္ဘဝတော။ ဧတ္ထ စ “သုပိနန္တေပိ တဒါရမ္မဏဝစနတော ပစ္စုပ္ပန္နဝသေန အတီတဝသေန ဝါ သဘာဝဓမ္မော သုပိနန္တေ အာရမ္မဏံ ဟောန္တီ”တိ ဝဒန္တိ။ “ယဒိပိ သုပိနန္တေ ဝိဘူတံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌိတေ ရူပာဒိဝတ္ထုမှိ တဒါရမ္မဏံ ဝုတ္တံ, တထာပိ သုပိနန္တေ ဥပဋ္ဌိတနိမိတ္တဿ ပရိကပ္ပဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတာယ ဒုဗ္ဗလဘာဝတော ဒုဗ္ဗလဝတ္ထုကတ္တာတိ ဝုတ္တ”န္တိ ဝဒန္တိ။ ကေစိ ပန “ကရဇကာယဿ နိရုဿာဟသန္တဘာဝပ္ပတ္တိတော တန္နိဿိတဟဒယဝတ္ထု န သုပ္ပသန္နံ ဟောတိ, တတော တန္နိဿိတာပိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ န သုပ္ပသန္နာ အသုပ္ပသန္နဝဋ္ဋိနိဿိတဒီပပ္ပဘာ ဝိယ, တသ္မာ **ဒုဗ္ဗလဝတ္ထုကတ္တာ** တိ ဧတ္ထ ဒုဗ္ဗလဟဒယဝတ္ထုကတ္တာ”တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဝီမံသိတွာ ယုတ္တတရံ ဂဟေတဗ္ဗံ။

သုပိနန္တစေတနာ တိ မနောဒွါရိကဇဝနဝသေန ပဝတ္တာ သုပိနန္တစေတနာ။ သုပိနဉ္ဟိ ပဿန္တော မနောဒွါရိကေနေဝ ဇဝနေန ပဿတိ, န ပဉ္စဒွါရိကေန။ ပဋိဗုဇ္ဈန္တော စ မနောဒွါရိကေနေဝ ပဋိဗုဇ္ဈတိ, န ပဉ္စဒွါရိကေန။ နိဒ္ဒါယန္တဿ ဟိ မဟာဝဋ္ဋိံ ဇာလေတွာ ဒီပေ စက္ခုသမီပံ ဥပနီတေ ပဌမံ စက္ခုဒွါရိကံ အာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂံ န အာဝဋ္ဋေတိ, မနောဒွါရိကမေဝ အာဝဋ္ဋေတိ။ အထ ဇဝနံ ဇဝိတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ။ ဒုတိယဝါရေ စက္ခုဒွါရိကအာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂံ အာဝဋ္ဋေတိ , တတော စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ ဇဝနပရိယောသာနာနိ ပဝတ္တန္တိ, တဒနန္တရံ ဘဝင်္ဂံ ပဝတ္တတိ။ တတိယဝါရေ မနောဒွါရိကအာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်္ဂေ အာဝဋ္ဋိတေ မနောဒွါရိကဇဝနံ ဇဝတိ။ တေန စိတ္တေန “ကိံ အယံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ အာလောကော”တိ ဇာနာတိ။ တထာ နိဒ္ဒါယန္တဿ ကဏ္ဏသမီပေ တူရိယေသု ပဂ္ဂဟိတေသု , ဃာနသမီပေ သုဂန္ဓေသု ဝါ ဒုဂ္ဂန္ဓေသု ဝါ ပုပ္ဖေသု ဥပနီတေသု, မုခေ သပ္ပိမှိ ဝါ ဖာဏိတေ ဝါ ပက္ခိတ္တေ, ပိဋ္ဌိယံ ပါဏိနာ ပဟာရေ ဒိန္နေ ပဌမံ သောတဒွါရိကာဒီနိ အာဝဇ္ဇနာနိ ဘဝင်္ဂံ န အာဝဋ္ဋေန္တိ, မနောဒွါရိကမေဝ အာဝဋ္ဋေတိ,

အထ ဇဝနံ ဇဝိတ္ဝာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ။ ဒုတိယတရေ သောတဒွါရိကာဒီနိ အာဝဇ္ဇနာနိ ဘဝင်္ဂံ အာဝဋ္ဋေန္တိ၊ တတော သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏာဒီနိ ဇဝနပရိယောသာနာနိ ပဝတ္တန္တိ၊ တဒနန္တရံ ဘဝင်္ဂံ ဝတ္တတိ။ တတိယတရေ မနောဒွါရိကအာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်္ဂေ အာဝဋ္ဋိတေ မနောဒွါရိကဇဝနံ ဇဝတိ၊ တေန စိတ္တေန ဥတ္ဝာ "ကိံ အယံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ သဒ္ဒော, သင်္ခသဒ္ဒော ဘေရိသဒ္ဒော"တိ ဝါ "ကိံ အယံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဂန္ဓော, မူလဂန္ဓော"တိ ဝါ "ကိံ ဣဒံ မယှံ မုခံ ပက္ခိတ္တံ, သပ္ပိတိ ဝါ ဖာဏိတ"န္တိ ဝါ "ကေနမှိ ပိဋ္ဌိယံ ပဟဋော, အတိဗဒ္ဓေါ မေ ပဟာရော"တိ ဝါ ဝတ္တာ ဟောတိ။ ဧဝံ မနောဒွါရိကဇဝနေနေဝ ပဋိဗုဇ္ဈတိ, န ပဉ္စဒွါရိကေန။ သုပိနမ္ပိ တေနေဝ ပဿတိ, န ပဉ္စဒွါရိကေန။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

မဟာသုပိနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဝဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၇. သတ္တမေ **ဥတုသမုဋ္ဌာန** န္တိ ဝဿိကေ စတ္တာရော မာသေ ဥပ္ပန္နံ။ **အကာလေပီ**တိ စိတ္တဝေသာခမာသေ သုပိ။ ဝဿဝလာဟကဒေဝပုတ္တာနဉ္ဟိ အတ္တနော ရတိယာ ကီဠိတုကာမတာစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ အကာလေပိ ဒေဝေ ဝ ဿတိ။ တတြိဒံ ဝတ္ထု – ဧကော ကိရ ဝဿဝလာဟကဒေဝပုတ္တော တကရကုဋမ္ဗကတသိဒ္ဓိဏာသဝတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌာသိ။ ထေရော "ကောသိ တွံ"န္တိ ပုစ္ဆိ။ အဟံ, ဘန္တေ, ဝဿဝလာဟကဒေဝပုတ္တော ဟောတိ။ တုမှာကံ ကိရ စိတ္တေန ဒေဝေ ဝဿတီတိ။ အာမ, ဘန္တေတိ။ ပဿိတုကာမာ မယန္တိ။ တေမိဿထ, ဘန္တေတိ။ မေဃသီသံ ဝါ ဂဇ္ဇိတံ ဝါ န ပညာယတိ, ကထံ တေမိဿာမာတိ။ ဘန္တေ, အမှာကံ စိတ္တေန ဒေဝေ ဝ ဿတိ, တုမှေ ပဏ္ဏသာလံ ပဝိသထာတိ။ "သာဓု, ဒေဝပုတ္တာ"တိ ဟဒေ ဓောဝိတ္ဝာ ပဏ္ဏသာလံ ပာဝိသိ။ ဒေဝပုတ္တော တသ္မိံ ပဝိသန္တေယေဝ ဧကံ ဂီတံ ကယိတွာ ဟတ္ထံ ဥက္ခိပိ, သမန္တာ တိယောဇနဋ္ဌာနံ ဧကမေဃံ အဟောသိ။ ထေရော အဒ္ဓတိန္တော ပဏ္ဏသာလံ ပဝိဋ္ဌောတိ။

ဝဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၉. တစာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၉၈-၉. အဋ္ဌမေ **အင်္ဂေဟီ** တိ ကာရဏေဟိ။ အင်္ဂီယန္တိ ဟေတုဘာဝေန ဉာယန္တီတိ **အင်္ဂါနိ,** ကာရဏာနိ။ ကာရဏတ္ထေ စ အင်္ဂ-သဒ္ဒော။ **ပဉ္စဟီ**တိ ဟေတုမှိ နိဿက္ကဝစနံ။ **သမန္နာဂတာ** တိ သမနုအာဂတာ ပဝတ္တာ ယုတ္တာ စ။ **တစာ**တိ သမုလ္လပန-တစာ။ ယာ "တစာ ဂိရာ ဗ္ယပ္ပထော"တိ (ဓ. သ. ၆၃၆) စ, "နေလာ ကဏ္ဏသုခါ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၉) စ အာဂစ္ဆတိ။ ယာ ပန "တစာယ စေ ကတံ ကမ္မ"န္တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ကာယကမ္မဒွါရ) ဧဝံ ဝိညတ္တိ စ, "ယာ စတူဟိ ဝစီဒုစ္စရိတေဟိ အာရတိ။ပေ.။ အယံ ဝုစ္စတိ သမ္မာတစာ"တိ (ဓ. သ. ၂၉၉) ဧဝံ ဝိရတိ စ, "ဖရုသတစာ, ဘိက္ခဝေ, အာသေဝိတာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ နိရယသံဝတ္တနိကာ ဟောတီ"တိ (အ. နိ. ၈.၄၀) ဧဝံ စေတနာ စ တစာတိ အာဂတာ, န သာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ ကသ္မာ? အဘာသိတဗ္ဗတော။ "သုဘာသိတာ ဟောတိ, နော ဒုဗ္ဘာသိတာ"တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **သုဘာသိတာ**တိ သုဋ္ဌု ဘာသိတာ။ တေနဿာ အတ္ထာဝဟတံ ဒီပေတိ။ **အနဝဇ္ဇာ** တိ ရာဂါဒိအဝဇ္ဇရဟိတာ။ ဣမိနာဿာ ကာရဏသုဒ္ဓိံ အဂတိဂမနာဒိပ္ပဝတ္တိအဘာဝဉ္စ ဒီပေတိ။ ရာဂါဒိဒောသာဒိဝိမုတ္တာဉ္ဟိ ယံ ဘာသတော အနုရောဓဝိဝဇ္ဇနတော အဂတိဂမနံ ဒုရသမုဿိတမေဝါတိ။ **အနနုဝဇ္ဇာ** တိ အနုတာဒဝိမုတ္တာ။ ဣမိနာဿာ သဗ္ဗာကာရသမ္ပတ္တိံ ဒီပေတိ။ သတိ ဟိ သဗ္ဗာကာရသမ္ပတ္တိယံ အနနုဝဇ္ဇတာတိ။ **ဝိညူန**န္တိ ပဏ္ဍိတာနံ။ တေန နိန္ဒာပသံသာသု ဗာလာ အပ္ပမာဏာတိ ဒီပေတိ။

ဣမေဟိ ခေါတိအာဒီနိ တာနိ အင်္ဂါနိ ပစ္စက္ခတော ဒဿေန္တော တံ တစံ နိဂမေတိ။ ယဉ္စ အညေ ပဋိညာဒီဟိ အဝယဝေဟိ, နာမာဒီဟိ ပဒေဟိ, လိင်္ဂဝစနဝိဘတ္တိကာလကာရကာဒိသမ္ပတ္တီဟိ စ သမန္နာဂတံ မုသာဝါဒါဒိတစမ္ပိ သုဘာသိတန္တိ မညန္တိ, တံ ပဋိသေဓေတိ။ အဝယဝါဒိသမန္နာဂတာပိ ဟိ တထာရူပီ တစာ ဒုဗ္ဘာသိတာဝ ဟောတိ အတ္တနော စ ပရေသဉ္စ အနတ္ထာဝဟတ္တာ။ ဣမေဟိ ပန ပဉ္စဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတာ သစေပိ မိလက္ခုဘာသာပရိယာပန္နာ ဃဋဒုစေဋိ ကာဂီတိကပရိယာပန္နာပိ ဟောတိ, တထာပိ သုဘာသိတာဝ လောကိယလောကုတ္တရဟိတသုခါဝဟတ္တာ။ တထာ ဟိ မ

ဂုပဿေ သဿံ ရက္ခန္တိယာ သီဟဋ္ဌစေဋ္ဌိကာယ သီဟဋ္ဌကေနေဝ ဇာတိဇရာမရဏာယုတ္တံ ဂီတိကံ ကယန္တိယာ သဒ္ဒံ သုတွာ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တာ သဋ္ဌိမတ္တာ ဝိပဿကဘိက္ခူ အရဟတ္တံ ပာပုဏိံသု။

တထာ တိဿော နာမ အာရဒ္ဓဝိပဿကော ဘိက္ခု ပဒုမဿရသမီပေန ဂစ္ဆန္တော ပဒုမဿရေ ပဒုမာနိ ဘဉ္ဇိတွာ –

“ပာတောဝ ဖုလ္လိတကောကနဒံ၊
သူရိယာလောကေန ဘိဇ္ဇိယတေ။
ဧဝံ မနုဿတ္တံ ဂတာ သတ္တာ၊
ဇရာဘိဝေဂေန မဒ္ဒီယန္တိ”တိ။ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၁၃; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၅၂ သုဘာသိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ) –

ဣမံ ဂီတိံ ကယန္တိယာ စေဋ္ဌိကာယ သုတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော။

ဗုဒ္ဓန္တရေပိ အညတရော ပုရိသော သတ္တဟိ ပုတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ အဋ္ဌဝိတော အာဂမ္မ အညတရာယ ဣတ္ထိယာ မုသလေန တဏ္ဍုလေ ကောဋ္ဋေန္တိယာ –

“ဇရာယ ပရိမဒ္ဒိတံ ဧတံ၊ မိလာတစမ္မနိဿိတံ။
မရဏေန ဘိဇ္ဇတိ ဧတံ၊ မစ္စုဿ ဃာသမာမိသံ။

“ကိမီနံ အာလယံ ဧတံ၊ နာနာကုဏပေန ပူရိတံ။
အသုစိဘာဇနံ ဧတံ၊ ကဒလိက္ခန္ဓသမံ ဣဒ”န္တိ။ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၁၃; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၅၂ သုဘာသိတ သုတ္တဝဏ္ဏနာ) –

ဣမံ ဂီတံ သုတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တော သဟ ပုတ္တေဟိ ပစ္စေကဗောဓိံ ပတ္တော။ ဧဝံ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတာ တဏှာ သစေပိ မိလက္ခုဘာသာယ ပရိယာပန္နာ ဃဋ္ဋစေဋ္ဌိကာဂီတိကပရိယာပန္နာ တဏှာ ဟောတိ, တထာပိ သုဘာသိ တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သုဘာသိတာ ဧဝ အနဝဇ္ဇာ အနနုဝဇ္ဇာ စ ဝိညူနံ အတ္ထတ္ထိကာနံ ကုလပုတ္တာနံ အတ္ထပ္ပဋ္ဋိ သရဏာနံ, နော ဗုဒ္ဓနုပ္ပဋ္ဋိသရဏာနန္တိ။ နဝမံ ဥတ္တာနမေဝ။

တဏှာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. နိဿာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀၀. ဒသမေ နိဿရန္တီတိ နိဿရဏီယာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဒီဃံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော။ ကတ္တရိ ဟေသ အနီယ-သဒ္ဒော ယထာ “နိယျာနိယာ”တိ။ တေနာဟ **“နိဿဋ္ဌာ”** တိ။ ကုတော ပန နိဿဋ္ဌာ? ယထာသကံ ပဋိပက္ခတော။ နိဗ္ဗိဝဋ္ဋေန ဓာတုယောတိ အာဟ **“အတ္တသုညသဘာဝတ”**တိ။ အတ္တတော ပန ဓမ္မဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုဝိသေသော ။ တာဒိသဿ ဘိက္ခုနော ကိလေသဝသေန ကာမေသု မနသိကာရော နတ္ထီတိ အာဟ **“ဝီမံသနတ္ထ”** န္တိ, “နေက္ခမ္မနိယတံ ဣဒါနိ မေ စိတ္တံ, ကိံ နု ခော ကာမဝိတက္ကောပိ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ”တိ ဝီမံသန္တဿာတိ အတ္ထော။ **ပက္ခန္ဒနံ** နာမ အနုပ္ပဝေသော။ သော ပန တတ္ထ နတ္ထီတိ အာဟ **“နပ္ပဝိသတီ”** တိ။ **ပသီဒနံ** နာမ အဘိရုစိ။ **သန္တိဋ္ဌနံ** ပတိဋ္ဌာနံ။ **ဝိမုစ္စနံ** အဓိမုစ္စနန္တိ။ တံ သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိပန္တော ဝဒတိ **“ပသာဒံ နာပဇ္ဇတီ”** တိအာဒိ။ ဧဝံဘူတံ ပနဿ စိတ္တံ တဿ ကထံ တိဋ္ဌတီတိ အာဟ **“ယထာ”**တိအာဒိ။

တန္တိ ပဋ္ဌမဇ္ဈာနံ။ **အဿာ** တိ ဘိက္ခုနော။ **စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ** တိ ပရိကမ္မစိတ္တေန သဒ္ဓိံ ဈာနစိတ္တံ ဧကတ္တဝသေန ဧကဇ္ဈံ ကတွာ ဝဒတိ။ **ဂေစရေ ဂတတ္တာ** တိ အတ္တနော အာရမ္မဏေ ဧဝ ပဝတ္တတ္တာ။ **အဟာနဘာဂိယတ္တာ**တိ ဌိတိဘာဂိယတ္တာ။ **သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တ** န္တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ သမ္မဒေဝ ဝိမုတ္တံ။ စိတ္တဿ စ ကာယဿ စ ဝိဟနနတော **ဝိဃာတော။** ဒုက္ခံ ပရိဒဟနတော **ပရိဠာဟော။ ကာမဝေဒနံ န ဝေဒိယတိ** အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ နိဿရန္တိ တ

တောတိ **နိဿရဏံ** ။ ကေ နိဿရန္တိ? ကာမာ။ ဧတ္ထ **ကာမာန**န္တိ ကတ္တုသာမိဝစနံ သုဌု ယုဇ္ဇတိ။ ယဒဂ္ဂေန ကာ
မာ တတော နိဿဋာတိ ဝုစ္စန္တိ, တဒဂ္ဂေန ဈာနမ္ပိ ကာမတော နိဿဋန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ ဝုတ္တံ **"ကာမေ
ဟိ နိဿဋတ္တာ"**တိ။ ဧဝံ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ကာမနိဿရဏံ ဝတွာ ဣဒါနိ သမုစ္ဆေဒဝသေန အစ္စန္တတော နိဿ
သရဏံ ဒဿေတုံ **"ယော ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သေသပဒေသူ**တိ သေသကောဋ္ဌာသေသု။

အယံ ပန ဝိသေသောတိ ဝိသေသံ ဝဒန္တေန တံ ဈာနံ ဟဒကံ ကတွာတိအာဒိကော အဝိသေသောတိ ကတွာ ဒုတိယ
တတိယတရေသု သဗ္ဗသော အနာမဋ္ဌော, စတုတ္ထတရေ ပန အယမ္ပိ ဝိသေသောတိ ဒဿေတုံ **"အစ္စန္တနိဿရဏ
ဥတ္တ အရဟတ္တဖလံ ယောဇေတဗ္ဗ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ အရူပဇ္ဈာနံ ဟဒကံ ကတွာ အဂ္ဂမဂ္ဂံ အဓိဂန္တွာ
အရဟတ္တေ ဌိတဿ စိတ္တံ သဗ္ဗသော ရူပေဟိ နိဿဋံ နာမ ဟောတိ။ တဿ ဟိ ဖလသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ဝီ
မံသနတ္ထံ ရူပာဘိမုခံ စိတ္တံ ပေသေန္တဿ။ **ဣဒမက္ခာတ** န္တိ သမထယာနိကာနံ ဝသေန ဟေဋ္ဌာ စတ္တာရော တ
ရာ ဂဟိတာ။ ဣဒံ ပန သုက္ခဝိပဿကဿ ဝသေနာတိ အာဟ **"သုဒ္ဓသင်္ခါရေ"** တိအာဒိ။ **"ပုန သက္ကာယော နတ္
ထီ"တိ ဉပ္ပန္န**န္တိ ''ဣဒါနိ မေ သက္ကာယပ္ပဗန္ဓော နတ္ထီ''တိ ဝီမံသန္တဿ ဉပ္ပန္နံ။

နိဿာရဏိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၅. ပဥ္စမပဏ္ဏာသကံ

(၂၁) ၁. ကိမိလဝဂ္ဂေါ

၁-၄. ကိမိလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၁-၄. ပဉ္စမဿ ပဌမဒုတိယာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ တတိယေ အဓိတသနံ ခမနံ, ပရေသံ ဒုက္ကဋ္ဌံ ဒုရုတ္တဉ္စ ပ
ဋိဝိရောဓာကရဏေန အတ္တနော ဥပရိ အာရောပေတ္ဝာ တသနံ အဓိတသနံ, တဒေဝ ခန္တီတိ **အဓိတသနက္ခန္တိ** ။ သုဘော ရ
တောတိ သူရတော, သုဋ္ဌု တ ဟပတော ဩရတော ဝိရတော သောရတော, တဿ ဘာဝေါ **သောရစ္စံ** ။ တေနာဟ **"သော
ရစ္စန္တိ သုစိသီလတာယာ"**တိ။ သာ ဟိ သောဘနကမ္မရတတာ, သုဋ္ဌု တ ဟပတော ဩရတဘာဝေါ ဝိရတတာ။ စတု
တ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ကိမိလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. စေတောခိလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀၅. ပဉ္စမေ **စေတောခိလာ** နာမ အတ္ထတော ဝိစိကိစ္ဆာ ကောဓော စ။ တေ ပန ယသ္မိံ သန္တာနေ ဥပ္ပန္နာ, တဿ
သ ခရဘာဝေါ ကက္ခဠဘာဝေါ ဟုတ္ဝာ ဥပတိဋ္ဌန္တိ, ပဂေဝ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တစိတ္တဿာတိ အာဟ **"စိတ္တဿ
သ ထဒ္ဓဘာဝ"**တိ။ ယထာ လက္ခဏဟာရိပူရိယာ ဂဟိတာယ သဗ္ဗာ သတ္တု ရူပကာယသိရီ ဂဟိတာ ဧဝ နာမ ဟောတိ
ဧဝံ သဗ္ဗညုတာယ သဗ္ဗဓမ္မကာယသိရီ ဂဟိတာ ဧဝ နာမ ဟောတီတိ တဒုဘယဝတ္ထုကမေဝ ကင်္ခံ ဒဿေန္တော **"သရီရေ
ကင်္ခမာနော"**တိအာဒိမာဟ။ **ဝိစိနန္တော** တိ ဓမ္မသဘာဝံ ဝီမံသန္တော။ **ကိစ္ဆတီ** တိ ကိလမတိ။ **ဝိနိစ္ဆေတုံ န သက္ကော
တီ**တိ သန္နိဋ္ဌာတုံ န သက္ကောတိ။ အာတပတိ ကိလေသေတိ **အာတပ္ပံ,** သမ္မာဝါယာမောတိ အာဟ **"အာတပ္ပာယာတိ
ကိလေသသန္တာပနဝီရိယကရဏတ္ထာယာ"**တိ။ **ပုနပ္ပုနံ ယောဂါယာ** တိ ဘာဝနံ ပုနပ္ပုနံ ယုဉ္ဇနာယ။ **သတတကိရိယာယာ**
တိ ဘာဝနာယ နိရန္တရပ္ပယောဂါယ။

ပဋ္ဌိဝေဓေမေ့ ကင်္ခမာနော တိ ဧတ္ထ ကထံ လောကုတ္တရဓမ္မေ ကင်္ခာ ပဝတ္တတီတိ? န အာရမ္မဏကရဏဝသေ
န , အနုဿုတာကာရပရိဝိတက္ကလဒ္ဓေ ပရိကပ္ပိတရူပေ ကင်္ခာ ပဝတ္တတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဝိပဿနာ။ပေ။
ဝဒန္တိ, တံ အတ္ထိ နု ခော နတ္ထီတိ ကင်္ခတီ"**တိ။ **သိက္ခာ**တိ ဧတ္ထ ပုဗ္ဗဘာဂသိက္ခာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ဝိ
သေသုပ္ပတ္တိယာ မဟာသာဝဇ္ဇတာယ စေဝ သံတသနိမိတ္တံ ဃဋ္ဋနာဟေတု အဘိဏှုပ္ပတ္တိကတာယ စ သဗ္ရဟ္မ
စာရီသူတိ ကောပဿ ဝိသယော ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တော, အညတ္ထာပိ ကောပော န စေတောခိလောတိ န သက္ကာ ဝိ
ညာတုန္တိ ကေစိ။ ယဒိ ဧဝံ ဝိစိကိစ္ဆာယပိ အယံ နယော အာပဇ္ဇတိ, တသ္မာ ယထာရုတဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။

စေတောခိလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၈. ဝိနိဗန္ဓသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၆-၈. ဆဋ္ဌေ ပဝတ္တိတုံ အပ္ပအနုဝသေန ကုသလစိတ္တံ ဝိနိဗန္ဓန္တီတိ **စေတသောဝိနိဗန္ဓာ** ။ တံ ပန ဝိနိဗန္ဓန္
တာ မုဋ္ဌိဂ္ဂဟံ ဂဏှန္တာ ဝိယ ဟောန္တီတိ အာဟ **"စိတ္တံ ဝိနိဗန္ဓိတ္ဝာ"** တိအာဒိ။ ကာမဂိဒ္ဓော ပုဂ္ဂလော ဝတ္ထုကာ
မေပိ ကိလေသကာမေပိ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတီတိ ဝုတ္တံ **"ဝတ္ထုကာမေပိ ကိလေသကာမေပီ"**တိ။ **အတ္တနော ကာ
ယေ**တိ အတ္တနော နာမကာယေ, အတ္တဘာဝေ တ။ **ဗဟိဒ္ဓာရူပေ** တိ ပရေသံ ကာယေ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပေ စ။ ဥဒရံ အဝဒိဟ
တိ ဥပစိနောတိ ပူရေတီတိ **ဥဒရာဝဒေဟကံ။ သေယ္ယသုခ** န္တိ သေယ္ယာယ သယနဝသေန ဥပ္ပန္နကသုခံ။ **သမ္ပရိဝ
တ္တက**န္တိ သမ္ပရိဝတ္တိတ္ဝာ။ **ပဏိဓာယာ**တိ တဏှာဝသေနေဝ ပဏိဒဟိတ္ဝာ။ ဣတိ ပဉ္စဝိဓောပိ လောဘဝိသေသော
ဧဝ "စေတောဝိနိဗန္ဓော"တိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သတ္တမဋ္ဌမေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဝိနိဗန္ဓသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ဂီတဿရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၉-၂၁၀. နဝမေ **အာယတကော နာမ ဂီတဿရော** တံ တံ ဝတ္တံ ဘိန္ဒိတွာ အက္ခရာနိ ဝိနာသေတွာ ပဝတ္တော တိ အာဟ **“အာယတကေနာ”**တိအာဒိ။ ဓမ္မေဟိ သုတ္တဝတ္တံ နာမ အတ္ထိ, ကထာဝတ္တံ နာမ အတ္ထိ, တံ ဝိနာသေတွာ အတိဒီဃံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဓမ္မဉ္ဟိ ဘာသန္တေန စတုရဿေန ဝတ္တေန ပရိမဏ္ဍလာနိ ပဒဗျဉ္ဇနာနိ ဒဿေတဗ္ဗာနိ။ ‘‘အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, သရဘည’’န္တိ (စူဠဝ. ၂၄၉) စ ဝစနတော သရေန ဓမ္မံ ဘဏိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သရဘာဉေ ကိရ တရင္ဂဝတ္တဓောတကဝတ္တဘာဂဂ္ဂဟကဝတ္တာဒီနိ ဒွတ္တိံသ ဝတ္တာနိ အတ္ထိ။ တေသု ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ ကာတုံ လဘတီတိ။ ဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဂီတဿရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကိမိလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၂၂) ၂. အက္ကောသကဝဂ္ဂေါ

၁-၂. အက္ကောသကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁၁-၂. ဒုတိယဿ ပဌမေ **ဒသဟိ အက္ကောသဝတ္ထူဟိ အက္ကောသကော**တိ “ဗာလောသိ, မူဠှောသိ, ဩဋ္ဌောသိ, ဂေါဏောသိ, ဂဒ္ရဘောသီ”တိအာဒိနာ ဒသဟိ အက္ကောသဝတ္ထူဟိ အက္ကောသကော။ “ဟောတု, မုဏ္ဍက သမဏ, အဒဏ္ဍော အဟန္တိ ကရောသိ, ဣဒါနိ တေ ရာဇကုလံ ဂန္တွာ ဒဏ္ဍံ အာရောပေဿာမီ”တိအာဒီနိ ဝဒန္တော ပရိဘာသကော နာမာတိ အာဟ **“ဘယဒဿနေန ပရိဘာသကော”**တိ။ လောကုတ္တရဓမ္မာ အပါယမဂ္ဂဿ ပရိပန္ထဘာဝတော **ပရိပန္ထော** နာမာတိ အာဟ **“လောကုတ္တရပရိပန္ထဿ ဆိန္နတ္တာ”**တိ, လောကုတ္တရသင်္ခါတဿ အပါယမဂ္ဂပရိပန္ထဿ ဆိန္နတ္တာတိ အတ္ထော။ ဒုတိယေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အက္ကောသကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၁၀. သီလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁၃-၂၂၀. တတိယေ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၁၄၉) **ဒုဿီလော**တိ ဧတ္ထ **ဒု-**သဒ္ဒော အဘာဝတ္ထော “ဒုပ္ပညော”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၄၉) ဝိယ, န ဂရဟတ္ထောတိ အာဟ **“အသီလော နိဿီလော”**တိ။ **ဘိန္နသံဝရော**တိ ဧတ္ထ သမာဒိန္နသီလော ကေနစိ ကာရဏေန သီလဘေဒံ ပတ္တော, သော တာဝ ဘိန္နသံဝရော ဟောတု။ ယော ပန သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အသမာဒိန္နသီလော အာစာရဟီနော, သော ကထံ ဘိန္နသံဝရော နာမ ဟောတီတိ ? သောပိ သာဓုသမာစာရဿ ပရိဟရဏီယဿ ဘေဒိတတ္တာ ဘိန္နသံဝရော ဧဝ နာမ။ ဝိနဋ္ဌသံဝရော သံဝရရဟိတောတိ ဟိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တံ တံ** သိပ္ပဋ္ဌာနံ။ **မာ ဃာတကာလေ**တိ “မာ ဃာတေထ ဟဏိန”န္တိ ဧဝံ မာဃာတဃောသနံ ဃောသိတဒိဝသေ။ **အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတီ**တိ ပါပကော ကိတ္တိသဒ္ဒော။ **အဇ္ဈာသယေန မင်္ကု ဟောတိယေဝ** ဝိပ္ပဋိသာရိဘာဝတော။

တဿာတိ ဒုဿီလဿ။ **သမာဒါယ ဝတ္တိတဗ္ဗာန**န္တိ ဥဋ္ဌာယ သမုဋ္ဌာယ ကတကာရဏာနံ။ **အာပါထံ အာဂစ္ဆတီ**တိ တံ မနသော ဥပဋ္ဌာတိ။ **ဥမ္မီလေတွာ ဣဓလောက**န္တိ ဥမ္မီလနကာလေ အတ္တနော ပုတ္တဒါရာဒိဝသေန ဣဓလောကံ ပဿတိ။ **နိမီလေတွာ ပရလောက**န္တိ နိမီလနကာလေ ဂတိနိမိတ္တုပဋ္ဌာနဝသေန ပရလောကံ ပဿတိ။ တေနာဟ **“စတ္တာရော အပါယာ”**တိအာဒိ။ **ပဉ္စမပဒ**န္တိ “ကာယဿ ဘေဒါ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တော ပဉ္စမော အာဒီနဝကောဋ္ဌာသော။ **ဝုတ္တဝိပရိယာယေနာ**တိ ဝုတ္တတ္ထာယ အာဒီနဝကထာယ ဝိပရိယာယေန “အပ္ပမတ္တော တံ တံ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိံ ယထာကာလံ သမ္ပာဒေတုံ သက္ကောတီ”တိအာဒိနာ။ ပသံသံ သီလမဿ အတ္ထီတိ **သီလဝါ။ သီလသမ္ပန္နော**တိ သီလေန သမန္နာဂတော သမ္ပန္နသီလောတိ ဧဝမာဒိကံ ပန အတ္ထဝဏ္ဏနံ သုကရန္တိ အနာမဋ္ဌံ။ စတုတ္ထာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သီလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အက္ကောသကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၂၃) ၃. ဒီဃစာရိကဝဂ္ဂေါ

၁-၁၀. ပဌမဒီဃစာရိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၂၁-၂၃၀. တတိယဿ ပဌမာဒီနိ သုဝိညေယျာနိ။ ပဉ္စမေ **ရဟော နိသဇ္ဇာယ အာပဇ္ဇတီ**တိ ''ယော ပန ဘိက္ခု မာတုကမေန သဒ္ဓိံ ဧကော ဧကာယ ရဟော နိသဇ္ဇံ ကပ္ပေယျ, ပါစိတ္တိယ''န္တိ ဣမသ္မိံ **သိက္ခာပဒေ** (ပါစိ. ၂၈၀) ဝုတ္တံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ။ **ပဋိစ္ဆန္နေ အာသနေ အာပဇ္ဇတီ**တိ ''ယော ပန ဘိက္ခု မာတုကမေန ရဟော ပဋိစ္ဆန္နေ အာသနေ နိသဇ္ဇံ ကပ္ပေယျ, ပါစိတ္တိယ''န္တိ ဣမသ္မိံ ဝုတ္တံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ။ **မာတုကမဿ ဥတ္တရိ ဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော အာပဇ္ဇတီ**တိ 'ယော ပန ဘိက္ခု မာတုကမဿ ဥတ္တရိ ဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ ဓမ္မံ ဒေသေယျ အညတြ ဝိညုနာ ပုရိသဝိဂ္ဂဟေန''တိ (ပါစိ. ၆၃) ဧဝံ ဝုတ္တံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ **''တေသံ တေသံ သိက္ခာပဒာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာနီ''**တိ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ပဌမဒီဃစာရိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒီဃစာရိကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၃၁-၃၀၂. စတုတ္ထဝဂ္ဂာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ပဉ္စကနိပါတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

ဆက္ကနိပါတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. အာဟုနေယျဝဂ္ဂေါ

၁. ပဌမအာဟုနေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. ဆက္ကနိပါတဿ ပဌမေ **စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ**တိ နိဿယဝေါဟာရေန ဝုတ္တံ။ သသမ္ဘာရကထာယဉှိ ယထာ "ဓနုနာ ဝိဇ္ဈတီ"တိ, တသ္မာ နိဿယသီသေန နိဿိတဿ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာယမတ္ထော "စက္ခုဒွါရေ ရူပါရမ္မဏေ အာပါထဂတေ တံ ရူပံ စက္ခုဝိညာဏေန ဒိသွာ"တိ။ **နေဝ သုမနော ဟောတီ**တိ ဇဝနက္ခဏေ ဣဋ္ဌေ အာရမ္မဏေ ရာဂံ အနုပ္ပာဒေန္တော နေဝ သုမနော ဟောတိ ဂေဟဿိတပေမဝသေနပိ မဂ္ဂေန သဗ္ဗသော ရာဂဿ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ **န ဒုမ္မနော**တိ အနိဋ္ဌေ အဒုဿန္တော န ဒုမ္မနော။ ပဿာဒညထတ္တဝသေနပိ ဣဋ္ဌေပိ အနိဋ္ဌေပိ မဇ္ဈတ္တေပိ အာရမ္မဏေ န သမံ သမ္မာ အယောနိသော ဂဟဏံ **အသမပေက္ခနံ**။ အယဉ္စ သတိ ပဋိပတ္တိ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ စာတိ အာဟ **"သတော သမ္ပဇာနော ဟုတွာ"**တိ။ သတိယာ ယုတ္တတ္တာ **သတော**။ သမ္ပဇညေန ယုတ္တတ္တာ **သမ္ပဇာနော**။ ဉာဏုပ္ပတ္တိပစ္စယရဟိတကာလေပိ ပဝတ္တိဘေဒနတော **"သတတဝိဟာရော ကထိတော"**တိ ဝုတ္တံ။ **သတတဝိဟာရော**တိ ခီဏာသဝဿ နိစ္စဝိဟာရော သဗ္ဗဒါ ပဝတ္တနကဝိဟာရော။ ဌပေတွာ ဟိ သမာပတ္တိဝေလံ ဘဝင်္ဂဝေလဉ္စ ခီဏာသဝ ဣမိနာဝ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝိဟာရေန ဝိဟရန္တိ။

တတ္ထ စ "ဆသု ဒွါရေသုပိ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတီ"တိ ဣမိနာ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ကထိတာ။ "သမ္ပဇာနော"တိ ဝစနတော ပန စတ္တာရိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ တေဟိ ဝိနာ သမ္ပဇာနတာယ အသမ္ဘဝတော။ သတတဝိဟာရဘာဝတော အဋ္ဌ မဟာကိရိယစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ။ "နေဝ သုမနော န ဒုမ္မနော"တိ ဝစနတော အဋ္ဌ မဟာကိရိယ စိတ္တာနိ, ဟသိတုပ္ပာဒေ, ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဉ္စာတိ ဒသ စိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ။ ရာဂဒေါသသဟဇာတာနံ သောမနဿဒေါမနဿာနံ အဘာဝေ ဝေသမ္ပိ သာဓာရဏတောတိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝသေန အာဂတာနံ ဣမေသံ သတတဝိဟာရာနံ သောမနဿံ ကထံ လဗ္ဘတီတိ စေ? အာသေဝနတော။ ကိဉ္စာပိ ခီဏာသဝေါ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေပိ အာရမ္မဏေ မဇ္ဈတ္တော ဝိယ ဗဟုလံ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ အတ္တနော ပရိသုဒ္ဓပကတိဘာဝဝိဇဟနတော, ကဒါစိ ပန တထာ စေတောဘိသင်္ခါရာဘာဝေ ယံ တံ သဘာဝတော ဣဋ္ဌံ အာရမ္မဏံ, တဿ ယာထာဝသဘာဝဂ္ဂဟဏဝသေနပိ အရဟတော စိတ္တံ ပုဗ္ဗာသေဝနဝသေန သောမနဿသဟဂတံ ဟုတွာ ပဝတ္တတေဝ။

ပဌမအာဟုနေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၇. ဒုတိယအာဟုနေယျသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂-၇. ဒုတိယေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၈၀) **အနေကဝိဟိတ**န္တိ အနေကဝိဓံ နာနပ္ပကာရံ။ **ဣဒ္ဓိဝိဓ**န္တိ ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသံ။ **ပစ္စနုဘောတီ**တိ ပစ္စနုဘဝတိ, ဖုသတိ သစ္ဆိကရောတိ ပါပုဏာတီတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိဿ အနေကဝိဟိတဘာဝံ ဒဿေန္တော **"ဧကောပိ ဟုတွာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ "ဧကောပိ ဟုတွာ"တိ ဣမိနာ ကရဏတော ပုဗ္ဗေ ပကတိယာ ဧကောပိ ဟုတွာ။ **ဗဟုဓာ ဟောတီ**တိ ဗဟူနံ သန္တိကေ စင်္ကမိတုကာမော ဝါ သဇ္ဈာယံ ကာတုကာမော ဝါ ပဉှံ ပုစ္ဆိတုကာမော ဝါ ဟုတွာ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဟောတိ။ **အာဝိဘာဝံ တိရောဘာဝ**န္တိ တတ္ထ အာဝိဘာဝံ ကရောတိ, တိရောဘာဝံ ကရောတီတိ အယမတ္ထော။ ဣဒမေဝ ဟိ သန္ဓာယ **ပဋိသမ္ဘိဒါယံ** (ပဋိ. မ. ၃.၁၁) ဝုတ္တံ – "အာဝိဘာဝန္တိ ကေနစိ အနာဝုဋံ ဟောတိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ဝိဝဋံ, တိရောဘာဝန္တိ ကေနစိ အာဝုဋံ ဟောတိ ပဋိစ္ဆန္နံ ပိဟိတံ ပဋိကုဇ္ဇိတ"န္တိ။ **တိရောကုဋ္ဋံ တိရောပါကာရံ တိရောပဗ္ဗတံ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ သေယျထာပိ အာကာသေ**တိ ဧတ္ထ တိရောကုဋ္ဋန္တိ ပရကုဋ္ဋံ, ကုဋ္ဋဿ ပရဘာဂန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧသ နယော ဣတရေသု။ **ကုဋ္ဋော**တိ စ ဂေဟဘိတ္တိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ **ပါကာရော**တိ ဂေဟဝိဟာရဂါမာဒီနံ ပရိက္ခေပပါကာရော။ **ပဗ္ဗတော**တိ ပံသုပဗ္ဗတော ဝါ ပါသာဏပဗ္ဗတော ဝါ။ **အသဇ္ဇမာနော**တိ အလဂ္ဂမာနော သေယျထာပိ အာကာသေ ဝိယ။

ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထ **ဥမ္မုဇ္ဇ**န္တိ ဥဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတိ။ **နိမုဇ္ဇ**န္တိ သံသီဒနံ။ ဥမ္မုဇ္ဇဉ္စ နိမုဇ္ဇဉ္စ **ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ**။ **ဥဒကေပိ အဘိဇ္ဇမာနေ**တိ ဧတ္ထ ယံ ဥဒကံ အက္ကမိတွာ သံသီဒတိ, တံ ဘိဇ္ဇမာနန္တိ ဝုစ္စတိ, ဝိပရီတံ **အဘိဇ္ဇမာနံ**။ **ပလ္လင်္ကေန** ဂစ္ဆတိ။ **ပက္ခီ သကုဏော**တိ ပက္ခေဟိ ယုတ္တသကုဏော။ **ဣမေပိ စန္ဒိမသူရိယေ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကေ ဧဝံ

မဟာနုဘာဝေ ပါဏိနာ ပရာမသတီတိ ဧတ္ထ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဒွါစတ္တာလီသယောဇနသဟဿ ဥပရိ စရဏေန မဟိဒ္ဓိကတာ, တီသု ဒီပေသု ဧကက္ခဏေ အာလောကကရဏေန မဟာနုဘာဝတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ ဥပရိစရဏအာလောကကရဏေဟိ မဟိဒ္ဓိကေ မဟာနုဘာဝေ။ **ပရာမသတီ**တိ ဂဏှာတိ, ဧကဒေသေ ဝါ ဆုပတိ။ **ပရိမဇ္ဇတီ**တိ သမန္တတော အာဒါသတလာ ဝိယ ပရိမဇ္ဇတိ။ **ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပီ**တိ ဗြဟ္မလောကမ္ပိ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ။ **ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတီ**တိ တတ္ထ ဗြဟ္မလောကေ ကာယေန အတ္တနော ဝသံ ဝတ္တေတိ။

ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာတိ ဧတ္ထ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ **ဒိဗ္ဗာ**။ ဒေဝတာနဉှိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ ပိတ္တသေမှရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓာ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏသမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္ထာ ဒိဗ္ဗာ ပသာဒသောတဓာတု ဟောတိ။ အယဉ္စာပိ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဝီရိယဘာဝနာဗလေန နိဗ္ဗတ္တာ ဉာဏသောတဓာတု တာဒိသာယေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗာ။ အပိစ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ အတ္တနာ စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ **ဒိဗ္ဗာ**။ သဝနဋ္ဌေန နိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန စ သောတဓာတု။ သောတဓာတုကိစ္စကရဏေန သောတဓာတု ဝိယာတိပိ သောတဓာတု။ တာယ **သောတဓာတုယာ။ ဝိသုဒ္ဓာယာ**တိ သုဒ္ဓာယ နိရုပက္ကိလေသာယ။ **အတိက္ကန္တမာနုသိကာယာ**တိ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ သဒ္ဒသဝနေန မာနုသိကံ မံသသောတဓာတုံ အတိက္ကန္တာယ ဝီတိဝတ္တေတွာ ဌိတာယ။ **ဥဘော သဒ္ဒေ သုဏာတီ**တိ ဒွေ သဒ္ဒေ သုဏာတိ။ ကတမေ ဒွေ? **ဒိဗ္ဗေ စ မာနုသေ စ,** ဒေဝတာနဉ္စ မနုဿာနဉ္စ သဒ္ဒေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ပဒေသပရိယာဒါနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ယေ ဒူရေ သန္တိကေ စာ**တိ ယေ သဒ္ဒါ ဒူရေ ပရစက္ကဝါဠေပိ, ယေ စ သန္တိကေ အန္တမသော သဒေဟသန္နိဿိတပါဏကသဒ္ဒါပိ, တေ သုဏာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန နိပ္ပဒေသပရိယာဒါနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပရသတ္တာနန္တိ အတ္တာနံ ဌပေတွာ သေသသတ္တာနံ။ **ပရပုဂ္ဂလာန**န္တိ ဣဒမ္ပိ ဣမိနာ ဧကတ္ထမေဝ။ ဝေနေယျဝသေန ပန ဒေသနာဝိလာသေန စ ဗျဉ္ဇနနာနတ္တံ ကတံ။ **စေတသာ စေတော**တိ အတ္တနော စိတ္တေန တေသံ စိတ္တံ။ **ပရိစ္စာ**တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ **ပဇာနာတီ**တိ သရာဂါဒိဝသေန နာနပ္ပကာရတော ဇာနာတိ။ **သရာဂံ ဝါ စိတ္တ**န္တိအာဒီသု ပန အဋ္ဌလောဘသဟဂတစိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဝသေသံ စာတုဘူမကံ ကုသလာဗျာကတစိတ္တံ **ဝီတရာဂံ**။ ဒွေ ဒောမနဿစိတ္တာနိ, ဒွေ ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စစိတ္တာနီတိ ဣမာနိ ပန စတ္တာရိ စိတ္တာနိ ဣမသ္မိံ ဒုကေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ထေရာ တာနိပိ သင်္ဂဏှန္တိ။ ဒုဝိဓံ ပန ဒောမနဿစိတ္တံ **သဒောသံ စိတ္တံ** နာမ။ သဗ္ဗမ္ပိ စာတုဘူမကံ ကုသလာဗျာကတစိတ္တံ **ဝီတဒောသံ**။ သေသာနိ ဒသ အကုသလစိတ္တာနိ ဣမသ္မိံ ဒုကေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ထေရာ တာနိပိ သင်္ဂဏှန္တိ။ **သမောဟံ ဝီတမောဟ**န္တိ ဧတ္ထ ပန ပါဋိပုဂ္ဂလိကနယေန ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသဟဂတဒ္ဝယမေဝ သမောဟံ။ မောဟဿ ပန သဗ္ဗာကုသလေသု သမ္ဘဝတော ဒွါဒသဝိဓမ္ပိ အကုသလစိတ္တံ **သမောဟံ စိတ္တ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဝသေသံ **ဝီတမောဟံ**။ ထိနမိဒ္ဓါနုဂတံ ပန **သံခိတ္တံ,** ဥဒ္ဓစ္စာနုဂတံ **ဝိက္ခိတ္တံ**။ ရူပါဝစရာရူပါဝစရံ **မဟဂ္ဂတံ,** အဝသေသံ **အမဟဂ္ဂတံ**။ သဗ္ဗမ္ပိ တေဘူမကံ **သဥတ္တရံ,** လောကုတ္တရံ **အနုတ္တရံ**။ ဥပစာရပ္ပတ္တံ အပ္ပနာပ္ပတ္တဉ္စ **သမာဟိတံ,** ဥဘယမပ္ပတ္တံ **အသမာဟိတံ**။ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမုတ္တိံ ပတ္တံ ပဉ္စဝိဓမ္ပိ ဧတံ **ဝိမုတ္တံ,** ဝိမုတ္တိမပ္ပတ္တံ ဝါ **အဝိမုတ္တ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အနေကဝိဟိတန္တိ (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁၂) အနေကဝိဓံ, အနေကေဟိ ဝါ ပကာရေဟိ ပဝတ္တိတံ သံဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသ**န္တိ သမနန္တရာတီတဘဝံ အာဒိံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ နိဝုတ္ထသန္တာနံ။ **အနုဿရတီ**တိ ခန္ဓပဋိပါဋိဝသေန, စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝါ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရတိ။ သေယျထိဒံ – **ဧကမ္ပိ ဇာတိံ။ပေ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတီ**တိ။ တတ္ထ **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိ ဧကမ္ပိ ပဋိသန္ဓိမူလံ စုတိပရိယောသာနံ ဧကဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ။ ဧသ နယော **ဒွေပိ ဇာတိယော**တိအာဒီသုပိ။ **အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ**တိအာဒီသု ပန ပရိဟာယမာနော ကပ္ပော **သံဝဋ္ဋကပ္ပော,** ဝဍ္ဎမာနော **ဝိဝဋ္ဋကပ္ပော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ သံဝဋ္ဋေန သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဂဟိတော ဟောတိ တံမူလကတ္တာ, ဝိဝဋ္ဋေန ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ။ ဧဝဉှိ သတိ ယာနိ တာနိ “စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပဿ အသင်္ချေယျာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? သံဝဋ္ဋော သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဝိဝဋ္ဋော ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ”တိ (အ. နိ. ၄.၁၅၆) ဝုတ္တာနိ, တာနိ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။

အမုတြာသိ န္တိ အမုမှိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အဟံ အမုမှိ ဘဝေ ဝါ ယောနိယာ ဝါ ဂတိယာ ဝါ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ ဝါ သတ္တာဝါသေ ဝါ သတ္တနိကာယေ ဝါ အာသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိ တိဿော ဝါ ဖုဿော ဝါ။ **ဧဝံဂေါတ္တော** တိ ဂေါတမော ဝါ ကစ္စာယနော ဝါ ကဿပေါ ဝါ။ ဣဒမဿ အတီတဘဝေ အတ္တနော နာမဂေါတ္တာနုဿရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ သစေ ပန တသ္မိံ ကာလေ အတ္တနော ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ လူခပဏီတဇီဝိကဘာဝံ သုခဒုက္ခဗဟုလတံ အပ္ပာယုကဒီဃာယုကဘာဝံ ဝါ အနုဿရိတုကာမော ဟောတိ, တမ္ပိ အနုဿရတိယေဝ။ တေနာဟ **"ဧဝံဝဏ္ဏော။ပေ။ ဧဝမာယုပရိယန္တော"** တိ။ တတ္ထ **ဧဝံဝဏ္ဏော**တိ ဩဒါတော ဝါ သာမော ဝါ။ **ဧဝမာဟာရော**တိ သာလိမံသောဒနာဟာရော ဝါ ပဝတ္တဖလဘောဇနော ဝါ။ **ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ** တိ အနေန ပကာရေန ကာယိကစေတသိကာနံ သာမိသနိရာမိသာဒိပ္ပဘေဒါနံ သုခဒုက္ခာနံ ပဋိသံဝေဒီ။ **ဧဝမာယုပရိယန္တော** တိ ဧဝံ ဝဿသတပရိမာဏာယုပရိယန္တော ဝါ စတုရာသီတိကပ္ပသဟဿာယုပရိယန္တော ဝါ။ **သော တတော စုတော အမုတြ ဥဒပါဒိ** န္တိ သော အဟံ တတော ဘဝတော ယောနိတော ဂတိတော ဝိညာဏဋ္ဌိတိတော သတ္တာဝါသတော သတ္တနိကာယတော ဝါ စုတော ပုန အမုကသ္မိံ နာမ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သက္ကနိကာယေ ဝါ ဥဒပါဒိံ။ **တတြာပာသိ** န္တိ တတြာပိ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ ဝါ ပုန အဟောသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။

အပိစ **အမုတြာသိ** န္တိ ဣဒံ အနုပုဗ္ဗေန အာရောဟန္တဿ ယာဝဒိစ္ဆကံ အနုဿရဏံ။ **သော တတော**တိ ပဋိနိဝတ္တန္တဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ, တသ္မာ **"ဣဓူပပန္နော"** တိ ဣမိဿာ ဣဓူပပတ္တိယာ အနန္တရမေဝ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ "အမုတြ ဥဒပါဒိ"န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတြာပာသိ** န္တိ ဧဝမာဒိ ပနဿ တတြာပိ ဣမိဿာ ဥပပတ္တိယာ အန္တရေ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနေ နာမဂေါတ္တာဒီနံ အနုဿရဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **သော တတော စုတော ဣဓူပပန္နော**တိ သွာဟံ တတော အနန္တရုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတော စုတော ဣဓ အမုကသ္မိံ နာမ ခတ္တိယကုလေ ဝါ ဗြာဟ္မဏကုလေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တောတိ။ **ဣတီ**တိ ဧဝံ။ **သာကာရံ သဥဒ္ဒေသ**န္တိ နာမဂေါတ္တဝသေန သဥဒ္ဒေသံ, ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ နာမဂေါတ္တေန ဟိ သတ္တော "တိဿော ကဿပေါ"တိ ဥဒ္ဒိသီယတိ, ဝဏ္ဏာဒီဟိ "သာမော ဩဒါတော"တိ နာနတ္တတော ပညာယတိ, တသ္မာ နာမဂေါတ္တံ ဥဒ္ဒေသော, ဣတရေ အာကာရာ။

ဒိဗ္ဗေန တိအာဒီသု ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ။ ဒေဝတာနဉှိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပိတ္တသေမှရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏသမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္ထံ ဒိဗ္ဗံ ပသာဒစက္ခု ဟောတိ။ ဣဒဉ္စာပိ ဝီရိယဘာဝနာဗလေန နိဗ္ဗတ္တံ ဉာဏစက္ခု တာဒိသမေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ။ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ အတ္တနော စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ အာလောကပရိဂ္ဂဟေန မဟာဇုတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒဿနေန မဟာဂတိကတ္တာပိ **ဒိဗ္ဗံ** ။ တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခု။ စက္ခုကိစ္စကရဏေန စက္ခုမိဝါတိပိ စက္ခု။ စုတူပပါတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ ဝိသုဒ္ဓံ။ ယော ဟိ စုတိမေဝ ပဿတိ, န ဥပပါတံ, သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ဥပပါတမေဝ ပဿတိ, န စုတိံ, သော နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန တဒုဘယံ ပဿတိ, သော ယသ္မာ ဒုဝိဓမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဂတံ အတိဝတ္တတိ, တသ္မာ တံ ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတု ဟောတိ။ ဥဘယမ္ပိ စေတံ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ ပဿန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ "စုတူပပါတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ ဝိသုဒ္ဓ"န္တိ။ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန အတိက္ကန္တမာနုသကံ, မာနုသံ ဝါ မံသစက္ခုံ အတိက္ကန္တတ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေန **ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန** ။

သတ္တေ ပဿတီ တိ မနုဿာနံ မံသစက္ခုနာ ဝိယ သတ္တေ ဩလောကေတိ။ **စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ** တိ ဧတ္ထ စုတိက္ခဏေ ဝါ ဥပပတ္တိက္ခဏေ ဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာ။ ယေ ပန အာသန္နစုတိကာ ဣဒါနိ စဝိဿန္တိ, တေ စဝမာနာတိ, ယေ စ ဂဟိတပ္ပဋိသန္ဓိကာ သမ္ပတိနိဗ္ဗတ္တာ စ, တေ ဥပပဇ္ဇမာနာတိ အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဧဝရူပေ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ စ ပဿတီတိ ဒဿေတိ။ **ဟီနေ**တိ မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟီနာနံ ဇာတိကုလဘောဂါဒီနံ ဝသေန ဟီဠိတေ ဩညာတေ။ **ပဏီတေ**တိ အမောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ တဗ္ဗိပရီတေ။ **သုဝဏ္ဏေ** တိ အဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ** တိ ဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ အနိဋ္ဌာကန္တာမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ, ဝိရူပဝိရူပေတိပိ အတ္ထော။ **သုဂတေ**တိ သုဂတိဂတေ, အလောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ အဍ္ဎေ မဟဒ္ဓနေ။ **ဒုဂ္ဂတေ** တိ ဒုဂ္ဂတိဂတေ, လောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဒေ အပ္ပန္နပါနေ။

ယထာကမ္မူပဂေ တိ ယံ ယံ ကမ္မံ ဥပစိတံ, တေန တေန ဥပဂတေ။ **ကာယဒုစ္စရိတေနာ** တိအာဒီသု ဒုဋ္ဌု စရိတံ ကိလေသပူတိကတ္တာတိ ဒုစ္စရိတံ။ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ, ကာယတော တ ဥပ္ပန္နံ ဒုစ္စရိတန္တိ **ကာယဒုစ္စရိတံ** ။ ဣတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **သမန္နာဂတာ** တိ သမင်္ဂီဘူတာ။ **အရိယာနံ ဥပဝါဒကာ**တိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနံ အရိယာနံ အန္တမသော ဂိဟိသောတာပန္နာနမ္ပိ အနတ္ထကာမာ ဟုတွာ အန္တိမဝတ္ထုနာ ဝါ ဂုဏပရိဓံသနေန ဝါ ဥပဝါဒကာ, အက္ကောသကာ ဂရဟကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ**တိ ဝိပရီတဒဿနာ ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ, ယေပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။

ကာယဿ ဘေဒါ တိ ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏာ။ အထ ဝါ **ကာယဿ ဘေဒါ** တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ စုတိစိတ္တတော ဥဒ္ဓံ။ **အပါယန္တိ** ဧဝမာဒိ သဗ္ဗံ နိရယဝေဝစနမေဝ။ နိရယော ဟိ သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတတ္တာ, သုခါနံ ဝါ အာယဿ အဘာဝါ **အပါယော**။ ဒုက္ခဿ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ,** ဒောသဗဟုလတာယ ဝါ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တာ ဂတီတိ **ဒုဂ္ဂတိ** ။ ဝိဝသာ နိပတန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ကဋကာရိနောတိ **ဝိနိပါတော,** ဝိနဿန္တာ ဝါ ဧတ္ထ ပတန္တိ သမ္ဘိဇ္ဇမာနင်္ဂပစ္စင်္ဂာတိ **ဝိနိပါတော**။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဿာဒသညိတော အယောတိ **နိရယော**။

အထ ဝါ **အပါယ**ဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဒီပေတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပါယော သုဂတိတော အပေတတ္တာ , န ဒုဂ္ဂတိ မဟေသက္ခာနံ နာဂရာဇာဒီနံ သမ္ဘဝတော။ **ဒုဂ္ဂတိ** ဂ္ဂဟဏေန ပေတ္တိဝိသယံ။ သော ဟိ အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သုဂတိတော အပေတတ္တာ ဒုက္ခဿ စ ဂတိဘူတတ္တာ, န တု ဝိနိပါတော အသုရသဒိသံ အဝိနိပတိတတ္တာ။ **ဝိနိပါတ**ဂ္ဂဟဏေန အသုရကာယံ။ သော ဟိ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သဗ္ဗသမုဿယေဟိ ဝိနိပတိတတ္တာ ဝိနိပါတောတိ ဝုစ္စတိ။ **နိရယ**ဂ္ဂဟဏေန အဝီစိအာဒိကမနေကပ္ပကာရံ နိရယမေဝါတိ။ **ဥပပန္နာ**တိ ဥပဂတာ, တတ္ထ အဘိနိဗ္ဗတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန သုက္ကပက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော – တတ္ထ **သုဂတိ**ဂ္ဂဟဏေန မနုဿဂတိပိ သင်္ဂယှတိ, **သဂ္ဂ** ဂ္ဂဟဏေန ဒေဝဂတိယေဝ။ တတ္ထ သုန္ဒရာ ဂတီတိ **သုဂတိ**။ ရူပါဒီဟိ ဝိသယေဟိ သုဋ္ဌု အဂ္ဂေါတိ **သဂ္ဂေါ** ။ သော သဗ္ဗောပိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကောတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ဝိတ္ထာရော ပန သဗ္ဗာကာရေန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာတော** ဂဟေတဗ္ဗော။ တတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဒုတိယအာဟုနေယျသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အနုတ္တရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈. အဋ္ဌမေ နတ္ထိ ဧတေသံ ဥတ္တရာနိ ဝိသိဋ္ဌာနီတိ အနုတ္တရာနိ, အနုတ္တရာနိ ဧဝ **အနုတ္တရိယာနိ** ယထာ "အနန္တမေဝ အနန္တရိယ"န္တိ အာဟ **"နိရုတ္တရာနီ"** တိ။ **ဒဿနာနုတ္တရိယံ နာမ** ဖလဝိသေသာဝဟတ္တာ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သတ္တဝိဓအရိယဓနလာဘော**တိ သတ္တဝိဓေသဒ္ဓါဒိလောကုတ္တရဓနလာဘော။ **သိက္ခာတ္တယဿ ပူရဏ**န္တိ အဓိသီလသိက္ခာဒီနံ တိဿန္နံ သိက္ခာနံ ပူရဏံ။ တတ္ထ ပူရဏံ နိပ္ပရိယာယတော အသေက္ခာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနတော ပဋ္ဌာယ ဟိ သတ္တ သေခါ တိဿော သိက္ခာ ပူရေန္တိ နာမ, အရဟာ ပရိပုဏ္ဏသိက္ခောတိ။ ဣတိ ဣမာနိ အနုတ္တရိယာနိ လောကိယလောကုတ္တရာနိ ကထိတာနိ။

အနုတ္တရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉. နဝမေ အနုဿတိယော ဧဝ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာဒိဟိတသုခါနံ ကာရဏဘာဝတော ဌာနာနီတိ **အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ။ ဗုဒ္ဓဂုဏာရမ္မဏာ သတီ**တိ ယထာ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဝိသေသာဓိဂမဿ ဌာနံ ဟောတိ, ဧဝံ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"တိအာဒိနာ ဗုဒ္ဓဂုဏေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ သတိ။ ဧဝံ အနုဿရတော ဟိ ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သော တံ ပီတိံ ခယတော ဝယတော ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏာတိ။ ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာနံ နာမေတံ ဂိဟီနမ္ပိ လဗ္ဘတိ။ **ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာန** န္တိ

စ ပစ္စက္ခတော ဥပစာရဇ္ဈာနာဝဟံ ကမ္မဋ္ဌာနပရမ္ပရာယ သမ္မသနံ ယာဝ အရဟတ္တာ လောကိယလောကုတ္တရဝိသေသာဝဟံ။ သေ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. မဟာနာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀. ဒသမေ **တသ္မိံ သမယေ** တိ ဗုဒ္ဓါဂုဏာနုဿရဏသမယေ။ **ရာဂပရိယုဋ္ဌိတ** န္တိ ရာဂေန ပရိယုဋ္ဌိတံ။ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပတ္တိပိ, ရာဂေန တ သံဟိတံ စိတ္တံ အရညမိဝ စောရေဟိ တေန ပရိယုဋ္ဌိတန္တိ ဝုတ္တံ, တဿ ပရိယုဋ္ဌာနဋ္ဌာနဘာဝတောပိ ပရိယုဋ္ဌိတရာဂန္တိ အတ္ထော။ ဗ္ယဥ္ဇနံ ပန အနာဒိယိတွာ အတ္ထမတ္တံ ဒဿေန္တော **"ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန ရာဂေန ဥဋ္ဌဟိတ္ဝာ ဂဟိတ"**န္တိ အာဟ။ **ဥဇုကမေဝတ**ိ ပဂေဝ ကာယဝင္ကာဒီနံ အပနီတတ္တာ စိတ္တဿ စ အနုဇုဘာဝကရာနံ မာနာဒီနံ အဘာဝတော, ရာဂါဒိပရိယုဋ္ဌာနာဘာဝေန တ ဩဏတိဥဏ္ဏတိဝိရဟတော ဥဇုဘာဝမေဝ ဂတံ။ အထ တ **ဥဇုကမေဝတ**ိ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ထိနံ မိဒ္ဓံ ဩတိဏ္ဏတာယ လီနုဒ္ဓစ္စဝိဂမတော မဇ္ဈိမသမထနိမိတ္တပ္ပဋိပတ္တိယာ ဥဇုဘာဝမေဝ ဂတံ။ **အဋ္ဌကထံ နိဿာယာ** တိ ဘာဝဇာတိအာဒီနံ ပအနံ အတ္ထံ နိဿာယ။ **အတ္ထဝေဒ** န္တိ တ ဟေတုဖလံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိမာဟ။ **ဓမ္မဝေဒ**န္တိ ဟေတုံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိံ။ "အာရကတ္တာ အရဟ"န္တိ အနုဿရန္တဿ ဟိ ယဒိဒံ ဘဂဝတော ကိလေသေဟိ အာရကတ္တံ, သော ဟေတု။ ဉာပကော စေတ္ထ ဟေတု အဓိပ္ပေတော, န ကာရကော သမ္ပာပကော။ တတောနေန ဉာယမာနော အရဟတ္တတ္ထော ဖလံ။ ဣမိနာ နယေန သေသပဒေသုပိ ဟေတုသော ဖလဝိဟာကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဓမ္မာနုဿတိ** အာဒီသုပိ ဟိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနကလျာဏတာဒယော သုပ္ပဋိပတ္တိအာဒယော စ တတ္ထ တတ္ထ ဟေတုဘာဝေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာယေဝ။ **ဓမ္မူပသံဟိတ** န္တိ ယထာဝုတ္တဟေတုဖလသင်္ခါတဂုဏူပသံဟိတံ။

မဟာနာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာဟုနေယျဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သာရဏီယဝဂ္ဂေါ

၁. ပဌမသာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ **သရိတဗ္ဗယုတ္တကာ** တိ အနုဿရဏာရဟာ။ မိဇ္ဇတိ သိနိယှတိ ဧတာယာတိ မေတ္တာ, မိတ္တဘာဝေါ။ မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **မေတ္တံ,** ကာယကမ္မံ။ တံ ပန ယသ္မာ မေတ္တာသဟဂတစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"မေတ္တေန စိတ္တေန ကာတဗ္ဗံ ကာယကမ္မ"** န္တိ။ ဧသ နယော သေသဒွယေပိ။ **ဣမာနီ**တိ မေတ္တာကာယကမ္မာဒီနိ။ **ဘိက္ခူနံ ဝသေန အာဂတာနိ** တေသံ သေဋ္ဌပရိသဘာဝတော။ ယထာ ပန ဘိက္ခူနံသုပိ လဗ္ဘန္တိ, ဧဝံ ဂိဟီသုပိ လဗ္ဘန္တိ စတုပရိသသာဓာရဏတ္တာတိ တံ ဒဿေန္တော **"ဘိက္ခူနဉှီ"** တိအာဒိမာဟ။ ဘိက္ခူနော သဗ္ဗမ္ပိ အနဝဇ္ဇကာယကမ္မံ အာဘိသမာစာရိကကမ္မန္တောဂဓမေဝါတိ အာဟ **"မေတ္တေန စိတ္တေန။ပေ။ ကာယကမ္မံ နာမာ"**တိ။ ဘတ္တိဝသေန ပဝတ္တိယမာနာ စေတိယဗောဓိနံ ဝန္ဒနာ မေတ္တာသိဒ္ဓာတိ ကတွာ တဒတ္ထာယ ဂမနံ "မေတ္တံ ကာယကမ္မ"န္တိ ဝုတ္တံ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန စေတိယဗောဓိဘိက္ခူသု ဝုတ္တာဝသေသာပစာယနာဒိဝသေန ပဝတ္တမေတ္တာဝသေန ပဝတ္တံ ကာယိကံ ကိရိယံ သင်္ဂဏှာတိ။

တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ကထိယမာနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိပုစ္ဆနအတ္ထကထနဝသေန ပဝတ္တိယမာနမေဝ **မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ နာမ** ဟိတဇ္ဈာသယေန ပဝတ္တိတဗ္ဗတော။ **တီဏိ သုစရိတာနီ**တိ ကာယဝစီမနောသုစရိတာနိ။ **စိန္တန** န္တိ ဧဝံ စိန္တနမတ္တမ္ပိ မနောကမ္မံ, ပဂေဝ ပဋိပန္နာ ဘာဝနာတိ ဒဿေတိ။

အာဝီတိ ပကာသံ။ ပကာသဘာဝေါ စေတ္ထ ယံ ဥဒ္ဒိဿ တံ ကာယကမ္မံ ကရီယတိ, တဿ သမ္မုခဘာဝတောတိ အာဟ **"သမ္မုခာ"** တိ။ **ရဟော**တိ အပ္ပကာသံ။ အပ္ပကာသတာ စ ယံ ဥဒ္ဒိဿ တံ ကာယကမ္မံ ကရီယတိ, တဿ အပစ္စက္ခဘာဝတောတိ အာဟ **"ပရမ္မုခါ"** တိ။ **သဟာယဘာဝဂမနံ** တေသံ ပုရတော။ တေသု ကရောန္တေသုယေဝ ဟိ သဟာယဘာဝဂမနံ သမ္မုခါ ကာယကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ **ဥဘယေဟီ**တိ နဝကေဟိ ထေရေဟိ စ။ **ပဂ္ဂယှဟာ** တိ ပဂ္ဂဏှိတွာ ဥဒ္ဓံ ကတွာ ကေဝလံ "ဒေဝေါ"တိ အဝတွာ ဂုဏေဟိ ထိရဘာဝဇောတနံ "ဒေဝတ္ထေရော"တိ ဝစနံ ပဂ္ဂယှဟဝစနံ။ မမတ္တဗောဓနံ ဝစနံ **မမာယနဝစနံ**။ ဧကန္တပရမ္မုခဿ မနောကမ္မဿ သမ္မုခတာ နာမ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပနဝသေန ဟောတိ, တဉ္စ ခေါ လောကေ ကာယကမ္မန္တိ ဟကဋ္ဌံ ပညာတံ။ ဟတ္ထဝိကာရာဒိနိ အနာမသိတွာ ဧဝ ဒဿေန္တော **"နယနာနိ ဥမ္မီလေတွာ"** တိအာဒိမာဟ။ ကာမံ မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓာနံ နယနာနံ ဥမ္မီလနာ ပသန္နေန မုခေန ဩလောကနဉ္စ မေတ္တံ ကာယကမ္မမေဝ, ယဿ ပန စိတ္တဿ ဝသေန နယနာနံ မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓတာ မုခဿ စ ပသန္နတာ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **"မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမာ"** တိ။

လာဘာ-သဒ္ဒော ကမ္မသာဓနော "လာဘာ ဝတ, ဘော, လဒ္ဓေါ"တိအာဒီသု ဝိယ။ သော စေတ္ထ "ဓမ္မလဒ္ဓါ"တိ ဝစနတော အတီတကာလိကောတိ အာဟ **"စီဝရာဒယော လဒ္ဓပစ္စယာ"** တိ။ ဓမ္မတော အာဂတာတိ **ဓမ္မိကာ,** ပရိသုဒ္ဓဂမနာ ပစ္စယာ။ တေနာဟ "ဓမ္မလဒ္ဓါ"တိ။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **"ကုဟနာဒီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ န သမ္မာ ဂယှဟမာနာ ဟိ ဓမ္မလဒ္ဓါ နာမ န ဟောန္တီတိ တပ္ပဋိသေဓနတ္ထံ ဟဋ္ဌိယံ "ဓမ္မလဒ္ဓါ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒေယျံ ဒက္ခိဏေယျဉ္စ အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ ကတွာ ဘုဉ္ဇတီတိ **အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ** နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ **"ဒွေ ပဋိဝိဘတ္တာနိ နာမာ"** တိအာဒိ။ **စိတ္တေန ဝိဘဇနန္တိ** ဧတေန စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေနပိ ဝိဘဇနံ ပဋိဝိဘတ္တံ နာမ, ပဂေဝ ပယောဂတောတိ ဒဿေတိ။ စိတ္တေန ဝိဘဇနပုဗ္ဗကံ တ ကာယေန ဝိဘဇနန္တိ မူလမေဝ ဒဿေတုံ **"ဧဝံ စိတ္တေန ဝိဘဇန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ တေန စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေန ပဋိဝိဘာဂေ ကာတဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ။ **အပ္ပဋိဝိဘတ္တ** န္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ လာဘံ ဘုဉ္ဇတီတိ ကမ္မနိဒ္ဒေသော တ။ **တံ နေဝ ဂိဟီနံ ဒေတိ** အတ္တနော အာဇီဝသောဓနတ္ထံ။ **န အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇတိ** "မယှံ အသာဓာရဏဘောဂိတာ မာ ဟောတူ"တိ။ **ပဋိဂ္ဂဏှန္တော စ။ပေ။ ပဿတီ** တိ ဣမိနာ အာဂမနတော ပဋ္ဌာယ သာဓာရဏဗုဒ္ဓိ ဥပဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ ဟိဿ သာဓာရဏဘောဂိတာ သုကရာ, သာရဏီယဓမ္မော စဿ ပူရော ဟောတိ။

အထ တ **ပဋိဂ္ဂဏှန္တော စ။ပေ။ ပဿတီ** တိ ဣမိနာ တဿ လာဘဿ တီသု ကာလေသု သာဓာရဏတော ဌပနံ ဒဿိတံ။ **ပဋိဂ္ဂဏှန္တော စ သင်္ဃေန သာဓာရဏံ ဟောတူ** တိ ဣမိနာ ပဋိဂ္ဂဟဏကာလော ဒဿိတော။ **ဂဟေတွာ။ပေ။ ပဿတီ**တိ ဣမိနာ ပဋိဂ္ဂဟိတကာလော။ တဒုဘယံ ပန တာဒိသေန ပုဗ္ဗဘာဂေန ဝိနာ န ဟောတီတိ အတ္ထ

သိဒ္ဓော ပုရိမကာလော။ တယိဒံ ပဋိဂ္ဂဟဏတော ပုဗ္ဗေဝဿ ဟောတိ “သင်္ဃေန သာဓာရဏံ ဟောတူတိ ပဋိဂ္ဂဏှိဿာမီ”တိ, ပဋိဂ္ဂဏှန္တဿ ဟောတိ “သင်္ဃေန သာဓာရဏံ ဟောတူတိ ပဋိဂ္ဂဏှာမီ”တိ, ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ဟောတိ “သင်္ဃေန သာဓာရဏံ ဟောတူတိ ဟိ ပဋိဂ္ဂဟိတံ မယာ”တိ။ ဧဝံ တိလက္ခဏသမ္ပန္နံ ကတွာ လဒ္ဓံ လာဘံ ဩသာရဏလက္ခဏံ အဝိကောပေတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တော သာဓာရဏဘောဂီ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ စ ဟောတိ။

ဣမံ ပန သာရဏီယဓမ္မန္တိ ဣမံ စတုတ္ထံ သရိတဗ္ဗယုတ္တဓမ္မံ။ **န ဟိ။ပေ။ ဂဏှန္တိ,** တသ္မာ သာဓာရဏဘောဂိတာ ဒုဿီလဿ နတ္ထီတိ အာရမ္ဘောပိ တာဝ န သမ္ဘဝတိ, ကုတော ပူရဏန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ပရိသုဒ္ဓသီလော** တိ ဣမိနာ လာဘဿ ဓမ္မိကဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ဝတ္တံ အခဏ္ဍေန္တော** တိ ဣမိနာ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂိတံ သာဓာရဏဘောဂိတဉ္စ ဒဿေတိ။ သတိ ပန တဒုဘယေ သာရဏီယဓမ္မော ပူရိတော ဧဝ ဟောတီတိ အာဟ **“ပူရေတီ”**တိ။ **ဩဒိဿကံ ကတွာ**တိ ဧတေန အနောဒိဿကံ ကတွာ ပိတုနော, အာစရိယုပဇ္ဈာယာဒီနံ တ ထေရာသနတော ပဋ္ဌာယ ဒေန္တဿ သာရဏီယဓမ္မော ယေဝ ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ **ဒါတဗ္ဗ** န္တိ အဝဿံ ဒါတဗ္ဗံ။ **သာရဏီယဓမ္မော ပနဿ န ဟောတိ** ပဋိဇဂ္ဂနဋ္ဌာနေ ဩဒိဿကံ ကတွာ ဒိန္နတ္တာ။ တေနာဟ **“ပလိဗောဓဇဂ္ဂနံ နာမ ဟောတီ”** တိ။ **မုတ္တပလိဗောဓဿ ဝဋ္ဋတိ** အမုတ္တပလိဗောဓဿ ပူရေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သာရဏီယဓမ္မံ ပူရေန္တဿ ဩဒိဿကဒါနံ ဝဋ္ဋတိ, န ဝဋ္ဋတီတိ? နော န ဝဋ္ဋတိ ယုတ္တဋ္ဌာနေတိ ဒဿေန္တော **“တေန ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ဣမိနာ ဩဒိဿကဒါနံ ပနဿ န သဗ္ဗတ္ထ တရိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ ဂိလာနာဒီနဉှိ ဩဒိဿကံ ကတွာ ဒါနံ အပ္ပဋိဝိဘာဂပက္ခိကံ “အသုကဿ န ဒဿာမီ”တိ ပဋိက္ခေပဿ အဘာဝတော။ ဗျတိရေကပဓာနော ဟိ ပဋိဘာဂေါ။ တေနာဟ **“အဝသေသ”**န္တိအာဒိ။ **အဒါတုမ္ပိ** တိ ပိ-သဒ္ဒေန ဒါတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတီတိ ဒဿေတိ။ တဉ္စ ခော ကရုဏာယနဝသေန, န ဝတ္တပရိပူရဏဝသေန, တသ္မာ ဒုဿီလဿပိ အတ္ထိကဿ သတိ သမ္ဘဝေ ဒါတဗ္ဗံ။ ဒါနဉှိ နာမ န ကဿစိ နိဝါရိတံ။

သုသိက္ခိတာယာ တိ သာရဏီယပူရဏဝိဓိမှိ သုသိက္ခိတာယ, သုကုသလာယာတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိ တဿ ကောသလ္လံ ဒဿေတုံ **“သုသိက္ခိတာယ ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒွါဒသဟိ ဝဿေဟိ ပူရေတိ, န တတော ဩရ** န္တိ ဣမိနာ တဿ ဒုပ္ပူရတံ ဒဿေတိ။ တထာ ဟိ သော မဟပ္ဖလော မဟာနိသံသော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေဟိပိ တာဝဂရုတရေဟိ ဖလာနိသံသေဟိ အနုဂတောတိ တံသမင်္ဂီ စ ပုဂ္ဂလော ဝိသေသလာဘီ အရိယပုဂ္ဂလော ဝိယ လောကေ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဓမ္မသမန္နာဂတော ဟောတိ။ တထာ ဟိ သော ဒုပ္ပဇဟဒါနမယဿ သီလမယဿ ပုညဿ ပဋိပက္ခဓမ္မံ သုဒူရေ ဝိက္ခမ္ဘိတံ ကတွာ ဝိသုဒ္ဓေန စေတသာ လောကေ ပါကဋော ပညာတော ဟုတွာ ဝိဟရတိ။ တဿိမမတ္ထံ ဗျတိရေကတော အနွယတော စ ဝိဘာဝေတုံ **“သစေ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဣဒါနိဿ သမ္ပရာယိကေ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ စ အာနိသံသေ ဒဿေတုံ **“ဧဝံ ပူရိတသာရဏီယဓမ္မဿာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **နေဝ ဣဿာ န မစ္ဆရိယံ ဟောတိ** စိရကာလဘာဝနာယ ဝိဓုတဘာဝတော။ **မနုဿာနံ ပိယော ဟောတိ** ပရိစ္စာဂသီလတာယ ဝိဿုတတ္တာ။ တေနာဟ “ဒဒံ ပိယော ဟောတိ ဘဇန္တိ နံ ဗဟူ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၅.၃၄)။ **သုလဘပစ္စယော ဟောတိ** အနဝသေသ ဥဠာရဇ္ဈာသယာနံ ပစ္စယလာဘဿ ဣဓာနိသံသသဘာဝတော ဒါနဿ။ **ပတ္တဂတမဿ ဒိယျမာနံ န ခီယတိ** ပတ္တဂတဿေဝ ဒွါဒသဝဿိကဿ မဟာဝတ္တဿ အဝိစ္ဆေဒေန ပူရိတတ္တာ။ **အဂ္ဂဘဏ္ဍံ လဘတိ** ဒေဝသိကံ ဒက္ခိဏေယျာနံ အဂ္ဂတော ပဋ္ဌာယ ဒါနဿ ဒိန္နတ္တာ။ **ဘယေ တ။ပေ။ အာပဇ္ဇန္တိ** ဒေယျပဋိဂ္ဂါဟကဝိကပ္ပံ အကတွာ အတ္တနိ နိရပေက္ခစိတ္တေန စိရကာလံ ဒါနဿ ပူရိတတာယ ပသာရိတစိတ္တတ္တာ။

တတြ တိ တေသု အာနိသံသေသု ဝိဘာဝေတဗ္ဗေသု။ **ဣမာနိ ဖလာနိ ဝတ္ထူနိ** ကာရဏာနိ။ **မဟာဂိရိဂါမော** နာမ နာဂဒီပပဿေ ဧကော ဂါမော။ **အလဘန္တာပိ** တိ အပ္ပပုညတာယ အလာဘိနော သမာနာပိ။ **ဘိက္ခာစာရမဂ္ဂသဘာဂ** န္တိ သဘာဂံ တဗ္ဘာဂိယံ ဘိက္ခာစာရမဂ္ဂံ ဇာနန္တိ။ အနုတ္တရိမနုဿဓမ္မတ္တာ ထေရာနံ သံသယဝိနောဒနတ္ထဉ္စ **“သာရဏီယဓမ္မော မေ, ဘန္တေ, ပူရိတော”** တိ အာဟ။ တထာ ဟိ ဒုတိယဝတ္ထုသ္မိမ္ပိ ထေရေန အတ္တာ ပကာသိတော။ ဒဟရကာလေ ဧဝံ ကိရ သာရဏီယဓမ္မပူရကော အဟောသိ။ မနုဿာနံ ပိယတာယ သုလဘပစ္စယတာယပိ ဣဒံ ဝတ္ထုမေဝ။ ပတ္တဂတာခီယနဿ ပန ဝိသေသံ ဝိဘာဝနတော **“ဣဒံ တာဝ။ပေ။ ထေ ဝတ္ထု”** တိ ဝုတ္တံ။

ဂိရိဘဇ္ဇမဟာပူဇာယာ တိ စေတိယဂိရိမှိ သကလလင်္ကာဒီပေ ယောဇနပ္ပမာဏေ သမုဒ္ဒေ စ နာဝါသင်္ဃာဋာဒိ ကေ ဌပေတွာ ဒီပပုပ္ဖဂန္ဓာဒီဟိ ကရိယမာနာယ မဟာပူဇာယ။ တဿာ စ ပဋိပတ္တိယာ အဝဇ္ဇုဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ **"ဧတေ မယှံ ဟပုဏိဿန္တီ"** တိ အာဟ။ **ပရိယာယေနပိ** လေသေနပိ။ **အနုစ္ဆဝိက** န္တိ "သာရုဏိယမမ္မပူရကော"တိ ယထာဘူတပဝေဒနံ တုမှာကံ အနုစ္ဆဝိကန္တိ အတ္ထော။

အနာရောစေတွာဝ ပလာယိံသု စောရာဘယေန။ "အတ္တနော ဒုဇ္ဇိဝိကာယာ"တိပိ ဝဒန္တိ။ အဟံ သာရုဏိယမမ္မပူရိကာ, မမ ပတ္တပရိယာပန္နေနပိ သဗ္ဗာပိမာ ဘိက္ခုနိယော ယာပေဿန္တီတိ အာဟ **"မာ တုမှေ ဟ တေသံ ဂတဘာဝံ စိန္တယိတ္ထာ"**တိ။ **ဝင္ဂိဿတီ** တိ ကပ္ပိဿတိ။ **ထေရီ သာရုဏိယမမ္မပူရိကာ အဟောသိ,** ထေရဿ ပန သီလတေဇေ နေဝ ဒေဝတာ ဥဿုက္ကံ အာပဇ္ဇိ။

နတ္ထိ ဧတေသံ ခဏ္ဍန္တိ အခဏ္ဍာနိ။ တံ ပန နေသံ ခဏ္ဍံ ဒဿေတုံ **"ယဿ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဥပသမ္ပန္နသီလာနံ ဥဒ္ဒေသက္ကမေန အာဒိအန္တာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ **"သတ္တသု"**တိအာဒိ။ န ဟိ အညော ကောစိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနံ အနုက္ကမော အတ္ထိ, အနုပသမ္ပန္နသီလာနံ သမာဒာနက္ကမေနပိ အာဒိအန္တာ လဗ္ဘန္တိ။ **ပရိယန္တေ ဆိန္နသာဋကော ဝိယာ**တိ တတ္ထ ဒသန္တေ တ ဆိန္နဝတ္ထံ ဝိယ။ ဝိသဒိသုအာဟရဏဒွေတံ "အခဏ္ဍာနိ"တိ ဣမဿ အဓိကတတ္တာ။ ဧဝံ သေသာနမ္ပိ ဥဒာဟရဏာနိ။ ခဏ္ဍိကတာ ဘိန္နတာ ခဏ္ဍံ, တံ ဧတေဿ အတ္ထီတိ **ခဏ္ဍံ,** သီလံ။ **ဆိဒ္ဒ** န္တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝေမဇ္ဈေ ဘိန္နံ** ဝိနိဝိဇ္ဈနဝသေန။ ဝိသဘာဂဝဏ္ဏေန ကာဠိ ဝိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဝိသဘာဂဝဏ္ဏေန ဥပမုံ တတိယဘာဂဂတံ သမ္ဘိန္နဝဏ္ဏံ **သဗလံ,** ဝိသဘာဂဝဏ္ဏေဟေဝ ဗိန္ဒူဟိ အန္တရန္တရာဟိ ဝိမိဿံ **ကမ္မာသံ** ။ အယံ ဣမေသံ ဝိသေသော။ သဗလရဟိတာနိ **အသဗလာနိ,** တထာ **အကမ္မာသာနိ** ။ သီလသ္သ တဏှာအသဗ္ဗတော မောစနံ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယဘာဝတဟာဒနံ, တသ္မာ တဏှာအသဗ္ဗတော မောစနဝစနေန တေသံ သီလာနံ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယတမာဟ။ **ဘုဇိဿဘာဝကရဏတော** တိ ဣမိနာ ဘုဇိဿကရာနိ **ဘုဇိဿာနီ** တိ ဥတ္တရပဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေတိ။ ယသ္မာ တ တံသမင္ဂိပုဂ္ဂလော သေရီ သယံဝသီ ဘုဇိဿော နာမ ဟောတိ, တသ္မာပိ **ဘုဇိဿာနိ** ။ အဝိညူနံ အပ္ပမာဏတာယ **"ဝိညုပ္ပသတ္ထာနီ"** တိ ဝုတ္တံ။ သုပရိသုဒ္ဓဘာဝေန တ သမ္ပန္နတ္တာ ဝိညူဟိ ပသတ္ထာနီတိ **ဝိညုပ္ပသတ္ထာနိ** ။

တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အပရာမဋ္ဌတ္တာ တိ "ဣမိနာဟံ သီလေန ဒေဝေါ ဝါ ဘဝိဿာမိ ဒေဝညတရော ဝါ"တိ တဏှာပရာမာသေန, "ဣမိနာဟံ သီလေန ဒေဝေါ ဟုတွာ တတ္ထ နိစ္စော ဓုဝေါ သဿတော ဘဝိဿာမိ"တိ ဒိဋ္ဌိပရာမာသေန စ အပရာမဋ္ဌတ္တာ။ **ပရာမဋ္ဌု** န္တိ "အယံ တေ သီလေသု ဒေါသော"တိ စတူသု ဝိပတ္တီသု ယာယ ကာယစိ ဝိပတ္တိယာ ဒဿနေန ပရာမဋ္ဌုံ, အနုဒ္ဓံသေတုံ စောဒေတုန္တိ အတ္ထော။ သီလံ နာမ အဝိပ္ပဋိသာရာဒိဟရမ္ပရိယေန ယာဝဒေဝ သမာဓိသမ္ပာဒနတ္ထန္တိ အာဟ **"သမာဓိသံဝတ္တနိကာနီ"** တိ။ သမာဓိသံဝတ္တနပ္ပယောဇနာနိ **သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ**။

သမာနဘာဝေ သာမညံ, ပရိပုဏ္ဏစတုပာရိသုဒ္ဓိဘာဝေန မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏဿ ဝိယ ဘေဒဘာဝတော သီလေန သာမညံ သီလသာမညံ, တံ ဂတော ဥပဂတောတိ **သီလသာမညဂတော**။ တေနာဟ **"သမာနဘာဝူပဂတသီလော"**တိ, သီလသမ္ပတ္တိယာ သမာနဘာဝံ ဥပဂတသီလော သဘာဂဝုတ္တိကောတိ အတ္ထော။ ကာမံ ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေ နာနတ္တံ န သိယာ, တံ ပန န ဧကန္တိကံ, ဣဒံ ဧကန္တိကံ နိယတဘာဝတောတိ အာဟ **"နတ္ထိ မဂ္ဂသီလေ နာနတ္တ"**န္တိ။ **တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တ** န္တိ မဂ္ဂသီလံ သန္ဓာယ တံ "ယာနိ တာနိ သီလာနီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ယာယ န္တိ ယာ အယံ မယှဉ္စေဝ တုမှာကဉ္စ ပစ္စက္ခဘူတာ။ **ဒိဋ္ဌိ** တိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ **နိဒ္ဒေါသာ** တိ နိဒ္ဒုတာဒေါသာ, သမုစ္ဆိန္နရာဂါဒိပာပမ္မာတိ အတ္ထော။ **နိယျာတိ** တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရတိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ။ သယံ နိယျန္တီ ယေဝ ဟိ တံသမင္ဂိပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယျာပေတီတိ ဝုစ္စတိ။ ယာ သတ္ထု အနုသိဋ္ဌိ, တံ ကရောတီတိ **တက္ကရော,** တဿ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇနကဿာတိ အတ္ထော။ **သမာနဒိဋ္ဌိဘာဝ** န္တိ သဒိသဒိဋ္ဌိဘာဝံ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓေန အဘိန္နဒိဋ္ဌိဘာဝံ။

ပဌမသာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယသာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂. ဒုတိယေ **သဗ္ရဟ္မစာရီန** န္တိ သဟာဓမ္မိကာနံ။ ပိယံ ပိယာယိတဗ္ဗကံ ကရောန္တီတိ **ပိယကရဏာ**။ ဂရုံ ဂရုဋ္ဌာနိယံ ကရောန္တီတိ **ဂရုကရဏာ**။ **သင်္ဂဏှာဟနတ္ထာယာ** တိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဝိသေသဘာဝတော သဗ္ရဟ္မစာရီနံ သင်္ဂဟဏာယ သံဝတ္တန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဝိဝဒနတ္ထာယာ** တိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဘာဝတော ဧဝ န ဝိဝဒနတ္ထာယ။ သတိ စ အဝိဝဒန ဟေတုဘူတသင်္ဂဟကတ္တေ တေသံ ဝသေန သဗ္ရဟ္မစာရီနံ သမဂ္ဂဘာဝေ ဘေအဘာဝေ သိဒ္ဓေယေတတိ အာဟ **"သာမဂ္ဂိယာ"** တိအာဒိ။

ဒုတိယသာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. နိဿာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃. တတိယေ **ဝမိုတာ** တိ ဘာဝနာဟရိပူရိဝသေန ပရိဗ္ဗူဟိတာ။ **ပုနပ္ပုနံ ကတာ** တိ ဘာဝနာယ ဗဟုလီကရဏေန အပရာပရံ ပဝတ္တိတာ။ **ယုတ္တယာနသဒိသာ ကတာ** တိ ယထာ ယုတ္တမာဇညယာနံ ဆေကေန သာရထိနာ အဓိဋ္ဌိတံ ယထာရုစိ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ ယထာရုစိ ပဝတ္တိရဟံ ဂဟိတာ။ **ဝတ္ထုကတာ**တိ တ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဝတ္ထု ဝိယ ကတာ, သဗ္ဗသော ဥပက္ကိလေသဝိသောဓနေန ဣဒ္ဓိဝိသေသတာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော သုဝိသောဓိတပရိဿယဝတ္ထု ဝိယ ကတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဓိဋ္ဌိတာ** တိ ပဋိပက္ခဒူရီဘာဝတော သုဘာဝိတဘာဝေန တံတံအဓိဋ္ဌာနယောဂ္ဂတာယ ဌပိတာ။ **သမန္တတော စိတာ**တိ သဗ္ဗဘာဂေန ဘာဝနူပစယံ ဂမိတာ။ တေနာဟ **"ဥပစိတာ"**တိ။ **သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓာ** တိ ဣဒ္ဓိဘာဝနာသိခာပ္ပတ္တိယာ သမ္မဒေဝ သမ္မာဝိတာ။ **အဘူတဗျာကရဏံ ဗျာကရောတီ** တိ "မေတ္တာ ဟိ ခော မေ စေတောဝိမုတ္တိ ဘာဝိတာ"တိအာဒိနာ အတ္တနိ အဝိဇ္ဇမာနဂုဏာဘိဗျာဟာရံ ဗျာဟရတိ။ စေတောဝိမုတ္တိသဒ္ဒံ အပေက္ခိတွာ **"နိဿဋ္ဌာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ပုန ဗျာဟအော နတ္ထီ** တိ ဣအနိ မမ ဗျာဟအော နာမ သဗ္ဗသော နတ္ထီတိ ဥတွာ။

ဗလဝဝိပဿနာ တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ဉာဏံ, အာဒီနတနုပဿနေ ဉာဏံ မုစ္စိတုကမျတာဉာဏံ, ဘင်္ဂဉာဏန္တိ စ တုန္နံ ဉာဏာနံ အဓိဝစနံ။ ယေသံ နိမိတ္တာနံ အဘာဝေန အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိယာ အနိမိတ္တတာ, တံ ဒဿေတုံ **"သာ ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ရာဂဿ နိမိတ္တံ, ရာဂေ ဧဝ တ နိမိတ္တံ **ရာဂနိမိတ္တံ။ အာဒိ** -သဒ္ဒေန ဒေါသနိမိတ္တာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ရူပဝေဒနာဒိသင်္ခာရနိမိတ္တံ **ရူပနိမိတ္တာဒိ** ။ တေသံယေဝ နိစ္စာဒိဝသေန ဥပဋ္ဌာနံ **နိစ္စနိမိတ္တာဒိ**။ တယိဒံ နိမိတ္တံ ယသ္မာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အရဟတ္တဖလေ နတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ "သာ ဟိ။ပေ။ အနိမိတ္တာ"တိ။ နိမိတ္တံ အနုဿရတိ အနုဂစ္ဆတိ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတိ သီလေနာတိ **နိမိတ္တာနုသာရီ** ။ တေနာဟ **"ဝုတ္တပ္ပဘေဒံ နိမိတ္တံ အနုသရဏသဘာဝ"**န္တိ။

အသ္မိမာနော တိ "အသ္မီ"တိ ပဝတ္တော အတ္တဝိသယော မာနော။ **အယံ နာမ အဟမသ္မီ** တိ ရူပလက္ခဏော ဝေဒနာဒိသု တ အညတရလက္ခဏော အယံ နာမ အတ္တာ အဟံ အသ္မီတိ။ အသ္မိမာနော သမုဂ္ဃာတီယတိ ဧတေနာတိ **အသ္မိမာနသမုဂ္ဃာတော,** အရဟတ္တမဂ္ဂေါ။ **ပုန အသ္မိမာနော နတ္ထီ** တိ တဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာဟဒနံ ကိတွ တေန္တော သမုဂ္ဃာတတ္တမေဝ ဝိဘာဝေတိ။

နိဿာရဏီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. ဘဒ္ဒကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၄-၁၅. စတုတ္ထေ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန တ ကမ္မံ အာရာမော ဧတဿာတိ **ကမ္မာရာမော** ။ ကမ္မေ ရတော န ဂန္ထ ဓုရေ ဝိပဿနာဓုရေ တတိ **ကမ္မရတော။ ပုနပ္ပုနံ ယုတ္တော** တိ တပ္ပရဘာဝေန အနု အနု ယုတ္တော ပသုတော။ **အာလာပသလ္လာပေ**တိ ဣတ္ထိဝဏ္ဏပုရိသဝဏ္ဏာဒိဝသေန ပုနပ္ပုနံ လပနံ။ ပဉ္စမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဘဒ္ဒကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. နကုလပိတုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆. ဆဋ္ဌေ ဝိသဘာဂဝေဒနုပ္ပတ္တိယာ ကကစေနေဝ စတုက္ကရိယာပထံ ဆိန္ဒန္တော အာဗာဓယတီတိ အာဗာဓော, သော ယဿ အတ္ထီတိ **အာဗာဓိကော**။ တံသမုဋ္ဌာနဒုက္ခေန **ဒုက္ခိတော။ အဓိမတ္တဂိလာနော** တိ ဓာတုသင်္ခယေန ပရိက္ခီဏသရီရော။

သပ္ပဋိဘယကန္တာရသဒိသာ သောဠသဝတ္ထုကာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ စ ဝိစိကိစ္ဆာ တိဏ္ဏာ ဣမာယာတိ **တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ** ။ ဝိဂတာ သမုစ္ဆိန္နာ ပဝတ္တိအာဒီသု ''ဧဝံ နု ခော န နု ခော''တိ ဧဝံ ပဝတ္တိကာ ကထံကထာ အဿာတိ **ဝိဂတကထံကထာ**။ သာရဇ္ဇကရာနံ ပာပဓမ္မာနံ ပဟီနတ္တာ ရာဂဝိက္ခေပေသု သီလာဒိဂုဏေသု စ တိဋ္ဌကတ္တာ ဝေသာရဇ္ဇံ, ဝိသာရဒဘာဝံ ဝေယျတ္တိယံ ပတ္တာတိ **ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တာ** ။ အတ္တနာ ဧဝ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ န ပရံ ပစ္စေတိ, နဿ ပရော ပစ္စေ တဗ္ဗော အတ္ထီတိ **အပရပ္ပစ္စယာ** ။

ဂိလာနာ ဝုဋ္ဌိတော တိ ဂိလာနဘာဝတော ဝုဋ္ဌာယ ဌိတော။ ဘာဝပ္ပဓာနော ဟိ အယံ နိဒ္ဒေသော။ **ဂိလာနော ဟုတွာ ဝုဋ္ဌိတော**တိ ဣဒံ ပန အတ္ထမတ္တနိဒဿနံ။

နကုလပိတုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သောပ္ပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇. သတ္တမေ **ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော** တိ ဧတ္ထ **ပဋိသလ္လာန** န္တိ တေဟိ တေဟိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကအန္တေဝါသိ ကဥပာသကာဒိသတ္တေဟိ စေဝ ရူပာရမ္မဏာဒိသင်္ခာရေဟိ စ ပဋိနိဝတ္တိတွာ အပသက္ကိတွာ နိလီယနံ ဝိဝေစနံ။ ကာယစိတ္တေဟိ တတော ဝိဝိတ္တော ဧကီဘာဝေ ပဝိဝေကောတိ အာဟ **''ဧကီဘာဝတော''**တိအာဒိ။ **ဧကီဘာဝတော**တိ စ ဣမိနာ ကာယဝိဝေကတော ဝုဋ္ဌာနမာဟ။ **ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိတော** တိအာဒိနာ စိတ္တဝိဝေကတော။ **ဝုဋ္ဌိတော** တိ တတော ဒုဝိဓဝိဝေကတော ဘဝင်္ဂုပ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗဟုမ္မစာရီဟိ သမာဂမေန ဥပေတော။

သောပ္ပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. မစ္ဆဗန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈. အဋ္ဌမေ **မစ္ဆဃာတက** န္တိ မစ္ဆဗန္ဓံ ကေဝဋ္ဋံ။ **ဩရဗ္ဘိကာ** ဒီသု **ဥရဗ္ဘာ** ဝုစ္စန္တိ ဧဠကာ, ဥရဗ္ဘေ ဟန္တီတိ **ဩရဗ္ဘိကော။ သူကရိကာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

မစ္ဆဗန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဌမမရဏဿတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉. နဝမေ **ဧဝံနာမကေ ကမေ**တိ ဉာတိကာနာမကံ ကမံ နိဿာယ။ ဒွိန္နံ စူဠပိတိမဟာပိတိပုတ္တာနံ ဒွေ ဂါမာ, တေသု ဧကသ္မိံ ဂါမေ။ ဉာတီနဉ္ဟိ နိဝါသဋ္ဌာနဘူတော ဂါမော ဉာတိကော, ဉာတိကောယေဝ **နာတိကော** ဥ-ကာရဿ န-ကာရာဒေသော ''အနိမိတ္တာ န နာယရေ''တိအာဒီသု (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၇၄; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၀; ဇာ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၃၄) ဝိယ။ သော ကိရ ဂါမော ယေသံ တအ တေသံ ပုဗ္ဗပုရိသေန အတ္တနော ဉာတီနံ သာဓာရဏဘာဝေန နိဝသိတော, တေန ဉာတိကောတိ ပညာယိတ္ထ။ အထ ပစ္ဆာ ဒွီဟိ အယာဒေဟိ ဒွိဓာ ဝိဘဇိတွာ ပရိဘုတ္တော။ ဂိဉ္ဇကာ ဝုစ္စတိ ဣဋ္ဌကာ, ဂိဉ္ဇကာဟိယေဝ ကတော အာဝသထောတိ **ဂိဉ္ဇကာဝသထော** ။ သော ဟိ အာတသော ယထာ သုဓာပရိကမ္မေန ပယောဇနံ နတ္ထိ, ဧဝံ ဣဋ္ဌကာဟိ ဧဝ စိနိတွာ ဆာဒေတွာ ကတော။ တသ္မိံ ကိရ ပဒေသေ မတ္တိကာ သက္ခရမရုမ္ပဝါလုကာဒီဟိ အသမ္မိဿာ ကထိနာ သဏှာ သုခုမာ, တာယ ကတာနိ ကုလာလဘာဇနာနိပိ သိလာမယာနိ ဝိယ ဒဠှာနိ။ တသ္မာ တေ ဥပါသကာ တာယ မတ္တိကာယ ဒီဃပုထူ ဣဋ္ဌကာ ကာရေတွာ ဌပေတွာ ဌပေတွာ ဒွာရဗာဟဝါတပါနကဝါဋ္ဋတုလာယော သဗ္ဗံ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေန ဝိနာ တာဟိ ဣဋ္ဌကာဟိယေဝ ဟသာဒံ ကာရေသုံ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဣဋ္ဌကာမယေ ဟသာဒေ''** တိ။

ရတ္တိန္ဒိဝ န္တိ ရေတ္တိဒိဝံ။ **ဘဂဝတော သာသနန္တိ** အရိယမဂ္ဂပ္ပဋိဝေဓာဝဟံ သတ္ထု သြဝါဒံ။ **ဗဟု ဝတ မေ ကတံ အသ္သာ**တိ ဗဟု ဝတ မယာ အတ္တဟိတံ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ ကတံ ဘဝေယျ။

တဒန္တရ န္တိ တတ္တကံ ဝေလံ။ **ကေပိဏ္ဍပာတ** န္တိ ကေံ ဒိဝသံ ယာပနပ္ပဟောနကံ ပိဏ္ဍပာတံ။ **ယာဝ အဋ္ဌော ပဝိဋ္ဌတတော ဗဟိ နိက္ခမတိ, ဗဟိ နိက္ခန္တတတော ဝ အဋ္ဌော ပဝိသတီ** တိ ကေသ္သေဝ ပဝေသနိက္ခမော ဝိယ ဝု တ္တံ, တံ နာသိကာတတဘာဝသာမညေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပဌမမရဏဿတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယမရဏဿတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမေ **နိက္ခန္တေ** တိ ဝီတိဝတ္တေ။ **ပတိဂတာယာ**တိ ပစ္စာဂတာယ, သမ္ပတ္တာယာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပဋိပန္နာယာ"** တိ။ **သော မမဿ အန္တရာယော** တိ ယထာဝုတ္တာ န ကေဝလံ ကာလကိရိယာဝ, မမ အတိဒုလ္လဘံ ခဏံ လဘိတွာ တဿ သတ္ထုသာသနမနသိကာရဿ စေဝ ဇီဝိတဿ စ သဂ္ဂမောက္ခာနဥ္စ အန္တရာယော အသ္သ, ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"တိဝိဓော အန္တရာယော"** တိအာဒိ။ **ဝိပဇ္ဇေယျ** တိ ဝိပတ္တိံ ဂစ္ဆေယျ။ သတ္ထကေန ဝိယ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ကန္တနကာရကာ ကာယေ သန္ဓိဗန္ဓနစ္ဆေဒကတတာ **သတ္ထကတတာ။ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော**တိ နိယျာနာဝဟော ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒော။ **ပယောဂဝီရိယန္တိ** ဘာဝနာနုယောဂဝီရိယံ။ န ပဋိဝတတိ န ပဋိနိဝတ္တတီတိ **အပ္ပဋိဝါနီ,** အန္တရာ ဝေါသာနာနာပဇ္ဇနဝီရိယံ။ တေနာဟ **"အနုက္ကဏ္ဌနာ အပ္ပဋိသင်္ဃရဏာ"**တိ။

ဒုတိယမရဏဿတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သာရဏီယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အနုတ္တရိယဝဂ္ဂေါ

၁-၂. သာမကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁-၂၂. တတိယဿ ပဌမေ **ကေဝလကပ္ပ**န္တိ တတ္ထ **ကေဝလ**-သဒ္ဒော အနဝသေသတ္ထော, **ကပ္ပ**-သဒ္ဒော သမန္တဘာဝတ္ထော။ တသ္မာ ကေဝလကပ္ပံ ပေါက္ခရဏိယန္တိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အနဝသေသံ ဖရိတုံ သမတ္ထဿပိ ဩဘာသဿ ကေနစိ ကာရဏေန ဧကဒေသဖရဏမ္ပိ သိယာ, အယံ ပန သဗ္ဗသော ဖရတီတိ ဒဿေတုံ သမန္တတ္ထော ကပ္ပ-သဒ္ဒော ဂဟိတော။ **အတ္တနော ဩဘာသေန ဖရိတွာ**တိ ဝတ္ထာလင်္ကာရသရီရသမုဋ္ဌိတေန ဩဘာသေန ဖရိတွာ, စန္ဒိမာ ဝိယ ဧကောဘာသံ ဧကပဇ္ဇောတံ ကရိတွာတိ အတ္ထော။ **သမနုညော**တိ သမ္မဒေဝ ကတမနုညော။ တေနာဟ **“သမာနစိတ္တော”** တိ, သမာနဇ္ဈာသယောတိ အတ္ထော။ ဒုက္ခံ ဝစော ဧတသ္မိန္တိ ဒုဗ္ဗစော, တဿ ကမ္မံ ဒောဝစဿံ, တဿ ပုဂ္ဂလဿ အနာဒရိယဝသေန ပဝတ္တာ စေတနာ, တဿ ဘာဝေ အတ္ထိတာ **ဒောဝစဿတာ**။ အထ ဝါ ဒောဝစဿမေဝ **ဒောဝစဿတာ**။ သာ အတ္ထတော သင်္ခါရက္ခန္ဓော ဟောတိ။ စေတနာပဓာနော ဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ စတုန္နံ ဝါ ခန္ဓာနံ အပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိတာကာရေန ပဝတ္တာနံ ဧတံ အဓိဝစနန္တိ ဝဒန္တိ။ ပါပါ အဿဒ္ဓါဒယော ပုဂ္ဂလာ ဧတဿ မိတ္တာတိ ပါပမိတ္တော, တဿ ဘာဝေ **ပါပမိတ္တတာ**။ သာပိ အတ္ထတော ဒောဝစဿတာ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယာယ ဟိ စေတနာယ ပုဂ္ဂလော ပါပမိတ္တော ပါပသမ္ပဝင်္ကော နာမ ဟောတိ, သာ စေတနာ ပါပမိတ္တတာ။ စတ္တာရောပိ ဝါ အရူပိနော ခန္ဓာ တဒာကာရပ္ပဝတ္တာ ပါပမိတ္တတာ။ ဒုတိယံ ဥတ္တာနမေဝ။

သာမကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃. တတိယေ သမ္ဘဝတိ ဇာတိမရဏံ ဧတေနာတိ **သမ္ဘဝေ,** ဥပါဒါနန္တိ အာဟ **“ဇာတိယာ စ မရဏဿ စ သမ္ဘဝေ ပစ္စယဘူတေ”**တိ။ **အနုပါဒါ**တိ အနုပါဒါယ။ တေနာဟ **“အနုပါဒိယိတွာ”**တိ။ ဇာတိမရဏာနိ သမ္မာ ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ **ဇာတိမရဏသင်္ခယော,** နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ **“ဇာတိမရဏာနံ သင်္ခယသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ”** တိ။ **သဗ္ဗဒုက္ခံ ဥပစ္စဂု**န္တိ သကလမ္ပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အတိက္ကန္တာ စရိမစိတ္တနိရောဓေန ဝဋ္ဋဒုက္ခလေသဿပိ အသမ္ဘဝတော။

ဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဟိမဝန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၄. စတုတ္ထေ **သမာပတ္တိကုသလော ဟောတီ**တိ သမာပဇ္ဇနကုသလော ဟောတိ။ တေနာဟ **“သမာပဇ္ဇိတုံ ကုသလော”**တိ။ တတ္ထ အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထော ဣတိ-သဒ္ဒော, တသ္မာ ဌပနကုသလောတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“သမာဓိံ ဌပေတုံ သက္ကောတီတိ အတ္ထော”** တိ။ တတ္ထ **ဌပေတုံ သက္ကောတီ**တိ သတ္တဋ္ဌအစ္ဆရာမတ္တံ ခဏံ ဈာနံ ဌပေတုံ သက္ကောတိ အဓိဋ္ဌာနဝသိဘာဝဿ နိပ္ဖာဒိတတ္တာ။ **ယထာပရိစ္ဆေဒေနာ**တိ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလေန။ **ဝုဋ္ဌာတုံ သက္ကောတိ** ဝုဋ္ဌာနဝသိဘာဝဿ နိပ္ဖာဒိတတ္တာ။ ကလ္လံ သဇ္ဇံ အဿာတိ ကလ္လိတံ, တသ္မိံ ကလ္လိတေ ကလ္လိတဘာဝေ ကုသလော **ကလ္လိတကုသလော။ ဟာသေတုံ** တောသေတုံ သမ္ပဟံသေတုံ။ **ကလ္လံ ကာတု**န္တိ သမာဓာနဿ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ ဒူရီကရဏေန သဟကာရီကာရဏာနဉ္စ သမပ္ပဓာနေန သမာပဇ္ဇနေ စိတ္တံ သမတ္ထံ ကာတုံ။ **သမာဓိဿ ဂေါစရကုသလော** တိ သမာဓိသ္မိံ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗေ တဿ ဂေါစရေ ကမ္မဋ္ဌာနသညိတေ ပဝတ္တိဋ္ဌာနေ ဘိက္ခာစာရဂေါစရေ သတိသမ္ပဇညယောဂတော ကုသလော ဆေကော။ တေနာဟ **“သမာဓိဿ အသပ္ပါယေ အနုပကာရကေ ဓမ္မေ ဝဇ္ဇေတွာ”**တိအာဒိ။ **ပဌမဇ္ဈာနာဒိသမာဓိံ အဘိနီဟရိတု**န္တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိသမာဓိံ ဝိသေသဘာဂိယတာယ အဘိနီဟရိတုံ ဥပနေတုံ။

ဟိမဝန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅. ပဉ္စမေ **အနုဿတိကာရဏာနိ**တိ အနုဿတိယော ဧဝ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာဒိဟိတသုခါနံ ဟေတုဘာဝတော ကာရဏာနိ။ **နိက္ခန္တ**န္တိ နိဿဋံ။ **မုတ္တ**န္တိ ဝိဿဋ္ဌံ။ **ဝုဋ္ဌိတ**န္တိ အပေတံ။ သဗ္ဗမေတံ ဝိက္ခမ္ဘနမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဂေဓမ္ဟာ**တိ ပဉ္စကာမဂုဏတော။ **ဣဒမ္ပီ**တိ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဝသေန လဒ္ဓံ ဥပစာရဇ္ဈာနမာဟ။ **အာရမ္မဏံ ကရိတွာ**တိ ပစ္စယံ ကရိတွာ, ဟဒယံ ကတွာတိ အတ္ထော။

အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. မဟာကစ္စာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ **သမ္ဗာဓေ**တိ တ တဏှာသံကိလေသာဒီနံ သမ္ပီဠေ သင်္ကရေ ဃရာတသေ။ **ဩကာသာ ဝုစ္စန္တိ**တိ မဂ္ဂဖလသုခါဓိဂမာယ ဩကာသဘာဝတော ဩကာသာတိ ဝုစ္စန္တိ။ **ဩကာသာဓိဂမော**တိ လောကုတ္တရဓမ္မဿ အဓိဂမာယ အဓိဂန္တဗ္ဗဩကာသော။ **ဝိသုဇ္ဈနတ္ထာယာ**တိ ရာဂါဒီဟိ မလေဟိ အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘာဒီဟိ စ ဥပက္ကိလိဋ္ဌစိတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓတ္ထာယ။ သာ ပနာယံ စိတ္တဿ ဝိသုဒ္ဓိ သိဇ္ဈမာနာ ယသ္မာ သောကာဒီနံ အနုပါဒါယ သံဝတ္တတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ သောစနံ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တံ စေတသော သန္တာပေါ အန္တောနိဇ္ဈာနံ **သောကော,** ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တမေဝ သောစိကတာ။ “ကဟံ ဧကပုတ္တကာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၂.၃၅၃-၃၅၄; သံ. နိ. ၂.၆၃) ပရိဒေဝနဝသေန လပနံ **ပရိဒေဝေါ။ သမတိက္ကမနတ္ထာယာ**တိ ပဟာနာယ။ အာယတိံ အနုပ္ပဇ္ဇနဉ္ဟိ ဣဓ သမတိက္ကမော။ **ဒုက္ခဒောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာယာ**တိ ကာယိကဒုက္ခဿ စ စေတသိကဒောမနဿဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ အတ္ထင်္ဂမာယ, နိရောဓာယာတိ အတ္ထော။ ဉာယတိ နိစ္ဆယေန ကမတိ နိဗ္ဗာနံ, တံ တ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ **ဉာယော,** အရိယမဂ္ဂေါ။ ဣဓ ပန သဟ ပုဗ္ဗဘာဂေန အရိယမဂ္ဂေါ ဂဟိတောတိ အာဟ **“သဟဝိပဿနကဿ မဂ္ဂဿ အဓိဂမနတ္ထာယာ”**တိ။ **အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနဿာ**တိ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ပစ္စယဝသေန အနုပ္ပန္နံ အသင်္ခတံ အမတဓာတုမေဝ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

မဟာကစ္စာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ပဌမသမယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ **ဝဍ္ဎေတီ**တိ မနသော ဝိဝဋ္ဋနိဿိတံ ဝုဍ္ဎိံ အာဝဟတိ။ **မနောဘာဝနီယော**တိ တ မနသာ ဘာဝိတော သမ္ဘာဝိတော။ ယဉ္စ အာဝဇ္ဇတော မနသိ ကရောတော စိတ္တံ ဝိနီဝရဏံ ဟောတိ။ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ ကမ္မဋ္ဌာနော သမ္ဘာဝနတ္ထော ဘာဝနီယ-သဒ္ဒော။ **“ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနကမ္မဋ္ဌာန”**န္တိ ဝတွာ တဒေဝ ဝိဘာဝေန္တော **“အာလောကသညံ တ”**တိအာဒိမာဟ။ **ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုအာဒီနံ တ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဣဓ အဝုတ္တာနံ အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉှေတံ “ဆ ဓမ္မာ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော, ဣရိယာပထသမ္ပရိဝတ္တနတာ, အာလောကသညာမနသိကာရော, အဗ္ဘောကာသဝါသော, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာ”တိ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၁၁၁)။ အန္တရာယသဒ္ဒပရိယာယော ဣဓ **အန္တရာ**-သဒ္ဒောတိ အာဟ **“အနန္တရာယေနာ”**တိ။

ပဌမသမယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒုတိယသမယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈. အဋ္ဌမေ မဏ္ဍလသဏ္ဌာနမာဠသဒိသေန ကတာ ဘောဇနသာလာ **မဏ္ဍလမာဠာ**တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဘောဇနသာလာယာ”**တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဒုတိယသမယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဥအယီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. နဝမေ ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခော အတ္တဘာဝေါတိ အာဟ **“ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ”** တိ။ **သုခဝိဟာရတ္ထာယာ**တိ နိက္ကိလေသတာယ နိရာမိသေန သုခေန ဝိဟာရတ္ထာယ။ **အာလောကသညံ မနသိ ကရောတီ**တိ သူရိယစန္ဒပဇ္ဇောတမဏိဥက္ကာဝိဇ္ဇုအာဒီနံ အာလောကော ဒိတ ရတ္တိဉ္စ ဥပလဒ္ဓော, ယထာလဒ္ဓဝသေနေဝ အာလောကံ မနသိ ကရောတိ, စိတ္တေ ဌပေတိ။ တထာ စ နံ မနသိ ကရောတိ, ယထာဿ သုဘာဝိတာလောကကသိဏဿ ဝိယ ကသိဏာလောကော ယထိစ္ဆကံ ယာဝဒိစ္ဆကဉ္စ သော အာလောကော ရတ္တိယံ ဥပတိဋ္ဌတိ။ ယေန တတ္ထ ဒိတာသညံ ဌပေတိ, ဒိတရိဝ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓော ဟောတိ။ တေနာဟ **“ယထာ ဒိတ တထာ ရတ္တိ”** န္တိ။ **ဒိတတိ သညံ ဌပေတီ**တိ ဝုတ္တနယေန မနသိ ကတွာ ဒိတရိဝ သညံ ဥပ္ပာဒေတိ။ **ယထာနေန ဒိတ။ပေ။ တထေဝ တံ မနသိ ကရောတီ**တိ ယထာနေန ဒိတ ဥပလဒ္ဓော သူရိယာလောကော, ဧဝံ ရတ္တိမ္ပိ ဒိတ ဒိဋ္ဌာကာရေနေဝ တံ အာလောကံ မနသိ ကရောတိ။ **ယထာ စနေန ရတ္တိံ။ပေ။ မနသိ ကရောတီ**တိ ယထာ ရတ္တိယံ စန္ဒာလောကော ဥပလဒ္ဓော, ဧဝံ ဒိတပိ ရတ္တိံ ဒိဋ္ဌာကာရေနေဝ တံ အာလောကံ မနသိ ကရောတိ, စိတ္တေ ဌပေတိ။ **ဝိဝဋေနာ**တိ ထိနမိဒ္ဓေန အပိဟိတတ္တာ ဝိဝဋေန။ **အနောနဒ္ဓေနာ** တိ အသဉ္ဆာဒိတေန။ **သဟောဘာသက**န္တိ သညာဏောဘာသံ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ရူပဂတဿ ဒိဗ္ဗဿ ဣတရဿ စ ဒဿနဋ္ဌေန ဣဓ ဉာဏဒဿနန္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“ဒိဗ္ဗစက္ခုသင်္ခါတဿာ”** တိအာဒိ။

ဥဒ္ဓံ ဇီဝိတပရိယာဒာနာ တိ ဇီဝိတက္ခယတော ဥပရိ မရဏတော ပရံ။ **သမုဂ္ဂတေနာ** တိ ဥဋ္ဌိတေန။ **ဓုမာတတ္တာ** တိ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဓုမာတတ္တာ သူနတ္တာ ။ သေတရတ္တေဟိ ဝိပရိဘိန္နံ ဝိမိဿိတံ နီလံ, ပုရိမဝဏ္ဏဝိပရိဏာမဘူတံ တ နီလံ ဝိနီလံ, ဝိနီလမေဝ **ဝိနီလက**န္တိ က-ကာရေန ပဒဝဍ္ဍနမာဟ အနတ္ထန္တရတော ယထာ “ပီတကံ လောဟိတက” န္တိ။ **ပဋိကူလတ္တာ**တိ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ။ ကုစ္ဆိတံ ဝိနီလံ **ဝိနီလက**န္တိ ကုစ္ဆနတ္ထော တ အယံ က-ကာရောတိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ ယထာ “ပာပကော ကိတ္တိသဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၆; အ. နိ. ၅.၂၁၃)။ **ပရိဘိန္နဋ္ဌာနေဟိ** ကာကင်္ကောဒိဟိ ။ **ဝိဿန္ဒမာနံ ပုဗ္ဗ** န္တိ ဝိဿဝန္တပုဗ္ဗံ, တဟံ တဟံ ပဃရန္တပုဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **တထာဘာဝ**န္တိ ဝိဿန္ဒမာနပုဗ္ဗတံ။

သော ဘိက္ခု တိ ယော “ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတ” န္တိ ဝုတ္တော, သော ဘိက္ခု။ **ဥပသံဟရတိ** သဒိသတံ။ **အယမ္ပိ ခေါ** တိအာဒိ ဥပသံဟရဏာကာရဒဿနံ။ **အာယူ**တိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပနေတ္ထ ဝိညာဏဂတိကမေဝ။ **ဥသ္မာ** တိ ကမ္မဇတေဇော။ **ဧဝံပူတိကသဘာဝေ**တိ ဧဝံ အတိဝိယ ပူတိသဘာဝေ အာယုအာဒိဝိဂမေ ဝိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဧဒိသော ဘဝိဿတီ**တိ ဧဝံဘာဝီတိ အာဟ **“ဧဝမေဝံ ဥဒ္ဓုမာတာဒိဘေဒေါ ဘဝိဿတီ”** တိ။

လုဉ္စိတွာ လုဉ္စိတွာ တိ ဥပ္ပာဋေတွာ ဥပ္ပာဋေတွာ။ **သေသာဝသေသမံသလောဟိတယုတ္တ** န္တိ သဗ္ဗသော အက္ခာဒိတတ္တာ တဟံ တဟံ သေသေန အပ္ပာဝသေသေန မံသလောဟိတေန ယုတ္တံ။ **အညေန ဟတ္ထဋ္ဌိက** န္တိ အဝိသေသေန ဟတ္ထဋ္ဌိကာနံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏတာ ဇောတိတာတိ အနဝသေသတော တေသံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏတံ ဒဿေန္တော **“စတုသဋ္ဌိဘေဒမ္ပိ”** တိအာဒိမာဟ။ **တေရောဝဿိကာနီ** တိ တိရောဝဿဂတာနိ။ တာနိ ပန သံဝစ္ဆရံ ဝီတိဝတ္တာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **“အတိက္ကန္တသံဝစ္ဆရာနီ”** တိ။ ပုရာဏတာယ ဃနဘာဝဝိဂမေန ဝိစုဏ္ဏတာ ဣဓ ပူတိဘာဝေါ။ သော ယထာ ဟောတိ, တံ ဒဿေန္တော **“အဗ္ဘောကာသေ”** တိအာဒိမာဟ။ **အနေကဓာတူန**န္တိ စက္ခုဓာတုအာဒီနံ, ကာမဓာတုအာဒီနံ တ။ **သတိယာ စ ဉာဏဿ စ အတ္ထာယာ** တိ “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၄; ၂.၃၇၆; မ. နိ. ၁.၁၀၉) ဝုတ္တာယ သတ္တဋ္ဌာနိကာယ သတိယာ စေဝ တံသမ္ပယုတ္တဉာဏဿ စ အတ္ထာယ။

ဥအယီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အနုတ္တရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ **နိဟီန**န္တိ လာမကံ, ကိလိဋ္ဌံ ဝါ။ **ဂမ္ဘသိကာန**န္တိ ဗာလာနံ။ ပုထုဇ္ဇနာနံ ဣဒန္တိ **ပေါထုဇ္ဇနိကံ**။ တေနာဟ **“ပုထုဇ္ဇနာနံ သန္တက”**န္တိ, ပုထုဇ္ဇနေဟိ သေဝိတဗ္ဗတ္တာ တေသံ သန္တကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနရိယ**န္တိ န နိဒ္ဒောသံ။ နိဒ္ဒောသဋ္ဌော ဟိ အရိယဋ္ဌော။ တေနာဟ **“န ဥတ္တမံ န ပရိသုဒ္ဓ”**န္တိ။ အရိယေဟိ ဝါ န သေဝိတဗ္ဗန္တိ **အနရိယံ။ အနတ္ထသံဟိတ**န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာဒိဝိဝိဓဝိပုလာနတ္ထသဟိတံ။ တာဒိသဥ္စ အတ္ထသန္နိဿိတံ န ဟောတီတိ အာဟ **“န အတ္ထသန္နိဿိတ”**န္တိ။ **န ဝဋ္ဋေ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယာ**တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနာဘာဝတော။ အသတိ ပန ဝဋ္ဋေ နိဗ္ဗိဒါယ ဝိရာဂါဒီနံ အသမ္ဘဝတောယေဝါတိ အာဟ **“န ဝိရာဂါယာ”**တိအာဒိ။

အနုတ္တမံ **အနုတ္တရိယ**န္တိ အာဟ **“ဧတံ အနုတ္တရ”**န္တိ။ **ဟတ္ထိသ္မိ**န္တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မန္တိ အာဟ **“ဟတ္ထိနိမိတ္တံ သိက္ခိတဗ္ဗ”**န္တိ။ ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဟတ္ထိသန္နိဿိတတ္တာ စ ဟတ္ထိသိပ္ပံ “ဟတ္ထီ”တိ ဂဟေတွာ “ဟတ္ထိသ္မိမ္ပိ သိက္ခတီ”တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဟတ္ထိသိပ္ပေ သိက္ခတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။

လိင်္ဂဗျတ္တယေန ဝိဘတ္တိဗျတ္တယေန **ဟာရိစရိယေ**တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဟာရိစရိယာယ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ”**တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

အနုတ္တရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနုတ္တရိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဒေဝတာဝဂ္ဂေါ

၁-၄. သေခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၁-၃၄. စတုတ္ထဿ ပဌမေ သေခါနံ ပဋိလဒ္ဓဂုဏဿ ပရိဟာနိ နာမ နတ္ထီတိ အာဟ **“ဥပရူပရိဂုဏပရိဟာနာယာ”**တိ, ဥပရူပရိလဒ္ဓဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဖလာနံ ပရိဟာနာယ အနုပ္ပာဒာယာတိ အတ္ထော။ တတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သေခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝိဇ္ဇာဘာဂိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅. ပဉ္စမေ သမ္ပယောဂဝသေန ဝိဇ္ဇံ ဘဇန္တိ, သဟဇာတအညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတာဒိပစ္စယဝသေန တာယ သဟ ဧကီဘာဝံ ဂစ္ဆန္တီတိ **ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ**။ အထ ဝါ ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တန္တိ ဝိဇ္ဇာသဘာဂတာယ တဒေကဒေသေ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ ပဝတ္တန္တီတိ **ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ**။ တတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏံ, မနောမယိဒ္ဓိ, ဆ အဘိညာတိ အဋ္ဌ ဝိဇ္ဇာ။ ပုရိမေန အတ္ထေန တာဟိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ။ ပစ္ဆိမေန အတ္ထေန တာသု ယာ ကာစိ ဧကာ ဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇာ, သေသာ ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ။ ဧဝံ ဝိဇ္ဇာပိ ဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ “ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ”တွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣဓ ပန ဝိပဿနာဉာဏသမ္ပယုတ္တာ သညာဝ ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာတိ အာဂတာ, သညာသီသေန သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ ဝုတ္တာ ဧဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏေ** တိ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏေ နိဿယပစ္စယဘူတေ ဥပ္ပန္နသညာ, ဉာဏေန သဟဂတာတိ အတ္ထော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဝိဇ္ဇာဘာဂိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဝိဝါဒမူလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. ဆဋ္ဌေ **ကောဓနော**တိ ကုဇ္ဈနသီလော။ ယသ္မာ သော အပ္ပဟီနကောဓတာယ အဓိဂတကောဓော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ **“ကောဓေန သမန္နာဂတော”** တိ အာဟ။ ဥပနာဟော ဧတဿ အတ္ထီတိ **ဥပနာဟီ,** ဥပနယှနသီလောတိ ဝါ **ဥပနာဟီ**။ ဝိဝါဒေါ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ယေဘုယျေန ပဌမံ ဒွိန္နံ ဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ **“ဒွိန္နံ ဘိက္ခူနံ ဝိဝါဒေါ”**တိ။ သော ပန ယထာ ဗဟူနံ အနတ္ထာဝဟော ဟောတိ, တံ နိဒဿနမုခေန နိဒဿေန္တော **“ကထ”**န္တိအာဒိမာဟ။ **အဗ္ဘန္တရပရိသာယာ** တိ ပရိသဗ္ဘန္တရေ။

ဂုဏမက္ခနာယ ပဝတ္တောပိ အတ္တနော ကာရကံ ဂူထေန ပဟရန္တံ ဂူထော ဝိယ ပဌမတရံ မက္ခေတီတိ မက္ခော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **မက္ခီ** ။ ပဠာသတီတိ ပဠာသော, ပရဿ ဂုဏေ ဍံသိတွာ ဝိယ အပနေတီတိ အတ္ထော။ သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **ပဠာသီ**။ ပဠာသီ ပုဂ္ဂလော ဟိ ဒုတိယဿ ဓုရံ န ဒေတိ, သမံ ဟရိတွာ အတိဝဒတိ။ တေနာဟ **“ယုဂဂ္ဂာဟလက္ခဏေန ပဠာသေန သမန္နာဂတော”**တိ။ ဣဿတီတိ **ဣဿုကီ** ။ မစ္ဆရာယတီတိ မစ္ဆရီ, တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **မစ္ဆရီ** ။ သဌယတီတိ န သမ္မာ ဘာသတီတိ **သဌော** အညထာ သန္တံ အတ္တာနံ အညထာ ပဝေဒနတော။ မာယာ ဧတဿ အတ္ထီ **မာယာဝီ**။ မိစ္ဆာ ပာပိကာ ဝိညုဂရဟိတာ ဧတဿ ဒိဋ္ဌီတိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ,** ကမ္မပထပရိယာပန္နာယ “နတ္ထိ ဒိန္န”န္တိအာဒိဝတ္ထုကာယ မိစ္ဆတ္တပရိယာပန္နာယ အနိယျာနိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“နတ္ထိကဝါဒီ”**တိအာဒိ။

သံ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိံ, သယံ ဝါ အတ္တနာ ယထာဂဟိတံ ပရာမသတိ, သဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ ပရတော အာမသတီတိ **သန္ဒိဋ္ဌိပရာမာသီ** ။ အာဓာနံ ဒဠှံ ဂဏှာတီတိ **အာဓာနဂ္ဂာဟီ,** ဒဠှဂ္ဂာဟီ, “ဣဒမေဝ သစ္စ”န္တိ ထိရဂ္ဂါဟီတိ အတ္ထော။ ယုတ္တံ ကာရဏံ ဒိသွာဝ လဒ္ဓိံ ပဋိနိဿဇ္ဇတီတိ ပဋိနိဿဂ္ဂီ, ဒုက္ခေန ကိစ္ဆေန ကသိရေန ဗဟုမ္ပိ ကာရဏံ ဒဿေတွာ န သက္ကာ ပဋိနိဿဂ္ဂံ ကာတုန္တိ **ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ** ။ ယော အတ္တနော ဥပ္ပန္နံ ဒိဋ္ဌိံ “ဣဒမေဝ သစ္စ”န္တိ ဒဠှံ ဂဏှိတွာ အပိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ကာရဏံ ဒဿေတွာ ဝုစ္စမာနော န ပဋိနိဿဇ္ဇတိ။ တဿေတံ အဓိဝစနံ။

တာဒိသော ဟိ ပုဂ္ဂလော ယံ ယဒေဝ ဓမ္မံ တ အဓမ္မံ တ သုဏာတိ, တံ သဗ္ဗံ “ဧဝံ အမှာကံ အာစရိယေဟိ ကထိတံ, ဧဝံ အမှေဟိ သုတ”န္တိ ကုမ္ဘော ဝ အဋ္ဌာနိ သကေ ကပာလေ အန္တောယေဝ သမောဒဟတိ။ ယထာ ဟိ ကစ္ဆပော အတ္တနော ဟတ္ထပာဒါဒိကေ အင်္ဂေ ကေနစိ ဃဋ္ဋိတေ သဗ္ဗာနိ အင်္ဂါနိ အတ္တနော ကပာလေယေဝ သမောဒဟတိ, န ဗဟိ နီဟရတိ, ဧဝမယမ္ပိ “န သုန္ဒရော တဝ ကဟော, ဆဍ္ဍေဟိ န”န္တိ ဝုတ္တော တံ န ဝိဿဇ္ဇေတိ, အန္တောယေဝ အတ္တနော ဟဒယေ ဧဝ ဌပေတ္ဝာ ဝိစရတိ, ကုမ္ဘီလဂ္ဂါဟံ ဂဏှာတိ။ ယထာ သုသုမာရာ ဂဟိတံ န ပဋိနိဿဇ္ဇန္တိ, ဧဝံ ဂဏှာတိ။

ဝိတာဒမူလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဆဋ္ဌင်္ဂအနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇. သတ္တမေ ဒက္ခိန္တိ ဝဓုန္တိ တောယာတိ **ဒက္ခိဏာ,** ပရိစ္စာဂမယံ ပုညံ, တဿူပကရဏဘူတော ဒေယျဓမ္မော စ။ ဣဓ ပန ဒေယျဓမ္မော အဓိပ္ပေတော။ တေနေတဟ **“ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပေတိ”** တိ။ **ဣတော ဥဋ္ဌိတေနာ** တိ ဣတော ခေတ္တတော ဥပ္ပန္နေန။ ရာဂေ ဝိနယတိ ဧတေနာတိ **ရာဂဝိနယော,** ရာဂဿ သမုစ္ဆေဒိကာ ပဋိပဒါ။ တေနာဟ **“ရာဂဝိနယပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ”** တိ။

“ပုဗ္ဗေဝ အနာ သုမနော” တိအာဒိကထာယ ပုဗ္ဗေဝ အနာ မုဉ္စစေတနာယ ပုဗ္ဗေ အနူပကရဏသမ္ဘရဏတော ပဋ္ဌာယ သုမနော “သမ္ပတ္တီနံ နိဒာနံ အနုကမိကအနံ ဒဿာမီ”တိ သောမနဿိတော ဘဝေယျ။ **ဒဒံ စိတ္တံ ပသာဒယေ**တိ ဒဒန္တော ဒေယျဓမ္မံ ဒက္ခိဏေယျဟတ္ထေ ပတိဋ္ဌာပေန္တော “အသာရတော ဓနတော သာရာအနံ ကရောမီ”တိ အတ္တနော စိတ္တံ ပသာဒေယျ။ **ဒတ္ဝာ အတ္တမနော ဟောတီ**တိ ဒက္ခိဏေယျာနံ ဒေယျဓမ္မံ ပရိစ္စဇိတွာ “ပဏ္ဍိတပညတ္တံ နာမ မယာ အနုဋ္ဌိတံ, အဟော သာဓု သုဋ္ဌု”တိ အတ္တမနော ပမုဒိတော ပီတိသောမနဿဇာတော ဟောတိ။ **သော**တိ ယာ အယံ ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္စစေတနာ အပရစေတနာတိ ဣမာသံ ကမ္မဖလာနံ သဒ္ဒါနုဂတာနံ သောမနဿပရိဂ္ဂဟိတာနံ တိဝိဓာနံ စေတနာနံ ဟာရိပူရိ, သော။

သီလသညမေနာတိ ကာယိကတစသိကသံဝရေန။ **ဟတ္ထပာဒေ** တိ ဒက္ခိဏေယျာနံ ဟတ္ထပာဒေ။ **မုခံ ဝိက္ခာလေတ္ဝာ**တိ တေသံယေဝ မုခံ ဝိက္ခာလေတ္ဝာ, အတ္တနာဝ မုခေါဒကံ ဒတ္ဝာတိ အဓိပ္ပာယော။

ဆဋ္ဌင်္ဂအနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၁၁. အတ္တကာရီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၈-၄၁. အဋ္ဌမေ ကုသလကိရိယာယ အာဒိအာရမ္ဘဘာဝေန ပဝတ္တဝီရိယံ ဌိတသဘာဝတာယ သဘာဝဓာရဏဋ္ဌေန ဓာတူတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **“အာရမ္ဘဓာတူတိ အာရဘနဝသေန ပဝတ္တဝီရိယ”** န္တိ။ လဒ္ဒါသေဝနံ ဝီရိယံ ဗလပ္ပတ္တံ ဟုတ္ဝာ ပဋိပက္ခေ ဝိဓမတီတိ အာဟ **“နိက္ကမဓာတူတိ ကောသဇ္ဇတော နိက္ခမနသဘာဝံ ဝီရိယ”** န္တိ။ **ပရက္ကမနသဘာဝတော**တိ အဓိမတ္တတရာနံ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ ဝိဓမနသမတ္ထတာယ ပဍ္ပပဍ္ပတရဘာဝေန ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနသဘာဝတော။ နဝမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အတ္တကာရီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. နာဂိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၂. ဒွါဒသမေ **မာဟံ နာဂိတ ယသေန သမာဂမန္တိ** မာ အဟံ ယသေန သမာဂမနံ ပတ္တေမိ။ **မာ စ မယာ ယသော**တိ ယသော စ မယာ မာ သမာဂစ္ဆတူတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ အတ္တနော လာဘသက္ကာရေန အနတ္ထိကတံ ဝိဘာဝေတိ။ **ပဉ္စဟိ ဝိမုတ္တီဟီ**တိ တဒင်္ဂဝိမုတ္တိအာဒီဟိ ပဉ္စဟိ ဝိမုတ္တီဟိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

နာဂိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒေဝတာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဓမ္မိကဝဂ္ဂေါ

၁. နာဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **ပရိသိဉ္စိတု**န္တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၇၂) ယော စုဏ္ဏမတ္တိကာဒီဟိ ဂတ္တာနိ ဥဗ္ဗဋ္ဋေန္
တော မလ္လကမုဋ္ဌာဒီဟိ တ ဃံသန္တော နဟာယတိ, သော ''နဟာယတီ''တိ ဝုစ္စတိ။ ယော တထာ အကတွာ ပကတိ
ယာဝ နဟာယတိ, သော ''ပရိသိဉ္စတီ''တိ ဝုစ္စတိ ။ ဘဂဝတော စ သရီရေ တထာ ဟရိတဗ္ဗံ ရဇောဇလ္လံ နာမ နုပလိမ္
ပတိ အစ္ဆဆဝိဘာဝတော, ဥတုဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပန ဘဂဝါ ကေဝလံ ဥဒကေ ဩတရတိ။ တေနာဟ **''ဂတ္တာနိ ပရိသိဉ္စိ
တု''**န္တိ။

ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကောတိ ပါစီနကောဋ္ဌကော။ သာဝတ္ထိယံ ကိရ ဇေတဝနဝိဟာရော ကဒါစိ မဟာ, ကဒါစိ ခုဒ္ဒကော။
တထာ ဟိ သော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယောဇနိကော အဟောသိ, သိခိဿ တိဂါဝုတော, ဝေဿဘုဿ
အဍ္ဎယောဇနိကော, ကကုသန္ဓဿ ဂါဝုတပ္ပမာဏော, ကောဏာဂမနဿ အဍ္ဎဂါဝုတပ္ပမာဏော, ကဿပဿ ဝီ
သတိဥသဘပ္ပမာဏော, အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ အဋ္ဌကရီသပ္ပမာဏော ဇာတော။ တမ္ပိ နဂရံ တဿ ဝိဟာရ
ဿ ကဒါစိ ပါစီနတော ဟောတိ, ကဒါစိ ဒက္ခိဏတော, ကဒါစိ ပစ္ဆိမတော, ကဒါစိ ဥတ္တရတော။ ဇေတဝနဂန္ဓကုဋိယံ ပန စ
တုန္နံ မဉ္စပါဒါနံ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ အစလမေဝ။ စတ္တာရိ ဟိ အစလစေတိယဋ္ဌာနာနိ နာမ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကဋ္ဌာနံ,
ဣသိပတနေ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဋ္ဌာနံ, သင်္ကဿနဂရေ ဒေဝေါရောဟနကာလေ သောပါနဿ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနံ, မဉ္စ
ပါဒဋ္ဌာနန္တိ။ အယံ ပန ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကော ကဿပဒသဗလဿ ဝီသတိဥသဘဝိဟာရကာလေ ပါစီနဒွါရကောဋ္ဌ
ကော အဟောသိ။ သော ဣဒါနိ ''ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကော''တွေဝ ပညာယတိ။

ကဿပဒသဗလဿ ကာလေ အစိရဝတီ နဂရံ ပရိက္ခိပိတွာ သန္ဒမာနာ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကံ ပတွာ ဥဒကေန ဘိန္ဒိတွာ
မဟန္တံ ဥဒကရဟဒံ မာပေသိ သမတိတ္ထိကံ အနုပုဗ္ဗဂမ္ဘီရံ။ တတ္ထ ဧကံ ရညော နှာနတိတ္ထံ, ဧကံ နာဂရာနံ,
ဧကံ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ, ဧကံ ဗုဒ္ဓါနန္တိ ဧဝံ ပါဋိယေက္ကာနိ နှာနတိတ္ထာနိ ဟောန္တိ ရမဏီယာနိ ဝိပ္ပကိဏ္ဏရဇတပဋ္ဋ
သဒိသဝါလုကာနိ။ ဣတိ ဘဂဝါ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန သဒ္ဓိံ ယေန အယံ ဥဒကရဟဒေ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကော, တေနုပသင်္
ကမိ ဂတ္တာနိ ပရိသိဉ္စိတုံ။ အထာယသ္မာ အာနန္ဒော ဥဒကသာဋိကံ ဥပနာမေသိ။ ဘဂဝါ သုရတ္တဒုပဋ္ဋံ အပနေတွာ ဥ
ဒကသာဋိကံ နိဝါသေသိ။ ထေရော ဒုပဋ္ဋေန သဒ္ဓိံ မဟာစီဝရံ အတ္တနော ဟတ္ထဂတံ အကာသိ။ ဘဂဝါ ဥဒကံ ဩတရိ, သ
ဟောတရဏေနေဝဿ ဥဒကေ မစ္ဆကစ္ဆပါ သဗ္ဗေ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ အဟေသုံ, ယန္တနာဠိကာဟိ သုဝဏ္ဏရသဓာရာနိ
သိဉ္စနကာလော ဝိယ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋပ္ပသာရဏကာလော ဝိယ စ အဟောသိ။ အထ ဘဂဝတော နှာနဝတ္တံ ဒဿေတွာ ပ
စ္စုတ္တိဏ္ဏဿ ထေရော သုရတ္တဒုပဋ္ဋံ ဥပနာမေသိ။ ဘဂဝါ တံ နိဝါသေတွာ ဝိဇ္ဇုလ္လတာသဒိသံ ကာယဗန္ဓနံ ဗ
န္ဓိတွာ မဟာစီဝရံ အန္တန္တေန သံဟရိတွာ ပဒုမဂဗ္ဘသဒိသံ ကတွာ ဥပနီတံ ဒွီသု ကဏ္ဏေသု ဂဟေတွာ အဋ္ဌာ
သိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကေ ဂတ္တာနိ ပရိသိဉ္စိတွာ ဧကစီဝရော အဋ္ဌာသီ''**တိ။

ဧဝံ ဌိတဿ ပန ဘဂဝတော သရီရံ ဝိကသိတပဒုမပုပ္ဖသဒိသံ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ ပါရိစ္ဆတ္တကံ, တာရာမရီစိဝိက
သိတဉ္စ ဂဂနတလံ သိရိယာ အဝဟသမာနံ ဝိယ ဝိရောစိတ္ထ, ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခေပဝိလာသိနီ စဿ ဒွတ္တိံသဝရလ
က္ခဏမာလာ ဂန္ထိတွာ ဌပိတာ ဒွတ္တိံသ စန္ဒိမာ ဝိယ, ဒွတ္တိံသ သူရိယာ ဝိယ, ပဋိပါဋိယာ ဌပိတဒွတ္တိံသစက္က
ဝတ္တိဒွတ္တိံသဒေဝရာဇဒွတ္တိံသမဟာဗြဟ္မာနော ဝိယ စ အတိဝိယ ဝိရောစိတ္ထ။ ယသ္မာ စ ဘဂဝတော သရီရံ သု
ဓန္တစာမီကရသမာနဝဏ္ဏံ, သုပရိသောဓိတပဝါဠရုစိရဝေါရဏံ, သုဝိသုဒ္ဓနီလရတနာဝလိသဒိသကေသတနုရုဟံ, တသ္
မာ တဟံ တဟံ ဝိနိဂ္ဂတသုဇာတဇာတိဟိင်္ဂုလကရသူပသောဘိတံ ဥပရိ သတမေဃရတနာဝလိသုစ္ဆာဒိတံ ဇင်္ဂမမိဝ က
နကဂိရိသိခရံ ဝိရောစိတ္ထ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ ဒသဗလဿ သရီရတော နိက္ခမိတွာ ဆဗ္ဗဏ္ဏရသ္မိယော သမန္တ
တော အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏေ ပဒေသေ အာဓာဝန္တိ ဝိဓာဝန္တိ ရတနာဝလိရတနဒာမရတနစုဏ္ဏဝိပ္ပကိဏ္ဏံ ဝိယ ပ
သာရိတရတနစိတ္တကဉ္စနပဋ္ဋမိဝ အာသိဉ္စမာနလာခါရသဓာရာစိတ္တမိဝ ဥက္ကာသတနိပါတသမာကုလမိဝ နိရန္တရဝိပ္
ပကိဏ္ဏကဏိကာရကိင်္ကိဏိကပုပ္ဖမိဝ ဝါယုဝေဂသမုဒ္ဓတစီနပိဋ္ဌစုဏ္ဏရဉ္ဇိတမိဝ ဣန္ဒဓနုဝိဇ္ဇုလ္လတာဝိတာနသ
န္ထတမိဝ စ ဂဂနတလံ, တံ ဌာနံ ပဝနဉ္စ သမ္မာ ဖရန္တိ။ ဝဏ္ဏဘူမိ နာမေသာ။ ဧဝရူပေသု ဌာနေသု ဗုဒ္ဓါနံ သရီရဝဏ္ဏံ ဝါ ဂု

ဏဝဏ္ဏံ တ စုဏ္ဏိယပဒေဟိ တ ကထာဟိ တ အတ္ထဥ္စ ဥပမာယော စ ကာရဏာနိ စ အာဟရိတွာ ပဋိဗလေန ဓမ္မက ထိကေန ပူရေတွာ ကထေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝေဠုပေသု ဟိ ဌာနေသု ဓမ္မကထိကဿ ထာမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပုဗ္ဗသဒိသာနိ ကု ရုမာနေော**တိ နိရုဒကာနိ ကုရုမာနော, သုက္ခာပယမာနောတိ အတ္ထော။ သောဒကေ ဂတ္တေ စီဝရံ ဟရုပန္တဿ ဟိ စီဝ ရေ ကဏ္ဏိကာနိ ဥဋ္ဌဟန္တိ, ပရိက္ခာရဘဏ္ဍံ ဒုဿတိ, ဗုဒ္ဓါနံ ပန သရီရေ ရဇောဇလ္လံ န ဥပလိမ္ပတိ, ပဒုမပတ္တေ ဥ က္ခိတ္တဥဒကဗိန္ဒု ဝိယ ဥဒကံ ဝိနိဝဋ္ဋေတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ သိက္ခာကာရဝတာယ ဘဂဝတ ''ပဗ္ဗဇိတဝတ္တံ နာ မေတ''န္တိ မဟာစီဝရံ ဥဘောသု ကဏ္ဏေသု ဂဟေတွာ ပုရတော ကာယံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ အဋ္ဌာသိ။

တာဒိုတဥ္စ တဒိတဥ္စ တာဒိုတတဒိတံ, တူရိယာနံ တာဒိုတတဒိတံ တူရိယတာဒိုတတဒိတံ။ မဟန္တဥ္စ တံ တူရိယတာ ဋိတတဒိတဥ္စာတိ **မဟာတူရိယတာဋိတတဒိတံ**။ တေနာဟ **''မဟာသန္ဒေနာ''** တိအာဒိ။ အထ တ ဘေရိမုဒိင်္ဂပဏဝါဒိ တူရိယာနံ တာဋိတံ ဝီဏာဝေဏုကောမုခိအာဒီနံ တဒိတဥ္စ **တူရိယတာဋိတတဒိတ**န္တိ တ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အဘိညာဟရံ ဂတောတိ **အဘိညာဟရဂူ**။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ သော ဟိ ဘဂဝတ သဗ္ဗဓမ္မေ အဘိဇာနန္တော ဂတောတိ **အဘိညာဟရဂူ**။ တေသု ပဥ္စုပာဒါနက္ခန္ဓေ ပရိဇာနန္တော ဂတောတိ **ပရိညာဟရဂူ**။ သဗ္ဗကိလေသေ ပဇဟန္တော ဂ တောတိ **ပဟာနဟရဂူ**။ စတ္တာရော မဂ္ဂေ ဘာဝေန္တော ဂတောတိ **ဘာဝနာဟရဂူ**။ နိရောဓံ သစ္ဆိကရောန္တော ဂတော တိ **သစ္ဆိကိရိယာဟရဂူ** ။ သဗ္ဗသမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇန္တော ဂတောတိ **သမာပတ္တိဟရဂူ။ သုဗ္ဗဟ္မဒေဝပုတ္တာဒ ယော**တိ ဧတ္တေ သော ကိရ ဒေဝပုတ္တော အစ္ဆရာသင်္ဃပရိဝုတော နန္ဒနကီဋိတံ ကတွာ ဟရိစ္ဆတ္တကမူလေ ပညာ တ္တာသနေ နိသီဒိ။ တံ ပဥ္စသတာ ပရိတရေတွာ နိသိန္နာ , ပဥ္စသတာ ရုက္ခံ အဘိရုဟိတွာ မစုရဿရေန ကယိတွာ ပု ပ္ဖာနိ ဟတေန္တိ။ တာနိ ဂဟေတွာ ဣတရာ ဧကတောဝဏ္ဋိကမာလာဝ ဂန္ထေန္တိ။ အထ ရုက္ခံ အဘိရုဠှာ ဥပစ္ဆေ ဒကဝသေန ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ကာလံ ကတွာ အဝီစိမှဟိ နိဗ္ဗတ္တာ မဟာဒုက္ခံ အနုဘဝန္တိ။ အထ ကာလေ ဂစ္ဆန္ တေ ဒေဝပုတ္တော ''ဣမာသံ နေဝ သဒ္ဒော သုယျတိ , န ပုပ္ဖာနိ ဟတေန္တိ, ကဟံ နု ခေါ ဂတာ''တိ အာဝဇ္ဇေန္တော နိရယေ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ ဒိသွာ ပိယဝတ္တုကသောကေန ရုပ္ပမာနော စိန္တေသိ – ''ဧတာ တာဝ ယထာကမ္မေန ဂတာ, မယှ ဟံ အာယုသင်္ခာရော ကိတ္တကော''တိ။ သော ''သတ္တမေ ဒိဝသေ မယာပိ အဝသေသာဟိ ပဥ္စသတာဟိ သဒ္ဓိံ ကာလံ ကတွ တ တတ္ထေဝ နိဗ္ဗတ္တိတဗ္ဗ''န္တိ ဒိသွာ ဗလဝတရေန သောကေန သမပ္ပိတော။ ''ဣမံ မယှံ သောကံ သဒေဝကေ လောကေ အညတြ တထာဂတာ နိဗ္ဗာပေတုံ သမတ္ထော နတ္ထီ''တိ စိန္တေတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ တ ဧကမန္တံ ဌိတော –

> ''နိစ္စံ ဥတြဿမိဒံ စိတ္တံ၊ နိစ္စံ ဥဗ္ဗိဂ္ဂမိဒံ မနော။
> အနုပ္ပန္နေသု ကိစ္ဆေသု၊ အထော ဥပ္ပတိတေသု စ။
> သစေ အတ္ထိ အနုတြဿံ၊ တံ မေ အက္ခာဟိ ပုစ္ဆိတော''တိ။ (သံ. နိ. ၁.၉၈) –

ဣမံ ကထမဘာသိ။ ဘဂဝတာပိဿ –

> ''နာညတြ ဗောဇ္ဈာ တပသာ၊ နာညတြိန္ဒြိယသံဝရာ။
> နာညတြ သဗ္ဗနိဿဂ္ဂါ၊ သောတ္ထိံ ပဿာမိ ပါဏိန''န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၉၈) –

ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဒေသနာပရိယောသာနေ ဝိဂတသောကော ပဥ္စဟိ အစ္ဆရာသတေဟိ သဒ္ဓိံ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ ဘဂဝန္တံ နမဿမာနော အဋ္ဌာသိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **''ဒုက္ခပ္ပတ္တာ သုဗ္ဗဟ္မဒေဝပုတ္တာဒ ယော''**တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန စန္ဒသူရိယဒေဝပုတ္တာဒယော သင်္ဂဏှာတိ။ **စတူဟိ ကာရဏေဟီ**တိ အာရကတ္တာ, အရီနံ အရာနဥ္စ ဟတတ္တာ, ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ, ပာပကရဏေ ရဟာဘာဝာတိ ဣမေဟိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ။

ဒသဝိဓသံယောဇနာနီတိ ဩရမ္ဘာဂိယုဒ္ဓမ္ဘာဂိယဘေဒတော ဒသဝိဓသံယောဇနာနိ။ **သဗ္ဗေ အစ္စရုစီ** တိ သဗ္ဗသ တ္တေ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္တရုစိ။ **အဋ္ဌမကန္တိ** သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **သောတာပန္နော** တိ ဖလဋ္ဌ ဪ ဂဟိတော။

သောရစ္စ န္တိ "တတ္ထ ကတမံ သောရစ္စံ? ယော ကာယိကော အဝီတိက္ကမော, တစသိကော အဝီတိက္ကမော, ကာယိကတစသိကော အဝီတိက္ကမော, ဣဒံ ဝုစ္စတိ သောရစ္စံ, သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော သောရစ္စ"န္တိ (ဓ. သ. ၁၃၄၉) ဝစနတော သုစိသီလံ "သောရစ္စ"န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကရူဏာ**တိ ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရမာဟ။ **ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေ**တိ တဿ ပုဗ္ဗဘာဂံ ဥပစာရဇ္ဈာနံ ဝဒတိ။

ဒုဝိဓေန စ္စာနေနာတိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဘေဒတော ဒုဝိဓေန စ္စာနမနေန။ **ပဥ္စဝိဓမိစ္ဆာဇီဝဝသေနာ**တိ ကုဟနာလပနာနေမိတ္တိကတာနိပ္ပေသိကတာလာဘေနလာဘံနိဇိဂီသနတာသင်္ခါတ- ပဥ္စဝိဓမိစ္ဆာဇီဝဝသေန။ **န လိပ္ပတီ**တိ န အလ္လီယတိ အနုသယတော အာရမ္မဏကရဏတော တ တဏှာဒိဋ္ဌိအဘိနိဝေသာဘာဝတော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

နာဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. မိဂသာလာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄. ဒုတိယေ **သမသမဂတိယာ**တိ က-ကာရဿ ယ-ကာရဝသေန နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"သမဘာဝေနေဝ သမဂတိကာ"**တိ။ **ဘဝိဿန္တီ** တိ အတီတတ္ထေ အနာဂတဝစနံ ကတန္တိ အာဟ **"ဘဝိဿန္တီတိ ဇာတာ"** တိ။ ပုရာဏဿ ဟိ ဣသိဒတ္တဿ စ သမဂတိကံ သန္ဓာယ သာ ဧဝမာဟ။

အမ္မကာ တိ မာတုကမော။ ဥပစာရဝစနဥ္စေဟတံ။ ဣတ္ထိသု ယဒိဒံ အမ္မကာ မာတုကမော ဇနနီ ဇနိကာတိ။ တေနာဟ **"ဣတ္ထိ ဟုတွာ ဣတ္ထိသညာယ ဧဝ သမန္နာဂတာ"** တိ။

ဒိဋ္ဌိယာ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ ဟောတီ တိ အတ္ထတော ကာရဏတော စ ပညာယ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ ဟောတိ, နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂုမ္ဗံ ကတွာ ယာထာဝတော အဝိဒိတံ ဟောတိ။ သမယေ သမယေ ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စနကံ ပီတိပာမောဇ္ဇံ ဣဓ **သာမာယိကံ** မ-ကာရေ အကာရဿ ဒီဃံ ကတွာ။ တေနာဟ – **"သာမာယိကမ္ပိ ဝိမုတ္တိံ န လဘတီတိ ကာလာနုကာလံ ဓမ္မဿဝနံ နိဿာယ ပီတိပာမောဇ္ဇံ န လဘတီ"**တိ။ **ပမိဏန္တိ** တိ ဧတ္ထ အာရမ္မဏတော ပ-သဒ္ဒေါ အေတိ အာဟ **"တုလေတုံ အာရဘန္တိ"** တိ။ **ပဏီတော**တိ ဝိသိဋ္ဌော။

တဒန္တရ န္တိ ဝစနဝိပလ္လာသေန ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ ကတန္တိ အာဟ **"တံ အန္တရံ တံ ကာရဏ"** န္တိ ။ လောဘဿ အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ ဗဟုဝစနဝသေန **"လောဘဓမ္မာ"** တိ ဝုတ္တာ။ **သီလေန ဝိသေသီ အဟောသိ** မေထုနဓမ္မဝိရတိယာ သမန္နာဂတတ္တာ။

မိဂသာလာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၆. ဣဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၅-၄၈. တတိယေ ဒလိဒ္ဒေါ နာမ ဒုဂ္ဂတော, တဿ ဘာဝေါ **အလိဒ္ဒိယံ** ။ န ဧတဿ သကံ သာပတေယ္ယန္တိ **အဿကော,** အသာပတေယ္ယော။ တေနာဟ **"အတ္တနော သန္တကေန ရဟိတော"** တိ။ "ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မော သင်္ဃော"တိ ဝုတ္တေ "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ, သွာက္ခာတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃော"တိ ဧဝနစိ အကမ္ပိယဘာဝေန သဒ္ဓါ ကပ္ပနံ ရတနတ္တယဂုဏေ သဒ္ဓါကပေတွာ ကပ္ပနံ **သဒ္ဓါကပ္ပနသဒ္ဓါ** နာမ။ "ဣဒံ အကုသလံ ကမ္မံ နော သကံ, ဣဒံ ပန ကမ္မံ သက"န္တိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓိရေကတော အနုဝဓယတော စ ကမ္မဿကတဇာနနပညာ **ကမ္မဿကတပညာ** ။ တိဝိဓေဥ္ဇဟိ ဒုစ္စရိတံ အတ္တနာ ကတမ္ပိ သကကမ္မံ နာမ န ဟောတိ အတ္ထဘဉ္ဇနတော။ သုစရိတံ သကကမ္မံ နာမ အတ္ထဇနနတော။ **ဣဏာအနုသမ္ပိ** န္တိ ပစ္စတ္တဝစနတ္ထေ ဧတံ ဘုမ္မန္တိ အာဟ **"ဣဏဂ္ဂဟဏံ ဝအာမီ"** တိ။

ကဋ္ဌက္ကဟော တိ ကတံ သဗ္ဗသော သိဒ္ဓမေဝ ကတွာ ဂဟဏံ။ သော ပန ဝိဇယလာဘော ဟောတီတိ အာဟ **"ဇယဂ္ဂကဟော"**တိ။ ဟိရိမနော ဧတဿာတိ **ဟိရိမနော**တိ အာဟ **"ဟိရိသမ္ပယုတ္တစိတ္တော"** တိ, ဟာပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာယ

ဟိရိယာ သမ္ပယုတ္တစိတ္တောတိ အတ္ထော။ ဩတ္တပ္ပတိ ဥဗ္ဗိဇ္ဇတိ ဘာယတိ သီလေနာတိ **ဩတ္တပ္ပီ,** ဩတ္တပ္ပေန သမန္နာဂတော။ **နိရာမိသံ သုခန္တိ** တတိယဈာနသုခံ ဒူရသမုဿာရိတကာမာမိသတ္တာ။ **ဥပေက္ခ** န္တိ စတုတ္ထဈာနုပေက္ခံ, န ယံ ကိဉ္စိ ဥပေက္ခာဝေဒနန္တိ အာဟ **"စတုတ္ထဈာနုပေက္ခ"** န္တိ။ **အာရဒ္ဓဝီရိယော** တိ ပဂ္ဂဟိတပရိပုဏ္ဏကာယိကစေတသိကဝီရိယောတိ အတ္ထော။ ယော ဂဏသင်္ဂဏိကံ ဝိနောဒေတွာ စတူသု ဣရိယာပထေသု အဋ္ဌအာရမ္ဘဝတ္ထုဝသေန ဧကကော ဟောတိ, တဿ ကာယိကံ ဝီရိယံ အာရဒ္ဓံ နာမ ဟောတိ။ စိတ္တသင်္ဂဏိကံ ဝိနောဒေတွာ အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသေန ဧကကော ဟောတိ။ ဂမနေ ဥပ္ပန္နကိလေသဿ ဌာနံ ပာပုဏိတုံ န ဒေတိ, ဌာနေ ဥပ္ပန္နကိလေသဿ နိသဇ္ဇံ, နိသဇ္ဇာယ ဥပ္ပန္နကိလေသဿ သယနံ ပာပုဏိတုံ န ဒေတိ, ဥပ္ပန္နဌာနေယေဝ ကိလေသေ နိဂ္ဂဏှာတိ။ အယံ စေတသိကံ ဝီရိယံ အာရဒ္ဓံ နာမ ဟောတိ။ ပဋိပက္ခဒူရီဘာဝေန သေဋ္ဌဘာဝေန စ ဧကော ဥဒေတီတိ ဧကောဒိ, ဧကဂ္ဂတာ။ တဿ ယောဂတော ဧကဂ္ဂစိတ္တော ဣဓ **ဧကောဒိ**။ ပဋိပက္ခတော အတ္တာနံ နိပာတိ, တံ တံ နိပယတိ ဝိသောသေတီတိ **နိပကော**။ အညတရံ ကာယာဒိဘေဒံ အာရမ္မဏံ သာတိသယာယ သတိယာ သရတီတိ **သတော**။ တေနာဟ **"ဧကဂ္ဂစိတ္တော"** တိအာဒိ။

အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တိ တိ မယှံ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ အကုပ္ပတာယ အကုပ္ပာရမ္မဏတာယ စ အကုပ္ပာ။ သာ ဟိ ရာကဒီဟိ န ကုပ္ပတီတိ အကုပ္ပတာယပိ အကုပ္ပာ ။ အကုပ္ပံ နိဗ္ဗာနမဿာ အာရမ္မဏန္တိ အကုပ္ပာရမ္မဏတာယပိ အကုပ္ပာ။ တေနေတဟ **"အကုပ္ပာရမ္မဏတ္တာ"** တိအာဒိ။ **ဘဝသံယောဇနာနန္တိ** ကာမရာဂပဋိဃမာနဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသဘဝရာဂဣဿာမစ္ဆရိယ- အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတာနံ ဒသန္နံ သံယောဇနာနံ။ ဣမာနိ ဟိ သတ္တေ ဘဝေသု သံယောဇေန္တိ ဥပနိဗန္ဓန္တိ ဘဝတဘဝေန သံယောဇေန္တိ, တသ္မာ ဘဝသံယောဇနာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ **ခီဏာသဝေ ဥတ္တမအဏဏော** ကိလေသဣဏာနံ အဘာဝတော။ အညေ ဟိ သတ္တာ ယာဝ န ကိလေသာ ပဟီယန္တိ, တာဝ သဣဏာ နာမ အသေရိဝိဟာရဘာဝတော။ စတုတ္ထာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဣဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ခေမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉. သတ္တမေ **ဝုတ္ထဗ္ရဟ္မစရိယတသော** တိ နိဝုတ္ထဗ္ရဟ္မစရိယတသော။ **ကတကရဏီယောတိ** တွေ **ကရဏီယန္တိ** ပရိညာပဟာနဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယမာဟ။ တံ ပန ယသ္မာ စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပစ္စေကံ စတူသု သစ္စေသု ကတ္တဗ္ဗတ္တာ သောဠသဝိဓံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ကတ္တဗ္ဗ"** န္တိ။ ခန္ဓကိလေသအဘိသင်္ခါရသင်္ခါတာ တယော ဩသီအပနဋ္ဌေန ဘာရာ ဝိယာတိ ဘာရာ။ တေ ဩဟိတာ ဩရောပိတာ နိက္ခိတ္တာ ဟတိတာ ဧတေနာတိ **ဩဟိတဘာရော**။ တေနာဟ **"ခန္ဓဘာရံ။ပေ။ ဩတာရေတွာ ဌိတော"** တိ။ အနုပ္ပတ္တော သဒတ္ထန္တိ **အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော။ သဒတ္ထောတိ** စ သကတ္ထမာဟ က-ကာရဿ ဒ-ကာရံ ကတွာ။ တွေ ဟိ အရဟတ္တံ အတ္တနော ယောနိသောမနသိကာရာယတ္တတ္တာ အတ္တူပနိဗန္ဓဋ္ဌေန သသန္တာနပရိယာပန္နတ္တာ အတ္တာနံ အဝိဇဟနဋ္ဌေန အတ္တနော ဥတ္တမတ္ထေန စ အတ္တနော အတ္ထတ္တာ ''သကတ္ထော''တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **"သဒတ္ထော ဝုစ္စတိ အရဟတ္တ"** န္တိ။ **သမ္မဒညာ ဝိမုတ္တော** တိ သမ္မာ အညာယ ဝိမုတ္တော, အန္တိန္နဘူတာယ မဂ္ဂပညာယ သမ္မာ ယထာဘူတံ ဒုက္ခာဒီသု ယော ယထာ ဇာနိတဗ္ဗော, တထာ ဇာနိတွာ ဝိမုတ္တောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သမ္မာ ဟေတုနာ"**တိအာဒိ။ **ဝိမုတ္တော** တိ စ ဒွေ ဝိမုတ္တိယော သဗ္ဗဿ စိတ္တသံကိလေသဿ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တိ စ။ နိဗ္ဗာနေ အဓိမုစ္စနံ တတ္ထ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရတာယ။ အရဟာ သဗ္ဗကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တစိတ္တတ္တာ စိတ္တဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တော။ နိဗ္ဗာနံ အဓိမုတ္တတ္တာ နိဗ္ဗာနေ ဝိမုတ္တော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ခေမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဣန္ဒြိယသံဝရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၀. အဋ္ဌမေ ဥပနိသီဒတိ ဖလံ တွောတိ ကာရဏံ **ဥပနိသာ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿန** န္တိ ယထာသဘာဝဇာနနသင်္ခါတံ ဒဿနံ။ ဧတေန တရုဏဝိပဿနံ ဒဿေတိ။ တရုဏဝိပဿနာ ဟိ ဗလဝဝိပဿနာယ ပစ္စယော ဟောတိ။ **တရုဏဝိပဿနာတိ** နာမရူပပရိဂ္ဂဟေ ဉာဏံ, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ဉာဏံ, သမ္မသနေ ဉာဏံ, မဂ္ဂာမဂ္ဂေ ဝဝတ္ထပေတွာ ဌိ

တဉာဏန္တိ စတုန္နံ ဉာဏာနံ အဓိဝစနံ။ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဧတာယာတိ **နိဗ္ဗိဒါ။ ဖလဝိပဿနာ** တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ဉာဏံ အာဒီနဝါနုပဿနေ ဉာဏံ မုစ္စိတုကမျတာဉာဏံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏန္တိ စတုန္နံ ဉာဏာနံ အဓိဝစနံ။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ ပန မုစ္စိတုကမျတာပက္ခိကာ ဧဝ။ ''ယာဝ မဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, တာဝ တရုဏဝိပဿနာ''တိ ဟိ ဝစန တော ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တဥဒယဗ္ဗယဉာဏတော ဖလဝိပဿနာ။ ဝိရဇ္ဇတိ အရိယော သင်္ခါရတော ဧတေနာတိ **ဝိရာ ဂေါ,** အရိယမဂ္ဂေါ။ **အရဟတ္တဖလ** န္တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသတော ဝုတ္တံ။ ဣန္ဒြိယသံဝရဿ သီလရက္ခဏဟေတုတ္တာ ဝုတ္တံ **''သီလာနုရက္ခဏဣန္ဒြိယသံဝရော ကထိတော''** တိ။

ဣန္ဒြိယသံဝရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အာနန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁. နဝမေ **ထေရာ ဘိက္ခူ ဝိဟရန္တိ ဗဟုဿုတာ အာဂတာဂမာ** တိအာဒိဟဋ္ဌိပဒေသု ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော – သီလာဒိဂုဏာနံ ထိရဘာဝပ္ပတ္တိယာ **ထေရာ**။ သုတ္တဂေယျာဒိ ဗဟု သုတံ ဧတေသန္တိ **ဗဟုဿုတာ** ။ တစုဂ္ဂတဓာရဏေန သမ္မဒေဝ ဂရူနံ သန္တိကေ အာဂမိတဘာဝေန အာဂတော ပရိယတ္တိဓမ္မသင်္ခါတော အာဂမော ဧ တေသန္တိ **အာဂတာဂမာ**။ သုတ္တာဘိဓမ္မသင်္ခါတဿ ဓမ္မဿ ဓာရဏေန **ဓမ္မဓရာ**။ ဝိနယဓာရဏေန **ဝိနယဓရာ**။ တေ သံယေဝ ဓမ္မဝိနယာနံ မာတိကာယ ဓာရဏေန **မာတိကာဓရာ**။ တတ္ထ တတ္ထ ဓမ္မပရိပုစ္ဆာယ **ပရိပုစ္ဆတိ** ။ တံ အတ္ထပရိ ပုစ္ဆာယ **ပရိပဉှတိ** ဝီမံသတိ ဝိစာရေတိ။ **ဣဒံ, ဘန္တေ, ကထံ, ဣမဿ ကွတ္ထော** တိ ပရိပုစ္ဆနပဉှနာကာရဒဿနံ။ **အာဝိဝဋဉ္စေဝ** ဟဋ္ဌိယာ အတ္ထံ ပဒေသန္တရဟဋ္ဌိဒဿနေန အာဂမတော **ဝိဝရန္တိ။ အနုတ္တာနီကတဉ္စ** ယုတ္တိဝိဘာဝနေန **ဥတ္တာနီကရောန္တိ။ ကင်္ခာဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု** သံသယုပ္ပတ္တိယာ ဟေတုယာ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနဘူတေသု ဟဋ္ဌိပဒေသု ယာထာဝတော ဝိနိစ္ဆယဒာနေန **ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တိ** ။

အာနန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ခတ္တိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂. ဒသမေ ဘောဂေ အဓိပ္ပာယော ဧတေသန္တိ **ဘောဂာဓိပ္ပာယာ** ။ ပညတ္တာယ ဧတေသံ မနော ဥပဝိစရတီတိ **ပ ညူပဝိစာရာ**။ ပထဝိယာ အာယတ္တာယ တ စိတ္တံ အဘိနိဝေသော ဧတေသန္တိ **ပထဝီဘိနိဝေသာ**။ မန္တာ အဓိဋ္ဌာနံ ပတိ ဋ္ဌာ ဧတေသန္တိ **မန္တာဓိဋ္ဌာနာ** ။ ဣမိနာ နယေန သေသပဒါနိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

ခတ္တိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. အပ္ပမာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၃. ဧကာဒသမေ **ဇင်္ဂလာန** န္တိ ဧတ္ထ ယော နိပ္ပိစ္ဆလော န အနူပေါ နိရုဒကတာယ ထဒ္ဓလူခော ဘူမိပ္ပဒေသော, သော ''ဇင်္ဂလော''တိ ဝုစ္စတိ။ တဗ္ဗဟုလတာယ ပန ဣဓ သဗ္ဗော ဘူမိပ္ပဒေသော ဇင်္ဂလော။ တသ္မိံ ဇင်္ဂလေ ဇာတာ ဘတတိ တ ဇင်္ဂလာ, တေသံ **ဇင်္ဂလာနံ** ။ ဧဥ္ဟိ နဒိစရာနမ္ပိ ဟတ္ထီနံ သင်္ဂဟော ကတော ဟောတိ သမောဓာတဗ္ဗာနံ ဝိယ သမောဓာယကာနမ္ပိ ဣဓ ဇင်္ဂလဂ္ဂဟဏေန ဂဟေတဗ္ဗတော။ **ပထဝီတလစာရီန**န္တိ ဣမိနာ ဇလစာရိနော စ နိဝတ္တေတိ အဒိဿမာနပဒတ္တာ။ **''ဟဏာန''**န္တိ သာဓာရဏဝစနမ္ပိ **''ပဒဇာတာနီ''**တိ သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနေန ဝိသေသ နိဝိဋ္ဌမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **''သဟာဒကဟာဏာန''**န္တိ။ ''မုတ္တဂတ''န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၁၉; အ. နိ. ၉.၁၁) ဂတ-သဒ္ဒေ ဝိယ ဣဓ **ဇာတ**-သဒ္ဒေ အနတ္ထန္တရောတိ အာဟ **''ပဒဇာတာနီတိ ပဒါနီ''**တိ။ **သမောဓာန**န္တိ သမဝရောဓံ, အန္တောဂဓံ တ။ တေနာဟ **''ဩဓာနံ ဥပနိက္ခေပံ ဂစ္ဆန္တီ''** တိ။ **ကူဋင်္ဂမာ** တိ ဟရိမန္တေန ကူဋံ ဥပဂစ္ဆန္တိ။ **ကူဋနိန္နာ** တိ ကူဋန္တိဒ္ဒမဂ္ဂေ ပဝိသနဝသေန ကူဋေ နိန္နာ။ **ကူဋသမောသရဏာ**တိ ဆိဒ္ဒေ အနုပဝိသနဝသေန စ အာဟစ္စ အဝတ္ထာနေန စ ကူဋေ သမောဒဟိတွာ ဋ္ဌိတာ။ ဝဏ္ဏေ ပတမာနေ သဗ္ဗာနိ ဘူမိယံ ပတန္တီတိ အာဟ **''ဝဏ္ဏာနုဝတ္တကာနိ ဘဝန္တီ''**တိ။

အပ္ပမာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. ဓမ္မိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၄. ဒွါဒသမေ **ဇာတိဘူမိယန္တိ** ဧတ္ထ ဇနနံ ဇာတိ, ဇာတိယာ ဘူမိ **ဇာတိဘူမိ,** ဇာတဋ္ဌာနံ။ တံ ခော ပနေတံ နေဝ ကောသလမဟာရာဇာဒီနံ, န စင်္ကီဗြာဟ္မဏာဒီနံ, န သက္ကသုယာမသန္တုသိတာဒီနံ , န အသီတိမဟာသာဝကာနံ, န အညေသံ သတ္တာနံ “ဇာတိဘူမိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ယဿ ပန ဇာတဒိဝသေ ဒသသဟဿီ လောကဓာတု ဧကဒ္ဓဇမာလာဝိပ္ပကိဏ္ဏကုသုမဝါသစုဏ္ဏဂဏ္ဍသုဂန္ဓာ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လမိဝ နန္ဒနဝနံ ဝိရောစမာနာ ပဒုမိနိပဏ္ဏေ ဥဒကဗိန္ဒု ဝိယ အကမ္ပိတ္ထ, ဇစ္စန္ဓာဒီနဉ္စ ရူပဒဿနာဒီနိ အနေကာနိ ပါဋိဟာရိယာနိ ပဝတ္တိံသု။ တဿ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တဿ ဇာတဋ္ဌာနံ, သာတိသယဿ ပန ဇနကကပိလဝတ္ထုသန္နိဿယော “ဇာတိဘူမိ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဇာတိဘူမကာ ဥပာသကာ**တိ ဇာတိဘူမိဝါသိနော ဥပာသကာ။ သန္တနေတွာ သဗ္ဗသော တနေတွာ ပတ္ထရိတွာ ဌိတမူလာနိ **မူလသန္တာနကာနိ**။ တာနိ ပန အတ္ထတော မူလာနိယေဝါတိ အာဟ **“မူလသန္တာနကာနန္တိ မူလာန”** န္တိ။

ဇာတဒိဝသေ အာဝုဓာနံ ဇောတိတတ္တာ, ရညော အပရိမိတဿ စ သတ္တကာယဿ အနတ္ထတော ပရိပါလနသမတ္ထတာယ စ “ဇောတိပါလော”တိ လဒ္ဓနာမတ္တာ ဝုတ္တံ **“နာမေန ဇောတိပါလော”**တိ။ **ဂေါဝိန္ဒော** တိ ဂေါဝိန္ဒိယာဘိသေကေန အဘိသိတ္တော, ဂေါဝိန္ဒဿ ဌာနေ ဌပနာဘိသေကေန အဘိသိတ္တောတိ အတ္ထော။ တံ ကိရ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ ကုလပရမ္ပရာဂတံ ဌာနန္တရံ။ တေနာဟ **“ဌာနေန မဟာဂေါဝိန္ဒော”** တိ။ ဂဝံ ပညဉ္စ ဝိန္ဒတိ ပဋိလဘတီတိ ဂေါဝိန္ဒော, မဟန္တော ဂေါဝိန္ဒောတိ **မဟာဂေါဝိန္ဒော။ ဂေါ** တိ ဟိ ပညာယေတံ အဓိဝစနံ “ဂစ္ဆတိ အတ္ထေ ဗုဇ္ဈတီ”တိ ကတွာ။ မဟာဂေါဝိန္ဒော စ အမ္ဟာကံ ဗောဓိသတ္တောယေဝ။ သော ကိရ ဒိသမ္ပတိဿ နာမ ရညော ပုရောဟိတဿ ဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ အတ္တနော ပိတုဿ စ ရညော စ အစ္စယေန တဿ ပုတ္တော ရေဏု, သဟာယာ စဿ သတ္တဘူ, ဗြဟ္မဒတ္တော, ဝေဿဘူ, ဘရတော, ဒွေ ဓတရဋ္ဌာတိ ဣမေ သတ္တ ရာဇာနော ယထာ အညမညံ န ဝိဝဒန္တိ။ ဧဝံ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ တေသံ အတ္ထဓမ္မေ အနုသာသန္တော ဇမ္ဗုဒီပတလေ သဗ္ဗေသံ ရာဇာဝ ရညံ, ဗြဟ္မာဝ ဗြာဟ္မဏာနံ, ဒေဝေါဝ ဂဟပတိကာနံ သက္ကတော ဂရုကတော မာနိတော ပူဇိတော အပစိတော ဥတ္တမဂါရဝဋ္ဌာနံ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ရေဏုအာဒီနံ သတ္တန္နံ ရာဇူနံ ပုရောဟိတော”** တိ။ ဣမေဝ သတ္တ ဘာရဓရာ မဟာရာဇာနော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

“သတ္တဘူ ဗြဟ္မဒတ္တော စ၊ ဝေဿဘူ ဘရတော သဟ။
ရေဏု ဒွေ စ ဓတရဋ္ဌာ၊ တဒာသုံ သတ္တ ဘာရဓာ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၀၈)။

ရညော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကတ္ထာနံ ပုရော ဝိဓာနတော ပုရေ သံဝိဓာနတော **ပုရောဟိတော။ ကောဓာမဂန္ဓေနာ** တိ ကောဓသင်္ခါတေန ပူတိဂန္ဓေန။ ကရုဏာ အဿ အတ္ထီတိ **ကရုဏန္တိ** သပုဗ္ဗဘာဂကရုဏာဈာနံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ကရုဏာယ စ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေ စ ဌိတာ”**တိ။ ယကာရော သန္ဓိဝသေန အာဂတောတိ အာဟ **“ယေတေတိ ဧတေ”**တိ။ **အရဟတ္တတော ပဋ္ဌာယ သတ္တမော** တိ သကဒါဂါမိ။ **သကဒါဂါမိံ ဥပါဒါယာ**တိ သကဒါဂါမိဘာဝံ ပဋိစ္စ။ သကဒါဂါမိဿ ဟိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ သကဒါဂါမိဘာဝံ ပဋိစ္စ မုဒူနိ နာမ ဟောန္တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဓမ္မိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဓမ္မိကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

၆. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁. သောဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၅. ဆဋ္ဌဿ ပဌမေ **နိသီဒိ ဘဂဝါ ပညတ္တေ အာသနေ**တိ ဧတ္ထ ကိံ တံ အာသနံ ပဌမမေဝ ပညတ္တံ, ဥဒါဟု ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပညတ္တန္တိ စေ? ဘဂဝတော ဓရမာနကာလေ ပဉ္စနိကာယိကဘိက္ခူနံ ဝတ္တမေတံ, ယဒိဒံ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ ဗုဒ္ဓါသနံ ပညပေတွာဝ နိသီဒနန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ပဉ္စနိကာယိကဘိက္ခူ”**တိအာဒိ။ ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ ယတ္ထ ယတ္ထ ဧကောပိ ဘိက္ခု ဝိဟရတိ, သဗ္ဗတ္ထ ဗုဒ္ဓါသနံ ပညတ္တမေဝ ဟောတိ။ ကသ္မာ? ဘဂဝါ ဟိ အတ္တနော သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဖာသုကဋ္ဌာနေ ဝိဟရန္တေ မနသိ ကရောတိ – “အသုကော မယှံ သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဂတော, အသက္ခိ နု ခော ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ, နော”တိ။ အထ နံ ပဿတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ အကုသလဝိတက္ကံ ဝိတက္ကယမာနံ, တတော “ကထဉှိ နာမ မာဒိသဿ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိဟရန္တံ ကုလပုတ္တံ အကုသလဝိတက္ကာ အဘိဘဝိတွာ အနမတဂ္ဂေ ဝဋ္ဋဒုက္ခေ သံသာရေဿန္တီ”တိ တဿ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ တတ္ထေဝ အတ္တာနံ ဒဿေတွာ တံ ကုလပုတ္တံ ဩဝဒိတွာ အာကာသံ ဥပ္ပတိတွာ ပုန အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနမေဝ ဂစ္ဆတိ။ အထေဝံ ဩဝဒိယမာနာ တေ ဘိက္ခူ စိန္တယိံသု “သတ္ထာ အမှာကံ မနံ ဇာနိတွာ အာဂန္တွာ အမှာကံ သမီပေ ဌိတံယေဝ အတ္တာနံ ဒဿေတိ။ တသ္မိံ ခဏေ, ‘ဘန္တေ, ဣဓ နိသီဒထ နိသီဒထာ’တိ အာသနပရိယေသနံ နာမ ဘာရော”တိ။ တေ အာသနံ ပညပေတွာဝ ဝိဟရန္တိ။ ယဿ ပီဌံ အတ္ထိ, သော တံ ပညပေတိ။ ယဿ နတ္ထိ, သော မဉ္စံ ဝါ ဖလကံ ဝါ ပါသာဏံ ဝါ ဝါလိကာပုဉ္ဇံ ဝါ ပညပေတိ။ တံ အလဘမာနာ ပုရာဏပဏ္ဏာနိပိ သံကဍ္ဎိတွာ တတ္ထ ပံသုကူလံ ပတ္ထရိတွာ ဌပေန္တိ။

သတ္တ သရာတိ – ဆဇ္ဇော, ဥသဘော, ဂန္ဓာရော, မဇ္ဈိမော, ပဉ္စမော, ဓေဝတော, နိသာဒောတိ ဧတေ သတ္တ သရာ။ **တယော ဂါမာ**တိ – ဆဇ္ဇဂါမော, မဇ္ဈိမဂါမော, သာဓာရဏဂါမောတိ တယော ဂါမာ, သမူဟာတိ အတ္ထော။ မနုဿလောကေ ဝီဏာဝါဒနာ ဧကေကဿ သရဿ ဝသေန တယော တယော မုစ္ဆနာတိ ကတွာ **ဧကဝီသတိ မုစ္ဆနာ**။ ဒေဝလောကေ ဝီဏာဝါဒနာ ပန သမပညာသ မုစ္ဆနာတိ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ ဟိ ဧကေကဿ သရဿ ဝသေန သတ္တ သတ္တ မုစ္ဆနာ, အန္တရဿရဿ စ ဧကာတိ သမပညာသ မုစ္ဆနာ။ တေနေဝ **သက္ကပဉှသုတ္တသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၄၅) “သမပညာသ မုစ္ဆနာ မုစ္ဆေတွာ”တိ ပဉ္စသိခဿ ဝီဏာဝါဒနံ ဒဿေန္တေန ဝုတ္တံ။ **ဌာနာ ဧကူန ပညာသာ**တိ ဧကေကဿေဝ သရဿ သတ္တ သတ္တ ဌာနဘေဒာ, ယတော သရဿ မန္ဒတာဝတ္ထာနံ ဟောတိ။ ဧကူနပညာသဋ္ဌာနဝိသေသော တိဿော ဒုဝေ စတဿော စတဿော တိဿော ဒုဝေ စတဿောတိ ဒွါဝီသတိ သုတိဘေဒာ စ ဣစ္ဆိတာ။

အတိဂါဠှံ အာရဒ္ဓန္တိ ထိနမိဒ္ဓဆမ္ဘိတတ္တာနံ ဝူပသမတ္ထံ အတိဝိယ အာရဒ္ဓံ။ သဗ္ဗတ္ထ နိယုတ္တာ **သဗ္ဗတ္ထိကာ**။ သဗ္ဗေန ဝါ လီနုဒ္ဒစ္စပက္ခိယေန အတ္ထေတဗ္ဗာ **သဗ္ဗတ္ထိကာ**။ သမထောယေဝ **သမထနိမိတ္တံ**။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာဂတ္တာ**တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ ဗာဟိရကော ကာမေသု ဝီတရာဂေါ န ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာဂေါ သဗ္ဗသော အဝိပ္ပဟီနရာဂတ္တာ။ ဝိက္ခမ္ဘိတရာဂေါ ဟိ သော။ အရဟာ ပန ခယာ ဧဝ, တသ္မာ ဝုတ္တံ “ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာဂတ္တာ”တိ။ ဧသ နယော ဒေါသမောဟေသုပိ။

လာဘသက္ကာရသိလောကံ နိကာမယမာနောတိ ဧတ္ထ လဗ္ဘတိ ပါပုဏီယတီတိ **လာဘော,** စတုန္နံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သက္ကစ္စံ ကာတဗ္ဗောတိ **သက္ကာရော**။ ပစ္စယာ ဧဝ ဟိ ပဏီတပဏီတာ သုန္ဒရသုန္ဒရာ အဘိသင်္ခရိတွာ ကတာ “သက္ကာရော”တိ ဝုစ္စတိ, ယာ စ ပရေဟိ အတ္တနော ဂါရဝကိရိယာ, ပုပ္ဖာဒီဟိ ဝါ ပူဇာ။ **သိလောကော**တိ ဝဏ္ဏဘဏနံ။ တံ လာဘဉ္စ, သက္ကာရဉ္စ, သိလောကဉ္စ, နိကာမယမာနော, ပတ္ထယမာနောတိ အတ္ထော။ တေနေဝါဟ **“စတုပစ္စယလာဘဉ္စ။ပေ.။ ပတ္ထယမာနော”**တိ။

ထူဏန္တိ ပသူနံ ဗန္ဓနတ္ထာယ နိခါတတ္ထမ္ဘသင်္ခါတံ ထူဏံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

သောဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဖဂ္ဂုနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၆. ဒုတိယေ **သမဓောသီ**တိ သမန္တတော အဓောသိ။ သဗ္ဗာကာရေန ပရိဖန္ဒနစလနာကာရေန အပစိတိံ ဒဿေတိ။ ဝတ္တံ ကိရေတံ ဗာဠ္ဟဂိလာနေနပိ ဝုဍ္ဍတရံ ဒိသွာ ဥဋ္ဌိတာကာရေန အပစိတိ ဒဿေတဗ္ဗာ။ တေန ပန "မာ စလိ မာ စလီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော, တံ ပန စလနံ ဥဋ္ဌာနာကာရဒဿနံ ဟောတီတိ အာဟ **"ဥဋ္ဌာနာကာရံ ဒဿေတီ"** တိ။ **သန္တိမာနိ အာသနာနီ**တိ ပဌမမေဝ ပညတ္တာသနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဗုဒ္ဓကာလသ္မိဉှိ ကေသ္ပိ ဘိက္ခုနော ဝသနဋ္ဌာနေ – "သစေ သတ္ထာ အာဂစ္ဆိဿတိ, အာသနံ ပညတ္တမေဝ ဟောတူ"တိ အန္တမသော ဖလကမတ္တမ္ပိ ပဏ္ဏသန္ထာရမတ္တမ္ပိ ပညတ္တမေဝ။ **ခမနီယံ ယာပနီယန္တိ** ကစ္စိ ဒုက္ခံ ခမိတုံ, ဣရိယာပထံ တ ယာပေတုံ သက္ကာတိ ပုစ္ဆတိ။ **သီသဝေဒနာ**တိ ကုတောစိ နိက္ခမိတုံ အလဘမာနေဟိ ဝါတေဟိ သမုဋ္ဌာပိတာ ဗလဝတီယော သီသဝေဒနာ ဟောန္တိ။

ဖဂ္ဂုနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဆဠဘိဇာတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၇. တတိယေ **အဘိဇာတိယော**တိ ဧတ္ထ **အဘိ**-သဒ္ဒော ဥပသဂ္ဂမတ္တံ, န အတ္ထဝိသေသဇောတကောတိ အာဟ **"ဆ ဇာတိယော"**တိ။ **အဘိဇာယတီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

ဥရဗ္ဘေ ဟနန္တီတိ **ဩရဗ္ဘိကာ**။ ဧဝံ **သူကရိကာ**ဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ရောဒ္ဒေန္တိ** ကုရူရကမ္မန္တာတာယ သပ္ပဒ္ဓိဗဒ္ဓေ သတ္တေ အဿုနိ မောစေန္တီတိ ရုဒ္ဒာ, တေ ဧဝ **လုဒ္ဒာ** ရ-ကာရဿ လ-ကာရံ ကတွာ။ ဣမိနာ အညေပိ ယေ ကေစိ မာဂဝိကာ နေသာဒာ ဝုတ္တာ, တေ ဟာပကမ္မပ္ပသုတတာယ **"ကဏှာဘိဇာတီ"**တိ ဝဒတိ။

ဘိက္ခူ တိ စ ဗုဒ္ဓသာသနေ ဘိက္ခူ။ တေ ကိရ သစ္စန္ဒရာဂေန ပရိဘုဥ္ဇန္တီတိ အဓိပ္ပာယေန စတူသု ပစ္စယေသု ကဏ္ဍကေ ပက္ခိပိတွာ ခာဒန္တီတိ "ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ"တိ ဝဒတိ။ ကသ္မာတိ စေ? ယသ္မာ တေ ပဏီတေ ပစ္စယေ ပဋိသေဝန္တီတိ တဿ မိစ္ဆာကဟော။ ဉာယလဒ္ဓေပိ ပစ္စယေ ဘုဉ္ဇမာနာ အာဇီဝကသမယဿ ဝိလောမဂ္ဂဟိတာယ ပစ္စယေသု ကဏ္ဍကေ ပက္ခိပိတွာ ခာဒန္တိ နာမာတိ ဝဒတီတိ။ အထ တ **ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ** ဧဝံနာမကာ ဧကေ ပဗ္ဗဇိတာ, ယေ သဝိသေသံ အတ္တကိလမထာနုယောဂံ အနုယုတ္တာ။ တထာ ဟိ တေ ကဏ္ဍကေ ဝတ္တန္တာ ဝိယ ဟောန္တီတိ "ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ"တိ ဝုတ္တာ။ ဣမမေဝ စ အတ္ထဝိကပ္ပံ သန္ဓာယာဟ **"ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာတိ သမဏာ နာမေတေ"**တိ။

လောဟိတာဘိဇာတိ နာမ နိဂဏ္ဌာ ဧကသာဋကာတိ ဝုတ္တာ။ တေ ကိရ ဌတွာ ဘုဉ္ဇနနဟာနပ္ပဋိက္ခေပာဒိဝတသမာယောဂေန ပုရိမေဟိ ဒွီဟိ ပဏ္ဍရတရာ။

အစေလကသာဝကာတိ အာဇီဝကသာဝကေ ဝဒတိ။ တေ ကိရ အာဇီဝကလဒ္ဓိယာ သုဝိသုဒ္ဓစိတ္တတာယ နိဂဏ္ဌေဟိပိ ပဏ္ဍရတရာ။ ဧဝဥ္စ ကတွာ အတ္တနော ပစ္စယဒာယကေ နိဂဏ္ဌေဟိပိ ဇေဋ္ဌကတရေ ကရောတိ။

အာဇီဝကာ အာဇီဝကိနိယော **"သုက္ကာဘိဇာတီ"** တိ ဝုတ္တာ။ တေ ကိရ ပုရိမေဟိ စတူဟိ ပဏ္ဍရတရာ။ နန္ဒာဒယော ဟိ တထာရူပံ အာဇီဝကပဋိပတ္တိံ ဥက္ကံသံ ပာပေတွာ ဌိတာ, တသ္မာ နိဂဏ္ဌေဟိ အာဇီဝကသာဝကေဟိ စ ပဏ္ဍရတရာတိ **"ပရမသုက္ကာဘိဇာတီ"** တိ ဝုတ္တာ။

ဗိလံ ဩလဂ္ဂေယျုံ န္တိ မံသဘာဂံ နှဟာရုနာ တ ကေနစိ တ ဂန္ထိတွာ ပုရိသဿ ဟတ္ထေ တ ကေသေ တ ဩလမ္ဗနဝသေန ဗန္ဓေယျုံ။ ဣမိနာ သတ္ထဓမ္မံ နာမ ဒဿေတိ။ သတ္ထတဟော ကိရ မဟာကန္တာရံ ပဋိပန္နော အန္တရာမဂ္ဂေ ကေဏော မတေ မံသံ ဂဟေတွာ သဗ္ဗေသံ သတ္ထိကာနံ "ဣဒံ ခာဒိတွာ ဧတ္တကံ မူလံ အာတဗ္ဗ"န္တိ ကောဋ္ဌာသံ ဩလမ္ဗတိ။ ကေဏမံသံ နာမ ခာဒန္တာပိ အတ္ထိ, အခာဒန္တာပိ အတ္ထိ, ခာဒန္တာပိ မူလံ အတုံ သက္ကောန္တာပိ အသက္ကောန္တာပိ။ သတ္ထတဟော ယေန မူလေန ကေဏော ဂဟိတော, တံ မူလံ သတ္ထိကေဟိ ဓာရဏတ္ထံ သဗ္ဗေသံ ဗလက္ကာရေန ကောဋ္ဌာသံ ဒတွာ မူလံ ဂဏှာတိ။ အယံ သတ္ထဓမ္မော။

ကဏှာဟာဘိဇာတိယော သမာနောတိ ကဏှေဟ နီစကုလေ ဇာတော ဟုတွာ။ **ကဏှာဟဓမ္မန္တိ** ပစ္စတ္တေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **"ကဏှာဟသဘာဝေ ဟုတွာ အဘိဇာယတီ"**တိ, တံ အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထံ ပဒံ, ဥပ္ပာဒေတီတိ အတ္ထော။ တသ္မာ **ကဏှာဟံ ဓမ္မံ အဘိဇာယတီ** တိ ကာဠကံ ဒသဒုဿီလျဓမ္မံ ဥပ္ပာဒေတိ။ **သုက္ကံ ဓမ္မံ အဘိဇာယတီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ဟိ "အဟံ ပုဗ္ဗေပိ ပုညာနံ အကတတ္တာ နီစကုလေ နိဗ္ဗတ္တော, ဣဒါနိ ပုညံ ကရိဿာမီ"တိ ပုညသင်္ခာတံ ပဏ္ဍရဓမ္မံ ကရောတိ။

အကဏှာဟံ အသုက္ကံ နိဗ္ဗာန န္တိ သစေ ကဏှာဟံ ဘဝေယျ, ကဏှာဟဝိပာကံ ဒဒေယျ ယထာ ဒသဝိဓံ ဒုဿီလျဓမ္မံ။ သစေ သုက္ကံ, သုက္ကဝိပာကံ ဒဒေယျ ယထာ အနဝဇ္ဇာဒိကုသလကမ္မံ။ ဒွိဝိဓမ္ပိ အပ္ပဒာနတော "အကဏှာဟံ အသုက္က"န္တိ ဝုတ္တံ။ နိဗ္ဗာနဥ္စ နာမ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အရဟတ္တံ အဓိပ္ပေတံ "အဘိဇာယတီ"တိ ဝစနတော ။ တဥ္ဟိ ကိလေသနိဗ္ဗာနန္တေ ဇာတတ္တာ နိဗ္ဗာနံ နာမ ယထာ "ရာဂဒီနံ ခယန္တေ ဇာတတ္တာ ရာဂက္ခယော, ဒောသက္ခယော, မောဟက္ခယော"တိ။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓန္တဝသေန တ ကိလေသာနံ နိဗ္ဗာပနတော နိဗ္ဗာနံ။ တံ သေ အဘိဇာယတိ ပသဝတိ။ ဣဓာပိ ဟိ အန္တောဂဓဟေတု အတ္ထံ "ဇာယတီ"တိ ပဒံ။ အဌကထာယံ ပန "ဇာယတီ"တိ ဣမဿ ဟာပုဏာတီဟိ အတ္ထံ ဂဟေတွာဝ **"နိဗ္ဗာနံ ဟာပုဏာတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ **သုက္ကာဘိဇာတိယော သမာနော** တိ သုက္ကေ ဥစ္စကုလေ ဇာတော ဟုတွာ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဆဠဘိဇာတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အာသဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၈. စတုတ္ထေ **သံဝရေနာ**တိ သံဝရေန ဟေတုဘူတေန တ။ **ဣဓာ**တိ အယံ ဣဓ-သဒ္ဒော သဗ္ဗာကာရတော ဣန္ဒြိယသံဝရသံဝုတဿ ပုဂ္ဂလဿ သန္နိဿယဘူတသာသနပရိဒီပနော, အညဿ တထာဘာဝပ္ပဋိသေဓနော တတိ ဝုတ္တံ **"ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ သာသနေ"** တိ။ **ပဋိသင်္ခါ** တိ ပဋိသင်္ခါယ။ **သင်္ခါ** -သဒ္ဒော ဉာဏကောဋ္ဌာသပညတ္တိဂဏနာဒီသု ဒိဿတိ "သင်္ခါယေကံ ပဋိသေဝတီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၆၈) ဟိ ဉာဏေ ဒိဿတိ။ "ပပဉ္စသညာသင်္ခါ သမုဒာစရန္တီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၀၂, ၂၀၄) ကောဋ္ဌာသေ။ "တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သင်္ခါ သမညာ"တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၃၁၃-၁၃၁၅) ပညတ္တိယံ။ "န သုကရံ သင်္ခါတု"န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၂၈) ဂဏနာယ။ ဣဓ ပန ဉာဏေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနေတဟ **"ပဋိသင်္ခါနိတွာ ပစ္စဝေက္ခိတွာတိ အတ္ထော"** တိ။ အာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာ အာဒီနဝပဋိသင်္ခါတိ ယောဇနာ။ **သမ္ပလိမဋ္ဌ** န္တိ ဃံသိတံ။ **အနုဗ္ယဉ္ဇနသော** တိ ဟတ္ထဟသိတအာလောကိတဝိလောကိတာဒိပ္ပကာရဘာဂသော။ တဉှိ အယောနိသောမနသိကရောတော ကိလေသာနံ အနုဗ္ယဉ္ဇနတော "အနုဗ္ယဉ္ဇန"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **နိမိတ္တဂ္ဂဟော**တိ ဣတ္ထိပုရိသနိမိတ္တဿ သုဘနိမိတ္တာဒိကဿ တ ကိလေသဝတ္ထုဘူတဿ နိမိတ္တဿ ဂဟော။ **အာဒိတ္တပရိယာယေနာ** တိ **အာဒိတ္တပရိယာယေ** (သံ. နိ. ၄.၂၈; မဟာဝ. ၅၄) အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယထာ ဣတ္ထိယာ ဣန္ဒြိယံ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ, န ဧဝမိဒံ, ဣဒံ ပန စက္ခုမေဝ ဣန္ဒြိယန္တိ **စက္ခုန္ဒြိယံ** ။ တေနာဟ **"စက္ခုမေဝ ဣန္ဒြိယ"** န္တိ။ ယထာ အာတဋ္ဌေ နိယတဋ္ဌိတိကော ကစ္ဆပေ "အာတဋ္ဌကစ္ဆပေ"တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယ တံ ဌာနော သံဝရော စက္ခုန္ဒြိယသံဝရော။ တေနာဟ **"စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရော စက္ခုန္ဒြိယသံဝရော"**တိ။ နနု စ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရော တ အသံဝရော တ နတ္ထိ။ န ဟိ စက္ခုပသာဒံ နိဿာယ သတိ တ မုဋ္ဌဿစ္စံ တ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အပိစ ယဒာ ရူပာရမ္မဏံ စက္ခုဿ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, တဒါ ဘဝင်္ဂေ ဒွိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ တတော စက္ခုဝိညာဏံ ဒဿနကိစ္စံ, တတော ဝိပာကမနောဓာတု သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စံ, တတော ဝိပာကမနောဝိညာဏဓာတု သန္တီရဏကိစ္စံ, တတော ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ , တဒနန္တရံ ဇဝနံ ဇဝတိ။ တတ္ထာပိ နေဝ ဘဝင်္ဂသမယေ, န အာဝဇ္ဇနာဒီနံ အညတရသမယေ စ သံဝရော တ အသံဝရော တ အတ္ထိ။ ဇဝနက္ခဏေ ပန သစေ ဒုဿီလျံ တ မုဋ္ဌဿစ္စံ တ အညာဏံ တ အက္ခန္တိ တ ကောသဇ္ဇံ တ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အသံဝရော ဟောတိ။ တသ္မိံ ပန သီလာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု သံဝရော ဟောတိ, တသ္မာ "စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရော"တိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ဇဝနေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ ဟောသ။ပေ။ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရောတိ ဝုစ္စတီ"**တိ။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ နဂရေ စတူသု ဒွါရေသု အသံဝုတေသု ကိဉ္စာပိ အန္တောဃရဒွါရကောဋ္ဌကာဂဗ္ဘာဒယော သုသံဝုတာ, တထာပိ အန္တောနဂရေ သဗ္ဗံ ဘဏ္ဍံ အရက္ခိတံ အဂောပိတမေဝ ဟောတိ။ နဂရဒွါရေန ဟိ ပဝိသိတွာ စောရာ ယဒိစ္ဆကံ ကရေယျုံ, ဧဝမေဝံ ဇဝနေ ဒုဿီလျာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု တသ္မိံ အသံဝရေ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ ယထာ ပန နဂရဒွါရေသု သံဝုတေသု ကိဉ္စာပိ အန္တောဃရာဒယော အသံဝုတာ, တထာပိ အန္တောနဂရေ သဗ္ဗံ ဘဏ္ဍံ သုရက္ခိတံ သုဂောပိတမေဝ ဟောတိ။ နဂရဒွါရေသု ဟိ ပိဟိတေသု စောရာနံ ပဝေသော နတ္ထိ, ဧဝမေဝံ ဇဝနေ သီလာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ဒွါရမ္ပိ သုဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ, တသ္မာ ဇဝနက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရောတိ ဝုတ္တောတိ။

သံဝရေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော သံဝုတောတိ အာဟ **“ဥပေတော”**တိ။ **အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော သုန္ဒရတရောတိ** ဥပရိ ဟဋ္ဌိယံ သန္ဒိဿနတော ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“တထာ ဟီ”**တိအာဒိ။

ယန္တိ အာဒေသော တိ ဣမိနာ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန သဒ္ဒိံ ဝစနဝိပလ္လာသော ကတောတိ ဒဿေတိ, နိပါတပဒံ တ ဇာတံ ပုထုဝစနတ္တံ။ **ဝိဃာတကရာ**တိ စိတ္တဝိဃာတကရာ , ကာယစိတ္တဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တကာ တ။ ယထာဝုတ္တကိလေသပေတုကာ အာဟာနုဗန္ဓာ ဝိဟာကာ ဧဝ **ဝိဟကပရိဠာဟာ**။ ယထာ ပနေတ္ထ အာသဝာ အညေ စ ဝိဃာတကရာ ကိလေသပရိဠာဟာ သမ္ဘဝန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **“စက္ခုဒွါရသ္မိဥ္ဟီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဧတ္တ စ သံဝရဏူပာယော, သံဝရိတဗ္ဗံ, သံဝရော, ယတော သော သံဝရော, ယတ္တ သံဝရော, ယထာ သံဝရော, ယဥ္စ သံဝရဖလန္တိ အယံ ဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ? ‘‘ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော’’တိ ဟိ **သံဝရဏူပာယော**။ စက္ခုန္ဒြိယံ **သံဝရိတဗ္ဗံ** ။ သံဝရဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ သတိ **သံဝရော**။ ‘‘အသံဝုတဿာ’’တိ **သံဝရဏာဝဓိ**။ အသံဝရတော ဟိ သံဝရဏံ။ သံဝရိတဗ္ဗဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ ဝိသယာ ဝိသဒ္ဒေ ဣမေ **သံဝရဝိသယော**။ စက္ခုန္ဒြိယဥ္ဟိ သံဝရဏံ ဉာဏံ ရူပာရမ္မဏေ သံဝရယတီတိ အဝုတ္တသိဒ္ဓောယမတ္ထော။ အာသဝတန္နိမိတ္တကိလေသပရိဠာဟာဘာဝတော **ဖလံ**။ ဧဝံ သောတဒွါရာဒီသု ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗတ္ထေတ** တိ မနောဒွါရေ ပဥ္စဒွါရေ စာတိ သဗ္ဗသ္မိံ ဒွါရေ။

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စီဝရန္တိအာဒီသု ‘‘သီတဿ ပဋိဃာတာယာ’’တိအာဒိနာ ပစ္စဝေက္ခဏာမေဝ ယောနိသော ပဋိသင်္ခါ။ **ဤဒိသန္တိ** ဧဝရူပံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ။ **ဘဝပတ္ထနာယ အဿာဒယတော** တိ ဘဝပတ္ထနာမုခေန **ဘာဝိတံ** အာရမ္မဏံ အဿာဒေန္တဿ။ **စီဝရန္တိ** နိဝာသနာဒိ ယံ ကိဉ္စိ စီဝရံ။ **ပဋိသေဝတီ**တိ နိဝာသနာဒိဝသေန ပရိဘုဉ္ဇတိ။ **ယာဝ ဒေဝါတိ** ပယောဇနပရိမာဏနိယမနံ။ သီတပဋိဃာတာဒိယေဝ ဟိ ယောဂိနော စီဝရပဋိသေဝနပယောဇနံ။ **သီတဿာ** တိ သီတဓာတုက္ခောဘတော တ ဥတုပရိဏာမတော တ ဥပ္ပန္နဿ သီတဿ။ **ပဋိဃာတာယာ**တိ ပဋိဃာတနတ္ထံ တ ပ္ပစ္စယဿ ဝိကာရဿ ဝိနောဒနတ္ထံ။ **ဥဏှဿာ** တိ အဂ္ဂိသန္တာပတော ဥပ္ပန္နဿ ဥဏှဿ။ **ဍံသာဒယော** ပာကဋ္ဌာယေဝ။ ပုန **ယာဝဒေဝါ**တိ နိယတပယောဇနပရိမာဏနိယမနံ။ နိယတဥ္ဟိ ပယောဇနံ စီဝရံ ပဋိသေဝန္တဿ ဟိရိ ကောပီနပ္ပဋိစ္ဆာဒနံ, ဣတရံ ကဒာစိ။ **ဟိရိကောပီနန္တိ** သမ္ဗာဓဋ္ဌာနံ။ ယသ္မိဥ္ဟိ အင်္ဂေ ဝိဝဋေ ဟိရီ ကုပ္ပတိ ဝိနဿတိ, တံ ဟိရိယာ ကောပနတော ဟိရိကောပီနံ, တံပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ စီဝရံ ပဋိသေဝတိ။

ပိဏ္ဍပါတ န္တိ ယံ ကိဉ္စိ အာဟာရံ။ သော ဟိ ပိဏ္ဍောလျေန ဘိက္ခုနော ပတ္တေ ပတနတော, တတ္ထ တတ္ထ လဒ္ဓဘိက္ခာပိဏ္ဍာနံ ပာတော သန္နိပာတောတိ တ ‘‘ပိဏ္ဍပါတော’’တိ ဝုစ္စတိ။ **နေဝ ဒဝါယာ**တိ န ကီဠနာယ။ **န မဒါယာ**တိ န ဗလမဒမာနမဒပုရိသမဒတ္ထံ။ **န မဏ္ဍနာယာ** တိ န အင်္ဂပစ္စင်္ဂနံ ပီဏနဘာဝတ္ထံ။ **န ဝိဘူသနာယာ**တိ န တေသံယေဝ သောဘတ္ထံ, ဆဝိသမ္ပတ္တိအတ္ထန္တိ အတ္ထော ။ ဣမာနိ ယထာက္ကမံ မောဟဒေါသသဏ္ဌာနဝဏ္ဏရာဂူပနိဿယပဟာနတ္တာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ပုရိမံ တ ဒွယံ အတ္တနော သံကိလေသုပ္ပတ္တိနိသေဓနတ္ထံ, ဣတရံ ပရဿပိ။ စ တ္တာရိပိ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဿ ပဟာနတ္ထံ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **ကာယဿာ** တိ ရူပကာယဿ။ **ဌိ တိယာ ယာပနာယာ**တိ ပဗန္ဓဋ္ဌိတတ္ထဉ္စေဝ ပဝတ္တိယာ အဝိစ္ဆေဒနတ္ထဉ္စ, စိရကာလဋ္ဌိတတ္ထံ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ပဝတ္တာပနတ္ထံ။ **ဝိဟိံသူပရတိယာ**တိ ဇိဃစ္ဆာဒုက္ခဿ ဥပရမတ္ထံ။ **ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယာ** တိ သာသနမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယာနံ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ။ **ဣတီ**တိ ဧဝံ ဣမိနာ ဥပာယေန။ **ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခါမီ** တိ ပုရာဏံ အဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနံ ပဋိဟနိဿာမိ။ **နဝဥ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပာဒေဿာမီ** တိ နဝံ ဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနံ န ဥပ္ပာဒေဿာမိ။ တဿာ ဟိ အနုပ္ပဇ္ဇနတ္ထမေဝ အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဧတ္ထ အဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနာ နာမ ယထာဝုတ္တဇိဃစ္ဆာနိမိတ္တာ ဝေဒနာ။ သာ ဟိ အဘုဥ္ဇန္တဿ ဘိယျော ဘိယျောပဝဍ္ဎနဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇ

ဇတိ, ဘုတ္တပစ္စယာ အနုပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနာပိ ခုအနိမိတ္တာဝ အင္ဂအာဟသူလာဒိဝေဒနာ အပ္ပဝတ္တာ။ သာ ဟိ ဘုတ္တ
ပစ္စယာ အနုပ္ပန္နာဝ န ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ဝိဟိံသာနိမိတ္တတာ စေတာယံ ဝိဟိံသာယ ဝိသေသော။

ယာတ္ရာ စ မေ ဘဝိဿတီ တိ ယာပနာ စ မေ စတုန္နံ ဣရိယာပထာနံ ဘဝိဿတိ။ “ယာပနာယာ”တိ ဣမိနာ ဇီဝိ
တိန္ဒြိယယာပနာ ဝုတ္တာ, ဣဓ စတုန္နံ ဣရိယာပထာနံ အဝိစ္ဆေဒသင္ခာတာ ယာပနာတိ အယမေတာသံ ဝိသေသော။
အနဝဇ္ဇတာ စ ဖာသုဝိဟာရော စာ တိ အယုတ္တပရိယေသနပ္ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂပရိဝဇ္ဇနေန အနဝဇ္ဇတာ, ပရိမိတပ
ရိဘောဂေန ဖာသုဝိဟာရော။ အသပ္ပာယာပရိမိတဘောဇနပစ္စယာ အရတိတန္ဒိဝိဇမ္ဘိတာဝိညုဂရဟာဒိဒောသာဘာဝေန
တ အနဝဇ္ဇတာ။ သပ္ပာယပရိမိတဘောဇနပစ္စယာ ကာယဗလသမ္ဘဝေန ဖာသုဝိဟာရော။ ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟက
ဘောဇနပရိဝဇ္ဇနေန တ သေယ္ယသုခပဿသုခမိဒ္ဓသုခာဒီနံ အဘာဝတော အနဝဇ္ဇတာ။ စတုပဉ္စာလောပမတ္တဦနဘောဇ
နေန စတုဣရိယာပထယောဂ္ဂတာပာဒနတော ဖာသုဝိဟာရော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> “စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ၊ အဘုတ္ွာ ဥဒကံ ပိဝေ။
> အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ၊ ပဟိတတ္တဿ ဘိက္ခုနော”တိ။ (ထေရဂါ. ၉၈၃; မိ. ပ. ၆.၅.၁၀)။

ဧတ္တာဝတာ စ ပယောဇနပရိဂ္ဂဟော, မဇ္ဈိမာ စ ပဋိပဒါ ဒီပိတာ ဟောတိ။ **ယာတ္ရာ စ မေ ဘဝိဿတီ** တိ ပယော
ဇနပရိဂ္ဂဟဒီပနာ။ ယာတ္ရာ ဟိ နံ အာဟာရူပယောဂံ ပယောဇေတိ။ ဓမ္မိကသုခာပရိစ္စာဂဟေတုကော **ဖာသုဝိဟာရော** မ
ဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ အန္တဒ္ွယပရိဝဇ္ဇနတော။

သေနာသနန္တိ သေနဉ္စ အာသနဉ္စ။ ယတ္ထ ဝိဟာရာဒိကေ သေတိ နိပဇ္ဇတိ အာသတိ နိသီဒတိ, တံ သေနာသနံ။
ဥတုပရိဿယဝိနောဒနပ္ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထ န္တိ ဥတုယေဝ ပရိသဟနဋ္ဌေန ပရိဿယော သရီရာဗာဓစိတ္တဝိက္
ခေပကရော, တဿ ဝိနောဒနတ္ထံ, အနုပ္ပန္နဿ အနုပ္ပာဒနတ္ထံ, ဥပ္ပန္နဿ ဝူပသမနတ္ထဉ္စာတိ အတ္ထော။
အထ ဝာ ယထာဝုတ္တော ဥတု စ သီဟဗျဂ္ဃာဒိပါကဋပရိဿယော စ ရာဂဒောသာဒိပဋိစ္ဆန္နပရိဿယော စ ဥတုပ
ရိဿယော, တဿ ဝိနောဒနတ္ထဉ္စေဝ ဧကီဘာဝသုခတ္ထဉ္စ။ စီဝရပ္ပဋိသေဝနေ ဟိရီကောပီနပ္ပဋိစ္ဆာဒနံ ဝိယ
တံ နိယတပယောဇနန္တိ ပုန **“ယာဝဒေဝ”**တိ ဝုတ္တံ။

ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရ န္တိ ရောဂဿ ပစ္စနီကပ္ပဝတ္တိယာ ဂိလာနပစ္စယော, တတော ဧဝ ဘိသက္ကဿ
သ အနုညာတဝတ္ထုတာယ ဘေသဇ္ဇံ, ဇီဝိတဿ ပရိတရသမ္ဘာရဘာဝေဟိ ပရိက္ခာရော စာတိ ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပ
ရိက္ခာရော, တံ။ **ဝေယျာဗာဓိကာန** န္တိ ဝေယျာဗာဓတော ဓာတုက္ခောဘတော စ တံနိဗ္ဗတ္တကုဋ္ဌဂဏ္ဍပိဠကာဒိရော
ဂတော ဥပ္ပန္နာနံ။ **ဝေဒနာန**န္တိ ဒုက္ခဝေဒနာနံ။ **အဗျာပဇ္ဈပရမတာယာ** တိ နိဒ္ဒုက္ခပရမဘာဝတာယ။ ယာဝ တံ ဒုက္ခံ သဗ္ဗံ
ပဟီနံ ဟောတိ, တာဝ ပဋိသေဝါမီတိ ယောဇနာ။ ဧဝမေတ္ထ သင်္ခေပေနေဝ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **နဝဝေဒနုပ္ပာဒ
တောပီ**တိ န ကေဝလံ အာယတိံ ဧဝ ဝိပာကပရိဠာဟာ , အထ ခော အတိဘောဇနပစ္စယာ အလံသာဋကာဒီနံ ဝိယ နဝဝေဒနုပ္
ပာဒတောပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကမ္မဋ္ဌာနိကဿ စလနံ နာမ ကမ္မဋ္ဌာနပရိစ္စာဂေတိ အာဟ **“စလတိ ကမ္ပတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဇဟတီ”** တိ။
“ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿာ”တိ ဧတ္ထ စ လောမသနာဂတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ ထေရော ကိရ
စေတိယပဗ္ဗတေ ပိယင်္ဂုဂုဟာယ ပဓာနဃရေ ဝိဟရန္တော အန္တရဋ္ဌကေ ဟိမပာတသမယေ လောကန္တရိကနိရယံ ပစ္
စဝေက္ခိတ္ွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဇဟန္တောဝ အဗ္ဘောကာသေ ဝီတိနာမေသိ။ ဂိမှာနသမယေ စ ပစ္ဆာဘတ္တံ ဗဟိစင်္က
မေ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောတော သေဒါပိဿ ကစ္ဆေဟိ မုစ္စန္တိ။ အထ နံ အန္တေဝါသိကော အာဟ – “ဣဓ, ဘန္
တေ, နိသီဒထ, သီတလော ဩကာသော”တိ။ ထေရော “ဥဏှဘယေနေဝမှိ, အာဝုသော, ဣဓ နိသိန္နော”တိ အဝီစိ
မဟာနိရယံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ွာ နိသီဒိယေဝ။ **ဥဏှ**န္တိ စေတ္ထ အဂ္ဂိသန္တာပေါဝ ဝေဒိတဗ္ဗော သူရိယသန္တာပဿ ပရ
တော ဝုစ္စမာနတ္တာ။ သူရိယသန္တာပဝသေန ပနေတံ ဝတ္ထု ဝုတ္တံ။

ယော စ ဒွေဝ တယော တရေ ဘတ္တံ တ ဟာနီယံ တ အလာဘမာနောပိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အတ္တနော ပေတ္တိဝိသ
ယူပပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ွာ အဝေခန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ န ဝိဇဟတိယေဝ။ ဍံသမကသဝါတာတပသမ္ဖဿေဟိ ဖုဋ္ဌော
စေပိ တိရစ္ဆာနူပပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ွာ အဝေခန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ န ဝိဇဟတိယေဝ။ သရီသပသမ္ဖဿေန ဖုဋ္ဌော

စာပိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ သီဟဗျဂ္ဃာဒိမုခေသု အနေကတရံ ပရိဝတ္တိတပုဗ္ဗဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ အဝေဓန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ န ဝိဇဟတိယေဝ **ပဓာနိယတ္ထေရော** ဝိယ, အယံ **"ခမော ဇိဃစ္ဆာယ။ပေ။ သရီသပသမ္ဖဿာန"**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ထေရံ ကိရ ခဏ္ဍစေလဝိဟာရေ ကဏိကာရပဓာနိယဃရေ အရိယဝံသဓမ္မံ သုဏန္တညေဝ ဃောရဝိသော သပ္ပော ဍံသိ။ ထေရော ဇာနိတွာပိ ပသန္နစိတ္တော နိသိန္နော ဓမ္မံယေဝ သုဏာတိ, ဝိသဝေဂေါ ထဒ္ဓော အဟောသိ။ ထေရော ဥပသမ္ပဒမာဠံ အာဒိံ ကတွာ သီလံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ "ဝိသုဒ္ဓသီလောမှီ"တိ ပီတိံ ဥပ္ပာဒေသိ, သဟ ပီတုပ္ပာဒါ ဝိသံ နိဝတ္တိတွာ ပထဝိံ ပာဝိသိ။ ထေရော တတ္ထေဝ စိတ္တေကဂ္ဂတံ လဘိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။

ယော ပန အက္ကောသဝသေန ဒုရုတ္တေ ဒုရုတ္တတ္တာယေဝ စ ဒုရာဂတေ အပိ အနတ္ထာဝဟတ္တာ၊ ဒုက္ခဝသောယေဝ ဝစနပထေ သုတွာ ခန္တိဂုဏံယေဝ ပစ္စဝေက္ခိတွာ န ဝေဓတိ **ဒီဃဘာဏကအဘယတ္ထေရော** ဝိယ, အယံ **"ခမော ဒုရုတ္တာနံ ဒုရာဂတာနံ ဝစနပထာန"**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ထေရော ကိရ ပစ္စယသန္တောသဘာဝနာရာမတာယ မဟာအရိယဝံသပဋိပဒံ ကထေသိ, သဗ္ဗော မဟာဂါမော အာဂစ္ဆတိ, ထေရဿ မဟာသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ တံ အညတရော မဟာထေရော အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တော "ဒီဃဘာဏကော 'အရိယဝံသံ ကထေမီ'တိ သဗ္ဗရတ္တိံ ကောလာဟလံ ကရောတီ"တိ အာဒီဟိ အက္ကောသိ။ ဥဘောပိ စ အတ္တနော အတ္တနော ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တာ ဂါဝုတမတ္တံ ဧကပထေန အဂမံသု။ သကလဂါဝုတမ္ပိ သော တံ အက္ကောသိယေဝ။ တတော ယတ္ထ ဒွိန္နံ ဝိဟာရာနံ မဂ္ဂေါ ဘိဇ္ဇတိ, တတ္ထ ဌတွာ ဒီဃဘာဏကတ္ထေရော တံ ဝန္ဒိတွာ "ဧသော, ဘန္တေ, တုမှာကံ မဂ္ဂေါ"တိ အာဟ။ သော အဿုဏန္တော ဝိယ အဂမာသိ။ ထေရောပိ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပါဒေ ပက္ခာလေတွာ နိသီဒိ။ တမေနံ အန္တေဝါသိကော "ကိံ, ဘန္တေ, သကလဂါဝုတံ ပရိဘာသန္တံ န ကိဉ္စိ အဝေါစုတ္ထာ"တိ အာဟ။ ထေရော "ခန္တိယေဝါဝုသော, မယှံ ဘာရော, န အက္ခန္တိ, ဧကပဒုဒ္ဓါရေပိ ကမ္မဋ္ဌာနဝိယောဂံ န ပဿာမီ"တိ အာဟ။

ဝစနမေဝ တဒတ္ထံ ဉာပေတုကာမာနဉ္စ ပထော ဥပါယောတိ အာဟ **"ဝစနမေဝ ဝစနပထော"**တိ။ အသုခဋ္ဌေန တ**တိဗ္ဗာ**။ ယဉ္ဟိ န သုခံ, တံ အနိဋ္ဌံ တိဗ္ဗန္တိ ဝုစ္စတိ။ **အဓိဝါသကဇာတိကော ဟောတီ**တိ ယထာဝုတ္တဝေဒနာနံ အဓိဝါသကသဘာဝေ ဟောတိ။ စိတ္တလပဗ္ဗတေ ပဓာနိယတ္ထေရဿ ကိရ ရတ္တိံ ပဓာနေန ဝီတိနာမေတွာ ဌိတဿ ဥဒရဝါတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော တံ အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တော အာဝတ္တတိ ပရိဝတ္တတိ။ တမေနံ စင်္ကမနပဿေ ဌိတော ပိဏ္ဍပါတိယတ္ထေရော အာဟ – "အာဝုသော, ပဗ္ဗဇိတော နာမ အဓိဝါသနသီလော ဟောတီ"တိ။ သော "သာဓု, ဘန္တေ"တိ အဓိဝါသေတွာ နိစ္စလော သယိ။ ဝါတော နာဘိတော ယာဝ ဟဒယံ ဖာလေသိ။ ထေရော ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ဝိပဿန္တော မုဟုတ္တေန အနာဂါမီ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ **ဇဝံ သဗ္ဗတ္ထာ** တိ "ဥဏှေဟာန ဖုဋ္ဌဿ သီတံ ပတ္ထယတော"တိအာဒိနာ သဗ္ဗတ္ထ ဥဏှာဟာဒိနိမိတ္တံ ကာမာသဝုပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **နတ္ထိ သုဂတိဘဝေ သီတံ ဝါ ဥဏှံ ဝါ**တိ အနိဋ္ဌံ သီတံ ဝါ ဥဏှံ ဝါ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ အတ္တဂ္ဂါဟေ သတိ အတ္တနိယဂ္ဂါဟောတိ အာဟ **"မယှံ သီတံ ဥဏှန္တိ ဂါဟော ဒိဋ္ဌာသဝေါ"**တိ။

အဟံ သမဏောတိ "အဟံ သမဏော, ကိံ မမ ဇီဝိတေန ဝါ မရဏေန ဝါ"တိ ဇဝံ စိန္တေတွာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပစ္စဝေက္ခိတွာ**တိ ကမပ္ပဝေသပ္ပယောဇနာဒိဉ္စ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ **ပဋိက္ကမတီ** တိ ဟတ္ထိအာဒီနံ သမီပဂမနတော အပက္ကမတိ။ ဌာယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ, ကဏ္ဍကာနံ ဌာနံ **ကဏ္ဍကဋ္ဌာနံ,** ယတ္ထ ကဏ္ဍကာနိ သန္တိ, တံ ဩကာသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အမနုဿဒုဋ္ဌာနီ** တိ အမနုဿသဉ္စာရေန ဒူသိတာနိ, သပရိဿယာနီတိ အတ္ထော။ **အနိယတဝတ္ထုဘူတ**န္တိ အနိယတသိက္ခာပဒဿ ကာရဏဘူတံ။ **ဝေသိယာဒိဘေဒတော**တိ ဝေသိယာဝိဓဝါထုလ္လကုမာရိကာပဏ္ဍကပါနာဂါရဘိက္ခုနိဘေဒတော။ **သမာန**န္တိ သမံ, အဝိသမန္တိ အတ္ထော။ **အကာသိ ဝါ**တိ တာဒိသံ အနာစာရံ အကာသိ ဝါ။ **သီလသံဝရသင်္ခာတေနာ** တိ ကထံ ပရိဝဇ္ဇနံ သီလံ? အနာသနပရိဝဇ္ဇနေန ဟိ အနာစာရပရိဝဇ္ဇနံ ဝုတ္တံ။ အနာစာရာဂေါစရပရိဝဇ္ဇနံ စာရိတ္တသီလတာယ သီလသံဝရော။ တထာ ဟိ ဘဂဝတာ "ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတီ"တိ (ဝိဘ. ၅၀၈) သီလသံဝရဝိဘဇနေ အာစာရဂေါစရသမ္ပတ္တိံ ဒဿေန္တေန "အတ္ထိ အနာစာရော, အတ္ထိ အဂေါစရော"တိ အာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၁၃-၅၁၄) အာစာရဂေါစရာ ဝိဘဇိတွာ ဒဿိတာ။ "စဏ္ဍံ ဟတ္ထိံ ပရိဝဇ္ဇေတီ"တိ ဝစနတော ဟတ္ထိအာဒိပရိဝဇ္ဇနမ္ပိ ဘဂဝတော ဝစနာနုဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ အာစာရသီလမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣတိပီတိ ဣမိနာပိ ကာရဏေန အယောနိသောမနသိကာရသမုဋ္ဌိတတ္တာပိ, လောဘာဒိသဟဂတတ္တာပိ, ကုသလပ္ပဋိပက္ခတောပီတိအာဒီဟိ ကာရဏေဟိ အယံ ဝိတက္ကော အကုသလောတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ နယေန **သာဝဇ္ဇော** တိ အာဒီသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ စ **အကုသလော**တိအာဒိနာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ ကာမဝိတက္ကဿ အာဒီနဝံ ဒဿေ တိ, **ဒုက္ခဝိပာကော**တိ ဣမိနာ သမ္ပရာယိကံ။ **အတ္တဗျာဗာဓာယ သံဝတ္တတီ** တိအာဒီသုပိ ဣမိနာဝ နယေန အာဒီနဝဝိဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဥပ္ပန္နဿ ကာမဝိတက္ကဿ အနဓိဝါသနံ နာမ ပုန တာဒိသဿ အနုပ္ပါဒနံ။ တံ ပန ဿ ပဟာနံ ဝိနောဒနံ ဗျန္တိကရဏံ အနဘာဝဂမနန္တိ စ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီတိ ဟဋ္ဌိယံ – ''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝါသေ တီ''တိ ဝတွာ ''ပဇဟတီ''တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **''အနဓိဝါသေန္တော ကိံ ကရောတီ''** တိအာဒိ မာဟ။ ပဟာနဉ္စေတ္ထ ဝိက္ခမ္ဘနမေဝ, န သမုစ္ဆေဒောတိ ဒဿေတုံ **''ဝိနောဒေတီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဝိက္ခမ္ဘန ဝသေနေဝ အတ္ထော ဒဿိတော။ **ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ** တိ တေသံ ဟပဝိတက္ကာနံ ဥပ္ပာဒဝတ္ထာဂဟဏံ တ ကတံ သိယာ အနဝသေသဂ္ဂဟဏံ တ။ တေသု ပဌမံ သန္ဓာယာဟ **''ဥပ္ပန္နမတ္တေ''** တိ, သမ္ပတိဇာတေတိ အတ္ထော။ အနဝသေသဂ္ဂဟဏံ ဗျာပနိစ္ဆာယံ ဟောတီတိ ဒဿေတုံ **''သတက္ခတ္တုမ္ပိ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ''** တိ ဝုတ္တံ။

ဉာတိဝိတက္ကော တိ ''အမှာကံ ဉာတယော သုခဇီဝိနော သမ္ပတ္တိယုတ္တာ''တိအာဒိနာ ဂေဟဿိတပေမဝသေန ဉာတကေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။ **ဇနပဒဝိတက္ကော** တိ ''အမှာကံ ဇနပဒေ သုဘိက္ခော သမ္ပန္နသဿော ရမဏီယော''တိအာဒိနာ ဂေဟဿိတပေမဝသေန ဇနပဒံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။ ဥက္ကဏ္ဌိကပဓာနာဒီဟိ ဒုက္ခေ နိဗ္ဗိန္နော သမ္ပရာယေ သတ္တာ သုခီ ဟောန္တိ အမရာတိ ဒုက္ကရကာရိကာယ ပဋိသံယုတ္တော အမရတ္ထာယ ဝိတက္ကော။ တံ တ အာရဗ္ဘ အမရာဝိက္ခေပဒိဋ္ဌိသဟဂတော အမရော စ သော ဝိတက္ကော စာတိ **အမရာဝိတက္ကော။ ပရာနုဒ္ဒယတာပဋိသံယုတ္တော**တိ ပရေသု ဥပဋ္ဌာကာဒီသု သဟနန္ဒိတာဒိဝသေန ပဝတ္တော အနုဒ္ဒယတာပတိရူပကော ဂေဟဿိတပေမပ္ပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ **လာဘသက္ကာရသိလောကပ္ပဋိသံယုတ္တော** တိ စီဝရာဒိလာဘေန စ သက္ကာရေန စ ကိတ္တိသဒ္ဒေန စ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဋိသံယုတ္တော။ **အနဝညတ္တိပ္ပဋိသံယုတ္တော** တိ ''အဟော ဝတ မံ ပရေ န အဝဇာနေယျုံ, န ပေဟဿာ ကတွာ မညေယျုံ, ဟသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုံ ကရေယျု''န္တိ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။

ကာမဝိတက္ကော ကာမသင်္ကပ္ပနသဘာဝတော ကာမာသဝပ္ပတ္တိယာ သာတိသယတ္တာ စ ကာမနာကာရောတိ အာဟ **''ကာမဝိတက္ကော ပနေတ္ထ ကာမာသဝေါ''** တိ။ **တဗ္ဗိသေသော** တိ ကာမာသဝဝိသေသော ဘဝသဘာဝတ္တာ တိ အဓိပ္ပာယော။ ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ အတ္တနော သန္တာနတော နီဟရတိ ဧတေနာတိ **ဝိနောဒနံ,** ဝီရိယန္တိ အာဟ **''ဝီရိယသံဝရသင်္ခါတေန ဝိနောဒနေနာ''** တိ။

''သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိယော ပရိပူရေန္တီ''တိ ဝစနတော ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တီနံ အနဓိဂမော တတော စ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခာနတိဝတ္တိ **အဘာဝနာယ အာဒီနဝေါ**။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တဘာ တဒိဝသေန စ **ဘာဝနာယ အာနိသံသော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ထောမေန္တော** တိ အာသဝပဟာနဿ ဒုက္ကရတ္တာ တာယ ဧဝ ဒုက္ကရကိရိယာယ တံ အဘိတ္ထဝန္တော။ **သံဝရေနေဝ ပဟီနာ**တိ သံဝရေန ပဟီနာ ဧဝ။ တေန ဝုတ္တံ **''န အပ္ပဟီနေသု ယေဝ ပဟီနသညီ''**တိ။

အာသဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အရကမ္ဘိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၉. ပဌမေ **ပုတ္တသမ္ဘာသေယန** န္တိ ပုတ္တေဟိ သမ္ဘာသေယနံ။ တတ္ထ ပုတ္တသီသေန အရပရိဂ္ဂဟံ ပုတ္တအ ရေသု ဥပ္ပိလော ဝိယ။ တေန တေသံ ရောကဒိပေတု သောကာဘိဘဝေန စ စိတ္တဿ သံကိလိဋ္ဌတံ ဒဿေတိ။ **ကာမဘောဂိနာ**တိ ဣမိနာ ပန ရာကဘိဘဝန္တိ။ ဥဘယေနပိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တတံ ဒဿေတိ။ **ကာသိကစန္ဒန** န္တိ ဥဇ္ဇလစန္ဒနံ။ တံ ကိရ ဝဏ္ဏဝိသေသသမုဇ္ဇလံ ဟောတိ ပဘဿရံ, တဒတ္ထမေဝ နံ သဏှဟတရံ ကရောန္တိ။ တေနေတဟ **''သဏှ ဟစန္ဒန''**န္တိ , ကာသိကဝတ္ထဉ္စ စန္ဒနဉ္စာတိ အတ္ထော။ **မာလာဂန္ဓဝိလေပန**န္တိ ဝဏ္ဏသောဘတ္ထဉ္စေဝ သုဂန္ဓဘာ

ဝတ္ထဥ္စ မာလံ, သုဂန္ဓဘာဝတ္ထာယ ဂန္ဓံ, ဆဝိရာဂကရဏတ္ထဉ္စေဝ သုဘတ္ထဉ္စ ဝိလေပနံ ဓာရေန္တေန။ **ဓာတုရူပ ရဇတန္တိ** သုဝဏ္ဏဉ္စေဝ အဝသိဋ္ဌဓနဉ္စ သာဒိယန္တေန။ သဗ္ဗေနပိ ကာမေသု အဘိဂိဒ္ဓဘာဝမေဝ ပကာသေတိ။

အရကမ္ဗိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဟတ္ထိသာရိပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၀. ဆဋ္ဌေ ဟတ္ထိံ သာရေတီတိ ဟတ္ထိသာရိ, တဿ ပုတ္တောတိ **ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော**။ သော ကိရ သာဝတ္ထိယံ ဟတ္ထိအာစရိယဿ ပုတ္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ တီဏိ ပိဋကာနိ ဥဂ္ဂဟေတွာ သုခုမေသု ခန္ဓဓာတုအာယတနာဒီသု အတ္ထန္တရေသု ကုသလော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ – **“ထေရာနံ ဘိက္ခူနံ အဘိဓမ္မကထံ ကထေန္တာနံ အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပာတေတီ”**တိ။ တတ္ထ **အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပာတေတီ** တိ ထေရေဟိ ဝုစ္စမာနဿ ကထာပဗန္ဓဿ အန္တရေ အန္တရေ အတ္တနော ကထံ ပဝေသေတီတိ အတ္ထော။ **ပဉ္စဟိ သံသဂ္ဂေဟီ** တိ သဝနသံသဂ္ဂေ, ဒဿနသံသဂ္ဂေ, သမုလ္လာပသံသဂ္ဂေ, သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေ, ကာယသံသဂ္ဂေတိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ သံသဂ္ဂေဟိ။ **ကိဋ္ဌာဒကော** တိ ကိဋ္ဌဋ္ဌာနေ ဥပ္ပန္နသဿဥ္ဟိ ကိဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တံ ကာရဏူပစာရေန။ **သိပ္ပိယော** သုတ္တိယော။ **သမ္ဗုကာ** တိ သင်္ခမာဟ။

ဂိဟိဘာဝေ ဝဏ္ဏံ ကထေသီ တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၂၂) ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ကိရ သာသနေ ဒွေ သဟာယကာ အဟေသုံ, အညမညံ သမဂ္ဂါ ဧကတောဝ သဇ္ဈာယန္တိ။ တေသု ဧကော အနဘိရတော ဂိဟိဘာဝေ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဣတရဿ အာရောစေသိ။ သော ဂိဟိဘာဝေ အာဒီနဝံ, ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ ဩဝဒိ။ သော တံ သုတွာ အဘိရမိတွာ ပုန ဧကဒိဝသံ တာဒိသေ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ တံ ဧတဒဝေစ – ‘‘မယှံ, အာဝုသော, ဧဝရူပံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣမာဟံ ပတ္တစီဝရံ တုယှံ ဒဿာမီ’’တိ။ သော ပတ္တစီဝရလောဘေန တဿ ဂိဟိဘာဝေ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အာဒီနဝံ ကထေသိ။ တဿ တံ သုတွာဝ ဂိဟိဘာဝတော စိတ္တံ နိဝတ္တေတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယမေဝ အဘိရမိ။ ဧဝမေသ တဒါ သီလဝန္တဿ ဘိက္ခုနော ဂိဟိဘာဝေ အာနိသံသကထာယ ကထိတတ္တာ ဣဒါနိ ဆ ဝါရေ ဝိဗ္ဘမိတွာ သတ္တမေ ဝါရေ ပဗ္ဗဇိတွာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဿ စ အဘိဓမ္မကထံ ကထေန္တာနံ အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပာတေသိ။ အထ နံ မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရော အပသာဒေသိ။ သော မဟာသာဝကဿ ကထိတေ ပတိဋ္ဌာတုံ အသက္ကောန္တော ဝိဗ္ဘမိတွာ ဂိဟိ ဇာတော။ ပောဋ္ဌပါဒဿ ပနာယံ ဂိဟိသဟာယကော အဟောသိ, တသ္မာ ဝိဗ္ဘမိတွာ ဒွီဟတီဟစ္စယေန ပောဋ္ဌပါဒဿ သန္တိကံ ဂတော။ အထ နံ သော ဒိသွာ – ‘‘သမ္မ, ကိံ တယာ ကတံ, ဧဝရူပဿ နာမ သတ္ထု သာသနာ အပသက္ကန္တောသိ, ဧဟိ ပဗ္ဗဇိတုံ အနိ တေ ဝဋ္ဋတီ’’တိ တံ ဂဟေတွာ ဘဂဝတော သန္တိကံ အဂမာသိ။ တသ္မိံ ဌာနေ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **“သတ္တမေ ဝါရေ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏီ”**တိ။

ဟတ္ထိသာရိပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. မဇ္ဈေသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၁. သတ္တမေ **မန္တာ** တိ ယ-ကာရလောပေန နိဒ္ဒေသော, ကရဏတ္ထေ တ ဧတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ တေနာဟ **“တာယ ဥဘော အန္တေ ဝိဒိတွာ”**တိ။ **ဖဿဝသေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ** တိ ဒွဝယဒွဝယသမာပတ္တိယံ အညမညံ သမ္ဗဿဝသေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ, ‘‘ဖဿပစ္စယာ တဏှာ, တဏှာပစ္စယာ ဥပာဒါနံ, ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေ , ဘဝပစ္စယာ ဇာတီ’’တိ ဣမိနာ စာနုက္ကမေန ဖဿသမုဋ္ဌာနတ္တာ ဣမဿ ကာယဿ ဖဿဝသေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာတိ ဝုတ္တံ။ **ဧကော အန္တော**တိ ဧတ္ထ အယံ **အန္တ** -သဒ္ဒေါ အန္တအဗ္ဘန္တရမရိယာဒလာမကအဘာဝကောဋ္ဌာသပဒပူရဏာသမီပာဒီသု ဒိဿတိ။ ‘‘အန္တပူရော ဥဒရပူရော’’တိအာဒီသု (သု. နိ. ၁၉၇) ဟိ အန္တေ အန္တသဒ္ဒေါ။ ‘‘စရန္တိ လောကေ ပရိဝါရဆန္နာ အန္တော အသုဒ္ဓါ, ဗဟိ သောဘမာနာ’’တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၂၂) အဗ္ဘန္တရေ။ ‘‘ကာယဗန္ဓနဿ အန္တော ဇီရတိ (စူဠဝ. ၂၇၈) သာ ဟရိတန္တံ ဝါ ပန္ထန္တံ ဝါ သေလန္တံ ဝါ ဥဒကန္တံ ဝါ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀၄) မရိယာဒာယံ။ ‘‘အန္တမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဇီဝိကာန’’န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၈၀; ဣတိဝု. ၉၁) လာမကေ။ ‘‘ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿာ’’တိ အာဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၉၃; သံ. နိ. ၂.၅၁) အဘာဝေ။ သဗ္ဗပစ္စယသင်္ခယော ဟိ ဒုက္ခဿ အဘာဝေ ကောဋီတိပိ ဝုစ္စတိ။

“တယော အန္တာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅) ကောဋ္ဌာသေ။ “ဣင်္ဃ တာဝ သုတ္တန္တံ ဝါ ဂါထာယော ဝါ အဘိဓမ္မံ ဝါ ပရိယာပုဏဿု, သုတ္တန္တေ ဩကာသံ ကာရာပေတွာ”တိ (ပါစိ. ၄၄၂) စ အာဒီသု ပဒပူရဏေ။ “ကမ္မန္တံ ဝါ ဩသဗ္ဗော (ပါရာ. ၄၀၉-၄၁၀; စူဠဝ. ၃၄၃) ကမ္မန္တသေနာသန”န္တိအာဒီသု (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၂.၄၁၀) သမီပေ။ သွာယမိဓ ကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တတီတိ **အယမေကော ကောဋ္ဌာသော** တိ။

သန္တော ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနော ဓမ္မသမူဟောတိ **သက္ကာယော,** ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ တေနာဟ **“တေဘူမကဝဋ္ဋ”**န္တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

မဇ္ဈေသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၂. အဋ္ဌမေ နိဗ္ဗတ္တိဝသေန အပါယသံဝတ္တနိယေန ဝါ ကမ္မုနာ အပါယေသု နိယုတ္တောတိ **အာပါယိကော နေရယိကော**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ အဝီစိမ္ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတ္ထ အာယုကပ္ပသညိတံ အန္တရကပ္ပံ တိဋ္ဌတီတိ **ကပ္ပဋ္ဌော**။ နိရယူပပတ္တိပရိဟရဏဝသေန တိကိစ္ဆိတုံ အသက္ကုဏေယျောတိ **အတေကိစ္ဆော။ အခဏ္ဍာနီ**တိ ဧကဒေသေနပိ အခဏ္ဍိတာနိ။ ဘိန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ ဗီဇံ ဗီဇတ္တာယ န ဥပကပ္ပတိ။ **အပူတီနီ**တိ ဥဒကတေမနေန အပူတိကာနိ။ ပူတိကဉှိ ဗီဇံ ဗီဇတ္တာယ န ဥပကပ္ပတိ။ **အဝါတာတပဟတာနီ**တိ ဝါတေန စ အာတပေန စ န ဟတာနိ နိရောဇတံ န ပါပိတာနိ။ နိရောဇဉှိ ကသဋံ ဗီဇံ ဗီဇတ္တာယ န ဥပကပ္ပတိ။ “သာရာဒါနီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အာ-ကာရဿ ရဿတ္တံ ကတွာ ပါဠိယံ **“သာရဒါနီ”**တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“သာရာဒါနီ”**တိ။ တဏ္ဍုလသာရဿ အာဒါနတော **သာရာဒါနိ,** ဂဟိတသာရာနိ ပတိဋ္ဌိတသာရာနိ။ နိဿာရဉှိ ဗီဇံ ဗီဇတ္တာယ န ဥပကပ္ပတိ။ **သုခသယိတာနီ**တိ စတ္တာရော မာသေ ကောဋ္ဌေ ပက္ခိတ္တနိယာမေနေဝ သုခသယိတာနိ သုဋ္ဌု သန္နိစိတာနိ။ **မဏ္ဍခေတ္တေ**တိ ဦသခာရာဒိဒောသေဟိ အဝိဒ္ဓတ္တေ သာရက္ခေတ္တေ။ **အဘိဒော**တိ အဘိ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထနိပါတပဒန္တိ အာဟ **“အဘိအဍ္ဎရတ္တ”**န္တိ။ နတ္ထိ ဧတဿ ဘိဒါတိ ဝါ **အဘိဒော**။ “အဘိဒံ အဍ္ဎရတ္တ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဥပယောဂတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ။ **အဍ္ဎရတ္တ**န္တိ စ အစ္စန္တသံယောဂဝစနံ, ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ။ တသ္မာ **အဘိဒော အဍ္ဎရတ္တ**န္တိ အဘိန္နေ အဍ္ဎရတ္တသမယေတိ အတ္ထော။ ပုဏ္ဏမာသိယဉှိ ဂဂနမဇ္ဈဿ ပုရတော ဝါ ပစ္ဆတော ဝါ စန္ဒေ ဌိတေ အဍ္ဎရတ္တသမယော ဘိန္နော နာမ ဟောတိ, မဇ္ဈေ ဧဝ ပန ဌိတေ အဘိန္နော နာမ။

သုပ္ပဗုဒ္ဓသုနက္ခတ္တာဒယော တိ ဧတ္ထ (ခု. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၁၂၇ သုပ္ပဗုဒ္ဓသက္ကဝတ္ထု) သုပ္ပဗုဒ္ဓေါ ကိရ သာကိယော “မမ ဓီတရံ ဆဍ္ဍေတွာ နိက္ခန္တော, မမ ပုတ္တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ တဿ ဝေရိဋ္ဌာနေ ဌိတော စာ”တိ ဣမေဟိ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ သတ္ထရိ အာဃာတံ ဗန္ဓိတွာ ဧကဒိဝသံ “န ဒါနိ နိမန္တိတဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဘုဉ္ဇိတုံ ဒဿာမီ”တိ ဂမနမဂ္ဂံ ပိဒဟိတွာ အန္တရဝီထိယံ သုရံ ပိဝန္တော နိသီဒိ။ အထဿ သတ္ထရိ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတေ တံ ဌာနံ အာဂတေ “သတ္ထာ အာဂတော”တိ အာရောစေသုံ။ သော အာဟ – “ပုရတော ဂစ္ဆာတိ တဿ ဝဒေထ, နာယံ မယာ မဟလ္လကတရော, နာဿ မဂ္ဂံ ဒဿာမီ”တိ။ ပုနပ္ပုနံ ဝုစ္စမာနောပိ တထေဝ နိသီဒိ။ သတ္ထာ မာတုလဿ သန္တိကာ မဂ္ဂံ အလဘိတွာ တတောဝ နိဝတ္တိ။ သောပိ စရပုရိသံ ပေသေသိ – “ဂစ္ဆ တဿ ကထံ သုတွာ ဧဟီ”တိ။ သတ္ထာပိ နိဝတ္တန္တော သိတံ ကတွာ အာနန္ဒတ္ထေရေန – “ကော နု ခေါ, ဘန္တေ, သိတပါတုကမ္မေ ပစ္စယော”တိ ပုဋ္ဌော အာဟ – “ပဿသိ, အာနန္ဒ, သုပ္ပဗုဒ္ဓ”န္တိ။ ပဿာမိ, ဘန္တေ။ ဘာရိယံ တေန ကမ္မံ ကတံ မာဒိသဿ ဗုဒ္ဓဿ မဂ္ဂံ အဒေန္တေန, ဣတော သတ္တမေ ဒိဝသေ ဟေဋ္ဌာပါသာဒေ ပါသာဒမူလေ ပထဝိယာ ပဝိသိဿတီ”တိ အာစိက္ခိ။

သုနက္ခတ္တောပိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၇) ပုဗ္ဗေ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မံ ပုစ္ဆိ။ အထဿ ဘဂဝါ ကထေသိ။ သော ဒိဗ္ဗစက္ခုံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ ဩလောကေန္တော ဒေဝလောကေ နန္ဒနဝနစိတ္တလတာဝနဖာရုသကဝနမိဿကဝနေသု ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနေ ဒေဝပုတ္တေ စ ဒေဝဓီတရော စ ဒိသွာ – “ဧတေသံ ဧဝရူပါယ အတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိယာ ဌိတာနံ ကိရ မဓုရော နု ခေါ သဒ္ဒေါ ဘဝိဿတီ”တိ သဒ္ဒံ သောတုကာမော ဟုတွာ ဒသဗလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုပရိကမ္မံ ပုစ္ဆိ။ ဘဂဝါ ပနဿ – “ဒိဗ္ဗသောတဓာတုယာ ဥပနိဿယော နတ္ထီ”တိ ဉတွာ ပရိကမ္မံ န ကထေသိ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါ ယံ န ဘဝိဿတိ, တဿ ပရိကမ္မံ ကထေန္တိ။ သော

ဘဂဝတိ အာဃာတံ ဗန္ဓိတွာ စိန္တေသိ – ''အဟံ သမဏံ ဂေါတမံ ပဌမံ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မံ ပုစ္ဆိံ, သော မယှံ 'သမ္ဗုဇ္ဈတု ဝါ မာ ဝါ သမ္ဗုဇ္ဈတူ'တိ ကထေသိ။ အဟံ ပန ပစ္စတ္တပုရိသကာရေန တံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုပရိကမ္မံ ပုစ္ဆိံ, တံ မေ န ကထေသိ။ အဒ္ဓာ ဧဝံ ဟောတိ 'အယံ ရာဇပဗ္ဗဇိတော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ, ဒိဗ္ဗသောတဉာဏံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ, စေတောပရိယကမ္မဉာဏံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ, အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ, မယာ သမသမော ဘဝိဿတီ'တိ ဣဿာမစ္ဆရိယဝသေန မယှံ န ကထေတီ''တိ ဘိယျောသော အာဃာတံ ဗန္ဓိတွာ ကာသာယာနိ ဆဍ္ဍေတွာ ဂိဟိဘာဝံ ပတွာပိ န တုဏှီဘူတော ဝိဟာသိ။ ဒသဗလံ ပန အသတာ တုစ္ဆေန အဗ္ဘာစိက္ခိတွာ အပါယူပဂေါ အဟောသိ။ တမ္ပိ ဘဂဝါ ဗျာကာသိ။ ဝုတ္တဉှေတံ – ''ဧဝမ္ပိ ခေါ, ဘဂ္ဂဝ, သုနက္ခတ္တော လိစ္ဆဝိပုတ္တော မယာ ဝုစ္စမာနော အပက္ကမေဝ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ, ယထာ တံ အာပါယိကော''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၆)။ တေန ဝုတ္တံ **''အပရေပိ သုပ္ပဗုဒ္ဓသုနက္ခတ္တာဒယော ဘဂဝတော ဉာတကာ''** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကောကာလိကာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သုသီမော ပရိဗ္ဗာဇကော တိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၇၀) ဧဝံနာမကော ဝေဒင်္ဂေသု ကုသလော ပဏ္ဍိတော ပရိဗ္ဗာဇကော။ အညတိတ္ထိယာ ဟိ ပရိဟီနလာဘသက္ကာရသိလောကာ ''သမဏော ဂေါတမော န ဇာတိဂေါတ္တာဒီနိ အာရဗ္ဘ လာဘဂ္ဂပ္ပတ္တော ဇာတော, ကဝိသေဋ္ဌော ပနေသ ဥတ္တမကဝိတာယ သာဝကာနံ ဗန္ဓံ ဗန္ဓိတွာ ဒေတိ။ တေ တံ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ဥပဋ္ဌာကာနံ ဥပနိသိန္နကထမ္ပိ အနုမောဒနမ္ပိ သရဘညမ္ပီတိ ဧဝမာဒီနိ ကထေန္တိ။ တေ တေသံ ပသန္နာနံ လာဘံ ဥပသံဟရန္တိ။ သစေ မယံ ယံ သမဏော ဂေါတမော ဇာနာတိ, တတော ထောကံ ဇာနေယျာမ, အတ္တနော သမယံ တတ္ထ ပက္ခိပိတွာ မယမ္ပိ ဥပဋ္ဌာကာနံ ကထေယျာမ။ တတော ဧတေဟိ လာဘိတရာ ဘဝေယျာမ။ ကော နု ခေါ သမဏဿ ဂေါတမဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ခိပ္ပမေဝ ဥဂ္ဂဏှိတုံ သက္ခိဿတီ''တိ ဧဝံ စိန္တေတွာ ''သုသီမော ပဋိဗလော''တိ ဒိသွာ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝမာဟံသု ''ဧဟိ တွံ, အာဝုသော သုသီမ, သမဏေ ဂေါတမေ ဗြဟ္မစရိယံ စရ, တွံ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏိတွာ အမှေ ဝါစေယျာသိ, တံ မယံ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏိတွာ ဂိဟီနံ ဘာသိဿာမ, ဧဝံ မယမ္ပိ သက္ကတာ ဘဝိဿာမ ဂရုကတာ မာနိတာ ပူဇိတာ လာဘိနော စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန''န္တိ (သံ. နိ. ၂.၇၀)။

အထ သုသီမော ပရိဗ္ဗာဇကော တေသံ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ယေနာနန္ဒော တေနုပသင်္ကမိ, ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ ထေရော စ တံ အာဒါယ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတမတ္ထံ အာရောစေသိ။ ဘဂဝါ ပန စိန္တေသိ ''အယံ ပရိဗ္ဗာဇကော တိတ္ထိယသမယေ 'အဟံ ဟဋ္ဌိကော သတ္ထာ'တိ ပဋိဇာနမာနော စရတိ, 'ဣဓေဝ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ စရိတုံ ဣစ္ဆာမီ'တိ ကိရ ဝဒတိ, ကိံ နု ခေါ မယိ ပသန္နော, ဥဒါဟု မယှံ ဝါ မမ သာဝကာနံ ဓမ္မကထာယ ပသန္နော''တိ။ အထဿ ဧကဋ္ဌာနေပိ ပသာဒဘာဝံ ဉတွာ ''အယံ မမ သာသနေ 'ဓမ္မံ ထေနေဿာမီ'တိ ပဗ္ဗဇတိ, ဣတိဿ အာဂမနံ အပရိသုဒ္ဓံ, နိပ္ဖတ္တိ နု ခေါ ကီဒိသာ''တိ ဩလောကေန္တော ''ကိဉ္စာပိ 'ဓမ္မံ ထေနေဿာမီ'တိ ပဗ္ဗဇတိ, ကတိပါဟေနေဝ ပန ဃဋေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှိဿတီ''တိ ဉတွာ ''တေနဟာနန္ဒ, သုသီမံ ပဗ္ဗာဇေထာ''တိ အာဟ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **''ဧဝံ ဘဂဝတာ ကော ဉာတော? သုသီမော ပရိဗ္ဗာဇကော''** တိ။

သန္တတိမဟာမတ္တော တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၁၄၁ သန္တတိမဟာမတ္တဝတ္ထု) သော ကိရ ဧကသ္မိံ ကာလေ ရညော ပသေနဒိဿ ပစ္စန္တံ ကုပိတံ ဝူပသမေတွာ အာဂတော။ အထဿ ရာဇာ တုဋ္ဌော သတ္တ ဒိဝသာနိ ရဇ္ဇံ ဒတွာ ဧကံ နစ္စဂီတကုသလံ ဣတ္ထိံ အဒါသိ။ သော သတ္တ ဒိဝသာနိ သုရာမဒမတ္တော ဟုတွာ သတ္တမေ ဒိဝသေ သဗ္ဗာလင်္ကာရပ္ပဋိမဏ္ဍိတော ဟတ္ထိက္ခန္ဓဝရဂတော နှာနတိတ္ထံ ဂစ္ဆန္တော သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသန္တံ ဒွါရန္တရေ ဒိသွာ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဝရဂတောဝ သီသံ စာလေတွာ ဝန္ဒိ။ သတ္ထာ သိတံ ကတွာ ''ကော နု ခေါ, ဘန္တေ, သိတပါတုကရဏေ ဟေတူ''တိ အာနန္ဒတ္ထေရေန ပုဋ္ဌော သိတကာရဏံ အာစိက္ခန္တော အာဟ – ''ပဿသိ, အာနန္ဒ, သန္တတိမဟာမတ္တံ, အဇ္ဇေဝ သဗ္ဗာဘရဏပ္ပဋိမဏ္ဍိတော မမ သန္တိကံ အာဂန္တွာ စာတုပ္ပဒိကဂါထာဝသာနေ အရဟတ္တံ ပတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီ''တိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဧဝံ ကော ဉာတော ဘဂဝတာတိ? သန္တတိမဟာမတ္တော''** တိ။

ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. နိဗ္ဗေဓိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၃. နဝမေ ပရိဟာယတိ အတ္တနော ဖလံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္တတိ, တသ္မ ာ ကာရဏဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတီတိ **ပရိယာယော**တိ ဣဓ ကာရဏံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“နိပ္ဗိဓ္ဓနကာရဏ”** န္တိ။

“အနုဇာနာမိ , ဘိက္ခဝေ, အပတာနံ ဝတ္ထာနံ ဒိဂုဏံ သင္ဃာဋိ”န္တိ ဧတ္ထ ဟိ ပဋလဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ “အစ္စေန္တိ ကာလာ တရယန္တိ ရတ္တိယော, ဝယောဂုဏာ အနုပုဗ္ဗံ ဇဟန္တီ”တိ (သံ. နိ. ၁.၄) ဧတ္ထ ရာသဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ “သတဂုဏာ ဒက္ခိဏာ ပာဋိကင်္ခိတဗ္ဗာ”တိ (မ. နိ. ၃.၃၇၉) ဧတ္ထ အာနိသံသဋ္ဌော။ “အန္တံ အန္တဂုဏံ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; မ. နိ. ၁.၁၁၀; ခု. ပာ. ၃.ဒွတ္တိံသာကာရော), ကယိရာ မာလာဂုဏေ ဗဟူ”တိ (ဓ. ပ. ၅၃) ဧတ္ထ ဗန္ဓနဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ ဣဓာပိ ဧသောဝ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဗန္ဓနဋ္ဌေန ဂုဏာ”** တိ။ ကာမရာဂဿ သံယောဇနဿ ပစ္စယဘာဝေန ဝတ္ထုကာမေသုပိ ဗန္ဓနဋ္ဌော ရာသဋ္ဌော တ ဂုဏဋ္ဌော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **စက္ခုဝိညေယျာ** တိ တ စက္ခုဝိညာဏတံဒွာရိကဝိညာဏေဟိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ **သောတဝိညေယျာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘူတာ** တိ သဘာဝေနေဝ ဣဋ္ဌာရမ္မဏဇာတိကာ, ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘာဝံ တ ပတ္တာ။ **ကမနီယာ**တိ ကာမေတဗ္ဗာ။ **မနဝဍ္ဍနကာ** တိ မနောဟရာ။ ဧတေန ပရိကပ္ပနတောပိ ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘာဝံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ပိယဇာတိကာ**တိ ပိယာယိတဗ္ဗသဘာဝ။ **ကာမူပသဉှိတာ**တိ ကာမရာဂေန ဥပေစ္စ သမ္ဗန္ဓနီယာ သမ္ဗန္ဓာ ကာတဗ္ဗာ။ တေနာဟ **“အာရမ္မဏံ ကတွာ”** တိအာဒိ။ **သင်္ကပ္ပရာဂေ** တိ တ သုဘာဒိဝသေန သင်္ကပ္ပိတဝတ္ထုမှိ ဥပ္ပန္နရာဂေ။ ဧဝမေတ္ထ ဝတ္ထုကာမံ ပဋိက္ခိပိတွာ ကိလေသကာမော ဝုတ္တော တသ္မ ာ သေဝ ဝသေန တေသမ္ပိ ကာမဘာဝသိဒ္ဓိတော, ကိလေသကာမဿပိ ဣဋ္ဌဝေဒနာ ဒိဋ္ဌာဒိသမ္ပယောဂဘေဒေန ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေန စ အတ္ထိ ဝိစိတ္တကာတိ တတော ဝိသေသေတုံ **“စိတ္ရဝိစိတ္ရာရမ္မဏာနိ”** တိ အာဟ, နာနပ္ပကာရာနိ ရူပာဒိအာရမ္မဏာနီတိ အတ္ထော။

အထေတ္ထ ဓီရာ ဝိနယန္တိ ဆန္ဒ န္တိ အထ ဧတေသု အာရမ္မဏေသု ဓိတိသမ္ပန္နာ ပဏ္ဍိတာ ဆန္ဒရာဂံ ဝိနယန္တိ။

တဏှာတိက န္တိ တံသဘာဝံ, အတ္တတော ပန တဿ ကာမဿ အနုရူပန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုညဿ ဘာဂေ ပုညဘာဂေ, ပုညကောဋ္ဌာသော။ တေန နိဗ္ဗတ္တော, တတ္ထ တ ဘဝေတိ **ပုညဘာဂိယော။ အပုညဘာဂိယော**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိပာကောယေဝ **ဝေပက္က** န္တိ အာဟ **“ဝိပာကဝိပါက”**န္တိ။

သဗ္ဗသင်္ဂာဟိကာ တိ ကုသလာကုသလသာဓာရဏာ။ **သံဝိဒဟနစေတနာ**တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု သံဝိဒဟန လက္ခဏာ စေတနာ။ **ဥရတ္တာဠိ** န္တိ ဥရံ တာဠေတွာ ။ **ကေပဒ**န္တိ ကေပဒစိတံ မန္တံ။ တေနာဟ **“ကေပဒမန္တံ တ”** တိအာဒိ။

နိဗ္ဗေဓိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၄. ဒသမေ **တထာဂတဗလာနီ**တိ အညေဟိ အသာဓာရဏာနိ တထာဂတဿေဝ ဗလာနိ။ နနု စေတာနိ သာဝကာနမ္ပိ ဧကစ္စာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ? ကာမံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ယာဒိသာနိ ပန ဗုဒ္ဓာနံ ဌာနာဋ္ဌာနဉာဏာဒီနိ, န တာဒိသာနိ တဒညေသံ ကဒါစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အညေဟိ အသာဓာရဏာနိ။ ဣမမေဝ ဟိ ယထာဝုတ္တံ လေသံ အပေက္ခိတွာ သာဓာရဏဘာဝတော အာသယာနုသယဉာဏာဒီသု ဧဝ အသာဓာရဏသမညာ နိရုဠှာ။ ယထာ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ ဗလာနိ ပုညဿ သမ္ပတ္တိယာ အာဂတာနိ, တထာ အာဂတဗလာနီတိ တ **တထာဂတဗလာနိ**။ ဥသဘဿ ဣဒံ **အာသဘံ,** သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ။ **ပမုခနာဒ**န္တိ သေဋ္ဌနာဒံ ။ **ပဋိဝေဓဉာဏဉ္စေဝ ဒေသနာဉာဏဉ္စာ** တိ ဧတ္ထ ပညာယ ပဘာဝိတံ အတ္တနော အရိယဖလာဝဟံ ပဋိဝေဓဉာဏံ။ ကရုဏာယ ပဘာဝိတံ သာဝကာနံ အရိယဖလာဝဟံ ဒေသနာဉာဏံ။ တတ္ထ ပဋိဝေဓဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဥပ္ပန္နန္တိ ဒုဝိဓံ။ တဉှိ အဘိနိက္ခမနတော ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ, ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမ။ တုသိတဘဝနတော ယာဝ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကေ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ, ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမ။ ဒီပင်္ကရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ, ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမ။ ဒေသနာဉာဏမ္ပိ ပဝတ္တမာနံ ပဝတ္တန္တိ ဒုဝိဓံ။ တဉှိ ယာဝ အညာတကောဏ္ဍညဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂါ ပဝတ္တမာနံ, ဖလက္ခဏေ ပဝတ္တံ နာမ။ တေသု ပဋိဝေဓဉာဏံ လောကုတ္တရံ, ဒေသနာဉာဏံ လောကိယံ။ ဥဘယမ္ပိ ပနေတံ အညေဟိ အသာဓာရဏံ, ဗုဒ္ဓာနညေဝ ဩရသဉာဏံ။

ဌာနဉ္စ ဌာနတော ပဇာနာတီ တိ ကာရဏဉ္စ ကာရဏတော ပဇာနာတိ။ ယသ္မာ တတ္ထ ဖလံ တိဋ္ဌတိ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စ, တသ္မာ ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဘဂဝါ “ယေ ယေ ဓမ္မာ ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ ဟေတူ ပစ္စယာ ဥပ္ပါဒါယ, တံ တံ ဌာနံ, ယေ ယေ ဓမ္မာ ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ န ဟေတူ န ပစ္စယာ ဥပ္ပါဒါယ, တံ တံ အဋ္ဌာန”န္တိ ပဇာနန္တော ဌာနတော အဋ္ဌာနတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။

သမာဒိယန္တီတိ **သမာဒါနာနိ,** တာနိ ပန သမာဒိယိတွာ ကတာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **“သမာဒိယိတွာ ကတာန”**န္တိ။ **ကမ္မမေဝ ဝါ ကမ္မသမာဒါန**န္တိ ဧတေန “သမာဒါန”န္တိ သဒ္ဒဿ အပုဗ္ဗတ္ထာဘာဝံ ဒဿေတိ မုတ္တဂတသဒ္ဒေ ဂတသဒ္ဒဿ ဝိယ။ **ဂတီ**တိ နိရယာဒိဂတိယော။ **ဥပဓီ**တိ အတ္တဘာဝေါ။ **ကာလော**တိ ကမ္မဿ ဝိပစ္စနာရဟကာလော။ **ပယောဂေ**တိ ဝိပါကုပ္ပတ္တိယာ ပစ္စယဘူတာ ကိရိယာ။

စတုန္နံ ဈာနာန န္တိ ပစ္စနီကဈာပနဋ္ဌေန အာရမ္မဏူပနိဈာနဋ္ဌေန စ စတုန္နံ ရူပါဝစရဈာနာနံ။ စတုက္ကနယေန ဟေတံ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌန္နံ ဝိမောက္ခာန** န္တိ “ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ”တိအာဒီနံ (မ. နိ. ၂.၂၄၈; ၃.၃၁၂; ဓ. သ. ၂၄၈; ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉) အဋ္ဌန္နံ ဝိမောက္ခာနံ။ **တိဏ္ဏံ သမာဓီန** န္တိ သဝိတက္ကသဝိစာရာဒီနံ တိဏ္ဏံ သမာဓီနံ။ **နဝန္နံ အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တီန**န္တိ ပဌမဇ္ဈာနသမာပတ္တိအာဒီနံ နဝန္နံ အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တီနံ။ ဧတ္ထ စ ပဋိပါဋိယာ အဋ္ဌန္နံ သမာဓီတိပိ နာမံ, သမာပတ္တီတိပိ စိတ္တေကဂ္ဂတာသဗ္ဘာဝတော, နိရောဓသမာပတ္တိယာ တဒဘာဝတော န သမာဓီတိ နာမံ။ **ဟာနဘာဂိယံ ဓမ္မ**န္တိ အပ္ပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိပက္ခန္ဒနံ။ **ဝိသေသဘာဂိယံ ဓမ္မ**န္တိ ပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိပက္ခန္ဒနံ။ ဣတိ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိဒုတိယဇ္ဈာနာဒိပက္ခန္ဒနာနိ ဟာနဘာဂိယဝိသေသဘာဂိယဓမ္မာတိ ဒဿိတာနိ။ တေဟိ ပန ဈာနာနံ တံသဘာဝတာ ဓမ္မသဒ္ဒေန ဝုတ္တာ။ **တသ္မာ** တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **ဝေါဒါန**န္တိ ပဂုဏတာသင်္ခါတံ ဝေါဒါနံ။ တဉှိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ အဓိဂမဿ ပစ္စယတ္တာ **“ဝုဋ္ဌာန”** န္တိ ဝုတ္တံ။ ယေ ပန “နိရောဓတော ဖလသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ပါဠိ နတ္ထီ”တိ ဝဒန္တိ၊ တေ “နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော”တိ ဣမာယ **ပါဠိယံ** (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇) ပဋိသေဓေတဗ္ဗာ။

သီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဒေဝတာဝဂ္ဂေါ

၁-၃. အနာကမိဖလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၅-၆၇. သတ္တမသ္သ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ တတိယေ အဘိသမာစာရေ ဥတ္တမသမာစာရေ ဘဝံ **အာဘိသမာစာရိကံ,** ဝတ္တပ္ပဋိပတ္တိဝတ္တံ။ တေနာဟ **“ဥတ္တမသမာစာရဘူတ”**န္တိအာဒိ။ **သေခပဏ္ဏတ္တိသီလ**န္တိ သေခိယံ သေန ပညတ္တသီလံ။

အနာကမိဖလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. သင်္ဂဏိကာရာမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၈-၆၉. စတုတ္ထေ ဂဏေန သင်္ဂဏံ သမောဓာနံ ဂဏသင်္ဂဏိကာ, သာ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရာမော ဧတဿာတိ **ဂဏသင်္ဂဏိကာရာမော။ သင်္ဂဏိကာ**တိ တ သကပရိသသမောဓာနံ။ **ဂဏော**တိ နာနာဇနသမောဓာနံ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။ ပဉ္စမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

သင်္ဂဏိကာရာမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀. ဆဋ္ဌေ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓီတိ အတ္ထတော ဧကန္တိ အာဟ **“န ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေနာတိ ကိလေသပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ အလဒ္ဓေနာ”**တိ။ သုက္ကပက္ခေ **သန္တေနာ**တိအာဒီသု အင်္ဂသန္တတာယ အာရမ္မဏသန္တတာယ သဗ္ဗကိလေသသန္တတာယ စ သန္တေန, အတပ္ပနိယဋ္ဌေန **ပဏီတေန,** ကိလေသပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ လဒ္ဓတ္တာ, ကိလေသပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဘာဝံ တ လဒ္ဓတ္တာ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေန,** ပဿဒ္ဓိကိလေသေန တ အရဟတာ လဒ္ဓတ္တာ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေန,** ဧကောဒိဘာဝေန အဓိဂတတ္တာ **ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတေနာ**တိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. သက္ခိဘဗ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၁-၇၄. သတ္တမေ **တသ္မိံ တသ္မိံ ဝိသေသေ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သစ္ဆိကာတဗ္ဗေ ဝိသေသေ။ သက္ခိဘာတယ ပစ္စက္ခကာရိတာယ ဘဗ္ဗော သက္ခိဘဗ္ဗော, တဿ ဘာဝေါ သက္ခိဘဗ္ဗတာ။ တံ **သက္ခိဘဗ္ဗတံ။ သတိ သတိအာယတနေ**တိ သတိ သတိကာရဏေ။ ကိဉ္စေတ္ထ ကာရဏံ? အဘိညာ တ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ တ, အဝသာနေ ပန ဆဠာဘိညာယ အရဟတ္တံ တ ကာရဏံ, အရဟတ္တဿ ဝိပဿနာ တတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယဉ္ဟိ တံ တတ္ထ တတ္ထ သက္ခိဘဗ္ဗတာသင်္ခာတံ ဣဒ္ဓိဝိဓပစ္စနုဘဝနာဒိ, တဿ အဘိညာ ကာရဏံ။ အထ ဣဒ္ဓိဝိဓပစ္စနုဘဝနာဒိ အဘိညာ, ဓဝံ သတိ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ ကာရဏံ။ အရဟတ္တမ္ပိ “ကုဒာဿု နာမာဟံ တဒါယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမီ”တိ အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသု ပိဟံ ဥပဋ္ဌပေတွာ ဆဠာဘိညံ နိဗ္ဗတ္တေန္တဿ ကာရဏံ။ ဣဒ္ဓဉ္စ သဗ္ဗသာဓာရဏံ န ဟောတိ, သာဓာရဏဝသေန ပန အရဟတ္တဿ ဝိပဿနာ ကာရဏံ။ အထ တ **သတိ အာယတနေ**တိ တဿ တဿ ဝိသေသာဓိဂမဿ ဥပနိဿယသင်္ခာတေ ကာရဏေ သတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဟာနဘာဂိယာဒီသု “ပဌမဇ္ဈာနဿ လာဘိံ ကာမသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ, ဟာနဘာဂိယော သမာဓိ။ တဒနုဓမ္မတာ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ, ဌိတိဘာဂိယော သမာဓိ။ အဝိတက္ကသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ, ဝိသေသဘာဂိယော သမာဓိ။ နိဗ္ဗိဒါသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ ဝိရာဂူပသံဟိတာ, နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော သမာဓီ”တိ (ဝိဘ. ၇၉၉) ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗသမာပတ္တိယော ဝိတ္ထာရေတွာ ဟာနဘာဂိယာဒိအတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **ပဌမဇ္ဈာနဿ လာဘိ**န္တိ ယွတာယံ အပ္ပဂုဏဿ ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိံ, တံ။ **ကာမသဟဂတာ သညာမန**

သိကာရာ သမုအစရန္တီတိ တတော ဝုဋ္ဌိတံ အာရမ္မဏဝသေန ကာမသဟဂတာ ဟုတ္ဝာ သညာမနသိကာရာ သမုအစရန္တ
တိ တုဒန္တိ, တဿ ကာမာနုတိတဿ ကာမာနုပက္ခန္ဒာနံ သညာမနသိကာရာနံ ဝသေန သော ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ ဟာ
ယတိ ပရိဟာယတိ, တသ္မာ **ဟာနဘာဂိယော** ဝုတ္တော။ **တဒနုဓမ္မတာ**တိ တဒနုရူပသဘာဝေ။ **သတိ သန္တိဋ္ဌတီ** တိ ဣဒံ
မိစ္ဆာသတိံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ယဿ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနာနုရူပသဘာဝ ပဌမဇ္ဈာနံ သန္တတော ပဏီတတော ဒိသွာ အဿ
သာဒယမာနာ အဘိနန္ဒမာနာ နိကန္တိ ဟောတိ, တဿ နိကန္တိဝသေန သော ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ နေဝ ဟာယတိ န ဝဍ္ဎ
တိ, ဌိတိကောဋ္ဌာသိကော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဌိတိဘာဂိယော သမာဓီ"**တိ။ **အဝိတက္ကသဟဂတာ**တိ အဝိတက္ကံ ဒု
တိယဇ္ဈာနံ သန္တတော ပဏီတတော မနသိကရောတော အာရမ္မဏဝသေန အဝိတက္ကသဟဂတာ။ **သညာမနသိကာရာ သ
မုအစရန္တီ**တိ ပဂုဏပဌမဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဓိဂမတ္ထာယ စောဒေန္တိ တုဒန္တိ။ တဿ ဥပရိ ဒုတိယဇ္ဈ
ာနာနုပက္ခန္ဒာနံ သညာမနသိကာရာနံ ဝသေန သော ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ ဝိသေသဘူတဿ ဒုတိယဇ္ဈာနဿ ဥပ္ပတ္
တိပဒဋ္ဌာနတာယ **"ဝိသေသဘာဂိယော"**တိ ဝုတ္တော။

နိဗ္ဗိဒာသဟဂတာ တိ တမေဝ ပဌမဇ္ဈာနလာဘိံ ဈာနတော ဝုဋ္ဌိတံ နိဗ္ဗိဒာသင်္ခာတေန ဝိပဿနာဉာဏေန သဟဂ
တာ။ ဝိပဿနာဉာဏဉှိ ဈာနင်္ဂေသု ပဘေဒေန ဥပဋ္ဌဟန္တေသု နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဥက္ကဏ္ဍတိ, တသ္မာ **"နိဗ္ဗိဒာ"** တိ ဝုစ္
စတိ။ **သမုအစရန္တီ** တိ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယတ္ထာယ စောဒေန္တိ တုဒန္တိ။ **ဝိရာဂူပသံဟိတာ**တိ ဝိရာဂသင်္ခာတေန နိဗ္
ဗာနေန ဥပသံဟိတာ။ ဝိပဿနာဉာဏဉှိ သက္ကာ ဣမိနာ မဂ္ဂေန ဝိရာဂံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကာတုန္တိ ပဝတ္တိတော "ဝိရာဂူ
ပသံဟိတ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ တံသမ္ပယုတ္တာ သညာမနသိကာရာ ဝိရာဂူပသံဟိတာ ဧဝ နာမ။ တဿ တေသံ သညာမနသိ
ကာရာနံ ဝသေန ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ အရိယမဂ္ဂပ္ပဋိဝေဓဿ ပဒဋ္ဌာနတာယ **"နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော"** တိ ဝုတ္တော။ ဟာနံ
ဘဇန္တီတိ **ဟာနဘာဂိယာ,** ဟာနဘာဂေ တ ဧတေသံ အတ္ထီတိ **ဟာနဘာဂိယာ,** ပရိဟာနကောဋ္ဌာသိကာတိ အတ္
ထော။ ဣမိနာ နယေန **ဌိတိဘာဂိယော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဋ္ဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သင်္ခိတ္တဘဗ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒေဝတာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အရဟတ္တဝဂ္ဂော

၁-၃. ဒုက္ခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၅-၇၇. အဋ္ဌမသ္သ ပဌမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တတိယေ **တိဝိဓံ ကုဟနဝတ္ထုန္တိ** ပစ္စယပ္ပဋိသေဝနသာမန္တဇပ္ပနဣရိယာပထပ္ပဝတ္တနသင်္ခာတံ တိဝိဓံ ကုဟနဝတ္ထုံ။ **ဥက္ခိပိတ္ဝာ** တိ ''မဟာကုဋုမ္ဗိကော မဟာနာဝိကော မဟာအနပတီ''တိအာဒိနာ ပဂ္ဂဏှိတွာ လပနံ။ **အဝက္ခိပိတွာ** တိ ''ကိံ ဣမဿ ဇီဝိတံ, ဗီဇဘောဇနော နာမာယ''န္တိ ဟီဠေတွာ လပနံ။

ဒုက္ခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သုခသောမနဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၈. စတုတ္ထေ ယထာဝုတ္တဓမ္မာဒီသု တဿ ကိလေသနိမိတ္တံ ဒုက္ခံ အနဝဿန္တော ''သုခသောမနဿဗဟုလော ဝိဟရတီ''တိ ဝုတ္တံ။ ကာယိကသုခဉ္စေဝ စေတသိကသောမနဿဉ္စ ဗဟုလံ အဿာတိ **သုခသောမနဿဗဟုလော**။ ယဝတိ တေန ဖလံ မိဿိတံ ဝိယ ဟောတီတိ **ယောနိ,** ဧကန္တိကံ ကာရဏံ။ **အဿာ** တိ ယထာဝုတ္တဿ ဘိက္ခုနော။ **ပရိပုဏ္ဏာ** န္တိ အဝိကလံ အနဝသေသံ။

သုခသောမနဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အဓိဂမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၉. ပဉ္စမေ အာဂစ္ဆန္တိ ဧတေန ကုသလာ တ အကုသလာ တတိ အာဂမနံ, ကုသလာကုသလာနံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ။ တတ္ထ ကုသလောတိ **အာဂမနကုသလော**။ ဧဝံ ဓမ္မေ မနသိကရောတော ကုသလာ တ အကုသလာ တ ဓမ္မာ အဘိဝမုန္တီတိ ဧဝံ ဇာနန္တော။ အပဂစ္ဆန္တိ ကုသလာ တ အကုသလာ တ ဧတေနာတိ အပဂမနံ။ တေသံ ဧဝ အနုပ္ပတ္တိကာရဏံ, တတ္ထ ကုသလောတိ **အပဂမနကုသလော**။ ဧဝံ ဓမ္မေ မနသိကရောတော ကုသလာ တ အကုသလာ တ ဓမ္မာ နာဘိဝမုန္တီတိ ဧဝံ ဇာနန္တော။ **ဥပာယကုသလော**တိ ဌာနုပ္ပတ္တိကပညာသမန္နာဂတော။ ဣဒဉ္စ အစ္စာယိကကိစ္စေ တ ဘယေ တ ဥပ္ပန္နေ တဿ တိကိစ္ဆနတ္ထံ ဌာနုပ္ပတ္တိယာ ကာရဏဇာနနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဓိဂမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၇. မဟန္တတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၀-၈၁. ဆဋ္ဌေ **သမ္ဘတ္တေ** တိ ကိလေသေ သမ္ဘတ္တေ။ သတ္တမံ ဥတ္တာနမေဝ။

မဟန္တတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၁၀. ဒုတိယနိရယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၂-၈၄. အဋ္ဌမေ **ကာယပာဂဗ္ဘိယာဒီဟိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝစီပာဂဗ္ဘိယံ မနောပာဂဗ္ဘိယဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ နဝမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ဒုတိယနိရယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အရဟတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သီတိဝဂ္ဂေါ

၁. သီတိဘာဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၅. နဝမဿ ပဌမေ **သီတိဘာဝန္တိ** နိဗ္ဗာနံ, ကိလေသဝူပသမံ ဝါ။ **နိဂ္ဂဏှာတိ** တိ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟိ ဥဒ္ဓဝတံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခတော ရက္ခဏဝသေန နိဂ္ဂဏှာတိ။ **ပဂ္ဂဏှာတိ** တိ အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟိ လီနံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇပာတတော ရက္ခဏဝသေန ပဂ္ဂဏှာတိ။ **သမ္ပဟံသေတိ** တိ သမပ္ပဝတ္တစိတ္တံ တထာပဝတ္တိယံ ပညာယ တောသေတိ ဥတ္တေဇေတိ ဝါ။ ယဒါ ဝါ ပညာပယောဂမန္ဒတာယ ဥပသမသုခါနဓိဂမေန ဝါ နိရဿာဒံ စိတ္တံ ဘာဝနာယ န ပက္ခန္ဒတိ, တဒါ ဇာတိအာဒီနိ သံဝေဂဝတ္ထူနိ ပစ္စဝေက္ခိတ္ဝာ သမ္ပဟံသေတိ သမုတ္တေဇေတိ။ **အဇ္ဈုပေက္ခတီ**တိ ယဒါ ပန စိတ္တံ အလီနံ အနုဒ္ဓတံ အနိရဿာဒံ အာရမ္မဏေ သမပ္ပဝတ္တံ သမ္မဒေဝ ဘာဝနာဝီထိံ ဩတိဏ္ဏံ ဟောတိ, တဒါ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု ကိဉ္စိ ဗျာပာရံ အကတ္ဝာ သမပ္ပဝတ္တေသု အဿေသု သာရထိ ဝိယ အဇ္ဈုပေက္ခတိ, ဥပေက္ခကောဝ ဟောတိ။ **ပဏီတာဓိမုတ္တိကော** တိ ပဏီတေ ဥတ္တမေ မဂ္ဂဖလေ အဓိမုတ္တော နိန္နပောဏပဗ္ဘာရော။

သီတိဘာဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၁၁. အာဝရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၆-၉၅. ဒုတိယေ **အစ္ဆန္ဒိကော** တိ ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒရဟိတော။ ဥတ္တရကုရုကာ မနုဿာ အစ္ဆန္ဒိကဋ္ဌာနံ ပဝိဋ္ဌာ။ **ဒုပ္ပညော** တိ ဘဝင်္ဂပညာယ ပရိဟီနော ။ ဘဝင်္ဂပညာယ ပန ပရိပုဏ္ဏာယပိ ယဿ ဘဝင်္ဂံ လောကုတ္တရဿ ပစ္စယော န ဟောတိ, သောပိ ဒုပ္ပညော ဧဝ နာမ။ **အဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တန္တိ** ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တနိယာမသင်္ခါတံ အရိယမဂ္ဂံ ဩက္ကမိတုံ အဓိဂန္တုံ အဘဗ္ဗော။ **န ကမ္မာဝရဏတာယာ**တိအာဒီသု အဘဗ္ဗဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ စတုတ္ထာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

အာဝရဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သီတိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အာနိသံသဝဂ္ဂော

၁-၁၁. ဟတုဘာဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၆-၁၀၆. ဒသမဿ ပဌမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ အဋ္ဌမေ မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တာတ, တဿ ဘာ
တေ **မေတ္တာဝတာ,** မေတ္တာပဋိပတ္တိ, တာယ။ သာ ပန မေတ္တာဝတာ မေတ္တာဝသေန ဟရိစရိယာတိ အာဟ **"မေတ္တာယုတ္တ
တာယ ဟရိစရိယာယာ"**တိ။ **ပရိစရန္တိ** ဝိပ္ပကတဗ္ရဟ္မစရိယတ္တာ။ ပရိစိဏ္ဏသတ္ထုကေန သာဝကေန နာမ သတ္ထု
နော ယာဝ ဓမ္မေန ကာတဗ္ဗာ ဟရိစရိယာ, တာယ သမ္မဒေဝ သမ္ပာဒိတတ္တာ။ နဝမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဟတုဘာဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာနိသံသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀၇-၁၁၆. ကောဒသမဝဂ္ဂေ ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ။

က္ကတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဆက္ကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

သတ္တကနိပာတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. ဓနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁-၁၀. သတ္တကနိပာတဿ ပဌမော ဝဂ္ဂော ဥတ္တာနတ္ထော။

၂. အနုသယဝဂ္ဂေါ

၄.ပုဂ္ဂလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. ဒုတိယသ္သ စတုတ္ထေ ဥဘတော ဥဘယထာ, ဥဘတော ဥဘောဟိ ဘာဂေဟိ ဝိမုတ္တောတိ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော** ကေဒေသသရူပေကသေသနယေန။ **ဒ္ဝီဟိ ဘာဂေဟီ**တိ ကရဏေ နိသ္သက္ကေ စေတံ ဗဟုဝစနံ ။ အာဝုတ္တိအာဒိဝသေန အယံ နိယမော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **"အရူပသမာပတ္တိယာ"** တိအာဒိ။ တေန "သမာပတ္တိယာ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန, မဂ္ဂေန သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တတ္တာ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တော **တိပိဋ္ဌကစူဠနာဂတ္ထေရဝါဒေ,** "နာမကာယတော ရူပကာယတော စ ဝိမုတ္တတ္တာ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တော **တိပိဋကမဟာရက္ခိတတ္ထေရဝါဒေ,** "သမာပတ္တိယာ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန ဧကတရံ, မဂ္ဂေန သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခေန ဧကတရံ ဝိမုတ္တတ္တာ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တော **တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရဝါဒေ စာ**တိ ဣမေသံ တိဏ္ဏမ္ပိ ထေရဝါဒါနံ ဧကေဇ္ဈံ သင်္ဂဟော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တတ္ထ စ ပဌမဝါဒေ ဒ္ဝီဟိ ဘာဂေဟိ ဝိမုတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ဝုတ္တော, ဒုတိယဝါဒေ ဥဘတော ဘာဂတော ဝိမုတ္တောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော, တတိယဝါဒေ ဒ္ဝီဟိ ဘာဂေဟိ ဒွေဝ တရေ ဝိမုတ္တောတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ **ဝိမုတ္တော** တိ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တော, ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒနေဟိ ဝာ ကာယတော ဝိမုတ္တောဟိ အတ္ထော။

သောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော။ ကာမဉ္စေတ္ထ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနမ္ပိ အရူပာဝစရဇ္ဈာနံ ဝိယ ဒုဝင်္ဂိကံ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ တံ ပန ပဒဋ္ဌာနံ ကတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော နာမ န ဟောတိ ရူပကာယတော အဝိမုတ္တတ္တာ။ တဉှိ ကိလေသကာယတောဝ ဝိမုတ္တံ, န ရူပကာယတော, တသ္မာ တတော ဝုဋ္ဌာယ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော န ဟောတီတိ အာဟ **"စတုန္နံ အရူပါ။ပေ။ ပဉ္စဝိဓော ဟောတီ"**တိ။ **အရူပသမာပတ္တီနံ** န္တိ နိဒ္ဒါရဏေ သာမိဝစနံ။ **အရဟတ္တံ ပတ္တအနာဂါမိနော** တိ ဘူတပုဗ္ဗဂတိယာ ဝုတ္တံ။ န ဟိ အရဟတ္တံ ပတ္တော အနာဂါမီ နာမ ဟောတိ။ "ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ"တိအာဒိကေ နိရောဓသမာပတ္တိအန္တေ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ဝတွာ –

> "ယတော စ ခေါ, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဣမေ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတိ, ပညာယ စဿ ဒိသွာ အာသဝါ ပရိက္ခီဏာ ဟောန္တိ။ အယံ ဝုစ္စတိ, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ –

ယဒိပိ **မဟာနိဒါနေ** (ဒီ. နိ. ၂.၁၃၀) ဝုတ္တံ, တံ ပန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသေဋ္ဌဝသေန ဝုတ္တန္တိ, ဣဓ ပန သဗ္ဗဉဘတောဘာဂဝိမုတ္တေ သင်္ဂဟဏတ္ထံ **"ပဉ္စဝိဓော ဟောတီ"**တိ ဝတွာ **"ဟဋ္ဌိ ပနေတ္ထ။ပေ။ အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘိနော ဝသေန အာဂတာ"**တိ အာဟ။ မဇ္ဈိမနိကာယေ ပန **ကီဋာဂိရိသုတ္တေ** (မ. နိ. ၂.၁၈၂) –

> "ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော ယေ တေ သန္တာ ဝိမောက္ခာ အတိက္ကမ္မ ရူပေ အာရုပ္ပာ, တေ ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတိ , ပညာယ စဿ ဒိသွာ အာသဝါ ပရိက္ခီဏာ ဟောန္တိ။ အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ –

အရူပသမာပတ္တိဝသေန စတ္တာရော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ, သေဋ္ဌော စ ဝုတ္တော ဝုတ္တလက္ခဏူပပတ္တိတော။ ယထာဝုတ္တေသု ဟိ ပဉ္စသု ပုရိမာ စတ္တာရော သမာပတ္တိသီသံ နိရောဓံ န သမာပဇ္ဇန္တီတိ ပရိယာယေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ နာမ။ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီ အနာဂါမီ တံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တောတိ နိပ္ပရိယာယေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသေဋ္ဌော နာမ။

ကတမော စ ပုဂ္ဂလော တိအာဒိ ပုဂ္ဂလပညတ္တိပာဠိ။ တတ္ထ **ကတမော**တိ ပုစ္ဆာဝစနံ။ **ပုဂ္ဂလော** တိ အသာဓာရဏတော ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝစနံ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **ဧကစ္စော** တိ ဧကော။ **အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတီ**တိ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိတွာ နာမကာယတော ပဋိလဘိတွာ ဝိဟရတိ။ **ပညာယ စဿ ဒိသွာ အာသဝါ ပရိက္ခီဏာ ဟောန္တီ**တိ ဝိပဿနာပညာယ သင်္ခါရဂတံ, မဂ္ဂပညာယ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဿိတွာ စတ္တာရော

ပိ အာသတ ပရိက္ခိဏ္ဏာ ဟောန္တိ။ **ဒိသွတ**တိ ဒသ္သနဟေတု။ န ဟိ အာသဝေ ပညာယ ပသ္သန္တိ, ဒသ္သနကာရဏာ ပန
ပရိက္ခိဏ္ဏာ ဒိသွတ ပရိက္ခိဏ္ဏာတိ ဝုတ္တာ ဒသ္သနာယတ္တပရိက္ခယတ္တာ။ ဧဝဉ္ဟိ ဒသ္သနံ အာသဝါနံ ခယဿ ပုရိ
မကိရိယာဘာဝေန ဝုတ္တံ။

ပညာဝိမုတ္တော တိ ဝိသေသတော ပညာယ ဧဝ ဝိမုတ္တော, န တဿ အဓိဋ္ဌာနဘူတေန အဋ္ဌဝိမောက္ခသင်္ခာ
တေန သာတိသယေန သမာဓိနာတိ ပညာဝိမုတ္တော။ ယော အရိယော အနဓိဂတအဋ္ဌဝိမောက္ခော သဗ္ဗသော အာသဝေဟိ
ဝိမုတ္တော, တဿေတံ အဓိဝစနံ။ အဓိဂတေပိ ဟိ ရူပဇ္ဈာနဝိမောက္ခေ န သော သာတိသယသမာဓိနိဿိတောတိ န တ
ဿ ဝသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တတာ ဟောတီတိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ အရူပဇ္ဈာနေသု ပန ဧကသ္မိမ္ပိ သတိ ဥဘ
တောဘာဂဝိမုတ္တောယေဝ နာမ ဟောတိ။ တေန ဟိ အဋ္ဌဝိမောက္ခေကဒေသေန တံနာမဒာနသမတ္ထေန အဋ္ဌဝိမောက္
ခလာဘီတွေဝ ဝုစ္စတိ။ သမုဒာယေ ဟိ ပဝတ္တော တေဟာရော အဝယဝေပိ ဒိဿတိ ယထာ တံ “သတ္တိသယော”တိ အ
နဝသေသတော အာသဝါနံ ပရိက္ခိဏ္ဏတ္တာ။ **အဋ္ဌဝိမောက္ခပဋိက္ခေပဝသေနေဝ** န ဧကဒေသဘူတရူပဇ္ဈာနပ္ပဋိက္ခေ
ပဝသေန။ ဧဝဉ္ဟိ အရူပဇ္ဈာနေကဒေသာဘာဝေပိ အဋ္ဌဝိမောက္ခပဋိက္ခေပဟော န ဟောတီတိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ အရူပာဝစ
ရဇ္ဈာနေသု ဟိ ဧကသ္မိမ္ပိ သတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တောယေဝ နာမ ဟောတိ။

ဖုဋ္ဌန္တံ သစ္ဆိကတော တိ ဖုဋ္ဌာနံ အန္တော ဖုဋ္ဌန္တော, ဖုဋ္ဌာနံ အရူပဇ္ဈာနာနံ အနန္တရော ကာလောတိ အဓိပ္ပာ
ယော။ အစ္စန္တသံယောဂေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ တံ ဖုဋ္ဌာနန္တရကာလမေဝ သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ သစ္ဆိကတော သစ္ဆိကရ
ဏူပာယေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ဘာဝနပုံသကံ ဝါ ဧတံ “ဧကမန္တံ နိသီဒီ”တိအာဒီသု ဝိယ။ ယော ဟိ အရူပဇ္ဈာနေန
ရူပကာယတော နာမကာယေကဒေသတော စ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တော, တေန နိရောဓသင်္ခာတော ဝိမောက္
ခော အာလောစိတော ပကာသိတော ဝိယ ဟောတိ, န ပန ကာယေန သစ္ဆိကတော။ နိရောဓံ ပန အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကစ္
စေသု အာသဝေသု ခေပိတေသု တေန သော သစ္ဆိကတော ဟောတိ, တသ္မာ သော သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ နိရောဓံ ယထာအာ
လောစိတံ နာမကာယေန သစ္ဆိ ကရောတီတိ **“ကာယသက္ခီ”** တိ ဝုစ္စတိ, န တု “ဝိမုတ္တော”တိ ဧကစ္စာနံ အာသဝါနံ
အပရိက္ခိဏ္ဏတ္တာ။ တေနာဟ **“ဈာနဖဿံ ပဌမံ ဖုသတိ, ပစ္ဆာ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောတီ”** တိ။ အယံ စတုန္နံ
အရူပသမာပတ္တီနံ ဧကေကတော ဝုဋ္ဌာယ သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ ကာယသက္ခိဘာဝံ ပတ္တာနံ စတုန္နံ, နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာ
ယ အဂ္ဂမဂ္ဂပ္ပတ္တအနာဂါမိနော စ ဝသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ဝိယ ပဉ္စဝိဓော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **အဘိဓမ္မ
ဋ္ဌကထာယံ** (ပု. ပ. မူလဋီ. ၂၄) “ကာယသက္ခိမှိပိ ဧသေဝ နယော”တိ။ **ဧကစ္စေ အာသဝါ** တိ **ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈာ** အာသ
ဝါ။

ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော တိ ဒဿနသင်္ခါတဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏဿ အနန္တရံ ပတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟော
တိ။ “ဒိဋ္ဌတ္တာ ပတ္တော”တိပိ ပါဌော။ ဧတေန စတုသစ္စဒဿနသင်္ခါတာယ ဒိဋ္ဌိယာ နိရောဓဿ ပတ္တတံ ဒီပေ
တိ။ တေနာဟ **“ဒုက္ခာ သင်္ခါရာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ပညာယာ**တိ မဂ္ဂပညာယ။ ပဌမဖလဋ္ဌတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဂ္ဂ
မဂ္ဂဋ္ဌာ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော။ တေနာဟ **“သောပိ ကာယသက္ခီ ဝိယ ဆဗ္ဗိဓော ဟောတီ”** တိ။ ယထာ ပန ပညာဝိမုတ္တော,
ဧဝံ အယမ္ပိ သုက္ခဝိပဿကော စတူဟိ အရူပဇ္ဈာနေဟိ ဝုဋ္ဌာယ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဘာဝပ္ပတ္တာ စတ္တာရော စာတိ ပဉ္စဝိ
ဓော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သဒ္ဓါဝိမုတ္တေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ** တွောကံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဥဒ္ဓံ ဒုက္ခ
န္တိ။ **ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ**တိ ဌပေတွာ တဏှံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကံ ဒုက္ခသစ္စန္တိ ယာထာဝတော ပဇာနာတိ။ ယသ္
မာ ပန တဏှာ ဟာ ဒုက္ခံ ဇနေတိ နိဗ္ဗတ္တေတိ, တတော တံ ဒုက္ခံ သမုဒေတိ, တသ္မာ နံ **“အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ယ
ထာဘူတံ ပဇာနာတိ**။ ယသ္မာ ပန ဣဒံ ဒုက္ခဉ္စ သမုဒယော စ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ နိရုဇ္ဈတိ, အပ္ပဝတ္တိံ ဂစ္ဆတိ, တသ္မာ န
“အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ အရိယော ပန အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ တံ ဒုက္ခနိရောဓံ ဂစ္ဆတိ, တေန
တံ **“အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ**။ ဧတ္တာဝတာ နာနာက္ခဏေ သစ္စဝဝတ္ထာနံ ဒဿိ
တံ။ ဣဒါနိ တံ ဧကက္ခဏေ ဒဿေတုံ **“တထာဂတပ္ပဝေဒိတာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တထာဂတပ္ပဝေဒိတာ** တိ တထာဂ
တေန ဗောဓိမဏ္ဍေ ပဋိဝိဒ္ဓါ ဝိဒိတာ ပါကဋာ ကတာ။ **ဓမ္မာ** တိ စတုသစ္စဓမ္မာ။ **ဝေဒိတာ ဟောန္တိ** တိ သုဒိဋ္ဌာ။ **ဝေါစ
ရိတာ**တိ သုစရိတာ, ပညာယ သုဋ္ဌု စရာပိတာတိ အတ္ထော။ **အယန္တိ** အယံ ဧဝရူပေါ ပုဂ္ဂလော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တောတိ။

သဒ္ဓါယ ဝိမုတ္တော တိ သဒ္ဒဟနဝသေန ဝိမုတ္တော။ ဧတေန သဗ္ဗထာ အဝိမုတ္တဿပိ သဒ္ဓါမတ္တေန ဝိမုတ္တ
ဘာဝံ ဒဿေတိ။ **သဒ္ဓါဝိမုတ္တော** တိ တ သဒ္ဓါယ အဓိမုတ္တောတိ အတ္ထော။ ကိံ ပန နေသံ ကိလေသပ္ပဟာနေ နာန

တ္တံ အတ္ထီတိ? နတ္ထိ။ အထ ကသ္မာ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တံ န ဟာပုဏာတီတိ? အာဂမနီယနာနတ္တေန။ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော ဟိ အာဂမနမ္ဟိ ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေန္တော အပ္ပဒုက္ခေန အကသိရေန အကိလမန္တော သက္ကောတိ ဝိက္ခမ္ဘိတုံ, သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ပန ဒုက္ခေန ကသိရေန ကိလမန္တော သက္ကောတိ ဝိက္ခမ္ဘိတုံ, တသ္မာ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တံ န ဟာပုဏာတိ။ တေနာဟ **"တေသ္သ ဟိ"** တိအာဒိ။ **သဒ္ဒဟန္တဿာ** တိ "ဧကံသတော အယံ ပဋိပဒါ ကိလေသက္ခယံ အာဝဟတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဘာသိတတ္တာ"တိ ဧဝံ သဒ္ဒဟန္တဿ။ ယသ္မာ ပနဿ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ နိစ္စသညာပဟာနဝသေန ဘာဝနာယ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသံ ပဿတော တတ္ထ တတ္ထ ပစ္စက္ခတာပိ အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သဒ္ဒဟန္တဿ ဝိယာ"** တိ။ သေသပဒဒ္ဝယံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဧတ္ထ စ **ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဘာဝနာ** တိ ဝစနေန အာဂမနီယနာနတ္တေန ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တသဒ္ဓါဝိမုတ္တာနံ ပညာနာနတ္တံ ဟောတီတိ ဒဿိတံ။ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယမ္ပိ** (ပု. ပ. အဋ္ဌ. ၂၈) "နေသံ ကိလေသပ္ပဟာနေ နာနတ္တံ နတ္ထိ, ပညာယ နာနတ္တံ အတ္ထိယေဝါ"တိ ဝတွာ "အာဂမနီယနာနတ္တေနေဝ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တံ န ဟာပုဏာတီတိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတ"န္တိ ဝုတ္တံ။

အာရမ္မဏံ ယာထာဝတော ဓာရေတိ အဝဓာရေတီတိ ဓမ္မော, ပညာ။ တံ ပညာသင်္ခါတံ ဓမ္မံ အဓိမတ္တတာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဟုတွာ ပဝတ္တံ အနုဿရတီတိ **ဓမ္မာနုသာရီ** ။ တေနာဟ **"ဓမ္မော"** တိအာဒိ။ **ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမ** န္တိ ပညာပဓာနံ။ "သဒ္ဓံ အနုဿရတိ, သဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီ"တိ ဣမမတ္ထံ **ဧသေဝ နယော**တိ အတိဒိသတိ။ ပညံ တဟေတီတိ **ပညာတဟီ,** ပညံ သာတိသယံ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမံ အရိယမဂ္ဂံ ဘာဝေတီ"** တိ။ ပညာတ ပုဂ္ဂလံ တဟေတီ နိဗ္ဗာနာဘိမုခံ ဂမေတီတိ **ပညာတဟီ။ သဒ္ဓါတဟီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဣမိနာ နယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဒိကထာ** တိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဒီသု အာဂမနတော ပဋ္ဌာယ ဝတ္တဗ္ဗကထာ။ တသ္မာတိ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၇၃, ၈၈၉) ဝုတ္တတ္တာ။ တတော ဧဝ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၇၇၃) ဝုတ္တနယေနေဝ စေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပုဂ္ဂလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဥဒကူပမာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅. ပဉ္စမေ **ဧကန္တကာဠကေဟီ**တိ နတ္ထိကတဒအဟေတုကတဒအကိရိယတဒသင်္ခါတေဟိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မေဟိ။ တေနာဟ **"နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သန္ဓာယ ဝုတ္တ"** န္တိ။ **ဧဝံ ပုဂ္ဂလော** တိ ဣမိနာ ကာရဏေန ဧကတရံ နိမုဂ္ဂေ နိမုဂ္ဂေယေဝ သော ဟောတိ။ ဧတဿ ဟိ ပုန ဘဝတော ဝုဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထီတိ ဝဒန္တိ မက္ခလိကေသာလာဒယော ဝိယ။ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ နရကဂ္ဂိနံယေဝ အာဟာရော။ **သာဓု သဒ္ဓါ ကုသလေသူ** တိ ကုသလဓမ္မေသု သဒ္ဓါ နာမ သာဟု လဒ္ဓကာတိ ဥမ္မုဇ္ဇတိ, သော တာဝတ္တကေနေဝ ကုသလေန ဥမ္မုဇ္ဇတိ နာမ။ **သာဓု ဟိရီ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **စင်္ကတရေတိ** ရဇကာနံ ဆာရပရိဿာဝနေ, သုရာပရိဿာဝနေ တာ။ **ဧဝံ ပုဂ္ဂလော** တိ "ဧဝံ သာဓု သဒ္ဓါ"တိ ဣမေသံ သဒ္ဓါဒီနံ ဝသေန ဧကတရံ ဥမ္မုဇ္ဇိတွာ တေသံ ပရိဟာနိယာ ပုန နိမုဇ္ဇတိယေဝ ဒေဝဒတ္တာဒယော ဝိယ။ ဒေဝဒတ္တော ဟိ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပဉ္စ စ အဘိညာယော နိဗ္ဗတ္တေတွာပိ ပုန ဗုဒ္ဓါနံ ပဋိပက္ခတာယ တေဟိ ဂုဏေဟိ ပရိဟီနော ရုဟိရုပ္ပာဒကမ္မံ သင်္ဃဘေဒကမ္မဉ္စ ကတွာ ကာယဿ ဘေဒါ ဒုတိယစိတ္တဝာရေန စုတိစိတ္တမနန္တရာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တော။ ကောကာလိကော ဒွေ အဂ္ဂသာဝကေ ဥပဝဒိတွာ ပဒုမနိရယေ နိဗ္ဗတ္တော။

နေဝ ဟာယတိ နော ဝဍ္ဍတိ တိ အပ္ပဟောနကကာလေပိ န ဟာယတိ, ပဟောနကကာလေပိ န ဝဍ္ဍတိ။ ဥဘယမ္ပိ ပနေတံ အကရိကေနပိ အနကရိကေနပိ ဒီပေတဗ္ဗံ။ ဧကစ္စော ဟိ အကရိကော အပ္ပဟောနကကာလေ ပက္ခိကဘတ္တံ ဝါ သလာကဘတ္တံ ဝါ ဥပနိဗန္ဓာပေသိ, သော ပစ္ဆာ ပဟောနကကာလေပိ ပက္ခိကဘတ္တာဒိမတ္တမေဝ ပဝတ္တေတိ။ အနကရိကောပိ အာဒိမ္ဟိ အပ္ပဟောနကကာလေ ဥဒ္ဒေသံ ဓုတင်္ဂံ တ ဂဏှာတိ, မေဓာဝီ ဗလဝီရိယသမ္ပတ္တိယာ ပဟောနကကာလေ တတော ဥတ္တရိံ န ကရောတိ။ **ဧဝံ ပုဂ္ဂလော** တိ ဧဝံ ဣမာယ သဒ္ဓါဒီနံ ဌိတိယာ ပုဂ္ဂလော ဥမ္မုဇ္ဇိတွာ ဌိတော နာမ ဟောတိ။ **ဥမ္မုဇ္ဇိတွာ ပတရတီ** တိ သကဒါဂါမိပုဂ္ဂလော ကိလေသတနုတာယ ဥဋ္ဌဟိတွာ ဂန္တဗ္ဗဒိသာဘိမုခော တရတိ နာမ။

ပဋိက္ခိပ္ပတ္တော ဟောတီ တိ အနာကမိပုဂ္ဂလံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဣမေ ပန သတ္တ ပုဂ္ဂလာ ဥဒကောပမေန ဒီပိတာ။ သတ္တ ဟိရ ဇင္ဃတဏှာ အဒ္ဓာနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ အန္တရာမဂ္ဂေ ဧကံ ပုဏ္ဏနဒိံ ပာပုဏိံသု။ တေသု ပဌမံ ဩတိဏ္ဏော ဥဒကဘီရုကော ပုရိသော ဩတိဏ္ဏဋ္ဌာနေယေဝ နိမုဇ္ဇိတွာ ပုန သဏ္ဍာတုံ နာသက္ခိ, အဝသ္သံ မစ္ဆကစ္ဆပဘတ္တံ ဇာတော။ ဒုတိယော ဩတိဏ္ဏဋ္ဌာနေ နိမုဇ္ဇိတွာ သကိံ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပုန နိမုဂ္ဂေ ဥဋ္ဌာတုံ နာသက္ခိ, အန္တော ယေဝ မစ္ဆကစ္ဆပဘတ္တံ ဇာတော။ တတိယော နိမုဇ္ဇိတွာ ဥဋ္ဌိတော မဇ္ဈေ နဒိယာ ဌတွာ နေဝ ဩရတော အာဂန္တုံ, န ပါရံ ဂန္တုံ အသက္ခိ။ စတုတ္ထော ဥဋ္ဌာယ ဌိတော ဥတ္တရဏတိတ္ထံ ဩလောကေသိ။ ပဉ္စမော ဥတ္တရဏတိတ္ထံ ဩလောကေတွာ ပတရတိ။ ဆဋ္ဌော တံ ဒိသွာ ပါရိမတီရံ ဂန္တွာ ကဋိပ္ပမာဏေ ဥဒကေ ဌိတော။ သတ္တမော ပါရိမတီရံ ဂန္တွာ ဂန္ဓစုဏ္ဏာဒီဟိ နှာတွာ ဝရဝတ္ထာဒီနိ နိဝါသေတွာ သုရဘိဝိလေပနံ ဝိလိမ္ပိတွာ နီလုပ္ပလမာလာဒီနိ ပိလန္ဓိတွာ နာနာလင်္ကာရပ္ပဋိမဏ္ဍိတော မဟာနဂရံ ပဝိသိတွာ ပါသာဒမာရုယှိတွာ ဥတ္တမဘောဇနံ ဘုဉ္ဇတိ။

တတ္ထ ဇင္ဃတဏှာ ဝိယ ဣမေ သတ္တ ပုဂ္ဂလာ, နဒီ ဝိယ ဝဋ္ဋံ, ပဌမဿ ဥဒကဘီရုကဿ ပုရိသဿ ဩတိဏ္ဏဋ္ဌာနေယေဝ နိမုဇ္ဇနံ ဝိယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ ဝဋ္ဋေ နိမုဇ္ဇနံ, ဥမ္မုဇ္ဇိတွာ နိမုဇ္ဇနပုရိသော ဝိယ သဒ္ဓါဒီနံ ဥပ္ပတ္တိမတ္တကေန ဥမ္မုဇ္ဇိတွာ တာသံ ဟာနိယာ နိမုဂ္ဂပုဂ္ဂလော, မဇ္ဈေ နဒိယာ ဌိတော ဝိယ သဒ္ဓါဒီနံ ဌိတိယာ ဌိတိပုဂ္ဂလော, ဥတ္တရဏတိတ္ထံ ဩလောကေန္တော ဝိယ သောတာပန္နော, ပတရန္တပုရိသော ဝိယ ကိလေသကာမာဝင္ကတာယ ပတရန္တော သကဒာဂါမီ, တရိတွာ ကဋိမတ္တေ ဥဒကေ ဌိတပုရိသော ဝိယ အနာဝတ္တဓမ္မတ္တာ အနာဂါမီ, နှာတွာ ပါရိမတီရံ ဥတ္တရိတွာ ထလေ ဌိတပုရိသော ဝိယ စတ္တာရော ဩဃေ အတိက္ကမိတွာ နိဗ္ဗာနထလေ ဌိတော ခီဏာသဝ ဗြာဟ္မဏော, ထလေ ဌိတပုရိသဿ နဂရံ ပဝိသိတွာ ပါသာဒံ အာရုယှ ဥတ္တမဘောဇနဘုဉ္ဇနံ ဝိယ ခီဏာသဝဿ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏသမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ ဝီတိနာမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဥဒကူပမာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၉. အနိစ္စာနုပဿီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆-၁၉. ဆဋ္ဌေ **"ဣဓ သမသီသီ ကထိတော"**တိ ဝတွာ ဧဝံ သမသီသိတံ ဝိဘဇိတွာ ဣဓာဓိပ္ပေတံ ဒဿေတုံ **"သော စတုဗ္ဗိဓော ဟောတီ"** တိအာဒိမာဟ။ ရောဂဝသေန သမသီသီ **ရောဂသမသီသီ**။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ဧကပ္ပဟာရေနေဝါ**တိ ဧကဝေလာယမေဝ။ ယော စက္ခုရောဂာဒီသု အညတရသ္မိံ သတိ "ဣတော အနုဋ္ဌိတော အရဟတ္တံ ပါပုဏိဿာမီ"တိ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေသိ, အထဿ အရဟတ္တဉ္စ ရောဂတော ဝုဋ္ဌာနဉ္စ ဧကကာလမေဝ ဟောတိ , အယံ **ရောဂသမသီသီ** နာမ။ **ဣရိယာပထဿ ပရိယောသာန** န္တိ ဣရိယာပထန္တရသမာယောဂေ။ ယော ဌာနာဒီသု ဣရိယာပထေသု အညတရံ အဓိဋ္ဌာယ "အဝိကောပေတွာဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိဿာမီ"တိ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေသိ။ အထဿ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ စ ဣရိယာပထဝိကောပနဉ္စ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ဟောတိ, အယံ **ဣရိယာပထသမသီသီ** နာမ။ **ဇီဝိတသမသီသီ နာမာ**တိ ဧတ္ထ "ပလိဗောဓသီသံ မာနော, ပရာမာသသီသံ ဒိဋ္ဌိ, ဝိက္ခေပသီသံ ဥဒ္ဓစ္စံ, ကိလေသသီသံ အဝိဇ္ဇာ, အဓိမောက္ခသီသံ သဒ္ဓါ, ပဂ္ဂဟသီသံ ဝီရိယံ, ဥပဋ္ဌာနသီသံ သတိ, အဝိက္ခေပသီသံ သမာဓိ, ဒဿနသီသံ ပညာ, ပဝတ္တသီသံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, စုတိသီသံ ဝိမောက္ခော, သင်္ခါရသီသံ နိရောဓော"တိ **ပဋိသမ္ဘိဒါယံ** (ပဋိ. မ. ၁.၃၃) ဝုတ္တေသု သတ္တရသသု သီသေသု ပဝတ္တသီသံ ကိလေသသီသန္တိ ဒွေဝ သီသာနိ ဣဓာဓိပ္ပေတာနိ – "အပုဗ္ဗံ အစရိမံ အာသဝပရိယာဒါနဉ္စ ဟောတိ ဇီဝိတပရိယာဒါနဉ္စာ"တိ ဝစနတော။ တေသု ကိလေသသီသံ အရဟတ္တမဂ္ဂေ ပရိယာဒိ ယတိ, ပဝတ္တသီသံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ စုတိစိတ္တံ ပရိယာဒိယတိ။ တတ္ထ အဝိဇ္ဇာပရိယာဒါယကံ စိတ္တံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပရိ ယာဒါတုံ န သက္ကောတိ, ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယာဒါယကံ အဝိဇ္ဇံ ပရိယာဒါတုံ န သက္ကောတိ ။ အညံ အဝိဇ္ဇာပရိယာဒါယ ကံ စိတ္တံ, အညံ ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယာဒါယကံ။ ယဿ စေတံ သီသဒ္ဓယံ သမံ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆတိ, သော **ဇီဝိတသမသီသီ** နာမ။

ကထံ ပနိဒံ သမံ ဟောတီတိ? ဝါရသမတာယ။ ယသ္မိဉ္ဟိ ဝါရေ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ, သကဒာဂါမိမဂ္ဂေ ပဉ္စ, အနာဂါမိမဂ္ဂေ ပဉ္စ, အရဟတ္တမဂ္ဂေ စတ္တာရီတိ ဧကူနဝီသတိမေ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေ ပတိဋ္ဌာယ ဘဝင်္ဂံ ဩတရိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတော ဣမာယ ဝါရသမတာယ ဣဒံ ဥဘယသီသပရိယာဒါနမ္ပိ သမံ ဟောတီတိ ဣမာယ ဝါရသမတာယ။ ဝါရသမဝုတ္တိအာယကေန ဟိ မဂ္ဂစိတ္တေန အတ္တနော အနန္တရံ ဝိယ နိဗ္ဗာဒေ

တဗ္ဗာ ပစ္စဝေက္ခဏတရာ စ ကိလေသပရိယာအနန္တေဝ တရာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ “ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ ဟောတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၇၈; သံ. နိ. ၃.၁၂, ၁၄) ဝစနတော ပစ္စဝေက္ခဏပရိသမာပနေန ကိလေသပရိယာအနံ သမ္မာ ပိတံ နာမ ဟောတီတိ ဣမာယ တရဝုတ္တိယာ သမတာယ ကိလေသပရိယာအနဇီဝိတပရိယာအနာနံ သမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနေတဟ **“ယသ္မာ ပနဿ။ပေ… တသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တ”** န္တိ။

အာယုနော ဝေမဇ္ဈံ အနတိက္ကမိတ္ဝာ အန္တရာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယတီတိ **အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ** ။ တေနာဟ **“ယော ပဉ္စသု သုဒ္ဓာတသေသူ”** တိအာဒိ ။ **ဝေမဇ္ဈေ** တိ အဝိဟာဒီသု ယတ္ထ ဥပ္ပန္နော, တတ္ထ အာယုနော ဝေမဇ္ဈေ။ အာယုဝေမဇ္ဈံ ဥပဟစ္စ အတိက္ကမိတ္ဝာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယတီတိ **ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ** ။ တေနာဟ **“ယော တတ္ထေတ”**တိအာဒိ။ အသင်္ခာရေန အပ္ပယောဂေန အနုဿာဟေန အကိလမန္တော တိက္ခိန္ဒြိယတာယ သုခေနေဝ ပ ရိနိဗ္ဗာယတီတိ **အသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယီ** ။ တေနာဟ **“ယော တေသံယေဝ”**တိအာဒိ။ **တေသံယေဝ ပုဂ္ဂလာန** န္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ သာမိဝစနံ။ **အပ္ပယောဂေနာ**တိ အဓိမတ္တပ္ပယောဂေန ဝိနာ အပ္ပကသိရေန။ သသင်္ခာရေန သပ္ပယောဂေန ကိလမန္တော ဒုက္ခေန ပရိနိဗ္ဗာယတီတိ **သသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယီ** ။ ဥဒ္ဓံဝါဟိဘာဝေန ဥဒ္ဓမဿ တဏှာသောတံ ဝဋ္ဋသောတ ဉ္စာတိ, ဥဒ္ဓံ ဝါ ဂန္တ္ဝာ ပဋိလဘိတဗ္ဗတော ဥဒ္ဓမဿ မဂ္ဂသောတန္တိ **ဥဒ္ဓံသောတော** ။ ပဋိသန္ဓိဝသေန အကနိဋ္ဌံ ဂ စ္ဆတီတိ **အကနိဋ္ဌဂါမီ** ။

ဧတ္ထ ပန စတုက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယော ဟိ အဝိဟတော ပဋ္ဌာယ စတ္တာရော ဒေဝလောကေ သောဓေတွာ အကနိ ဋ္ဌံ ဂန္တ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီ နာမ** ။ အယဥ္ဟိ အဝိဟေသု ကပ္ပသဟဿံ ဝသန္တော အရဟတ္တံ ပတ္တုံ အသက္ကုဏိတ္ဝာ အတပ္ပံ ဂစ္ဆတိ, တတ္ရာပိ ဒွေ ကပ္ပသဟဿာနိ ဝသန္တော အရဟ တ္တံ ပတ္တုံ အသက္ကုဏိတ္ဝာ သုဒဿံ ဂစ္ဆတိ, တတ္ရာပိ စတ္တာရိ ကပ္ပသဟဿာနိ ဝသန္တော အရဟတ္တံ ပ တ္တုံ အသက္ကုဏိတ္ဝာ သုဒဿီ ဂစ္ဆတိ, တတ္ရာပိ အဋ္ဌ ကပ္ပသဟဿာနိ ဝသန္တော အရဟတ္တံ ပတ္တုံ အသ က္ကုဏိတ္ဝာ အကနိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိ, တတ္ထ ဝသန္တော အဂ္ဂမဂ္ဂံ အဓိဂစ္ဆတိ။ တတ္ထ ယော အဝိဟတော ပဋ္ဌာယ ဒု တိယံ တ စတုတ္ထံ တ ဒေဝလောကံ ဂန္တ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **ဥဒ္ဓံသောတော န အကနိဋ္ဌဂါမီ** နာမ။ ယော ကာမ ဘဝတော စဝိတ္ဝာ အကနိဋ္ဌေသု ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **န ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီ** နာမ။ ယော ဟေဋ္ဌာ စတူသု ဒေ ဝလောကေသု တတ္ထ တတ္ထေဝ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **န ဥဒ္ဓံသောတော န အကနိဋ္ဌဂါမီ** တိ။

ဧတေ ပန အဝိဟေသု ဥပ္ပန္နသမနန္တရအာယုဝေမဇ္ဈံ အပ္ပတ္တ္ဝာဝ ပရိနိဗ္ဗာယနဝသေန တယော အန္တရာပရိနိဗ္ ဗာယိနော, ဧကော ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ, ဧကော ဥဒ္ဓံသောတောတိ ပဉ္စဝိဓာ, အသင်္ခာရသသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယိဝိဘာဂေန ဒသ ဟောန္တိ, တထာ အတပ္ပသုဒဿသုဒဿီသူတိ စတ္တာရော ဒသကာတိ စတ္တာရီသံ။ အကနိဋ္ဌေ ပန ဥဒ္ဓံသော တော နတ္ထိ, တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော, ဧကော ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီတိ စတ္တာရော, အသင်္ခာရသသင်္ခာရပရိနိဗ္ ဗာယိဝိဘာဂေန အဋ္ဌာတိ အဋ္ဌစတ္တာရီသံ အနာဂါမိနော။ သတ္တမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အနိစ္စာနုပဿီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. နိဒ္ဒသဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမေ **နိဒ္ဒသဝတ္ထူနီ** တိ အာဒိသဒ္ဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **“နိဒ္ဒသာဒိဝတ္ထူနီ”** တိ။ နတ္ထိ ဣဒာ နိ ဣမဿ ဒသာတိ **နိဒ္ဒသော။ ပဉ္စေဟာ** တိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော အတ္ထော။ **ပုန ဒသဝဿော န ဟောတီ** တိ တေသံ မတိ မတ္တမေတန္တိ ဒဿေတုံ **“သော ကိရာ”**တိ ကိရသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ **နိဒ္ဒသော** တိ စေတံ ဝစနမတ္တံ။ တဿ နိဗ္ဗီသာဒိဘာ ဝဿ ဝိယ နိန္နဝါဒိဘာဝဿ စ ဣစ္ဆိတတ္တာတိ ဒဿေတုံ **“န ကေဝလဉ္စာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကမေ ဝိစရန္တော** တိ ကမေ ပိဏ္ဍာယ စရန္တော။ န ဣဒံ တိတ္ထိယာနံ အဓိဝစနံ တေသု တန္နိမိတ္တဿ အဘာဝတ, သာသနေပိ သေခဿပိ န ဣဒံ အဓိဝစနံ, ကိမင်္ဂ ပန ပုထုဇ္ဇနဿ။ ယဿ ပနေတံ အဓိဝစနံ ယေန စ ကာရဏေန, တံ ဒဿေတုံ **“ခီဏာသဝ ဿေတ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝေ ဟိဿ ပစ္စက္ခတော ကာရဏံ။ ပရမ္ပရာယ ဣတရာနိ ယာနိ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာနိ။

သိက္ခာယ သမ္မဒေဝ အာအနံ **သိက္ခာသမာအနံ**။ တံ ပနဿာ ဟရိပူရိယာ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **“သိက္ခာတ္တယပူရဏေ”**တိ။ သိက္ခာယ တ သမ္မဒေဝ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ရက္ခဏံ **သိက္ခာသမာအနံ**။ တဋ္ဌ အတ္ထတော ပူရဏေန ပရိစ္ဆိန္နံ အရက္ခဏေ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဘာဝတော, ရက္ခဏေ စ ပရိပူရဏတော။ **ဗလဝစ္ဆန္ဒော** တိ ဒဠှစ္ဆန္ဒော။ **အာယတိန္တိ** အနန္တရာနာဂတဒိဝသာဒိကာလော အဓိပ္ပေတော, န အနာဂတဘဝေတိ အာဟ **“အနာဂတေ ပုနဒိဝသာဒီသုပိ”**တိ။ သိက္ခံ ပရိပူရေန္တဿ တတ္ထ နိဗဒ္ဓဘတ္တိတာ **အဝိဂတပေမတာ**။ တေဘူမကဓမ္မာနံ အနိစ္စာဒိဝသေန သမ္မဒေဝ နိဇ္ဈာနံ **ဓမ္မနိသာမနာ**တိ အာဟ **“ဝိပဿနာယေတံ အဓိဝစန”** န္တိ။ **တဏှာဟာဝိနယေ**တိ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏာနုဘာဝသိဒ္ဓေ တဏှာဟာဝိက္ခမ္ဘနေ။ **ဧကီဘာဝေ**တိ ဂဏသင်္ဂဏိကာကိလေသသင်္ဂဏိကာဝိဂမသိဒ္ဓေ ဝိဝေကတသေ။ **ဝီရိယာရမ္ဘေ** တိ သမ္မပ္ပဓာနဿ ပဂ္ဂဏှဟနေ ။ တံ ပန သဗ္ဗသော ဝီရိယဿ ပရိဗ္ရူဟနံ ဟောတီတိ အာဟ **“ကာယိကစေတသိကဿ ဝီရိယဿ ပူရဏေ”**တိ။ **သတိယဉ္စေဝ နိပကဘာဝေ စာ** တိ သတောကာရိတာယ စေဝ သမ္ပဇာနကာရိတာယ စ။ သတိသမ္ပဇညဗလေနေဝ ဟိ ဝီရိယာရမ္ဘော ဣဇ္ဈတိ။ **ဒိဋ္ဌိပဋိဝေဓေ** တိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပဋိဝိဇ္ဈနေ။ တေနာဟ **“မဂ္ဂဒဿနေ”** တိ။

နိဒ္ဒသဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနုသယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝဇ္ဇိသတ္တကဝဂ္ဂေါ

၁. သာရန္ဒဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယဿ ပဌမေ ဒေတယတနဘာဝေန စိတ္တတ္တာ လောကဿ စိတ္တီကာရဋ္ဌာနတာယ စ **စေတိယံ** အဟောသိ။ **ယာဝကီဝ**န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၃၄) ကေမေဝေတံ ပဒံ အနိယမတော ပရိမာဏတစိ။ ကာလော စေတ္ထ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ယတ္တကံ ကာလ”** န္တိ။ **အဘိဏှံ သန္နိပါတာ** တိ နိစ္စသန္နိပါတာ။ တံ ပန နိစ္စသန္နိပါတတံ ဒဿေတုံ **“ဒိဝသဿာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သန္နိပါတဗဟုလာ** တိ ပစုရသန္နိပါတာ။ **တေသာန**န္တိ သဂ္ဂေစံ။ **“ဝုဒ္ဓိယေဝ”** တိအာဒိနာ ဝုတ္တမတ္ထံ ဗျတိရေကမုခေန ဒဿေတုံ **“အဘိဏှံ အသန္နိပတန္တာ ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာကုလာ**တိ ခုဘိတာ န ပသန္နာ။ **ဘိဇ္ဇိတ္ဝာ** တိ ဝဂ္ဂဗန္ဓတော ဝိဘဇ္ဇ ဝိသုံ ဝိသုံ ဟုတ္ဝာ။

သန္နိပါတဘေရိယာ တိ သန္နိပါတာရောစနဘေရိယာ။ **အဒ္ဓဘုတ္တာ တ** တိ သာမိဘုတ္တာ တ။ **ဩသီဒမာနေ**တိ ဟာယမာနေ။

သုင္က န္တိ ဘဏ္ဍံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တေဟိ ပဗ္ဗတခဏ္ဍနာဒိတိတ္ထကမဒ္ဒတရာဒီသု ရာဇပုရိသာနံ အတဗ္ဗဘာဂံ။ **ဗလိ**န္တိ နိပ္ဖန္နသဿာဒိတော ဆဘာဂံ သတ္တဘာဂန္တိအာဒိနာ လဒ္ဓဗ္ဗကရံ။ **ဒဏ္ဍ** န္တိ ဒသဝီသတိကဟာပဏာဒိကံ အပရာဓာနုရူပံ ဂဟေတဗ္ဗဓနဒဏ္ဍံ။ **ဝဇ္ဇိဓမ္မ** န္တိ ဝဇ္ဇိရာဇဓမ္မံ။ ကူအာနိ အပညတ္တပညာပနာဒီသု တပ္ပဋိက္ခေပေ စ အာဒီနတနိသံသေ စ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“တေသ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဟာရိစရိယကင္ခမာ** တိ ဥပဋ္ဌာနက္ခမာ။ **ပောရာဏံ ဝဇ္ဇိဓမ္မ**န္တိ ဧတ္ထ ပုဗ္ဗေ ကိရ ဝဇ္ဇိရာဇာနော “အယံ စောရော”တိ အာနေတွာ ဒဿိတေ “ဂဏှထ နံ စောရ”န္တိ အဝတွာ ဝိနိစ္ဆယမဟာမတ္တာနံ ဒေန္တိ။ တေ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ သစေ အစောရော ဟောတိ, ဝိဿဇ္ဇေန္တိ။ သစေ စောရော, အတ္တနာ ကိဉ္စိ အကတွာ တေဟာရိကာနံ ဒေန္တိ, တေပိ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ အစောရော စေ, ဝိဿဇ္ဇေန္တိ။ စောရော စေ, သုတ္တဓရာနံ ဒေန္တိ။ တေပိ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ အစောရော စေ, ဝိဿဇ္ဇေန္တိ။ စောရော စေ, အဋ္ဌကုလိကာနံ ဒေန္တိ, တေပိ တထေဝ ကတွာ သေနာပတိဿ, သေနာပတိ ဥပရာဇဿ, ဥပရာဇာ ရညော။ ရာဇာ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ သစေ အစောရော ဟောတိ, ဝိဿဇ္ဇေတိ။ သစေ ပန စောရော ဟောတိ, ပဝေဏိပေါတ္ထကံ တစာပေတိ။ တတ္ထ “ယေန ဣဒံ နာမ ကတံ, တဿ အယံ နာမဒဏ္ဍော”တိ လိခိတံ။ ရာဇာ တဿ ကိရိယံ တေန သမာနေတွာ တဒနုစ္ဆဝိကံ ဒဏ္ဍံ ကရောတိ။ ဣတိ ဧတံ ပောရာဏံ ဝဇ္ဇိဓမ္မံ သမာဒါယ ဝတ္တန္တာနံ မနုဿာ န ဥဇ္ဈာယန္တိ။ ပရမ္ပရာဂတေသု အဋ္ဌကုလေသု ဇာတာ အဂတိဂမနဝိရတာ အဋ္ဌမဟလ္လကပုရိသာ **အဋ္ဌကုလိကာ** ။

သက္ကာရ န္တိ ဥပကာရံ။ **ဂရုဘာဝံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ** တိ “ဣမေ အမှာကံ ဂရုနော”တိ တတ္ထ ဂရုဘာဝံ ပဋိပ ပဋိပ ဥပဋ္ဌပေတွာ။ **မာနေဿန္တီ** တိ သမ္မာနေဿန္တိ။ တံ ပန သမ္မာနနံ တေသု နေသံ အတ္တမနတာပုဗ္ဗကန္တိ အာဟ **“မနေန ပိယာယိဿန္တီ”**တိ။ **နိပစ္စကာရံ** ပဏိပါတံ။ **ဒဿေန္တီ** တိ ဂရုစိတ္တဘာရံ ဒဿေန္တိ။ **သန္ဓာနေတုံ** န္တိ သမ္ဗန္ဓံ အဝိစ္ဆိန္နံ ကတွာ ဃဋ္ဋေတုံ။

ပသယှပကာရဿာ တိ ဗလက္ကာရဿ။ ကာမံ ဝုဋ္ဌိယာ ပူဇနီယတာယ “ဝုဒ္ဓိဟာနိယော”တိ ဝုတ္တံ, အတ္ထော ပန ဝုတ္တာနုက္ကမေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗော။ ဟဋ္ဌိယံ တ ယသ္မာ “ဝုဒ္ဓိယေဝ ဟဋ္ဌိကင္ခာ, နော ပရိဟာနီ”တိ ဝုတ္တံ, တသ္မာ တဒနုက္ကမေန **“ဝုဒ္ဓိဟာနိယော”** တိ ဝုတ္တံ။

ဝိပစ္စိတုံ အလဒ္ဓောကာသေ ဟပကမ္မေ, တဿ ကမ္မဿ ဝိပာကေ တ အနဝသရောဝ ဒေဝသောပသဂ္ဂေါ။ တသ္မိံ ပန လဒ္ဓောကာသေ သိယာ ဒေဝတောပသဂ္ဂဿ အဝသရောတိ အာဟ **“အနုပ္ပန္နံ။ပေ။ ဝဍ္ဎေန္တီ”** တိ။ ဧတေနေဝ **အနုပ္ပန္နံ သုခ** န္တိ ဧတ္ထာပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗလကာယဿ ဒိဂုဏတိဂုဏတာဒဿနံ ပဋိဘယဘာဝဒဿနန္တိ ဧဝမာဒိနာ ဒေဝတာနံ **သင်္ဂါမသီသေ သဟာယတာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အနိစ္ဆိတ န္တိ အနိဋ္ဌံ။ **အာဝရဏတော**တိ နိသေဓနတော။ ဓမ္မတော အနပေတာ ဓမ္မိယာတိ ဣခ **“ဓမ္မိကာ”** တိ ဝုတ္တာ။ မိဂသူကရာဒိဃာတာယ သုနခာဒီနံ ကမိုတွာ ဝနစရဏံ တဇော, တတ္ထ နိယုတ္တာ, တေ တ တဇေန္တီတိ **တဇိ**

ကာ, မိဂဝဓောရိနော။

သာရန္ဒဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝဿကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂. ဒုတိယေ **အဘိယာတုကာမော**တိ ဧတ္ထ **အဘိ**-သဒ္ဒော အဘိဘဝနတ္ထော “အနဘိဝိဒိတု”န္တိအာဒီသု ဝိယာ
တိ အာဟ **“အဘိဘဝနတ္ထာယ ယာတုကာမော”** တိ။ **ဝဇ္ဇီရာဇာနော** တိ “ဝဇ္ဇေတဗ္ဗာ ဣမေ”တိ အာဒိတော ပဝတ္တံ
ဝစနံ ဥပာဒါယ ဝဇ္ဇီတိ လဒ္ဓနာမာ ရာဇာနော, ဝဇ္ဇီရဋ္ဌဿ ဝါ ရာဇာနော ဝဇ္ဇီရာဇာနော။ ရဋ္ဌဿ ပန ဝဇ္ဇီသမညာ
တန္နိဝါသိရာဇကုမာရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ရာဇိဒ္ဓိယာ** တိ ရာဇဘာဝါနုဂတေန ပဘာဝေန။ သော ပန ပဘာဝေါ နေသံ ဂဏ
ရာဇာနံ မိထော သာမဂ္ဂိယာ လောကေ ပါကဋော။ စိရဋ္ဌာယီ စ အဟောသီတိ **“သမဂ္ဂဘာဝံ ကထေတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ အနု
အနု တံသမင်္ဂိနော ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎေတီတိ အနုဘာဝေါ, အနုဘာဝေါ ဧဝ **အာနုဘာဝေါ,** ပတာပေါ။ သော ပန နေသံ ပတာ
ပေါ ဟတ္ထိအဿာဒိဝါဟနသမ္ပတ္တိယာ တတ္ထ စ သုသိက္ခိတဘာဝေန လောကေ ပါကဋော ဇာတောတိ **“ဧတေန။ပေ။
ကထေတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေနာ** တိ ကုဉ္စိကာဆိဒ္ဒေန။ **အသနန္တိ** သရံ။ **အတိပါတယိဿန္တီ** တိ အတိက္
ကာမေန္တိ။ **ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခ** န္တိ ပေါင်္ခဿ အနုပေါင်္ခံ, ပုရိမသရဿ ပေါင်္ခပဒါနုဂတပေါင်္ခံ ဣတရံ သရံ ကတ္
တတိ အတ္ထော။ **အဝိရာဓိတ**န္တိ အဝိရဇ္ဈိတံ။ **ဥစ္ဆိန္ဒိဿာမီ** တိ ဥမ္မူလနဝသေန ကုလသန္တတိံ ဆိန္ဒိဿာမိ။ အယ
နံ ဝဍ္ဎနံ အယော, တပ္ပဋိပက္ခေန **အနယော**တိ အာဟ **“အဝုဍ္ဎိ”** န္တိ။ ဉာတီနံ ဗျသနံ ဝိနာသော **ဉာတိဗျသနံ** ။

ဂင်္ဂါယာ တိ ဂင်္ဂါသမီပေ။ **ပဋ္ဋနဂါမ** န္တိ သကဋပဋ္ဋနဂါမံ။ **တတ္ထ** တိ တသ္မိံ ပဋ္ဋနေ။ **ဗလတ္ထာမဇာတော**
တိ ဥပ္ပန္နဗလဝကောဓော။ **မေ**တိ မယှံ။ **ဂတေနာ**တိ ဂမနေန။ **သီတံ ဝါ ဥဏှံ ဝါ နတ္ထိ** တာယ ဝေလာယ။ **အဘိမုခံ ယု
ဒ္ဓေနာ**တိ အဘိမုခံ ဥဇုကမေဝ သင်္ဂါမကရဏေန။ **ဥပလာပနံ** သာမံ အနုပ္ပဒါနတိ ဒဿေတုံ **“အလ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။
ဘေဒေပိ ဣမေ ဥပါယော ဧတေတိ ဝုတ္တံ **“အညတြ မိထုဘေဒါ”** တိ။ ယုဒ္ဓဿ ပန အနုပါယတာ ပဂေဝ ပကာသိတာ။
ဣဒန္တိ “အညတြ ဥပလာပနာယ အညတြ မိထုဘေဒါ”တိ ဣဒံ ဝစနံ။ **ကထာယ နယံ လဘိတွာ**တိ “ယာဝကီဝဉ္စ ။
ပေ။ ပရိဟာနီ”တိ ဣမာယ ဘဂဝတော ကထာယ ဥပါယံ လဘိတွာ။ **အနုကမ္ပာယာ** တိ ဝဇ္ဇိရာဇေသု အနုဂ္ဂဟေန။

ရာဇာပိ တမေဝ ပေသေတွာ သဗ္ဗံ။ပေ။ ပါပေသီ တိ ရာဇာ တံ အတ္တနော သန္တိကံ အာဂတံ “ကိံ, အာစရိယ, ဘ
ဂဝါ အဝစာ”တိ ပုစ္ဆိ။ သော “ယထာ ဘော သမဏဿ ဂေါတမဿ ဝစနံ န သက္ကာ ဝဇ္ဇီ ကေနစိ ဂဟေတုံ, အပိစ
ဥပလာပနာယ ဝါ မိထုဘေဒေန ဝါ သက္ကာ”တိ အာဟ။ တတော နံ ရာဇာ “ဥပလာပနာယ အမှာကံ ဟတ္ထိအဿာဒ
ယော နဿိဿန္တိ, ဘေဒေနေဝ တေ ဂဟေဿာမိ, ကိံ ကရောမာ”တိ ပုစ္ဆိ။ တေန ဟိ, မဟာရာဇ, တုမှေ ဝဇ္ဇီ
အာရဗ္ဘ ပရိသတိ ကထံ သမုဋ္ဌာပေထ, တတော အဟံ “ကိံ တေ, မဟာရာဇ, တေဟိ, အတ္တနော သန္တကေန ကသိဝဏိဇ္ဇ
ဇာဒီနိ ကတွာ ဇီဝန္တု ဧတေ ရာဇာနော”တိ ဝတွာ ပက္ကမိဿာမိ။ တတော တုမှေ “ကိံ နု, ဘော, ဧသ ဗြာဟ္မ
ဏော ဝဇ္ဇီ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ကထံ ပဋိဗာဟတီ”တိ ဝဒေယျာထ။ ဒိဝသဘာဂေ စာဟံ တေသံ ပဏ္ဏာကာရံ ပေသေဿာ
မိ, တမ္ပိ ဂါဟာပေတွာ တုမှေပိ မမ ဒေါသံ အာရောပေတွာ ဗန္ဓနတာဠနာဒီနိ အကတွာဝ ကေဝလံ ခုရမုဏ္ဍံ မံ က
တွာ နဂရာ နီဟရာပေထ, အထာဟံ “မယာ တေ နဂရေ ပါကာရော ပရိခါ စ ကာရိတာ, အဟံ ထိရဒုဗ္ဗလဋ္ဌာနဉ္စ ဥတ္တ
တာနဂမ္ဘီရဋ္ဌာနဉ္စ ဇာနာမိ, န စိရဿံ ဒါနိ တံ ဥဇုံ ကရိဿာမီ”တိ ဝက္ခာမိ။ တံ သုတွာ တုမှေ “ဂစ္ဆတူ”တိ ဝ
ဒေယျာထာတိ။ ရာဇာ သဗ္ဗံ အကာသိ။

လိစ္ဆဝီ တဿ နိက္ခမနံ သုတွာ “သဌော ဗြာဟ္မဏော, မာ တဿ ဂင်္ဂံ ဥတ္တာရေတုံ အဒတ္ထာ”တိ အာဟံ
သု။ တတြ ဧကစ္စေဟိ “အမှေ အာရဗ္ဘ ကထိတတ္တာ ကိရ သော ဧဝံ ကရောတီ”တိ ဝုတ္တေ “တေန ဟိ ဘဏေ
ဧတူ”တိ ဝဒိံသု။ သော ဂန္တွာ လိစ္ဆဝီ ဒိသွာ “ကိမာဂတတ္ထာ”တိ ပုစ္ဆိတော တံ ပဝတ္တိံ အာရောစေသိ။ လိစ္ဆဝိ
နော “အပ္ပမတ္တကေန နာမ ဧဝံ ဂရုံ ဒဏ္ဍံ ကာတုံ န ယုတ္တ”န္တိ ဝတွာ “ကိံ တေ တတြ ဌာနန္တရ”န္တိ ပုစ္ဆိံသု။ ဝိနိစ္ဆ
ယမဟာမစ္စောဟမသ္မိတိ။ တဒေဝ တေ ဌာနန္တရံ ဟောတူတိ။ သော သုဋ္ဌုတရံ ဝိနိစ္ဆယံ ကရောတိ။ ရာဇကုမာရာ တသ္
သ သန္တိကေ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏှန္တိ။ သော ပတိဋ္ဌိတဂုဏော ဟုတွာ ဧကဒိဝသံ ဧကံ လိစ္ဆဝိံ ဂဟေတွာ ဧကမန္တံ ဂန္
တွာ “အာရကာ ကသန္တီ”တိ ပုစ္ဆိ။ အာမ, ကသန္တိ။ ဒွေဝ ဂေါဏေ ယောဇေတွာတိ။ အာမ, ဒွေဝ ဂေါဏေ ယောဇေတ္

တတိ။ တ္တောကံ ဝတ္ တ နိဝတ္တော။ တတော တမညော ''ကိံ အာစရိယော အာဟာ''တိ ပုစ္ဆိတ္ တ တေန ဝုတ္တံ – အသဒ္ဒဟန္တော ''န မေသော ယထာဘူတံ ကထေတီ''တိ တေန သဒ္ဓိံ ဘိဇ္ဇိ။

ဗ္ရာဟ္မဏော အပရမ္ပိ ဧကေဒိဝသံ ဧကံ လိစ္ဆဝိံ ဧကမန္တံ နေတွ္ တ ''ကေန ဗျဉ္ဇနေန ဘုတ္တောသီ''တိ ပုစ္ဆိတ္ တ နိဝတ္တော။ တမ္ပိ အညော ပုစ္ဆိတ္ တ အသဒ္ဒဟန္တော တထေဝ ဘိဇ္ဇိ။ ဗ္ရာဟ္မဏော အပရမ္ပိ ဒိဝသံ ဧကံ လိစ္ဆဝိံ ဧကမန္တံ နေတွ္ တ ''အတိဒုဂ္ဂတောသိ ကိရာ''တိ ပုစ္ဆိ။ ကော ဧဝမာဟာတိ ။ အသုကော နာမ လိစ္ဆဝီတိ။ အပရမ္ပိ ဧကမန္တံ နေတွ္ တ ''တွံ ကိရ ဘီရုဇာတိကော''တိ ပုစ္ဆိ။ ကော ဧဝမာဟာတိ? အသုကော နာမ လိစ္ဆဝီတိ။ ဧဝံ အညေန အကထိတမေဝ အညဿ ကထေန္တော တီဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ တေ ရာဇာနော အညမညံ ဘိန္ဒိတွ္ တ ယထာ ဒွေ ဧကမဂ္ဂေန န ဂစ္ဆန္တိ, တထာ ကတွ္ တ သန္နိပါတဘေရိံ စရာပေသိ။ လိစ္ဆဝိနော ''ဣဿရာ သန္နိပတန္တု, သူရာ သန္နိပတန္တူ''တိ ဝတွ္ တ န သန္နိပတိံသု။ ဗ္ရာဟ္မဏော ''အယံ အနိ ကာလော, သီဃံ အာဂစ္ဆတူ''တိ ရညော သာသနံ ပေသေတိ။ ရာဇာ သုတွ္ တဝ ဗလဘေရိံ စရာပေတွ္ တ နိက္ခမိ။ ဝေသာလိကာ သုတွ္ တ ''ရညော ဂင်္ဂ ဥတ္တရိတုံ န ဒဿာမာ''တိ ဘေရိံ စရာပေသုံ။ တေ သုတွ္ တ ''ဂစ္ဆန္တု သူရရာဇာနော''တိအာဒီနိ ဝတွ္ တ န သန္နိပတိံသု။ ''နဂရပ္ပဝေသနံ န ဒဿာမ, ဒွာရာနိ ပိဒဟိဿာမာ''တိ ဘေရိံ စရာပေသုံ။ ဧကောပိ န သန္နိပတိ။ ယထာဝိဝဋေဟိ ဒွာရေဟိ ပဝိသိတွ္ တ သဗ္ဗေ အနယဗျသနံ ပာပေတွ္ တ ဂတော။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – ''ရာဇာပိ တမေဝ ပေသေတွ္ တ သဗ္ဗေပိ ဘိန္ဒိတွ္ တ ဂန္တွ္ တ အနယဗျသနံ ပာပေသီ''တိ။

ဝဿကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပဌမသတ္တကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃. တတိယေ အပရိဟာနာယ ဟိတာတိ **အပရိဟာနိယာ** (ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၁၃၆), န ပရိဟာယန္တိ ဧတေဟီတိ တ **အပရိဟာနိယာ**။ ဧဝံ သဒ္ဒေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေန္တော **''ဣဓာပိ စာ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တတော** တိအာဒိ ဒိသာသု အာဂတသာသနေ ဝုတ္တဝစနံ ဝုတ္တကထနံ။ **ဝိဟာရသီမာ အာကုလာ** ယဿ , တဿ **ဥပေါသထပဝါရဏာ ဌိတာ။ ဩလီယမာနကော**တိ ဟဋ္ဌိတော အတ္တတော စ ဝိနဿမာနကော။ **ဥက္ခိပပေန္တာ** တိ ပဂုဏဘာဝကရဏေန အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဝသေန စ ပဂ္ဂဏှန္တာ။

သာဝတ္ထိယံ ဘိက္ခူ ဝိယ (ပါရာ. ၅၆၅) ပာစိတ္တိယံ ဒေသာပေတဗ္ဗောတိ ပညာပေန္တာ။ **ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဝိယ** (စူဠဝ. ၄၄၆) ဒသဝတ္ထုဒီပနေန။ **တထာ အကရောန္တာ** တိ နဝံ ကတိကဝတ္တံ တ သိက္ခာပဒံ တ အမဒ္ဒန္တာ ဓမ္မဝိနယတော သာသနံ ဒီပေန္တာ ခုဒ္ဒကမ္ပိ စ သိက္ခာပဒံ အသမူဟနန္တာ။ **အာယသ္မာ မဟာကဿပော ဝိယ စာ** တိ ''သုဏာတု မေ, အာဝုသော, သင်္ဃော, သန္တာမှာကံ သိက္ခာပဒါနိ ဂိဟိဂတာနိ။ ဂိဟိနောပိ ဇာနန္တိ 'ဣဒံ ဝေ သမဏာနံ သကျပုတ္တိကာနံ ကပ္ပတိ, ဣဒံ ဝေ န ကပ္ပတီ'တိ။ သစေပိ ဟိ မယံ ခုဒ္ဒာနုခုဒ္ဒကာနိ သိက္ခာပဒါနိ သမူဟနိဿာမ, ဘဝိဿန္တိ ဝတ္တာရော 'ဓူမကာလိကံ သမဏေန ဂေါတမေန သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ, ယာဝိမေသံ သတ္ထာ အဋ္ဌာသိ, တာဝိမေ သိက္ခာပဒေသု သိက္ခိံသု။ ယတော ဣမေသံ သတ္ထာ ပရိနိဗ္ဗုတော, န ဣဒါနိမေ သိက္ခာပဒေသု သိက္ခန္တီ'တိ။ ယဒိ သင်္ဃဿ ပတ္တကလ္လံ, သင်္ဃော အပညတ္တံ န ပညပေယျ, ပညတ္တံ န သမုစ္ဆိန္ဒေယျ, ယထာပညတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ ဝတ္တေယျာ''တိ ဣမံ (စူဠဝ. ၄၄၂) တန္တိံ ဌပေန္တော အာယသ္မာ မဟာကဿပော ဝိယ စ။

ထိရဘာဝပ္ပတ္တာ တိ သာသနေ ထိရဘာဝံ အနိဝတ္တိတဘာဝံ ဥပဂတာ။ **ထေရကာရကေဟီ**တိ ထေရဘာဝသာဓကေဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ အသေက္ခဓမ္မေဟိ။ **ဗဟူ ရတ္တိယော** တိ ပဗ္ဗဇိတာ ဟုတွ္ တ ဗဟူ ရတ္တိယော ဇာနန္တိ။ သီလာဒိဂုဏေသု ပတိဋ္ဌာပနမေဝ သာသနေ **ပရိဏာယကတာ**တိ အာဟ **''တီသု သိက္ခာသု ပဝတ္တေန္တီ''** တိ။ **ဩဝါဒံ န ဒေန္တိ** အဘာဇနဘာဝတော။ **ပဝေဏိကထန္တိ** အာစရိယပရမ္ပရာဘတံ သမ္မာပဋိပတ္တိဒီပနံ ဓမ္မကထံ။ **သာရဘူတံ ဓမ္မပရိယာယ** န္တိ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဖလသမ္ပာပနေန သာသနေ သာရဘူတံ ဗောဇ္ဈင်္ဂကောသလ္လအနုတ္တရသီတိဘာဝ- (အ. နိ. ၆.၈၅) အဓိစိတ္တသုတ္တာဒိဓမ္မတန္တိံ။ **အာဒိကံ ဩဝါဒန္တိ** **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ''ဧဝံ တေ အာလောကေတဗ္ဗံ, ဧဝံ တေ ဝိ

လောကေတဗ္ဗံ, ဧဝံ တေ သမိဒ္ဓိတဗ္ဗံ, ဧဝံ တေ ပသာရေတဗ္ဗံ, ဧဝံ တေ သင္ဃာဋိပတ္တစီဝရံ ဓာရေတဗ္ဗ”န္တိ ဩဝဒံ သင္ဂဏှာတိ။

ပုနပ္ပုနံ **ပုနပ္ပုနံ ဥတ္တရပဒလောပေန။ ဉတ္တိယာ ဝရေတိ** ယေ နေ ပစ္စယဝသိကာ န အာမိသစက္ခုကာ, တေ **နံ ဂစ္ဆန္တိ** တဏှာယ ဝသံ။

အာရညကေသုတိ အရညဘာဂေသု အရညပရိယာပန္နေသု။ နနု ယတ္ထ ကတ္ထစိပိ တဏှာ သာဝဇ္ဇာ ဧတတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ကမန္တသေနာသနေသု ဟိ”** တိအာဒိ။ တေန “အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသု ပိဟံ ဥပဋ္ဌာပယ တော”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တပိဟာဒယော ပိယ အာရညကသေနာသနေသု သာလယတာ သေဝိတဗ္ဗပက္ခိကာ ဧတတိ ဒဿေ တိ။

အတ္တနာတတိ သယမေဝ။ တေန ပရေဟိ အနုဿာဟိတာနံ သရသေနေဝ အနာဂတာနံ ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ အာဂမနံ, အာဂတာနဉ္စ ဖာသုဝိဟာရံ ပစ္စာသီသန္တီတိ ဒဿေတိ။ **ဉာမိနာဝ နီဟာရေနာ**တိ ဉာမာယ ပဋိပတ္တိယာ။ **အဂ္ဂဟိတဓမ္မဂ္ဂဟဏ**န္တိ အဂ္ဂဟိတဿ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ ဥဂ္ဂဟဏံ။ **ဂဟိတသဇ္ဈာယကရဏ**န္တိ ဥဂ္ဂဟိတဿ သုဋ္ဌု အတ္ထစိန္တနံ။ စိန္တရတ္တော ဟိ အယံ သဇ္ဈာယသဒ္ဒော။ **ဓန္တီ**တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ။ နိသီဒန္တိ အာသနပညာပနာဒိနာ။

ပဌမသတ္တကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၆. ဒုတိယသတ္တကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၄-၂၆. စတုတ္ထေ **ကရောန္တော ယေတ** တိ ယထာဝုတ္တံ တိရစ္ဆာနကထံ ကထေန္တော ယေဝ။ အတိရစ္ဆာနက ထာဘာဝေပိ တဿ တတ္ထ တပ္ပရဘာဝဒဿနတ္ထံ အဝဓာရဏဝစနံ။ **ပရိယန္တကာရီ** တိ သပရိယန္တံ ကတွာ ဝတ္တာ။ “ပရိယန္တဝတိံ ဝါစံ ဘာသိတာ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၉, ၁၉၄) ဟိ ဝုတ္တံ။ **အပ္ပဘဿော ဧဝ** တိ ပရိမိတကထောယေဝ ဧကေ န္တေန ကထေတဗ္ဗဿေဝ ကထနတော။ သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနံ **အရိယော တုဏှီဘာဝေါ။ နိဒ္ဒါယတိယေဝ** တိ နိ ဒ္ဒေါက္ကမနေ အနာဒီနဝဒဿီ နိဒ္ဒါယတိယေဝ, ကိရိယာပထပရိဝတ္တနာဒိနာ န နံ ဝိနောဒေတိ။ **ဧဝံ သံသဋ္ဌောဝ** တိ ဝုတ္တနယေန ဂဏသင်္ဂဏိကာယ သံသဋ္ဌော ဧဝ ဝိဟရတိ။ **ဒုဿီလာ ပာပိစ္ဆာ နာမာ** တိ သယံ နိဿီလာ အသန္တဂု ဏသမ္ဘာဝနိစ္ဆာယ သမန္နာဂတတ္တာ ပာပါ လာမကာ ဣစ္ဆာ ဧတေသန္တိ ပာပိစ္ဆာ။ ပာပပုဂ္ဂလေဟိ မိတ္တိကရဏ တော **ပာပမိတ္တာ** ။ တေဟိ သဒ္ဓိံ သဟပဝတ္တနေန **ပာပသဟာယာ**။ တတ္ထ နိန္နတာဒိနာ တဒဓိမုတ္တတာယ **ပာပသမ္ပဝ င်္ကာ**။ ပဉ္စမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိယေဝ။

ဒုတိယသတ္တကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၁. သညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၇-၃၁. သတ္တမေ အနိစ္စာတိ အနုပဿတိ ဧတာယာတိ **အနိစ္စာနုပဿနာ** ။ တထာပဝတ္တဝိပဿနာ ပန ယသ္မာ အတ္တနာ သဟဂတသညာယ ဘာဝိတာယ ဘာဝိတာ ဧဝ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ သဟဂ တသညာ”**တိ။ ဉာမာ သတ္တ လောကိယဝိပဿနာပိ ဟောန္တိ “အနိစ္စ”န္တိအာဒိနာ ပဝတ္တနတော။ “ဧတံ သန္တံ ဧတံ ပ ဏီတံ ယဒိဒံ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော”တိ အာဂတဝသေန ပနေတ္ထ ဒွေဝ လောကုတ္တရာ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “ဝိရာ ဂေါ နိရောဓော”တိ ဟိ တတ္ထ နိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တန္တိ ဉာမ ဝိရာဂသညာ, တာ ဝုတ္တသညာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာပိ သိယုံ။ သေ သမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။ အဋ္ဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝဇ္ဇိသတ္တကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဒေဝတာဝဂ္ဂော

၅. ပဌမမိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. စတုတ္ထဿ ပဉ္စမေ **အတ္တနော** ဂုယှံ တဿ **အာဝိကရောတီ**တိ အတ္တနော ဂုယှံ နိဂ္ဂူဟိတုံ ယုတ္တကထံ အညဿ အကထေတွာ တဿေဝ အာစိက္ခတိ။ တဿ ဂုယှံ **အညေသံ နာစိက္ခတီ** တိ တေန ကထိတဂုယှံ ယထာ အညေ န ဇာနန္တိ, ဧဝံ အနာဝိကရောန္တော ဆာဒေတိ။

ပဌမမိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၁၁. ဒုတိယမိတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၇-၄၂. ဆဋ္ဌေ **ပိယော စ ဟောတိ မနာပော စာ**တိ ကလျာဏမိတ္တလက္ခဏံ ဒဿိတံ။ ကလျာဏမိတ္တော ဟိ သဒ္ဓာသမ္ပန္နော စ ဟောတိ သီလသမ္ပန္နော သုတသမ္ပန္နော စာဂသမ္ပန္နော ဝီရိယသမ္ပန္နော သတိသမ္ပန္နော သမာဓိသမ္ပန္နော ပညာသမ္ပန္နော။ တတ္ထ သဒ္ဓာသမ္ပတ္တိယာ သဒ္ဒဟတိ တထာဂတဿ သမ္ဗောဓိံ ကမ္မဉ္စ ကမ္မဖလဉ္စ, တေန သမ္ဗောဓိယာ ဟေတုဘူတံ သတ္တေသု ဟိတသုခံ န ပရိစ္စဇတိ ။ သီလသမ္ပတ္တိယာ သတ္တာနံ ပိယော ဟောတိ ဂရု ဘာဝနီယော စောဒကော ပါပဂရဟီ ဝတ္တာ ဝစနက္ခမော။ သုတသမ္ပတ္တိယာ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိပဋိသံယုတ္တာနံ ဂမ္ဘီရာနံ ကထာနံ ကတ္တာ ဟောတိ။ စာဂသမ္ပတ္တိယာ အပ္ပိစ္ဆော ဟောတိ သန္တုဋ္ဌော ပဝိဝိတ္တော အသံသဋ္ဌော။ ဝီရိယသမ္ပတ္တိယာ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဟောတိ အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိယံ။ သတိသမ္ပတ္တိယာ ဥပဋ္ဌိတဿတီ ဟောတိ။ သမာဓိသမ္ပတ္တိယာ အဝိက္ခိတ္တော ဟောတိ သမာဟိတစိတ္တော။ ပညာသမ္ပတ္တိယာ အဝိပရီတံ ပဇာနာတိ။ သော သတိယာ ကုသလာကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဂတိယော သမန္နေသမာနော ပညာယ သတ္တာနံ ဟိတာဟိတံ ယထာဘူတံ ဇာနိတွာ သမာဓိနာ တတ္ထ ဧကဂ္ဂစိတ္တော ဟုတွာ ဝီရိယေန သတ္တေ အဟိတေ နိသေဓေတွာ ဟိတေ နိယောဇေတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ပိယော။ပေ။ နိယောဇေတီ"**တိ။ သတ္တမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဒုတိယမိတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒေဝတာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မဟာယညဝဂ္ဂေါ

၁. သတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄. ပဉ္စမေ ယသ္မာ **နိဒ္ဒေသ နတ္ထေ နိဟတော** (ဒီ. နိ. ၂.၁၂၇) တသ္မာ **သေယျထာပိ မနုဿာ** တိ ယထာ မနုဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိသေသော ဟောတိယေဝ** သတိပိ ဗာဟိရဿ ကာရဏဿ အဘေဒေ အဇ္ဈတ္တိကဿ ဘိန္နတ္တာ။ နာနတ္တံ ကာယေ ဧတေသံ, နာနတ္တော တ ကာယော ဧတေသန္တိ **နာနတ္တကာယာ** ။ ဣမိနာ န ယေန သေသပဒေသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နေသန္တိ** မနုဿာနံ။ နာနတ္တာ သညာ ဧတေသံ အတ္ထီတိ **နာနတ္တသညိနော**။ သုခသမုဿယတော ဝိနိပါတော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **ဝိနိပါတိကာ** သတိပိ ဒေဝဘာဝေ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော။ အပါယေသု တ ဂတော နတ္ထိ နိပါတော ဧတေသန္တိ **ဝိနိပါတိကာ**။ တေနာဟ **"စတုအပါယဝိနိမုတ္တာ"** တိ။ **ပိယင်္ကရမာတာဒီနံ ဝိယာ** တိ ပိယင်္ကရမာတာ ကိရ ယက္ခိနီ ပစ္စူသသမယေ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရဿ ဓမ္မံ သဇ္ဈာယတော သုတွာ –

"မာ သဒ္ဒမကရိ ပိယင်္ကရ၊ ဘိက္ခု ဓမ္မပဒါနိ ဘာသတိ။
အပိ ဓမ္မပဒံ ဝိဇာနိယ၊ ပဋိပဇ္ဇေမ ဟိတာယ နော သိယာ။

"ပါဏေသု စ သံယမာမသေ၊ သမ္ပဇာနမုသာ န ဘဏာမသေ။
သိက္ခေမ သုသီလျမတ္တနော၊ အပိ မုစ္စေမ ပိသာစယောနိယာ"တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၀) –

ဧဝံ ပုတ္တကံ သညာပေတွာ တံ ဒိဝသံ သောတာပတ္တိဖလံ ပတ္တာ။ ဥတ္တရမာတာ ပန ဘဂဝတော ဓမ္မံ သုတွာဝ သောတာပန္နာ ဇာတာ။

ဗြဟ္မကာယေ ပဌမဇ္ဈာနနိဗ္ဗတ္တေ ဗြဟ္မသမူဟေ, ဗြဟ္မနိကာယေ တ ဘဝါတိ **ဗြဟ္မကာယိကာ** ။ မဟာဗြဟ္မုနော ပရိသာယ ဘဝါတိ **ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ** တဿ ပရိစာရကဋ္ဌာနေ ဌိတတ္တာ။ မဟာဗြဟ္မုနော ပုရောဟိတဋ္ဌာနေ ဌိတာတိ **ဗြဟ္မပုရောဟိတာ** ။ အာယုဝဏ္ဏာဒီဟိ မဟန္တာ ဗြဟ္မာနောတိ **မဟာဗြဟ္မာနော** ။ သတိပိ တေသံ တိဝိဓာနမ္ပိ ပဌမေန ဈာနေန ဂန္တွာ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေ ဈာနဿ ပန ပဝတ္တိဘေဒေန အယံ ဝိသေသောတိ ဒဿေတုံ **"ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရိတ္တေနာ** တိ ဟီနေန။ သာ စဿ ဟီနတာ ဆန္ဒာဒီနံ ဟီနတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိလဒ္ဓမတ္တံ တ ဟီနံ။ **ကပ္ပဿာ** တိ အသင်္ခေယျကပ္ပဿ ။ ဟီနပဏီတာနံ မဇ္ဈေ ဘဝတ္တာ **မဇ္ဈိမံ** ။ သာ စဿ မဇ္ဈိမတာ ဆန္ဒာဒီနံ မဇ္ဈိမတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိလဘိတွာ နာတိသုဘာဝိတံ တ **မဇ္ဈိမံ။ ဥပမုကပ္ပော** တိ အသင်္ခေယျကပ္ပဿ ဥပမုကပ္ပော။ **ဝိပ္ဖာရိကတရော** တိ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေဟိ ပမာဏတော ဝိပုလတရော သဘာဝတော ဥဠာရတရော စ ဟောတိ။ သဘာဝေနပိ ဟိ ဥဠာရတမော၀။ တံ ပနေတ္ထ အပ္ပမာဏံ။ တဿ ဟိ ပရိတ္တာဘာဒီနံ ပရိတ္တသုဘာဒီနဉ္စ ကာယေ သတိပိ သဘာဝဝေမတ္တေ ဧကတ္တဝသေနေဝ ဝဝတ္ထပီယတီတိ "ဧကတ္တကာယာ"တွေဝ တေ ဝုစ္စန္တိ။ **ပဏီတေနာ**တိ ဥက္ကဋ္ဌေန။ သာ စဿ ဥက္ကဋ္ဌတာ ဆန္ဒာဒီနံ ဥက္ကဋ္ဌတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သုဘာဝိတံ တ, သမ္မဒေဝ, ဝသိဘာဝံ ပာပိတံ **ပဏီတံ** "ပဓာနဘာဝံ နီတ"န္တိ ကတွာ။ ဣဓာပိ ကပ္ပော အသင်္ခေယျကပ္ပဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော ပရိပုဏ္ဏမဟာကပ္ပဿ အသမ္ဘဝတော။ **ဣတီ**တိ ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ **တေ**တိ "ဗြဟ္မကာယိကာ"တိ ဝုတ္တာ တိဝိဓာပိ ဗြဟ္မာနော။ **သညာယ ဧကတ္တာ**တိ တိဟေတုကဘာဝေန ဧကသဘာဝတ္တာ။ န ဟိ တဿာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မဝသေန အညောပိ ကောစိ ဘေဒော အတ္ထိ။ ဧဝန္တိ ဣမိနာ နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော ဂဟိတာတိ ဒဿေတိ။

ဒဏ္ဍဥက္ကာယာ တိ ဒဏ္ဍဒီပိကာယ။ **သရတိ** ဓာဝတိ, **ဝိသရတိ** ဝိပ္ပကိဏ္ဏာ ဝိယ ဓာဝတိ။ **ဒွေဝ ကပ္ပာ** တိ ဒွေဝ မဟာကပ္ပာ။ ဣတော ပရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ။ **ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန** အာဘဿရဂ္ဂဟဏေနေဝ **သဗ္ဗေပိ တေ** ပရိတ္တာဘာအပ္ပမာဏာဘာပိ ဂဟိတာ။

သုန္ဒရာ ပဘာ သုဘာ, တာယ ကိဏ္ဏာ သုဘာကိဏ္ဏာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ။ ဘာ-သဒ္ဒဿ ရဿတ္တံ အန္တိမ-ဏ-ကာရဿ ဟ-ကာရဉ္စ ကတွာ **"သုဘကိဏှာ"**တိ ဝုတ္တာ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန နိစ္စလာယ ဧကဃနာယ ပဘာယ သုဘောတိ ပရိယာယဝစနန္တိ "သုဘေန ဩကိဏ္ဏာ ဝိကိဏ္ဏာ"တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ ဧတ္ထာပိ အန္တိမ-ဏ-ကာရဿ ဟ-ကာရကရဏံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေဝ။ **န ဆိဇ္ဇိတွာ ပဘာ ဂစ္ဆတိ** ဧကဃနတ္တာ။ **စတုတ္ထဝိညာဏဋ္ဌိတိမေဝ ဘဇန္တိ** ကာယဿ သညာယ စ ဧကရူပတ္တာ။ ဝိပုလသန္တသုခာယုဝဏ္ဏာဒိဖလတ္တာ **ဝေဟပ္ဖလာ။ ဧတ္ထာ** တိ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယံ။

ဝိဝဋ္ဋပက္ခေ ဌိတာ အပုနရာဝတ္တနတော။ **"န သဗ္ဗကာလိကာ"**တိ ဝတွာ တမေဝ အသဗ္ဗကာလိကတ္တံ ဝိဘာဝေတုံ **"ကပ္ပသတသဟဿမ္ပိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သောဠသကပ္ပသဟဿစ္စယေန ဥပ္ပန္နာနံ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာနံ ပရိနိဗ္ဗာယနတော အညေသဉ္စ တတ္ထ အနုပ္ပဇ္ဇနတော **ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ** သုညံ တံ ဌာနံ ဟောတိ, တသ္မာ သုဒ္ဓါဝါသာ န သဗ္ဗကာလိကာ။ **ခန္ဓာဝါရဋ္ဌာနသဒိသာ ဟောန္တိ** သုဒ္ဓါဝါသဘူမိယော။ **ဣမိနာ သုတ္တေန** သုဒ္ဓါဝါသာနံ သတ္တာဝါသဘာဝဒီပနေနေဝ ဝိညာဏဋ္ဌိတိဘာဝေပိ ဒီပိတော ဟောတိ, တသ္မာ **သုဒ္ဓါဝါသာပိ** သတ္တသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု **စတုတ္ထဝိညာဏဋ္ဌိတိံ,** နဝသု သတ္တာဝါသေသု **စတုတ္ထသတ္တာဝါသဉ္စ ဘဇန္တိ** ။

သုခုမတ္တာတိ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝပ္ပတ္တတ္တာ။ ပရိဗျတ္တဝိညာဏကိစ္စာဘာဝတော **နေဝ ဝိညာဏံ,** န သဗ္ဗသော အဝိညာဏံ ဟောတီတိ **နာဝိညာဏံ,** တသ္မာ ပရိပ္ဖုဋဝိညာဏကိစ္စဝန္တီသု **ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု န ဝုတ္တံ** ။

သတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သမာဓိပရိက္ခာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၅. ဒုတိယေ **သမာဓိပရိက္ခာရာ**တိ ဧတ္ထ တယော ပရိက္ခာရာ။ "ရထော သီလပရိက္ခာရော, ဈာနက္ခော စက္ကဝီရိယော"တိ (သံ. နိ. ၅.၄) ဟိ ဧတ္ထ အလင်္ကာရော ပရိက္ခာရော နာမ။ "သတ္တဟိ နဂရပရိက္ခာရေဟိ သုပရိက္ခတံ ဟောတီ"တိ (အ. နိ. ၇.၆၇) ဧတ္ထ ပရိဝါရော ပရိက္ခာရော နာမ။ "ဂိလာနပစ္စယ။ပေ။ ဇီဝိတပရိက္ခာရာ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၉၁-၁၉၂) ဧတ္ထ သမ္ဘာရော ပရိက္ခာရော နာမ။ သော ဣဓ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"မဂ္ဂသမာဓိဿ သမ္ဘာရာ"** တိ။ ပရိဝါရပရိက္ခာရောပိ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ပရိဝါရော ဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌာဒယော မဂ္ဂဓမ္မာ သမ္မာသမာဓိဿ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘာဝေန ပရိကရဏတော အဘိသင်္ခရဏတော။ **ပရိက္ခတာ** တိ ပရိဝါရိတာ။ **အယံ ဝုစ္စတိ အရိယော သမ္မာသမာဓိ** တိ အယံ သတ္တဟိ ရတနေဟိ ပရိဝုတော စက္ကဝတ္တီ ဝိယ သတ္တဟိ အင်္ဂေဟိ ပရိဝုတော အရိယော သမ္မာသမာဓီတိ ဝုစ္စတိ။ ဥပေစ္စ နိဿီယတီတိ ဥပနိသာ, သဟ ဥပနိသာယာတိ **သဥပနိသော,** သဥပနိဿယော အတ္ထော, သပရိဝါရောယေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သဟကာရီကာရဏဘူတော ဟိ ဓမ္မသမူဟော ဣဓ "ဥပနိသော"တိ အဓိပ္ပေတော။

သမာဓိပရိက္ခာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပဌမအဂ္ဂိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၆. တတိယေ **အနုဍဟနဋ္ဌေနာ** တိ ကာမံ အာဟုနေယျဂ္ဂိအာဒယော တယော အဂ္ဂီ ဗြာဟ္မဏေဟိပိ ဣစ္ဆိတာ သန္တိ။ တေ ပန တေဟိ ဣစ္ဆိတမတ္တာဝ, န သတ္တာနံ တာဒိသာ အတ္ထသာဓကာ။ ယေ ပန သတ္တာနံ အတ္ထသာဓကာ, တေ ဒဿေတုံ **"အာဟုနံ ဝုစ္စတီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ အာနေတွာ ဟုနနံ ပူဇနံ "အာဟုန"န္တိ ဝုတ္တံ, တံ **အာဟုနံ အရဟန္တီ** မာတာပိတရော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "အာဟုနေယျာတိ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ဧတံ အဓိဝစန"န္တိ (ဣတိဝု. ၁၀၆)။ ယဒဂ္ဂေန စ တေ ပုတ္တာနံ ဗဟူပကာရတာယ အာဟုနေယျာတိ, တေသု သမ္မာပဋိပတ္တိ နေသံ ဟိတသုခာဝဟာ, တဒဂ္ဂေန တေသု မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ အဟိတဒုက္ခာဝဟာတိ အာဟ **"တေသု။ပေ။ နိဗ္ဗတ္တန္တီ"** တိ။

သုတွာယမတ္ထော (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၅) **မိတ္တဝိန္ဒက** ဝတ္ထုနာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မိတ္တဝိန္ဒကော ဟိ မာတရာ, "တာတ, အဇ္ဇ ဥပောသထိကော ဟုတွာ ဝိဟာရေ သဗ္ဗရတ္တိံ ဓမ္မဿဝနံ သုဏောဟိ, သဟဿံ တေ ဒဿာမီ"တိ ဝုတ္တော ဓနလောဘေန ဥပောသထံ သမာဒာယ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ "ဣဒံ ဌာနံ အကုတောဘယ"န္တိ သလ္လက္ခေတွာ ဓ

မ္မာသနသ္မႃ ဟေတ္မႃ နိပန္နော သဗ္ဗရတ္တိံ နိဒ္ဒါယိတ္ဝာ ဃရံ အဂမာသိ။ မာတာ ဟတော၀ ယာဂုံ ပစိတ္ဝာ ဥပနာမေသိ။ သော သပဟသ္သံ ဂဟေတ္ဝာ၀ ပိဝိ။ အထသ္သ တေဒဟောသိ "ခနံ သံဟရိသ္သာမီ"တိ။ သော နာတယ သမုဒ္ဒံ ပက္ခန္တိ တုကာမော အဟောသိ။ အထ နံ မာတာ, "တာတ, ဣမသ္မိံ ကုလေ စတ္တာလီသကောဋိဓနံ အတ္ထိ, အလံ ဂမနေနာ"တိ နိ တရေတိ။ သော တသ္သာ ဝစနံ အနာဒိယိတ္ဝာ ဂစ္ဆတိ ဧဝ။ သာ ပုရတော အဋ္ဌာသိ။ အထ နံ ကုဇ္ဈိတ္ဝာ "အယံ မယ္ဟံ ပုရတော တိဋ္ဌတီ"တိ ဟဒေန ပဟရိတ္ဝာ ပတိတံ အန္တရံ ကတ္ဝာ အဂမာသိ။

မာတာ ဥဋ္ဌဟိတ္ဝာ "မာဒိသာယ မာတရိ ဧဝရူပံ ကမ္မံ ကတ္ဝာ ဂတသ္သ တေ ဂတဋ္ဌာနေ သုခံ ဘဝိသ္သတီတိ ဧ ဝံသညီ နာမ တ္ဝံ ပုတ္တာ"တိ အာဟ။ တသ္သ နာဝံ အာရုယ္ဟ ဂစ္ဆတော သတ္တမေ ဒိဝသေ နာဝါ အဋ္ဌာသိ။ အထ တေ မနုဿာ "အဒ္ဓာ ဧတ္ထ ပာပပုဂ္ဂလော အတ္ထိ, သလာကံ ဒေထာ"တိ အာဟံသု။ သလာကာ ဒီယမာနာ တသ္သေ၀ တိ က္ခတ္တုံ ပာပုဏိ။ တေ တသ္သ ဥဠုမ္ပံ ဒတ္ဝာ တံ သမုဒ္ဒေ ပက္ခိပိံသု။ သော ဧကံ ဒီပံ ဂန္တွာ ဝိမာနပေတီဟိ သဒ္ဓိံ သ မ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော တာဟိ "ပုရတော ပုရတော မာ အဂမာသီ"တိ ဝုစ္စမာနောပိ တဒ္ဒိဂုဏံ တဒ္ဒိဂုဏံ သမ္ပတ္တိံ ပ သ္သန္တော အနုပုဗ္ဗေန ခုရစက္ကဓရံ ဧကံ အဒ္ဒသ။ တံ စက္ကံ ပဒုမပုပ္ဖံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာသိ။ သော တံ အာဟ, "အမ္ဘော, ဣဒံ တယာ ပိဠန္ဓိတံ ပဒုမံ မယ္ဟံ ဒေဟီ"တိ။ န ဣဒံ, သာမိ, ပဒုမံ, ခုရစက္ကံ ဧတန္တိ။ သော "ဝဉ္စေသိ မံ တ္ဝံ, ကိံ မယာ ပဒုမံ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ"န္တိ ဝတ္ဝာ "တ္ဝံ လောဟိတစန္ဒနံ ဝိလိမ္ပိတ္ဝာ ပိဠန္ဓနံ ပဒုမပုပ္ဖံ မယ္ဟံ န အတုကာမော"တိ အာဟ။ သော စိန္တေသိ "အယမ္ပိ မယာ ကတသဒိသံ ကမ္မံ ကတ္ဝာ တသ္သ ဖလံ အနုဘဝိတုကာမော"တိ။ အထ နံ "ဂ ဏှ, ရေ"တိ ဝတ္ဝာ တသ္သ မတ္ထကေ စက္ကံ ခိပိ။ တေန ဝုတ္တံ –

"စတုဗ္ဘိ အဋ္ဌဇ္ဈဂမာ၊ အဋ္ဌာဟိ ပိစ သောဠသ။
သောဠသာဟိ စ ဗာတ္တိံသ၊ အတ္ရိစ္ဆံ စက္ကမာသဒေါ။
ဣစ္ဆာဟတသ္သ ပောသသ္သ၊ စက္ကံ ဘမတိ မတ္ထကေ"တိ။ (ဇာ. ၁.၁.၁၀၄; ၁.၅.၁၀၃)။

သောတိ ဂေဟသာမိကော ဘတ္တာ။ **ပုရိမနယေနေ**တိ အနန္တရဟနသ္သ ပစ္စယတာယ။ တတြိဒံ ဝတ္ထု – ကသ္သပ ဗုဒ္ဓကာလေ သောတာပန္နသ္သ ဥပာသကသ္သ ဘရိယာ အတိစာရံ စရတိ။ သော တံ ပစ္စက္ခတော ဒိသွာ "ကသ္မာ ဧဝံ က ရောသီ"တိ အာဟ။ သာ "သစာဟံ ဧဝရူပံ ကရောမိ, အယံ မေ သုနခော ဝိလုပ္ပမာနော ခာဒတူ"တိ ဝတ္ဝာ ကာလကတာ ကဏ္ဏမုဏ္ဍကဒဟေ ဝေမာနိကပေတီ ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တာ ဒိဝါ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝတိ, ရတ္တိံ ဒုက္ခံ။ တဒာ ဗာရာဏ သိရာဇာ မိဂဝံ စရန္တော အရညံ ပဝိသိတ္ဝာ အနုပုဗ္ဗေန ကဏ္ဏမုဏ္ဍကဒဟံ သမ္ပတ္တော တာယ သဒ္ဓိံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝတိ။ သာ တံ ဝဉ္စေတ္ဝာ ရတ္တိံ ဒုက္ခံ အနုဘဝတိ။ သော ဥတ္ဝာ "ကတ္ထ နု ခော ဂစ္ဆတီ"တိ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိ တော ဂန္တွာ အဝိဒူရေ ဌိတော ကဏ္ဏမုဏ္ဍကဒဟတော နိက္ခမိတ္ဝာ တံ "ပဋုပဋု"န္တိ ခာဒမာနံ ဧကံ သုနခံ ဒိသွာ အသိနာ ဒ္ဝိဓာ ဆိန္ဒိ, ဒွေ၀ အဟေသုံ။ ပုန ဆိန္နေ စတ္တာရော, ပုန ဆိန္နေ အဋ္ဌ, ပုန ဆိန္နေ သောဠသ အဟေသုံ။ သာ "ကိံ ကရောသိ, သာမီ"တိ အာဟ။ သော "ကိံ ဣဒ"န္တိ အာဟ။ သာ "ဧဝံ အကတွာ ခေဠပိဏ္ဍံ ဘူမိယံ နိဋ္ဌုဘိတ္ဝာ ဟ ဒေန ဃံသာဟီ"တိ အာဟ။ သော တထာ အကာသိ။ သုနခာ အန္တရဓာယိံသု။ ပုဋ္ဌိယောကေ ကိရာယံ တသ္သ သုနခန္တရ ဓာနသ္သ, ယဒိဒံ ခေဠပိဏ္ဍံ ဘူမိယံ နိဋ္ဌုဘိတ္ဝာ ဟဒေန ဃံသနံ, တံ ဒိဝသံ တသ္သာ ကမ္မံ ခီဏံ။ ရာဇာ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟု တ္ဝာ ဂန္တုံ အာရဒ္ဓေါ။ သာ "မယ္ဟံ, သာမိ, ကမ္မံ ခီဏံ, မာ အဂမာသီ"တိ အာဟ။ ရာဇာ အသ္သုတွာ၀ ဂတော။

ဒက္ခိဏာ တိ စတ္တာရော ပစ္စယာ ဒီယမာနာ ဒက္ခန္တိ ဧတေဟိ ဟိတသုခါနီတိ, တံ ဒက္ခိဏံ အရဟတီတိ **ဒက္ခိ ဏေယျော,** ဘိက္ခုသင်္ဃော။

ပဌမအဂ္ဂိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. ဒုတိယအဂ္ဂိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၇-၄၈. စတုတ္ထေ ယညတ္ထံ သမ္ပာဒေတ္ဝာ မဟာယညံ ဥဒ္ဒိသ္သ သဝိညာဏကာနိ အဝိညာဏကာနိ စ ယညူပက ရဏာနိ သဇ္ဇိတာနီတိ အာဟ ဟဋ္ဌိယံ **"မဟာယညော ဥပက္ခဋော"** တိ။ တံ ဥပကရဏံ တေသံ တထာသဇ္ဇနန္တိ အာဟ **"ဥပက္ခဋောတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတော"** တိ။ **ဝစ္ဆတရသတာနီ** တိ ယုဝဘာဝပ္ပတ္တာနိ နာတိဗလဝဝစ္ဆသတာနိ။ တေ ပန ဝစ္ဆာ ဧဝ ဟောန္တိ, န ဒမ္မာ, ဗလီဗဒ္ဒာ တ။ **ဥရဗ္ဘာ** တိ တရုဏမေဏ္ဍကာ ဝုစ္စန္တိ။ **ဥပနီတာနီ**တိ ဌပနတ္ထာယ ဥပနီတာနိ။ ဝိ

ဟီသဋ္ဌေနာတိ ဟီသနဋ္ဌေန။ **ဥပတာယတူ**တိ ဥပဂန္တွာ သရီရဒရထံ နိဗ္ဗာပေန္တော သဏှဟသိတလာ တတော တာယတု။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ပဥ္စမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဒုတိယအဂ္ဂိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဒုတိယသညာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉. ဆဋ္ဌေ **နှာရုဝိလေခန္တိ** စမ္မံ လိခန္တာနံ စမ္မံ လိခိတွာ ဆဍ္ဍိတကသဋံ။ “သောဟမသ္မိ”တိအာဒိနာ အဟံကရဏံ **အဟင်္ကာရော**။ “တေ မမာ”တိ မမံကရဏံ **မမင်္ကာရော**။ တေနာဟ **“အဟင်္ကာရဒိဋ္ဌိတော”** တိအာဒိ။ **တိဿော ဝိဓာ**တိ သေယျသဒိသဟီနဝသေန တယော မာနာ။ “ကေဝိဓေန ရူပသင်္ဂဟော”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၅၈၄) ကောဋ္ဌာသော “ဝိဓာ”တိ ဝုတ္တော။ “ကထံဝိဓံ သီလဝန္တံ ဝဒန္တိ, ကထံဝိဓံ ပညဝန္တံ ဝဒန္တိ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၉၅) ပကာရော။ “တိဿော ဣမာ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဓာ။ ကတမာ တိဿော? သေယျောဟမသ္မီတိ ဝိဓာ”တိ (ဝိဘ. ၉၂၀) ဧတ္ထ မာနော “ဝိဓာ”တိ ဝုတ္တော။ ဣဓာပိ မာနောဝ အဓိပ္ပေတော။ မာနော ဟိ ဝိဒဟနတော ဟီနာဒိဝသေန **တိဝိဓာ**။ တေနာကာရေန ဒဟနတော ဥပဒဟနတော **“ဝိဓာ”**တိ ဝုစ္စတိ။

ဒုတိယသညာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. မေထုနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၀-၅၁. သတ္တမေ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ လောကေ။ **ဧကစ္စော** တိ ဧကော။ **သမဏော တ ဗြာဟ္မဏော တ** တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တေန သမဏော တ, ဇာတိမတ္တေန ဗြာဟ္မဏော တ။ **ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ** န္တိ ဒွီဟိ ဒွီဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ, မေထုနန္တိ အတ္ထော။ န ဟေဝ ခော သမာပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဥစ္ဆာဒနံ** ဥဗ္ဗဋ္ဋနံ။ **သမ္ဗာဟနံ** ပရိမဒ္ဒနံ။ **သာဒိယတီ**တိ အဓိဝါသေတိ။ **တဒဿာဒေတီ** တိ ဥစ္ဆာဒနာဒိံ အဘိရမတိ။ **နိကာမေတီ**တိ ဣစ္ဆတိ။ **ဝိတ္တိံ** န္တိ တုဋ္ဌိံ။ **ဣဒမ္ပိ ခော**တိ ဧတ္ထ **ဣဒ**န္တိ ယထာဝုတ္တံ သာဒိယနာဒိံ ခဏ္ဍာဒိဘာဝဝသေန ဧကံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ပိ**-သဒ္ဒော ဝက္ခမာနံ ဥပာဒာယ သမုစ္စယတ္ထော, **ခော**-သဒ္ဒော အဝဓာရဏတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယဒေတံ ဗြဟ္မစာရိပဋိညဿ အသတိပိ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိယံ မာတုကမဿ ဥစ္ဆာဒနနှာပနသမ္ဗာဟနသာဒိယနာဒိ။ ဣဒမ္ပိ ဧကံသေန တဿ ဗြဟ္မစရိယဿ ခဏ္ဍာဒိဘာတဟာဒနတော ခဏ္ဍမ္ပိ ဆိဒ္ဒမ္ပိ သဗလမ္ပိ ကမ္မာသမ္ပီတိ။ ဧဝံ ပန ခဏ္ဍာဒိဘာတပတ္တိယာ သော အပရိသုဒ္ဓံ ဗြဟ္မစရိယံ စရတိ, န ပရိသုဒ္ဓံ, သံယုတ္တော မေထုနသံယောဂေန, န ဝိသံယုတ္တော။ တတော စဿ န ဇာတိအာဒီဟိ ပရိမုတ္တီတိ ဒဿေန္တော **“အယံ ဝုစ္စတီ”** တိအာဒိမာဟ။

သဥ္ဇဂ္ဃတီ တိ ကိလေသဝသေန မဟာဟသိတံ ဟသတိ။ **သံကီဠတီ**တိ ကာယသံသဂ္ဂဝသေန ကီဠတိ။ **သံကေလာယတီ**တိ သဗ္ဗသော မာတုကမံ ကေလာယန္တော ဝိဟရတိ။ **စက္ခုနာ**တိ အတ္တနော စက္ခုနာ။ **စက္ခု**န္တိ မာတုကမဿ စက္ခုံ။ **ဥပနိဇ္ဈာယတီ** တိ ဥပေစ္စ နိဇ္ဈာယတိ ဩလောကေတိ။ **တိရောကုဋ္ဋ** န္တိ ကုဋ္ဋဿ ပရတော။ တထာ **တိရောဟကာရံ,** “မတ္တိကာမယာ ဘိတ္တိ **ကုဋ္ဋံ,** ဣဋ္ဌကာမယာ **ဟကာရော**”တိ ဝဒန္တိ။ ယာ ကာစိ တ ဘိတ္တိ ဟောရိသကာ ဒိယဍ္ဎရတနပ္ပမာဏာ **ကုဋ္ဋံ,** တတော အဓိကော **ဟကာရော။** **အဿာ** တိ ဗြဟ္မစာရိပဋိညဿ။ **ပုဗ္ဗေ** တိ ဝတသမာအနတော ပုဗ္ဗေ။ **ကာမဂုဏေဟီ**တိ ကာမကောဋ္ဌာသေဟိ။ **သမပ္ပိတ** န္တိ သုဋ္ဌု အပ္ပိတံ သဟိတံ။ **သမင်္ဂိဘူတ** န္တိ သမန္နာဂတံ။ **ပရိစာရယမာန**န္တိ ကီဠန္တံ, ဥပဋ္ဌဟိယမာနံ တ။ **ပဏိဓာယာ**တိ ပတ္ထေတွာ။ **သီလေနာ**တိအာဒီသု ယမနိယမာဒိသမာအနဝသေန **သီလံ,** အဝီတိက္ကမဝသေန **ဝတံ**။ ဥဘယမ္ပိ တ **သီလံ,** ဒုက္ကရစရိယဝသေန ပဝတ္တိတံ **ဝတံ**။ တံတံအကိစ္စသမ္မတတော တ နိဝတ္တိလက္ခဏံ **သီလံ,** တံတံသမာအနဝတော ဝေသဘောဇနကိစ္စကရဏာဒိဝိသေသပဋိပတ္တိ **ဝတံ**။ သဗ္ဗထာပိ ဒုက္ကရစရိယာ **တပော**။ မေထုနာ ဝိရတိ **ဗြဟ္မစရိယ** န္တိ ဧဝမေတ္ထ ဟဋ္ဌိဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဋ္ဌမံ ဥတ္တာနမေဝ။

မေထုနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အနမဟာပွလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂. နဝမေ **“သာဟု အန”န္တိ အနံ ဒေတိ** တိ ‘‘အနံ နာမ သာခု သုန္ဒရ’’န္တိ အနံ ဒေတီတိ အတ္ထော။ အနဥ္ဟိ ဒတ္တ တံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဟာမောဇ္ဇပီတိသောမနဿာဒယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, လောဘာဒေသဿ ကုသလာဓမ္မောရာဒယော ဝိဒူရီဘဝန္တိ။ ကမ္မံ အနံ အနုကူလဓမ္မပရိဗ္ဗူဟနေန ပစ္စနီကဓမ္မဝိဒူရီကရဏေန စ ဘာဝနာစိတ္တဿ ဥပသောဘနာယ စ ပရိက္ခာရာယ စ ဟောတီတိ **“အလင်္ကာရတ္ထဥ္စေဝ ပရိက္ခာရတ္ထဥ္စ ဒေတိ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဈာနာနာကမ် နာမ ဟောတိ** ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဗြဟ္မလောကူပပန္နာနံ အရိယာနံ ဟေတ္ဌာ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ **ကမ္မံ ပေစ္စ ပရိဘုဥ္ဇိဿာမီ** တိ သာပေက္ခဿ အနံ ပရလောကဖလာသာယ သာတိသယာယ စ ပုဗ္ဗာစာရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ အနုဘာဝတ္တာ တဏှာ ဟုတ္တရံ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“ပဉ္စမံ တဏှာဟုတ္တရိယအန”** န္တိ။ အနံ နာမ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ပသတ္ထန္တိ ဂရုံ စိတ္တီကာရံ ဥပဋ္ဌပေတွာ အတဗ္ဗတ္တာ **‘‘ဒုတိယံ စိတ္တီကာရအန’’** န္တိ ဝုတ္တံ။ ပုဗ္ဗကေဟိ ပိတုပိတာမဟေဟိ ဒိန္နပုဗ္ဗံ ကတပုဗ္ဗံ ဇဟာပေတုံ နာမ နာနုစ္ဆဝိကန္တိ အတ္တဘာဝသဘာဂဝသေန ဟိရောတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ အတဗ္ဗတော **“တတိယံ ဟိရောတ္တပ္ပအန”**န္တိ ဝုတ္တံ။ ‘‘အဟံ ပစာမိ, န ကမေ ပစန္တိ, နာရဟာမိ ပစန္တော အပစန္တာနံ အနံ အဒာတု’’န္တိ ဧဝံသညီ ဟုတွာ ဒေန္တော နိရဝသေသံ ကတွာ ဒေတီတိ အာဟ **“စတုတ္ထံ နိရဝသေသအန”** န္တိ။ ‘‘ယထာ တေသံ ပုဗ္ဗကာနံ ကမ္မီနံ တာနိ မဟာယညကာနိ အဟေသုံ, ဧဝံ မေ အယံ အနပရိဘောကေ ဘဝိဿတီ’’တိ ဧဝံသညိနော အနံ ဒက္ခိဏံ အရဟေသု အတဗ္ဗတော **“ပဥ္စမံ ဒက္ခိဏေယျအန”** န္တိ ဝုတ္တံ။ ‘‘ကမ္မံ မေ အနံ ဒဒတော စိတ္တံ ပသီဒတီ’’တိ အာဒိနာ ပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဒေန္တဿ အနံ သောမနဿဗဟုလ္လပ္ပတ္တိယာ သောမနဿုပစာရံ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“ဆဋ္ဌံ သောမနဿုပဝိစာရအန”** န္တိ ဝုတ္တံ။

အနမဟပ္ဖလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. နန္ဒမာတာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၃. ဒသမေ **“ဝုတ္ထဝဿော ပတရေတွာ။ပေ။ နိက္ခမီ”** တိ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာနံ မတေနေတံ ဝုတ္တံ။ မဇ္ဈိမဘာဏကာ ပန ဝဒန္တိ ‘‘ဘဂဝတ ဥပကဋ္ဌာယ ဝဿူပနာယိကာယ ဇေတဝနတော ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော စာရိကံ နိက္ခမိ။ တေနေဝ စ အကာလေ နိက္ခန္တတ္တာ ကောသလရာဇာဒယော တရေတုံ အာရဘိံသု။ ပတရေတွာ ဟိ စရဏံ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏ’’န္တိ။ ပုဏ္ဏာယ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ပစ္စာသီသန္တော ဘဂဝတ **“မမ နိဝတ္တနပစ္စယာ တဝံ ကိံ ကရိဿသီ”** တိ အာဟ။ **ပုဏ္ဏာပိ။ပေ။ ပဗ္ဗဇီ** တိ ဇတ္တ သေဋ္ဌိ ‘‘ပုဏ္ဏာယ ဘဂဝတ နိဝတ္တိတော’’တိ သုတွာ တံ ဘုဇိဿံ ကတွာ ဓီတုဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ ပဗ္ဗဇိ, ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိ။ အထဿာ သတ္ထာ အာရဒ္ဓဝိပဿက ဘာဝံ ဉတွာ ဣမံ သြဘာသကထံ ဝိဿဇ္ဇေသိ –

> ‘‘ပုဏ္ဏေ ပူရဿု သဒ္ဓမ္မံ၊ စန္ဒော ပန္နရသော ယထာ။
> ပရိပုဏ္ဏာယ ပညာယ၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿသီ’’တိ။ (ထေရီက. ၃)။

သာ ကထာပရိယောသာနေ အရဟတ္တံ ပတွာ အဘိညာတာ သာဝိကာ အဟောသိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

နန္ဒမာတာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာယညဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဥ္စမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၆. အဗ္ယာကတဝဂ္ဂေါ

၁-၂. အဗ္ယာကတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၄-၅၅. ဆဋ္ဌဝဂ္ဂဿ ပဌမံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဒုတိယေ **အတီတေ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တကံ ကမ္မ**န္တိ "ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ, အာယူဟနာ သင်္ခါရာ, နိကန္တိ တဏှာ, ဥပဂမနံ ဥပဟအနံ, စေတနာ ဘတော"တိ ဧဝမာဂတံ သပရိက္ခာရံ ပဉ္စဝိဓံ ကမ္မဝဋ္ဋမာဟ။ **တေရဟိ မေ အတ္တဘာဝေ န သိယာ**တိ ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာသင်္ခါတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ပဉ္စဝိဓံ ဝိပါကဝဋ္ဋမာဟ။ **ယံ အတ္ထိက**န္တိ ယံ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနကံ။ တေနာဟ **"ဘူတ"**န္တိ။ တဉှိ ပစ္စယနိဗ္ဗတ္တတာယ "ဘူတ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **တံ ပဇဟာမီ**တိ တပ္ပဋိဗဒ္ဓစ္ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန တတော ဧဝ အာယတိံ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနဝသေန ပဇဟာမိ ပရိစ္စဇာမိ။ **ဟရိတန္တ**န္တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၃) ဟရိတမေဝ။ အန္တ-သဒ္ဒေန ပဒဝဍ္ဎနံ ကတံ ယထာ "ဝနန္တံ သုတ္တန္တ"န္တိ, အလ္လတိဏာဒီနိ အာဂမ္မ နိဗ္ဗာယတီတိ အတ္ထော။ **ပထန္တ**န္တိ မဟာမဂ္ဂံ။ **သေလန္တ**န္တိ ပဗ္ဗတံ။ **ဥဒကန္တ**န္တိ ဥဒကံ။ **ရမဏီယံ တ ဘူမိဘာဂ**န္တိ တိဏဂုမ္ဗာဒိရဟိတံ ဝိဝိတ္တံ အဗ္ဘောကာသဘူမိဘာဂံ။ **အနာဟာရာ**တိ အပစ္စယာ နိရုပါဒါနာ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အဗ္ယာကတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တိဿဗ္ရဟ္မာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၆. တတိယေ **ဝိဝိတ္တာနိ** တာဒိသာနိ ပန ပရိယန္တာနိ အတိဒူရာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **"အန္တိမပရိယန္တိမာနီ"**တိ။ အန္တေ ဘဝါနိ အန္တိမာနိ, အန္တိမာနိယေဝ ပရိယန္တိမာနိ။ ဥဘယေနပိ အတိဒူရတံ ဒဿေတိ။ **သမန္နာဟာရေ ဌပယမာနော**တိ ဣန္ဒြိယံ သမာကာရေန ဝတ္တေန္တော ဣန္ဒြိယသမတံ ပဋိပါဒေန္တော နာမ ဟောတိ။ ဝိပဿနာစိတ္တသမ္ပယုတ္တော သမာဓိ, သတိပိ သင်္ခါရနိမိတ္တာဝိရဟေ နိစ္စနိမိတ္တာဒိဝိရဟတော "အနိမိတ္တော"တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"အနိမိတ္တန္တိ ဗလဝဝိပဿနာသမာဓိ"**န္တိ။

တိဿဗ္ရဟ္မာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၇. သီဟသေနာပတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၇-၆၀. စတုတ္ထေ ကုစ္ဆိတော အရိယော **ကဒရိယော**။ ထဒ္ဓမစ္ဆရိယသဒိသံ ဟိ ကုစ္ဆိတံ သဗ္ဗနိဟီနံ နတ္ထိ သဗ္ဗကုသလာနံ အာဒိဘူတဿ နိသေဓနတော။ သေသမေတ္ထ ပဉ္စမာဒီနိ စ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သီဟသေနာပတိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပစလာယမာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၁. အဋ္ဌမေ **အာလောကသညံ မနသိ ကရေယ္ယာသီ**တိ ဒိဝါ ဝါ ရတ္တိံ ဝါ သူရိယပဇ္ဇောတစန္ဒမဏိအာဒီနံ အာလောကံ "အာလောကော"တိ မနသိ ကရေယ္ယာသိ။ ကထံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – သူရိယစန္ဒာလောကာဒိံ ဒိဝါ ရတ္တိဉ္စ ဥပလဒ္ဓံ ယထာလဒ္ဓဝသေနေဝ မနသိ ကရေယ္ယာသိ, စိတ္တေ ဌပေယ္ယာသိ။ ယထာ တေ သုဘာဝိတာလောကကသိဏဿ ဝိယ ကသိဏာလောကော ယဒိစ္ဆကံ ယာဝဒိစ္ဆကဉ္စ သော အာလောကော ရတ္တိယံ ဥပတိဋ္ဌတိ, ယေန တတ္ထ ဒိဝါသညံ ဌပေယ္ယာသိ, ဒိဝါ ဝိယ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓော ဘဝေယ္ယာသီတိ။ တေနာဟ **"ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္တိ"**န္တိ။ **ဣတိ ဝိဝဋေန စေတသာ**တိ ဧဝံ အပိဟိတေန စိတ္တေန ထိနမိဒ္ဓပိဓာနေန အပိဟိတတ္တာ။ **အပရိယောနဒ္ဓေနာ**တိ သမန္တတော အနောနဒ္ဓေန အသဉ္ဆာဒိတေန။ **သပ္ပဘာသ**န္တိ သဉာဏောဘာသံ။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောကောပိ ဝါ ဟောတု ကသိဏာလောကောပိ ဝါ ပရိကမ္မာလောကောပိ ဝါ, ဥပက္ကိလေသာလောကော ဝိယ သဗ္ဗောယံ အာလောကော ဉာဏသမုဋ္ဌာနောတတိ။ ယေသံ အကရဏေ ပုဂ္ဂလော မဟာဇာနိယော ဟောတိ, တာနိ **အဝဿံ ကာတဗ္ဗာနိ**။ ယာနိ အကာတုမ္ပိ ဝ

ဋ္ဌန္တိ, သတိ သမတယေ ကာတဗ္ဗတော တာနိ **ကရဏီယာနီ**တိ အာဟ **“ဣတရာနိ ကရဏီယာနီ”**တိ။ အထ တ ကတ္တဗ္ဗ ဇာနိ ကမ္မာနိ ကရဏံ အရဟန္တီတိ **ကရဏီယာနိ**။ ဣတရာနိ **ကိစ္စာနီ** တိပိ ဝဒန္တိ။

အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ ဝိဂ္ဂဟိကကထာ တိ ‘‘န တုမှံ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ အာဇာနာသိ, အဟံ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ အာဇာနာမိ, ကိံ တွံ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ အာဇာနိဿသိ, မိစ္ဆာပဋိပန္နော တွမသိ, အဟမသ္မိ သမ္မာပဋိပန္နော, သဟိတံ မေ, အသဟိတံ တေ, ပုရေဝစနီယံ ပစ္ဆာ အဝစ, ပစ္ဆာဝစနီယံ ပုရေ အဝစ, အဓိစိဏ္ဏံ တေ ဝိပရာဝတ္တံ, အာရောပိတော တေ ဝါဒော, နိဂ္ဂ ဟိတော တွမသိ။ စရ ဝါဒပ္ပမောက္ခာယ, နိဗ္ဗေဌေဟိ ဝါ သစေ ပဟောသီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၈; မ. နိ. ၃.၄၁) ဧဝံပဝတ္တာ ကထာ။ တတ္ထ **သဟိတံ မေ**တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၈) မယှံ ဝစနံ သဟိတံ သိလိဋ္ဌံ, အတ္ထယုတ္တံ ကာရဏယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ **သဟိတန္တိ** တ ပုဗ္ဗာပရာဝိရုဒ္ဓံ။ **အသဟိတံ တေ**တိ တုယှံ ဝစနံ အသဟိတံ အသိလိဋ္ဌံ။ **အဓိစိဏ္ဏံ တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ** ယံ တုယှံ ဒီဃရတ္တာစိဏ္ဏဝသေန သုပ္ပဂုဏံ, တံ မယှံ ဧကဝစနေနေဝ ဝိပရာဝတ္တံ ပရိဝတ္တိတ္တံ ဌိတံ, န ကိဉ္စိ ဇာနာသီတိ အတ္ထော။ **အာရောပိတော တေ ဝါဒော**တိ မယာ တဝ ဝါဒေ ဒောသော အာရောပိတော။ **စရ ဝါဒပ္ပမောက္ခာယာ** တိ ဒောသမောစနတ္ထံ စရ ဝိစရ, တတ္ထ တတ္ထ ဂန္တွာ သိက္ခာတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗေဌေဟိ ဝါ သစေ ပဟောသီ**တိ အထ သယံ ပဟောသိ, ဣဓေဝ နိဗ္ဗေဌေဟီတိ အတ္ထော။

တဏှာ့ဟာ သဗ္ဗသော ခီယန္တိ ဧတ္တာတိ **တဏှာ့ဟာသင်္ခယော,** တသ္မိံ။ **တဏှာ့ဟာသင်္ခယေ** တိ စ ဣဒံ ဝိသယေ ဘုမ္မန္တိ အာဟ **“တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ”** တိ။ **ဝိမုတ္တစိတ္တတာယာ** တိ သဗ္ဗသံကိလေသေဟိ ဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တတာယ။ အပရဘာဂေ ပဋိပဒာ နာမ အရိယသစ္စာဘိသမယော။ သာ သာသနစာရိကေစရာ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗတောတိ အာဟ **“ပုဗ္ဗ ဘာဂပ္ပဋိပဒံ သံခိတ္တေန ဒေသေထာတိ ပုစ္ဆတီ”**တိ။ အကုပ္ပဓမ္မတာယ ခယဝယသင်္ခာတံ အန္တံ အတီတာတိ အစ္စ န္တာ, သော ဧဝ အပရိဟာယနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တာ နိဋ္ဌာ အဿာတိ **အစ္စန္တနိဋ္ဌာ** ။ တေနာဟ **“ဧကန္တနိဋ္ဌော သတတနိဋ္ဌောတိ အတ္ထော”**တိ။ န ဟိ ပဋိဝိဒ္ဓဿ လောကုတ္တရဓမ္မဿ ဒဿနံ ကုပ္ပနံ နာမ အတ္ထိ။ အစ္စ န္တမေဝ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမော ဧတဿ အတ္ထီတိ **အစ္စန္တယောဂက္ခေမီ** ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ ဝုသိတတ္တာ တဿ စ အပရိဟာယနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တံ ဗြဟ္မစာရီတိ **အစ္စန္တဗြဟ္မစာရီ** ။ တေနာဟ **“နိစ္စဗြဟ္မစာ ရီတိ အတ္ထော”**တိ။ **ပရိယောသာနန္တိ** မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ ဝုဋ္ဌဒုက္ခပရိယောသာနဉ္စ။

ပဉ္စက္ခန္ဓာ တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ သက္ကာယသဗ္ဗဉ္စာဟိ သန္ဒာယ ဣဓ **“သဗ္ဗေ ဓမ္မာ”** တိ ဝုတ္တံ ဝိပဿနာဝိ သယဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တသ္မာ အာယတနဓာတုယောပိ တဂ္ဂတိကာ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ **“နာလံ အဘိနိဝေသာယာ”**တိ။ **န ယုတ္တာ အဘိနိဝေသာယ** ‘‘ဧတံ မမ, ဧသော မေ အတ္တာ’’တိ အဘိဇ္ဈောသာနာယ။ ‘‘အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတုံ အလံ ဝိရဇ္ဇိတုံ’’န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၇၂; သံ. နိ. ၂.၁၂၄, ၁၂၈, ၁၃၄, ၁၄၃) ဝိယ **အလံ**-သဒ္ဒော ယုတ္တတ္တ ထောပိ ဟောတီတိ အာဟ **“န ယုတ္တာ”**တိ။ **သမ္ဘုဏန္တီ** တိ ဘဝန္တိ။ ယဒိပိ ‘‘တတိယာ စတုတ္ထီ’’တိ ဣဒံ ဝိသုဒ္ဓိဒွယံ အဘိညာပညာ, တဿ ပန သပစ္စယနာမရူပဒဿနဘာဝတော သတိ စ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ သပစ္စယတ္တာ အနိစ္စန္တ တိ, နာမရူပဿ အနိစ္စတာယ ဒုက္ခံ, ဒုက္ခဉ္စ အနတ္တာတိ အတ္ထတော လက္ခဏတ္တယံ သုပာကဋမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ ဉာတပရိညာယ အဘိဇာနာတီ”** တိ။ **တထေဝ တီရဏပရိညာယာ**တိ ဣမိနာ အနိစ္စာ ဒိဘာဝေန နာလံ အဘိနိဝေသာယာတိ နာမရူပဿ ဥပသံဟရတိ, န အဘိညာပညာနံ သမ္ဘာရမ္မာနံ။ ပုရိမာယ ဟိ အတ္ထ တော အာပန္နံ လက္ခဏတ္တယံ ဂဏှာတိ သလက္ခဏသလ္လက္ခဏပရတ္တာ တဿာ။ ဒုတိယာယ သရူပတော တ ဿာ လက္ခဏတ္တယာရောပနဝသေန သမ္မသနဘာဝတော။ ဧကိစ္စက္ခဏိကတာယ အဘိနိဟတမတ္တတာယ စ **အပ္ပမတ္တကမ္ပိ** ။ ရူပပရိဂ္ဂဟဿ သြဠာရိကဘာဝတော **အရူပပရိဂ္ဂဟံ ဒဿေတိ** ။ ဒဿေန္တော စ ဝေဒနာယ အာသ န္နဘာဝတော, ဝိသေသတော သုခသာရာဂိတာယ, ဘဝဿာဒဂဓိတမာနသတာယ စ ထေရဿ ဝေဒနာဝသေန နိဗ္ဗတ္တ တေတွာ ဒဿေတိ။

ခယဝိရာဂေတိ ခယသင်္ခာတော ဝိရာဂေ သင်္ခါရာနံ ပလုဇ္ဇနာ။ ယံ အာဂမ္မ သဗ္ဗသော သင်္ခါရေဟိ ဝိရဇ္ဇနာ ဟောတိ, တံ နိဗ္ဗာနံ **အစ္စန္တဝိရာဂေ။ နိရောဓာနုပဿီမွဟိပိ** တိ နိရောဓာနုပဿိပဒေပိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ အတိဒိသိ တွာ တံ ဧကဒေသေန ဝိဝရန္တော **“နိရောဓောပိ ဟိ။ပေ။ ဒုဝိဓောယေဝါ”**တိ အာဟ။ ခန္ဓာနံ ပရိစ္စဇနံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓကိ လေသပ္ပဟာနဝသေနာတိ ယေနာကာရေန ဝိပဿနာ ကိလေသေ ပဇဟတိ, တေနာကာရေန တံနိမိတ္တက္ခန္ဓေ စ ပဇဟ တီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ အာဟ **“သာ ဟိ။ပေ။ တေဿဇ္ဇတီ”** တိ။ **အာရမ္မဏတော** တိ ကိစ္စသာဓနဝသေန အာ

ရမ္မဏကရဏတော။ ဝေဠုဟိ မဂ္ဂတော အညေသံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနံ ပက္ခန္ဒနတေသ္သဂ္ဂဘာဘတေ သိဒ္ဓေဝ ဟောတိ။ ပရိစ္စဇနေန ပက္ခန္ဒနေန စာတိ **ဒွိဝိဟိပိ တ ကာရဏေဟိ။ သော**တိ မဂ္ဂေါ။ သဗ္ဗေသံ ခန္ဓာနံ တေသ္သဇ္ဇနံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓသံကိလေသပ္ပဟာနေန ဒဌဗ္ဗံ။ ယသ္မာ တ ဝိပဿနာစိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီတိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တံ သန္ဓာယာဟ။ မဂ္ဂေ စ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသေ ခန္ဓေ စ ပရိစ္စဇတိ, တသ္မာ ယထာက္ကမံ ဝိပဿနာမဂ္ဂါနုစ္ဆ ဝသေန ပက္ခန္ဒနပရိစ္စာဂတေသ္သဂ္ဂပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **တဒုဘယသမင်္ဂီ** တိ ဝိပဿနာသမင်္ဂီ မဂ္ဂသမင်္ဂီ စ။ “အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညံ ပဇဟတီ”တိအာဒိဝစနတော (ပဋိ. မ. ၁.၅၂) ဟိ ယထာ ဝိပဿနာယ ကိလေသာနံ ပရိစ္စာဂပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေါ လဗ္ဘတိ, ဧဝံ အာယတိံ တေဟိ ကိလေသေဟိ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗက္ခန္ဓာနမ္ပိ ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ ဝတ္တဗ္ဗော။ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ ပန မဂ္ဂေ လဗ္ဘမာနာယ ကေန္တကာရဏဘူတာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာယ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဂ္ဂေ ပန တဒုဘယမ္ပိ ဉာယာဂတမေဝ နိပ္ပရိယာယတောဝ လဗ္ဘမာနတ္တာ။ တေနာဟ **“တဒုဘယသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော”**တိအာဒိ။ ပုစ္ဆန္တဿ အဇ္ဈာသယဝသေန “န ကိဉ္စိ လောကေ ဥပာဒိယတီ”တိ ဧတ္ထ ကာမုပာဒါနဝသေန ဥပာဒိယနံ ပဋိက္ခိပတီတိ အာဟ **“တဏှာဝသေန န ဥပာဒိယတီ”**တိ။ တဏှာဝသေန တ အသတိ ဥပာဒိယနေ ဒိဋ္ဌိဝသေန ဥပာဒိယနံ အနဝကာသမေဝါတိ **“တဏှာဝသေန”**ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **န ပရာမသတီ**တိ နာဒိယတိ။ ဒိဋ္ဌိပရာမာသဝသေန တ “နိစ္စ”န္တိအာဒိနာ **န ပရာမသတိ။ သံခိတ္တေနေဝ ကထေသီ** တိ တဿ အဇ္ဈာသယဝသေန ပပဉ္စံ အကတွာ ကထေသိ။

ပစလာယမာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. မေတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၂. နဝမေ **မာ, ဘိက္ခဝေ, ပုညာန**န္တိ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၆၂) ဧတ္ထ **မာ**တိ ပဋိသေဓေ နိပါတော။ **ပုည**-သဒ္ဒော “ကုသလာနံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဍ္ဎတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၈၀) ပုညဖလေ အာဂတော။ “အဝိဇ္ဇာဂတောယံ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသပုဂ္ဂလော ပုညဉ္စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၅၁) ကာမရူပါဝစရသုစရိတေသု။ “ပုညူပဂံ ဟောတိ ဝိညာဏ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၅၁) သုဂတိဝိသေသဘူတေ ဥပပတ္တိဘဝေ။ “တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ ဒါနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု, သီလမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု, ဘာဝနာမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထူ”တိအာဒီသု (ဣတိဝု. ၆၀; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; အ. နိ. ၈.၃၆) ကုသလစေတနာယံ။ ဣဓ ပန တေဘူမကကုသလဓမ္မေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဘာယိတ္ထာ** တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓံ ဘယံ ဉာဏဘယံ, သာရဇ္ဇဘယန္တိ။ တတ္ထ “ယေပိ တေ, ဘိက္ခဝေ, ဒေတ ဒီဃာယုကာ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ ဥစ္စေသု ဝိမာနေသု စိရဋ္ဌိတိကာ, တေပိ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ယေဘုယျေန ဘယံ သံဝေဂံ သန္တာသံ အာပဇ္ဇန္တီ”တိ (အ. နိ. ၄.၃၃) အာဂတံ **ဉာဏဘယံ**။ “အဟုဒေဝ ဘယံ, အဟု ဆမ္ဘိတတ္တံ, အဟု လောမဟံသော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၁၈) အာဂတံ **သာရဇ္ဇဘယံ** ။ ဣဓာပိ သာရဇ္ဇဘယမေဝ။ အယဉ္ဟေတ္ထ အတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, ဒီဃရတ္တံ ကာယဝစီသံယမော ဝတ္တပ္ပဋိဝတ္တပူရဏံ ကောသနံ ကေသေယ္ယံ ဣန္ဒြိယဒမော ဓုတဓမ္မေဟိ စိတ္တဿ နိဂ္ဂဟော သတိသမ္ပဇညံ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဝသေန ဝီရိယာရမ္ဘောတိ ဧဝမာဒီနိ ယာနိ ဘိက္ခုနာ နိရန္တရံ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ ပုညာနိ, တေဟိ မာ ဘာယိတ္ထ, မာ ဘယံ သန္တာသံ အာပဇ္ဇိတ္ထ။ ကေစ္စဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဿ ဥပရောဓဘယေန သမ္ပရာယိကနိဗ္ဗာနသုခဒါယကေဟိ ပုညေဟိ မာ ဘာယိတ္ထာတိ။ နိဿက္ကေ ဣဒံ သာမိဝစနံ။

ဣဒါနိ တတော အဘာယိတဗ္ဗဘာဝေ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **“သုခဿေတ”** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုခ**-သဒ္ဒော “သုခော ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒော, သုခာ ဝိရာဂတာ လောကေ”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၉၄) သုခမူလေ အာဂတော။ “ယသ္မာ စ ခေါ, မဟာလိ, ရူပံ သုခံ သုခါနုပတိတံ သုခါဝက္ကန္တ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၆၀) သုခါရမ္မဏေ။ “ယာဝဉ္စိဒံ, ဘိက္ခဝေ, န သုကရံ အက္ခာနေန ပါပုဏိတုံ ယာဝ သုခါ သဂ္ဂါ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၅၅) သုခပစ္စယဋ္ဌာနေ။ “သုခော ပုညဿ ဥစ္စယော”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၁၈) သုခဟေတုမှိ။ “ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာ ဧတေ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၈၂) အဗျာပဇ္ဇေ။ “နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခ”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၂၁၅; ဓ. ပ. ၂၀၃, ၂၀၄) နိဗ္ဗာနေ။ “သုခဿ စ ပဟာနာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၂; မ. နိ. ၁.၂၇၁; သံ. နိ. ၂.၁၅၂) သုခဝေဒနာယံ။ “အဒုက္ခမသုခံ သန္တံ, သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၅၃; ဣတိဝု. ၅၃) ဥပေက္ခာဝေဒနာယံ။ “ဒွေပိ မယာ, အာနန္ဒ, ဝေဒနာ ဝုတ္တာ ပရိယာယေန သုခါ ဝေဒနာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၈၉) ဣဋ္ဌသုခေသု။ “သုခော ဝိပါကော ပုညာန”န္တိအာဒီသု (ပေဋ္ဌကော. ၂၃) ဣဋ္ဌဝိ

ဟာကေ။ က္လာပိ က္လင္ဖ္ဝိဟာကေ ဇ၀ ဒင့္ဖ္ဖော။ **က္လင္ဖ္သ္သာ** တိအာဒီသု က္လစ္ထိတဗ္ဗတော စေ၀ အနိ့င္ဖ္ပဇ္ဇိပက္ခတော စ က္လင္ဖ္သ္သ။ ကမနီယတော မနသ္မိဥ္စ ကမနတော ပဝိသနတော **ကန္တ္သ္သ** ။ ပိယာယိတဗ္ဗတော သန္တပ္ပနတော စ **ပိယသ္သ**။ မနနီယတော မနသ္သ ဝဍ္ဎနတော စ **မနာပသ္သာ** တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ယဒိဒံ ပုညာနီတိ ပုညာနီ**တိ ယဒိဒံ ဝစနံ, ဧတံ သုခသ္သ က္လင္ဖ္သ္သ ဝိဟာကသ္သ အဓိဝစနံ နာမံ။ **သုခသ္သေတံ ယဒိဒံ ပုညာနီ** တိ ဖလေန ကာရဏသ္သ အဘေဒအေပစာရံ ဝဒတိ။ တေန ကတူပစိတာနံ ပုညာနံ အဝသ္သံဘာဝိဖလံ သုတ္တတ အပ္ပမတ္တေန သက္ကစ္စံ ပုညာနိ ကတ္တဗ္ဗာနီတိ ပုညကိရိယာယံ နိယောဇေတိ, အာဒရဥ္စ နေသံ တတ္ထ ဥပ္ပာဒေတိ။

က္လအနိ အတ္တနာ သုနေတ္တကာလေ ကတေန ပုညကမ္မေန ဒီဃရတ္တံ ပစ္စနုဘူတံ ဘဝန္တရပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ဥဠာရတရံ ပုညဝိပာကံ ဥအပာရိတ္တတ တမတ္ထံ ဟာကဋ္ဌတရံ ကရောန္တော **“အဘိဇာနာမိ ခော ပနာဟ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဘိဇာနာမီ**တိ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ဇာနာမိ, ပစ္စက္ခတော ဗုဇ္ဈာမိ။ **ဒီဃရတ္တ** န္တိ စိရကာလံ။ **ပုညာန**န္တိ အနာဒိနံ ကုသလဓမ္မာနံ။ **သတ္တ ဝဿာနီ** တိ သတ္တ သံဝစ္ဆရာနိ။ **မေတ္တစိတ္တ** န္တိ မိဇ္ဇတီတိ မေတ္တာ, သိနိယှတီတိ အတ္ထော။ မိတ္တေ ဘတ, မိတ္တသ္သ တ သော ပဝတ္တီတိပိ မေတ္တာ။ လက္ခဏာဒိတော ပန ဟိတာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ, ဟိတူပသံဟာရရသာ, အာဃာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သတ္တာနံ မနာပဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ ဗျာပာဒူပသမော ဧတိသ္သာ သမ္ပတ္တိ, သိနေဟသမ္ဘဝေ ဝိပတ္တိ။ **မေတ္တစိတ္တံ ဘာဝေတွတ** တိ မေတ္တာသဟဂတံ စိတ္တံ, စိတ္တသီသေန သမာဓိ ဝုတ္တောတိ မေတ္တာသမာဓိ မေတာဗ္ရဟ္မဝိဟာရံ ဥပ္ပာဒေတွတ စေ၀ ဝဍ္ဎေတွတ စ။

သတ္တ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ တိ သတ္တ မဟာကပ္ပေ။ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋဂ္ဂဟဏေနေ၀ ဟိ သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယိဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယိနောပိ ဂဟိတာ။ **က္လမံ လောက**န္တိ ကာမလောကံ။ **သံဝဋ္ဋမာနေ သုဒ** န္တိ သံဝဋ္ဋမာနေ, သုဒန္တိ နိပါတမတ္တံ, ဝိပဇ္ဇမာနေ တိ အတ္ထော။ ‘‘ဝရသံဝတ္တဋ္ဌာနေ သုဒ’’န္တိပိ ပဌန္တိ။ **ကပ္ပေ** တိ ကာလေ။ ကပ္ပသီသေန ဟိ ကာလော ဝုတ္တော, ကာလေ ခီယမာနေ သဗ္ဗောပိ ခီယတေဝ။ ယထာဟ – ‘‘ကာလော ဃသတိ ဘူတာနိ, သဗ္ဗာနေ၀ သဟတ္တနာ’’တိ (ဇာ. ၁.၂.၁၉၀)။ **“အာဘဿရူပဂေ ဟောမိ”** တိ ဝုတ္တတ္တာ တေဇောသံဝဋ္ဋဝသေနေတ္ထ ကပ္ပဝုဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အာဘဿရူပဂေ**တိ တတ္ထ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန အာဘဿရဗ္ရဟ္မလောကံ ဥပဂစ္ဆာမီတိ အာဘဿရူပဂေ ဟောမိ။ **ဝိဝဋ္ဋမာနေ** တိ သဏ္ဌဟမာနေတိ အတ္ထော။ **သုညံ ဗ္ရဟ္မဝိမာနံ ဥပပဇ္ဇာမိ** တိ ကဿစိ သတ္တဿ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တဿ အဘာဝတော သုညံ ယံ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိသင်္ခာတံ ဗ္ရဟ္မဝိမာနံ အာဒိတော နိဗ္ဗတ္တတိ, တံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဥပပဇ္ဇာမိ ဥပေမိ။

ဗ္ရဟ္မာ တိ ကာမာဝစရသတ္တေဟိ ဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေန တထာ တထာ ဗျူဟိတဂုဏတာယ ဗ္ရဟ္မဝိဟာရတော နိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌေန စ ဗ္ရဟ္မာ။ ဗ္ရဟ္မပါရိသဇ္ဇဗ္ရဟ္မပုရောဟိတေဟိ မဟန္တော ဗ္ရဟ္မာတိ **မဟာဗ္ရဟ္မာ,** တတော ဧ၀ တေ အဘိဘဝိတွတ ဌိတတ္တာ **အဘိဘူ**။ တေဟိ န ကေနစိပိ ဂုဏေန အဘိဘူတောတိ **အနဘိဘူတော။ အညဒတ္ထု** တိ ဧကံသဝစနေ နိပါတော။ ဒဿနတော **ဒသော,** အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဒဿနသမတ္ထော အဘိညာဉာဏေန ပဿိတဗ္ဗံ ပဿာမီတိ အတ္ထော။ သေသဗ္ရဟ္မာနံ က္လဒ္ဓိဟဒဘာဝနာဗလေန အတ္တနော စိတ္တဥ္စ မမ ဝသေ ဝတ္တေမီတိ **ဝသဝတ္တီ** ဟောမီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တအ ကိရ ဗောဓိသတ္တော အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီပိ သမာနော တထာ သတ္တဟိတံ အတ္တနော ဟာရမိပူရဏဥ္စ ဩလောကေန္တော တာသု ဧ၀ ဒ္ဝီသု ဈာနဘူမိသု နိကန္တိ ဥပ္ပာဒေတွတ မေတ္တာဗ္ရဟ္မဝိဟာရဝသေန အပရာပရံ သံသရိ။ တေန ဝုတ္တံ **“သတ္တ ဝဿာနိ။ပေ။ ဝသဝတ္တီ”** တိ။

ဧဝံ ဘဂဝတ ရူပာဝစရပုညဿ ဝိပာကမဟန္တတံ ပကာသေတွတ က္လအနိ ကာမာဝစရပုညဿပိ ဝိပာကံ ဒဿေန္တော **“ဆတ္တိံသက္ခတ္တု”** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သက္ကော အဟောသိ** န္တိ ဆတ္တိံသက္ခတ္တုံ ဆတ္တိံသတာရေ အညတ္ထ အနုပပဇ္ဇိတွတ နိရန္တရံ သက္ကော ဒေဝာနမိန္ဒော တာဝတိံသဒေဝရာဇာ အဟောသိံ။ **ရာဇာ အဟောသိ**န္တိ အာဒီသု စတူဟိ အစ္ဆရိယဓမ္မေဟိ စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ စ လောကံ ရဉ္ဇေတီတိ **ရာဇာ**။ စက္ကရတနံ ဝတ္တေတိ, စတူဟိ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ ဝတ္တတိ, တေဟိ စ ပရံ ဝတ္တေတိ, ပရဟိတာယ စ က္လရိယာပထစက္ကာနံ ဝတ္တော ဧတသ္မိံ အတ္ထီတိ **စက္ကဝတ္တီ** ။ ‘‘ရာဇာ’’တိ စေတ္ထ သာမညံ, ‘‘စက္ကဝတ္တီ’’တိ ဝိသေသံ။ ဓမ္မေန စရတီတိ **ဓမ္မိကော,** ဉာယေန သမေန ဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ ဓမ္မေနေ၀ ရဇ္ဇံ လဘိတွတ ရာဇာ ဇာတောတိ **ဓမ္မရာဇာ,** ဒသဝိဓေ ကုသလဓမ္မေ အဂရဟိတေ စ ရာဇဓမ္မေ နိယုတ္တောတိ **ဓမ္မိကော** ။ တေန စ ဓမ္မေန သကလံ လောကံ ရဉ္ဇေတီတိ **ဓမ္မရာဇာ**။ ပရဟိတ

ဓမ္မကရဏေန တ **ဓမ္မိကော,** အတ္တဟိတဓမ္မကရဏေန **ဓမ္မရာဇာ**။ ယသ္မာ စက္ကဝတ္တီ ဓမ္မေန ဉာယေန ရဇ္ဇံ အဓိဂစ္ဆတိ, န အဓမ္မေန, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဓမ္မေန လဒ္ဓရဇ္ဇတ္တာ ဓမ္မရာဇာ”** တိ။

စတူသု ဒိသာသု သမုဒ္ဒပရိယောသာနတာယ စာတုရန္တာ နာမ တတ္ထ တတ္ထ ဒီပေ မဟာပထဝီတိ အာဟ **“ပုရတ္ထိမ။ပေ။ ဣဿရော”**တိ။ **ဝိဇိတာဝီ**တိ ဝိဇေတဗ္ဗဿ ဝိဇိတတ, ကာမကောဓာဒိကဿ အဗ္ဘန္တရဿ ပဋိရာဇဘူတဿ ဗာဟိရဿ စ အရိဂဏဿ ဝိဇယီ ဝိဇိနိတွာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ ကာမံ စက္ကဝတ္တိနော ကေနစိ ယုဒ္ဓံ နာမ နတ္ထိ, ယုဒ္ဓေန ပန သာဓေတဗ္ဗဿ ဝိဇယဿ သိဒ္ဓိယာ **“ဝိဇိတသင်္ဂါမော”** တိ ဝုတ္တံ။ ဇနပဒအေ တ စတုဗ္ဗိဓအေဿရိယဓမ္မေန သမန္နာဂတော အသ္မိံ ရာဇိနိ ထာဝရိယံ ကေနစိ အသံဟာရိယံ ဒဠှဘာဝတ္တိဘာဝံ ပတ္တော, ဇနပဒေ တ အတ္တနော ဓမ္မိကာယ ပဋိပတ္တိယာ ထာဝရိယံ ထိရဘာဝံ ပတ္တောတိ **ဇနပဒတ္ထာဝရိယပ္ပတ္တော**။ စဏ္ဍဿ ဟိ ရညော ဗလိဒဏ္ဍာဒီဟိ လောကံ ပီဠယတော မနုဿာ မဇ္ဈိမဇနပဒံ ဆဍ္ဍေတွာ ပဗ္ဗတသမုဒ္ဒတီရာဒီနိ နိဿာယ ပစ္စန္တေ တသံ ကပ္ပေန္တိ။ အတိမုဒုကဿ ရညော စောရေဟိ သာဟသိကဓနဝိလောပပီဠိတာ မနုဿာ ပစ္စန္တံ ပဟာယ ဇနပဒမဇ္ဈေ တသံ ကပ္ပေန္တိ။ ဣတိ ဧဝရူပေ ရာဇိနိ ဇနပဒအော ထိရဘာဝံ န ပာပုဏာတိ။

သတ္တရတနသမန္နာဂတော တိ စက္ကရတနာဒီဟိ သတ္တဟိ ရတနေဟိ သမုပေတော။ တေသု ဟိ ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ စက္ကရတနေန အဇိတံ ဇိနာတိ, ဟတ္ထိအဿရတနေဟိ ဝိဇိတေ သုခေနေဝ အနုဝိစရတိ, ပရိဏာယကရတနေန ဝိဇိတမနုရက္ခတိ, အဝသေသေဟိ ဥပဘောဂသုခမနုဘဝတိ။ ပဌမေန စဿ ဥဿာဟသတ္တိယောဂေါ, ပစ္ဆိမေန မန္တသတ္တိယောဂေါ, ဟတ္ထိအဿဂဟပတိရတနေဟိ ပဘုသတ္တိယောဂေါ သုပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ။ ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ ဥပဘောဂသုခမနုဘဝတိ, သေသေဟိ ဣဿရိယသုခံ။ ဝိသေသတော စဿ ပုရိမာနိ တီဏိ အဒေါသကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇန္တိ, မဇ္ဈိမာနိ အလောဘကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေန, ပစ္ဆိမမေကံ အမောဟကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေနာတိ။

သူရာတိ သတ္တိဝန္တော, နိဗ္ဘယာတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“အဘီရုနော”တိ**။ **အင်္ဂ** န္တိ ကာရဏံ။ ယေန ကာရဏေန “ဝီရာ”တိ ဝုစ္စေယျုံ, တံ ဝီရင်္ဂံ။ တေနာဟ **“ဝီရိယဿေတံ နာမ”** န္တိ။ ယာဝ စက္ကတဋပ္ပဗ္ဗတာ စက္ကဿ ဝတ္တနတော **“စက္ကတဋပ္ပဗ္ဗတံ သီမံ ကတွာ ဌိတသမုဒ္ဒပရိယန္တ”** န္တိ ဝုတ္တံ။ **အဒဏ္ဍေနာ** တိ ဣမိနာ ဓနဒဏ္ဍဿ သရီရဒဏ္ဍဿ စ အကရဏံ ဝုတ္တံ။ **အသတ္ထေနာ** တိ ဣမိနာ ပန သေနာယ ယုဇ္ဈနဿာတိ တဒုဘယံ ဒဿေတုံ **“န ဒဏ္ဍေနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယေ ကတာပရာဓေ သတ္တေ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဂဏှန္တိ, တေ ဓနဒဏ္ဍေန ရဇ္ဇံ ကာရေန္တိ။ ယေ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ, တေ သတ္ထဒဏ္ဍေန။ အယံ ပန ဒုဝိဓမ္ပိ ဒဏ္ဍံ ပဟာယ အဒဏ္ဍေန အဇ္ဈာဝသိ။ ယေ ကေတောဓာရာဒိနာ သတ္ထေန ပရံ ဝိဟေဌေန္တိ, တေ သတ္ထေန ရဇ္ဇံ ကာရေန္တိ နာမ။ အယံ ပန သတ္ထေန ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယ ပိဝနမတ္တမ္ပိ လောဟိတံ ကဿစိ အနုပ္ပာဒေတွာ ဓမ္မေနေဝ “ဧဟိ ခေါ, မဟာရာဇာ”တိ ဧဝံ ပဋိရာဇူဟိ သမ္ပဋိစ္ဆိတာဂမနော ဝုတ္တပ္ပကာရံ ပထဝိံ အဘိဝိဇိနိတွာ အဇ္ဈာဝသိ, အဘိဝိဇိနိတွာ သာမီ ဟုတွာ ဝသိ။

ဣတိ ဘဂဝတ အတ္တာနံ ကာယသက္ခိံ ကတွာ ပုညာနံ ဝိပါကမဟန္တတံ ပကာသေတွာ ဣဒါနိ တမေဝတ္ထံ ကထာဗန္ဓနေန ဒဿေန္တော **“ပဿ, ပုညာနံ ဝိပါက”** န္တိအာဒိမာဟ။ **သုခေသိနော**တိ အာလပနဝစနမေတံ, တေန သုခပရိယေသကေ သတ္တေ အာမန္တေတိ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန “ပဿထာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **“ပဿာ”** တိ ဝစနဗျတ္တယော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မနုဿာနံ ဥပရိ သတ္ထံ ဌပေတွာ ဣစ္ဆိတဓနဟရဏာဒိနာ တ သာဟသကာရိတာယ သာဟသိကာ, တေသံ ကမ္မံ **သာဟသိကကမ္မံ**။ ပထဝိယာ ဣဿရော **ပထဗျော** တိ အာဟ **“ပုထဝိသာမိကော”**တိ။

မေတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဘရိယာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၃. ဒသမေ ဥစ္စာသဒ္ဒါ မဟာသဒ္ဒါ ဥဒ္ဓံ ဥဂ္ဂတတ္တာ ဥစ္စံ ပတ္ထဋတ္တာ မဟန္တံ အဝိနိဗ္ဘောဂံ ဝိနိဘုဇိတွာ ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျံ သဒ္ဒံ ကရောန္တာ ဝဒန္တိ။ ဝစီဃောသောပိ ဟိ ဗဟူဟိ ဧကဇ္ဈံ ပဝတ္တိတော အတ္ထတော စ သဒ္ဒတော စ ဒုရဝဗောဓော ကေဝလံ မဟာနိဂ္ဃောသော ဧဝ ဟုတွာ သောတပထမာဂစ္ဆတိ။ **မစ္ဆဝိလောပေ**

တိ မဇ္ဈေ ဝိလုမ္ပိတ္ဝာ ဝိယ ဂဟဏေ, မဇ္ဈာနံ တ ဝိလုမ္ပနေ။ ကေဝဋ္ဋာနဉ္ဟိ မစ္ဆပစ္ဆိဥ္ဆပိတဋ္ဌာနေ မဟာဇနော
သန္နိပတိတ္ဝာ “ဣမ ဓ အညံ ဇကံ မစ္ဆံ ဒေဟိ, ဇကံ မစ္ဆဖာလံ ဒေဟိ, တေသ္သ တေ မဟာ ဒိန္နော, မယှံ ခုဒ္ဒ
ကော”တိ ဇဝံ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒံ ကရောန္တိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **“ကေဝဋ္ဋာနံ မစ္ဆပစ္ဆိံ ဩတာရေတွ္ဝာတ ဌိ
တဋ္ဌာနေ”**တိ။ မစ္ဆဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဇာလေ ပက္ခိတ္တေပိ တသ္မိံ ဌာနေ ကေဝဋ္ဋာ စေဝ အညေ စ “ပဝိဋ္ဌော န ပဝိဋ္ဌော
ဌော , ဂဟိတော န ဂဟိတော”တိ မဟာသဒ္ဒံ ကရောန္တိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **“ဇာလေ တ။ပေ.။ မဟာသဒ္ဒော
ဟောတီ”**တိ။ **ကတ္တဗ္ဗဝတ္တ** န္တိ ဟာဒပရိကမ္မာဒိကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ။ **ခရာ**တိ စိတ္တေန တစာယ စ ကက္ခဠာ။ သေသ
မေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဘရိယာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. ကောဓနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၄. ကောဒသမေ **သပတ္တကရဏာ** တိ တ သပတ္တေဟိ ကာတဗ္ဗာ။ **ကောဓနန္တိ** ကုဇ္ဈနသီလံ။ **ကောဓနောယန္**
တိ ကုဇ္ဈနော အယံ။ **အယန္တိ** စ နိပာတမတ္တံ။ **ကောဓပရေတော**တိ ကောဓေန အနုဂတော, ပရာဘိဘူတော တ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏ
ဏော၀ ဟောတီ**တိ ပကတိယာ ဝဏ္ဏတပိ အလင်္ကတပ္ပဋိယတ္တောပိ မုခဝိကာရာဒိဝသေန ဝိရူပေ ဧဝ ဟောတိ။ တေရ
ဟိ အာယတိဥ္စာတိ ကောဓာဘိဘူတသ္သ ဧကန္တမိဒံ ဖလန္တိ ဒီပေတုံ “ဒုဗ္ဗဏ္ဏောတ”တိ အဝဓာရဏံ ကတ္ဝာ ပုန
“ကောဓာဘိဘူတော”တိ ဝုတ္တံ။

အယသဘာဝန္တိ အကိတ္တိမဘာဝံ။ အတ္တနော ပရေသဉ္စ အနတ္ထံ ဇနေတီတိ **အနတ္ထဇနနော။ အန္တရတော** တိ အ
ဗ္ဘန္တရတော, စိတ္တတော တ။ **တံ ဇနော နာဝဗုဇ္ဈတီ** တိ ကောဓသဥ္ဇာတံ အန္တရတော အဗ္ဘန္တရေ အတ္တနော စိတ္
တေယေဝ ဇာတံ အနတ္ထဇနနစိတ္တပ္ပကောပနာဒိဘယံ ဘယဟေတုံ အယံ ဗာလမဟာဇနော န ဇာနာတိ။ **ယန္တိ** ယတ္
ထ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟိ ဇတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ယသ္မိံ ကာလေ ကောဓော သဟတေ နရံ, အန္ဓတမံ တဒာ ဟောတီတိ သမ္ဗန္
ဓော။ **ယန္တိ** တ ကာရဏဝစနံ, ယသ္မာ ကောဓော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နရံ သဟတေ အဘိဘဝတိ, တသ္မာ အန္ဓတမံ တဒာ
ဟောတိ, ယဒာ ကုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော ယံ-တံ-သဒ္ဒာနံ ဧကန္တသမ္ဗန္ဓဘာဝတော။ အထ တ **ယန္တိ** ကိရိယာပရာမသနံ။ **သဟ
တေ**တိ ယဒေတံ ကောဓဿ သဟနံ အဘိဘဝနံ, ဇတံ အန္ဓတမံ ဘဝနန္တိ အတ္ထော။ အထ တ ယံ နရံ ကောဓော သဟ
တေ အဘိဘဝတိ, တဿ အန္ဓတမံ တဒာ ဟောတိ။ တတော စ ကုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ, ကုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ န ပဿတီ
တိ။

ဘူနံ ဝုစ္စတိ ဝုဒ္ဓိ, တဿ ဟနနံ ဃာတော ဇတေသန္တိ **ဘူနဟစ္စာနိ** ။ တေနာဟ **“ဟတဝုဒ္ဓိနီ”** တိ။ **ဒမ**-သဒ္ဒေန ဝု
တ္တမေဝတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ ပညာဝီရိယေန ဒိဋ္ဌိယာတိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **“ကတရေန ဒမေနာ”**တိအာဒိမာဟ။
အနေကတ္ထော ဟိ **ဒမ**-သဒ္ဒော။ “သစ္စေန ဒန္တော ဒမသာ ဥပေတော, ဝေဒန္တဂူ ဝုသိတဗ္ရဟ္မစရိယော”တိ (သံ. နိ.
၁.၁၉၅; သု. နိ. ၄၆၇) ဧတ္ထ ဟိ ဣန္ဒြိယသံဝရော ဒမောတိ ဝုတ္တော “မနစ္ဆဋ္ဌာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ဒမေတီ”တိ ကတ္ဝာ။
“ယဒိ သစ္စာ ဒမာ စာဂ, ခန္တျာ ဘိယျောဓ ဝိဇ္ဇတီ”တိ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၉၁) ဧတ္ထ ပညာ ဒမော “သံကိ
လေသံ ဒမေတိ ပဇဟတီ”တိ ကတ္ဝာ။ “အာနေန ဒမေန သံယမေန သစ္စဝဇ္ဇေန အတ္ထိ ပုညံ, အတ္ထိ ပုညဿ အာဂ
မော”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၆၅) ဧတ္ထ ဥပေါသထကမ္မံ ဒမော “ဥပဝါသနဝသေန ကာယကမ္မာဒီနိ ဒမေတီ”တိ ကတ္ဝာ။ “သ
က္ခိဿသိ ခော တွံ, ပုဏ္ဏ, ဣမိနာ ဒမူပသမေန သမန္နာဂတော သုနာပရန္တသ္မိံ ဇနပဒသ္မိံ ဝိဟရိတု”န္တိ (မ. နိ.
၃.၃၉၆; သံ. နိ. ၄.၈၈) ဧတ္ထ အဓိဝါသနက္ခန္တိ ဒမော “ကောဓူပနာဟမက္ခာဒိကေ ဒမေတိ ဝိနောဒေတီ”တိ ကတ္ဝာ။
“န မာနကာမဿ ဒမော ဣဓတ္ထိ, န မောနမတ္ထိ အသမာဟိတဿာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၉) ဧတ္ထ အဘိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒိ
ကော သမာဓိပက္ခိကော ဓမ္မော ဒမော “ဒမ္မတိ စိတ္တံ ဇတေနာ”တိ ကတ္ဝာ။ ဣဓာပိ “တံ ဒမေန သမုစ္ဆိန္ဒေ, ပညာဝီ
ရိယေန ဒိဋ္ဌိယာ”တိ ဝစနတော **ဒမ**-သဒ္ဒေန ပညာဝီရိယဒိဋ္ဌိယော ဝုတ္တာ။

ကောဓနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဗျာကတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁-၂. ဟိရိဩတ္တပ္ပသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၅-၆၆. သတ္တမဿ ပဌမံ ဥတ္တာနမေဝ။ ဒုတိယေ **တယော သံဝဋ္ဋာ** တိ အာပေါသံဝဋ္ဋော, တေဇောသံဝဋ္ဋော, ဝါယောသံဝဋ္ဋောတိ တယော သံဝဋ္ဋာ။ **တိဿော သံဝဋ္ဋသီမာ** တိ အာဘဿရာ, သုဘကိဏှာ, ဝေဟပ္ဖလာတိ တိဿော သံဝဋ္ဋသီမာ။ ယဒါ ဟိ ကပ္ပော တေဇေန သံဝဋ္ဋတိ ဝိနဿတိ, တဒါ အာဘဿရတော ဟေဋ္ဌာ အဂ္ဂိနာ ဍယှတိ။ ယဒါ အာပေန သံဝဋ္ဋတိ, တဒါ သုဘကိဏှတော ဟေဋ္ဌာ ဥဒကေန ဝိလီယတိ။ ယဒါ ဝါယုနာ သံဝဋ္ဋတိ, တဒါ ဝေဟပ္ဖလတော ဟေဋ္ဌာ ဝါယုနာ ဝိဒ္ဓံသတိ။ ဝိတ္ထာရတော ပန သဒါပိ ဧကံ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ။ **ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ နာမ** တိဝိဓံ ဟောတိ ဇာတိက္ခေတ္တံ အာဏာက္ခေတ္တံ ဝိသယက္ခေတ္တန္တိ။ တတ္ထ **ဇာတိက္ခေတ္တံ** နာမ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ ဟောတိ, ယံ တထာဂတဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏာဒီသု ကမ္ပတိ။ **အာဏာက္ခေတ္တံ** ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ, ယတ္ထ ရတနသုတ္တံ (ခု. ပါ. ၆.၁ အာဒယော; သု. နိ. ၂၂၄ အာဒယော) ခန္ဓပရိတ္တံ (အ. နိ. ၄.၆၇; စူဠဝ. ၂၅၁) ဓဇဂ္ဂပရိတ္တံ (သံ. နိ. ၁.၂၄၉)။ အာဋာနာဋိယပရိတ္တံ (ဒီ. နိ. ၃.၂၇၅ အာဒယော), မောရပရိတ္တန္တိ (ဇာ. ၁.၂.၁၇-၁၈) ဣမေသံ ပရိတ္တာနံ အာနုဘာဝေါ ဝတ္တတိ။ **ဝိသယက္ခေတ္တံ** အနန္တမပရိမာဏံ, ယံ "ယာဝတာ ဝါ ပန အာကင်္ခေယျာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝမေတေသု တီသု ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တေသု ဧကံ အာဏာက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ။ တသ္မိံ ပန ဝိနဿန္တေ ဇာတိက္ခေတ္တံ ဝိနဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ ဝိနဿန္တဉ္စ ဧကတောဝ ဝိနဿတိ, သဏ္ဌဟန္တမ္ပိ ဧကတောဝ သဏ္ဌဟတိ။

တီဏိ သံဝဋ္ဋမူလာနီ တိ ရာဂဒောသမောဟသင်္ခါတာနိ တီဏိ သံဝဋ္ဋကာရဏာနိ။ ရာဂါဒီသု ဟိ အကုသလမူလေသု ဥဿန္နေသု လောကော ဝိနဿတိ။ တထာ ဟိ ရာဂေ ဥဿန္နတရေ အဂ္ဂိနာ ဝိနဿတိ, ဒောသေ ဥဿန္နတရေ ဥဒကေန, မောဟေ ဥဿန္နတရေ ဝါတေန။ ကေစိ ပန "ဒောသေ ဥဿန္နတရေ အဂ္ဂိနာ, ရာဂေ ဥဒကေနာ"တိ ဝဒန္တိ။

တီဏိ ကောလာဟလာနီတိ ကပ္ပကောလာဟလံ, ဗုဒ္ဓကောလာဟလံ, စက္ကဝတ္တိကောလာဟလန္တိ တီဏိ ကောလာဟလာနိ။ တတ္ထ "ဝဿသတသဟဿမတ္ထကေ ကပ္ပုဋ္ဌာနံ နာမ ဘဝိဿတီ"တိအာဒိနာ ဒေဝတာဟိ ဥဂ္ဃောသိတသဒ္ဒော **ကပ္ပကောလာဟလံ** နာမ ဟောတိ။ "ဣတော ဝဿသတသဟဿမတ္ထကေ လောကော ဝိနဿိဿတိ, မေတ္တံ, မာရိသာ, ဘာဝေထ ကရုဏံ မုဒိတံ ဥပေက္ခ"န္တိ မနုဿပထေ ဒေဝတာ ဃောသန္တိယော စရန္တိ။ "ဝဿသဟဿမတ္ထကေ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ"တိ **ဗုဒ္ဓကောလာဟလံ** နာမ ဟောတိ။ "ဣတော ဝဿသဟဿမတ္ထကေ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃရတနေန ပရိဝါရိတော ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဝိစရိဿတီ"တိ ဒေဝတာ ဥဂ္ဃောသေန္တိ။ "ဝဿသတမတ္ထကေ ပန စက္ကဝတ္တီ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ"တိ **စက္ကဝတ္တိကောလာဟလံ** နာမ ဟောတိ။ "ဣတော ဝဿသတမတ္ထကေ သတ္တရတနသမ္ပန္နော စာတုဒ္ဒီပိဿရော သဟဿပရိဝါရော ဝေဟာသင်္ဂမော စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ"တိ ဒေဝတာ ဥဂ္ဃောသေန္တိ။

အစိရဋ္ဌေန န ဓုဝါ တိ ဥဒကဗုဗ္ဗုဠာဒယော ဝိယ န စိရဋ္ဌာယိတာယ ဓုဝဘာဝရဟိတာ။ **အဿာသရဟိတာ** တိ သုပိနကေ ပီတပါနီယံ ဝိယ အနုလိတ္တစန္ဒနံ ဝိယ စ အဿာသဝိရဟိတာ။

ဥပကပ္ပနမေဃော တိ ကပ္ပဝိနာသကမေဃံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ယသ္မိဉှိ သမယေ ကပ္ပော အဂ္ဂိနာ နဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠေ ဧကမဟာဝဿံ ဝဿတိ။ မနုဿာ တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ သဗ္ဗဗီဇာနိ နီဟရိတွာ ဝပန္တိ။ သဿေသု ပန ဂေါခါယိတကမတ္တေသု ဇာတေသု ဂဒြဘရဝံ ရဝန္တော ဧကဗိန္ဒုမ္ပိ န ဝဿတိ, တဒါ ပစ္ဆိန္နံ ပစ္ဆိန္နမေဝ ဝဿံ ဟောတိ။ တေနာဟ **"တဒါ နိက္ခန္တဗီဇံ..ပေ.။ ဧကဗိန္ဒုမ္ပိ ဒေဝေါ န ဝဿတီ"**တိ။ "ဝဿသတသဟဿ အစ္စယေန ကပ္ပဝုဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတီ"တိအာဒိနာ ဒေဝတာဟိ ဝုတ္တဝစနံ သုတွာ ယေဘုယျေန မနုဿာ စ ဘုမ္မဒေဝတာ စ သံဝေဂဇာတာ အညမညံ မုဒုစိတ္တာ ဟုတွာ မေတ္တာဒီနိ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, အဝီစိတော ပဋ္ဌာယ တုစ္ဆော ဟောတီတိ။

ပဉ္စ ဗီဇဇာတာနီတိ မူလဗီဇံ ခန္ဓဗီဇံ ဖဠုဗီဇံ အဂ္ဂဗီဇံ ဗီဇဗီဇန္တိ ပဉ္စ ဗီဇာနိ ဇာတာနိ။ တတ္ထ **မူလဗီဇ**န္တိ ဝစာ, ဝစတ္တံ, ဟလိဒ္ဒံ, သိင်္ဂိဝေရန္တိ ဧဝမာဒိ။ **ခန္ဓဗီဇ**န္တိ အဿတ္ထော, နိဂြောဓောတိ ဧဝမာဒိ။ **ဖဠုဗီဇ**န္တိ ဥစ္ဆု, ဝေဠု, နဠောတိ ဧဝမာဒိ။ **အဂ္ဂဗီဇ**န္တိ အဇ္ဇုကံ, ဖဏိဇ္ဇကန္တိ ဧဝမာဒိ။ **ဗီဇဗီဇ**န္တိ ဝီဟိအာဒိ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏံ မုဂ္ဂမာသာဒိ အပရဏ္ဏဉ္စ။ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိယာ ဝိသေသကာရဏဘာဝတော ရုဟနသမတ္ထေ သာရဖလေ နိရုဠှော ဗီဇ-သဒ္ဒော တဒတ္ထသိဒ္ဓိယာ မူလာဒီသုပိ ကေသုစိ ပဝတ္တတီတိ မူလာဒိတော နိဝတ္တနတ္ထံ ဧကေန ဗီဇ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ ''ဗီဇဗီဇ''န္တိ ''ရူပရူပံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၄၄၉) ဒုက္ခဒုက္ခ''န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၂၇) ယထာ။ ယထာ ဖလဟာကပရိယန္တာ ဩသဓိရုက္ခာ ဝေဠုကဒလိအာဒယော။

ယံ ကအာစီတိအာဒီသု **ယ**န္တိ နိပါတမတ္တံ။ **ကအာစီ**တိ ကိသ္မိဉ္စိ ကာလေ။ **ကရဟာစီ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော**တိ ဒီဃဿ ကာလဿ။ **အစ္စယေနာ**တိ အတိက္ကမေန။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ဟိရိဩတ္တပ္ပသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. နဂရောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၇. တတိယေ ပစ္စန္တေ ဘဝံ **ပစ္စန္တိမံ**။ ''ရထော သီလပရိက္ခာရော, ဈာနက္ခော စက္ကဝီရိယော''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၅.၄) ဝိယ အလင်္ကာရဝစနော ပရိက္ခာရသဒ္ဒောတိ အာဟ **''နဂရာလင်္ကာရေဟိ အလင်္ကတ''**န္တိ။ ပရိဝါရဝစနောပိ ဝ ဋ္ဋတိယေဝ ''သတ္တ သမာဓိပရိက္ခာရာ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၃၀) ဝိယ။ နေမံ ဝုစ္စတိ ထမ္ဘာဒီဟိ အနုပတဘူမိပ္ပဒေသောတိ အာဟ **''ဂမ္ဘီရအာဝါဋာ''**တိ, ဂမ္ဘီရံ ဘူမိံ အနုပ္ပဝိဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ **သုဋ္ဌု သန္နိသီဒါပိတာ**တိ ဘူမိံ နိခနိတွာ သမ္မဒေဝ ဌပိတာ။

အနုပရိယာယေတိ ဧတေနာတိ အနုပရိယာယော, သောယေဝ ပထောတိ **အနုပရိယာယပထော,** ပရိတော ပာကာရဿ အနုယာယမဂ္ဂေါ။

ဟတ္ထိံ အာရောဟန္တိ အာရောဟာပယန္တိ စာတိ **ဟတ္ထာရောဟာ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၃)။ ယေန ဟိ ပယောဂေန ပုရိသော ဟတ္ထိနော အာရောဟနယောဂ္ဂေါ ဟောတိ, ဟတ္ထိဿ တံ ပယောဂံ ဝိဓာယန္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပေတေသံ ဂဟဏံ။ တေနာဟ **''သဗ္ဗေပီ''**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဟတ္ထာစရိယာ** နာမ ယေ ဟတ္ထိနော ဟတ္ထာရောဟကာနဉ္စ သိက္ခာပကာ။ **ဟတ္ထိဝေဇ္ဇာ** နာမ ဟတ္ထိဘိသက္ကာ။ **ဟတ္ထိဗန္ဓာ** နာမ ဟတ္ထီနံ ပာဒရက္ခကာ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဟတ္ထီနံ ယဝပဒာယကာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။ **အဿာရောဟာ ရထိကာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ရထေ နိယုတ္တာ **ရထိကာ။ ရထရက္ခာ** နာမ ရထဿ အာဏိရက္ခကာ။ ဓနုံ ဂဏှန္တိ ဂဏှာပေန္တိ စာတိ **ဓနုဂ္ဂဟာ,** ဣဿာသာ ဓနုသိပ္ပဿ သိက္ခာပကာ စ။ တေနာဟ **''ဓနုအာစရိယာ ဣဿာသာ''**တိ။ စေလေန စေလပဋာကာယ ယုဒ္ဓေ အကန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ **စေလကာ**တိ အာဟ – **''ယေ ယုဒ္ဓေ ဇယဒ္ဓဇံ ဂဟေတွာ ပုရတော ဂစ္ဆန္တီ''**တိ။ ယထာ တထာ ဌိတေ သေနိကေ ဗျူဟကရဏဝသေန တတော တတော စလယန္တိ ဥစ္စာလေန္တီတိ **စလကာ**။ သကုဏဂ္ဃိအာဒယော ဝိယ မံသပိဏ္ဍံ ပရသေနာသမူဟံ သာဟသိကမဟာယောဓတာယ ဆေတွာ ဆေတွာ ဒယန္တိ ဥပ္ပတိတွာ ဂစ္ဆန္တီတိ **ပိဏ္ဍာအာယ ကာ**။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပိဏ္ဍေ ဒယန္တိ ဇနသမ္မဒ္ဒေ ဥပ္ပတန္တာ ဝိယ ဂစ္ဆန္တီတိ **ပိဏ္ဍာအာယကာ**တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတာ**တိ ထာမဇဝပရက္ကမာဒိဝသေန အတိဝိယ ဥဂ္ဂတာ, ဥဒဂ္ဂါတိ အတ္ထော။ **ပက္ခန္ဒန္တီ**တိ အတ္တနော ဝီရသူရဘာဝေန အသဇ္ဇမာနာ ပရသေနံ အနုပဝိသန္တီတိ အတ္ထော။ ထာမဇဝဗလပရက္ကမာဒိသမ္ပတ္တိယာ **မဟာနာဂ ဝိယ မဟာနာဂ။ ဧကသူရာ**တိ ဧကာကိသူရာ အတ္တနော သူရဘာဝေနေဝ ဧကာကိနော ဟုတွာ ယုဇ္ဈနကာ။ **သ ဇာလိကာ**တိ သဝမ္မိကာ။ **သရပရိတ္တာဏ**န္တိ စမ္မပရိသိဗ္ဗိတံ ခေဋကံ, စမ္မမယံ ဝါ ဖလကံ။ **ဃရအာသယောဓာ**တိ အတ္တနော အာသယောဓာ။

သမ္ပက္ခန္ဒနလက္ခဏာတိ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုနော ဧဝမေတန္တိ သမ္ပက္ခန္ဒနလက္ခဏာ။ **သမ္ပသာဒနလက္ခဏာ**တိ ပသီဒိတဗ္ဗေ ဝတ္ထုသ္မိံ ပသီဒနလက္ခဏာ။ **ဩကပ္ပနသဒ္ဓာ**တိ ဩက္ကန္တိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ အဓိမုစ္စနံ။ ပသာဒနီယေ ဝတ္ထုသ္မိံ ပသီဒနံ **ပသာဒသဒ္ဓာ။ အယံ အနုဓမ္မော**တိ အယံ နဝန္နံ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အနုလောမဓမ္မော။ **နိဗ္ဗိဒါဗဟုလော**တိ ဥက္ကဏ္ဌနာဗဟုလော။ **သဒ္ဓာ ဗန္ဓတိ ပါထေယျ**န္တိ သဒ္ဓာ နာမာယံ သတ္တဿ မရဏဝသေန

မဟာပထံ သံဝဇတော မဟာကန္တာရံ ပဋိပဇ္ဇတော မဟာဝိဒုဂ္ဂံ ပက္ခန္ဒတော ဟထေယ္ယပုဋံ ဗန္ဓတိ, သမ္ဗလံ ဝိဿ ဇ္ဇေတီတိ အတ္ထော။ သဒ္ဓဉ္ဟိ ဥပပ္ပာဒေတွာ အာနံ ဒေတိ, သီလံ ရက္ခတိ, ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ "သဒ္ဓါ ဗန္ဓတိ ဟထေယျ"န္တိ။ **သိရီ**တိ ဣဿရိယံ။ ဣဿရိယေ ဟိ အဘိမုခီဘူတေ ထလတောပိ ဇလတောပိ ဘောဂါ အာဂစ္ဆန္တိယေဝ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ **"သိရီ ဘောဂါနမာသယော"**တိ။ **သဒ္ဓါ ဒုတိယာ ပုရိသဿ ဟောတီ** တိ ပုရိသဿ ဒေဝလောကေ, မနုဿလောကေ စေဝ နိဗ္ဗာနဥ္စ ဂစ္ဆန္တဿ သဒ္ဓါ ဒုတိယာ ဟောတိ, သဟာယကိစ္စံ သာဓေတိ။ **ဘတ္တပုဋ္ဌာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဒုတိယဝိကာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အနေကသရသတာ**တိ အနေကသဘာဝတာ, အနေကကိစ္စတာ တ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

နဂရောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဓမ္မညူသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၈. စတုတ္ထေ သုတ္တဂေယျာဒိဓမ္မံ ဇာနာတီတိ **ဓမ္မညူ**။ တဿ တဿေဝ သုတ္တဂေယျာဒိနာ ဘာသိတဿ တဒညဿ သုတ္တပဒတ္ထဿ ဇောတကဿ သဒ္ဒဿ အတ္ထကုသလတာဝသေန အတ္ထံ ဇာနာတီတိ **အတ္ထညူ**။ "တွေကောမှိ သီလေန သမာဓိနာ ပညာယာ"တိ ဧဝံ ယထာ အတ္တနော ပမာဏဇာနနဝသေန အတ္တာနံ ဇာနာတီ တိ **အတ္တညူ**။ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂပရိယေသနဝိဿဇ္ဇနေသု မတ္တံ ဇာနာတီတိ **မတ္တညူ**။ နိဒ္ဒေသေ ပန ပဋိဂ္ဂဟ ဏမတ္တညုတာယ ဧဝ ပရိဘောဂါဒိမတ္တညုတာ ပဗောဓိတာ ဟောတီတိ ပဋိဂ္ဂဟဏမတ္တညုတာဝ ဒဿိတာ။ "အယံ ကာ လော ဥဒ္ဒေသဿ, အယံ ကာလော ပရိပုစ္ဆာယ, အယံ ကာလော ယောဂဿ အဓိဂမာယာ"တိ ဧဝံ ကာလံ ဇာနာတီတိ **ကာလညူ**။ တတ္ထ ပဉ္စ ဝဿာနိ ဥဒ္ဒေသဿ ကာလော, ဒသ ပရိပုစ္ဆာယ, ဣဒံ အတိသမ္ဗာဓံ, အတိက္ခပညဿ တာဝတာ ကာလေန တီရေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဒသ ဝဿာနိ ဥဒ္ဒေသဿ ကာလော, ဝီသတိ ပရိပုစ္ဆာယ, တတော ပရံ ယောဂေ ကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ခတ္တိယပရိသာဒိကံ အဋ္ဌဝိဓံ ပရိသံ ဇာနာတီတိ **ပရိသညူ**။ ဘိက္ခုပရိသာဒိကံ စတုဗ္ဗိဓံ, ခတ္တိယပ ရိသာဒိကံ မနုဿပရိသံယေဝ ပုန စတုဗ္ဗိဓံ ဂဟေတွာ အဋ္ဌဝိဓံ ဝဒန္တိ အပရေ။ နိဒ္ဒေသေ ပနဿ ခတ္တိယပရိသာဒိစ တုဗ္ဗိဓပရိသဂ္ဂဟဏံ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ "ဣမံ မေ သေဝန္တဿ အကုသလာ ဓမ္မာ ပရိဟာယန္တိ, ကုသလာ ဓ မ္မာ အဘိဝဍ္ဎန္တိ, တသ္မာ အယံ ပုဂ္ဂလော သေဝိတဗ္ဗော, ဝိပရိယာယတော အညော အသေဝိတဗ္ဗော"တိ သေဝိတဗ္ ဗာသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလံ ဇာနာတီတိ **ပုဂ္ဂလပရောပရညူ**။ ဧဝဉ္ဟိ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ ပရောပရံ ဥက္ကဋ္ဌနိဟီနတံ ဇာနာတိ နာမ။ နိဒ္ဒေသေပိဿ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗပုဂ္ဂလေ ဝိဘာဝနမေဝ သမဏကထာကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဓမ္မညူသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. ပာရိစ္ဆတ္တကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၉-၇၀. ပဉ္စမေ **ပတိတပလာသော**တိ ပတိတပတ္တော။ တွေ့ ပဌမံ ပဏ္ဍုပလာသတံ, ဒုတိယံ ပန္နပလာသတဥ္စ ဝ တွာ တတိယံ ဇာလကဇာတတာ, စတုတ္ထံ ခါရကဇာတတာ စ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တာ။ **ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ** ပန **မဟာဂေ ဝိန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၉၄) ကမမေဝ ဟဋ္ဌိ အာဟရိတွာ ဒဿေန္တေန ပဌမံ ပဏ္ဍုပလာသတံ, ဒုတိယံ ပန္နပလာသတဥ္စ ဝတွာ တတိယံ ခါရကဇာတတာ, စတုတ္ထံ ဇာလကဇာတတာ စ ဒဿိတာ။ ဧဝဉ္ဟိ တတ္ထ ဝုတ္တံ – "ပာရိစ္ဆတ္တကေ ပုပ္ဖမာနေ ဧကံ ဝဿံ ဥပဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆန္တိ, တေ တဿ ပဏ္ဍုပလာသဘာဝတော ပဋ္ဌာယ အတ္တ မနာ ဟောန္တိ။ ယထာဟ –

> ယသ္မိံ, ဘိက္ခဝေ, သမယေ ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနံ ပာရိစ္ဆတ္တကော ကောဝိဠာရော, ပဏ္ဍုပလာသော ဟောတိ, အတ္တမနာ, ဘိက္ခဝေ, ဒေဝါ တာဝတိံသာ တသ္မိံ သမယေ ဟောန္တိ 'ပဏ္ဍုပလာသော အာနိ ပာရိစ္ဆတ္တကော, ကောဝိဠာရော, န စိရဿေဝ ပန္နပလာသော ဘဝိဿတီ'တိ။ ယသ္မိံ သမယေ ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနံ ပာရိစ္ဆတ္တကော, ကောဝိဠာရော, ပန္နပလာသော ဟောတိ, ဇာလကဇာတော ဟောတိ, ခါရကဇာတော ဟောတိ, ကုဍ္မလကဇာတော ဟောတိ, ကောရကဇာတော ဟောတိ, အတ္တမနာ, ဘိက္ခဝေ , ဒေဝါ တာဝတိံသာ တသ္မိံ သမ ယေ ဟောန္တိ 'ကောရကဇာတော အာနိ ပာရိစ္ဆတ္တကော ကောဝိဠာရော, န စိရဿေဝ သဗ္ဗဖာလိဖုလ္လော ဘဝိဿတီ'တိ။

လီနတ္ထပ္ပကာသိနိယမ္ပိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၂၉၇) တ္တေ ဧဝမတ္ထော ဒဿိတော – **ပန္နပလာသော** တိ ပတိတပတ္တော။ **ခာရကဇာတော**တိ ဇာတခုဒ္ဒကမကုဠော။ ယေ ဟိ နီလပတ္တကာ အတိဝိယ ခုဒ္ဒကာ မကုဠာ, တေ “ခာရကာ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ **ဇာလကဇာတော**တိ တေဟိယေဝ ခုဒ္ဒကမကုဠေဟိ ဇာတဇာလကော သဗ္ဗသော ဇာလော ဝိယ ဇာတော။ ကေစိ ပန “ဇာလကဇာတောတိ ဧကဇာလော ဝိယ ဇာတော”တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဟရိစ္ဆတ္တကော ကိရ ခာရကဂ္ဂဟဏကာလေ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ပလ္လဝိကော ဟောတိ, တေ စဿ ပလ္လဝ ပဘဿရပတဋ္ဌဝဏ္ဏာသမုဇ္ဇလာ ဟောန္တိ။ တေန သော သဗ္ဗသော သမုဇ္ဇလန္တော တိဋ္ဌတိ။ **ကုဍ္မလဇာတော**တိ သဉ္ဇာတမဟာမကုဠော။ **ကောရကဇာတော**တိ သဉ္ဇာတသူစိဘေဒေ သမ္ပတိဝိကသမာနာဝတ္ထော။ **သဗ္ဗဟာလိဖုလ္လော** တိ သဗ္ဗသော ဖုလ္လိတဝိကသိတောတိ။ အယဥ္စ အနုက္ကမော ဒီဃဘာဏကာနံ ဝဋ္ဋဥ္စနာနုက္ကမေန ဒဿိတော, န တ္တေ အာစရိယဿ ဝိရောဓော အာသင်္ကိတဗ္ဗော။

ကန္တနကတတော တိ ဒေတနံ ပုညကမ္မပစ္စယာ ပုပ္ဖာနံ ဆိန္ဒနကတတော။ **ကန္တတီ** တိ ဆိန္ဒတိ။ **သမ္ပဋ္ဋိစ္ဆနကတတော**တိ ဆိန္နာနံ ဆိန္နာနံ ပုပ္ဖာနံ သမ္ပဋိဂ္ဂဏှနကတတော။ **စိနန္တော** တိ နာနာဝိဓဘတ္တိသန္နိဝေသဝသေန နိစိနံ ကရောန္တော။ **အညတရဒေဝတာန**န္တိ နာမကေတ္တဝသေန အပညာတဒေဝတာနံ။ **ရေဏုဝဋ္ဋိ** တိ ရေဏုသင္ဃာတော။ **ကဏ္ဏိကံ အာဟစ္စာ** တိ သုဓမ္မာယ ကူဋံ အာဟန္တွာ။

အနုဖရဏာနုဘာဝေတိ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ကိတ္တိသဒ္ဒဿ ယာဝ ဗ္ရဟ္မလောကာ အနုဖရဏသင်္ခာတေ အာနုဘာဝေ။ **ပဗ္ဗဇ္ဇာနိဿိတံ ဟောတီ** တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလမ္ပိ ဒဿိတမေဝတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပဌမဇ္ဈာနသန္နိဿိတ**န္တိအာဒီသုပိ က္ကမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ က္ကဓ ပန ဥဘယတော ပရိစ္ဆေဒေ ဟေဋ္ဌာ သီလတော ဥပရိ အရဟတ္တတော စ ပရိစ္ဆေဒဿ ဒဿိတတ္တာ။ **တေနေတံ ဝုတ္တ** န္တိ တေန ကာရဏေန ဧတံ “စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ပဗ္ဗဇ္ဇာနိဿိတံ ဟောတီ”တိအာဒိဝစနံ ဝုတ္တံ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဟရိစ္ဆတ္တကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဘာဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၁. သတ္တမေ **အတ္ထဿ အသာဓိကာ** “ဘာဝနံ အနနုယုတ္တဿာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ။ **သမ္မာဝနတ္တေ** တိ “အပိ နာမ ဧဝံ သိယာ”တိ ဝိကပ္ပနတ္တော သမ္မာဝနတ္တော။ **ဝေဠာဟိ လောကေ သိလိဋ္ဌဝစနံ ဟောတီ** တိ ကေမေဝ သင်္ခ အဝတ္တတ အပရာယ သင်္ခာယ သဒ္ဒိ ဝစနံ လောကေ သိလိဋ္ဌဝစနံ ဟောတိ ယထာ “ဒွေဝ တ တီဏိ တ ဥဒကဖုသိတာနိ”တိ။ **သမ္မာ အဓိသယိတာနီ**တိ ဟာအဒီဟိ အတ္တနာ နေသံ ကိဉ္စိ ဥပဃာတံ အကရောန္တိယာ ဗဟိတတာဒိပရိဿယပရိဟရဏတ္ထံ သမ္မဒေဝ ဥပရိ သယိတာနိ။ ဥပရိအတ္တော ဟေတ္ထ အဓိ-သဒ္ဒော။ **ဥတုံ ဂဏှာပေန္တိယာ** တိ တေသံ အလ္လသိနေဟပရိယာအနတ္ထံ အတ္တနော ကာယုသ္မာဝသေန ဥတုံ ဂဏှာပေန္တိယာ။ တေနာဟ **“ဥသ္မီကတာနီ”** တိ။ **သမ္မာ ပရိဘာဝိတာနီ**တိ သမ္မဒေဝ သဗ္ဗသော ကုက္ကုဋဂန္ဓသနာယ တသိတာနိ။ တေနာဟ **“ကုက္ကုဋဂန္ဓံ ကဟာပိတာနီ”** တိ။ တေ့ထ စ သမ္မာပရိသေဒနံ ကုက္ကုဋဂန္ဓပရိဘာဝနဥ္စ သမ္မာအဓိသယနသမ္မာပရိသေဒနနိပ္ဖတ္တိယာ အာနုဘာဝနိပ္ဖာဒိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သမ္မာအဓိသယနေနေဝ ဟိ က္ကတရဒ္ဒဝယံ က္ကဇ္ဈတိ။ န ဟိ သမ္မာအဓိသယနတော ဝိသုံ သမ္မာပရိသေဒနဿ သမ္မာပရိဘာဝနဿ စ ကာရဏံ အတ္ထိ။ တေန ပန သဒ္ဓိံယေဝ က္ကတရေသံ ဒွိန္နမ္ပိ က္ကဇ္ဈနတော ဝုတ္တံ။

တိဝိဓကိရိယာကရဏေနာတိ သမ္မာအဓိသယနာဒိတိဝိဓကိရိယာကရဏေနာတိ အတ္ထော။ ကိဥ္စာပိ “ဧဝံ အဟောဝတ မေ”တိအာဒိနာ န က္ကစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ကာရဏဿ ပန သမ္ပာဒိတတ္တာ, အထ ခော ဘဗ္ဗာဝ တေ အဘိနိဗ္ဘိဇ္ဇိတုန္တိ ယောဇနာ။ ကသ္မာ ဘဗ္ဗာတိ အာဟ **“တေ ဟိ ယသ္မာ တာယာ”** တိအာဒိ။ **သယမ္ပိ** တိ အဏ္ဍာနိ။ **ပရိဏာမန္တ** တိ ပရိပာကံ ဗဟိနိက္ခမနယောဂ္ဂတံ။ ယထာ ကပာလဿ တနုတာ အာလောကဿ အန္တော ပညာယမာနဿ ကာရဏံ, တထာ ကပာလဿ တနုတာယ နခသိခာမုခတုဏ္ဍကာနံ ခရတာယ စ အလ္လသိနေဟပရိယာအနံ ကာရဏဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တသ္မာ** တိ အာလောကဿ အန္တော ပညာယမာနတော သယဥ္စ ပရိပာကဂတတ္တာ။

ဩပမ္မသမ္ပဋိပာဒန န္တိ ဩပမ္မတ္ထဿ ဥပမေယျေန သမ္မဒေဝ ပဋိပာဒနံ။ **တ**န္တိ ဩပမ္မသမ္ပဋိပာဒနံ။ **ဧဝ**န္တိ က္ကအနိ ဝုစ္စမာနာကာရေန။ **အတ္ထေနာ** တိ ဥပမေယျတ္ထေန သံသန္ဒေတွာ သဟ ယောဇေတွာ။ သမ္မာဒနေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မဝသေန ဉာဏဿ တိက္ခဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဉာဏဿ ဟိ သဘာဝတော သတိနေပက္ကတော စ

တိက္ခဘာတေ, သမာဓိဝသေန ခရဘာတေ, သဒ္ဓာဝသေန ဝိပ္ပသန္နဘာတေ။ **ပရိဏာမကာလော**တိ ဖလဝဝိပဿနာကာလော။ **ဝမိုကာလော** တိ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာကာလော။ အနုလောမဉာဏနိယာ ဟိ ဝိပဿနာ ဂဟိတဂဗ္ဘာ နာမ တဒါ မဂ္ဂဂဗ္ဘဿ ဂဟိတတ္တာ။ **တဇ္ဇာတိက** န္တိ တဿ ဝိပဿနာနုယောဂဿ အနုရူပံ။ သတ္ထာပိ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဟရတိ, ဒေသနာပိ ဝိနေယျသန္တာနဂတံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဟရတိ, ယထာဉာနေ ဉာတုံ န ဒေတိ။

ဩလမ္ဗကသင္ဃာတ န္တိ ဩလမ္ဗကသုတ္တသင်္ဃာတံ။ ''ပလ''န္တိ ဟိ တဿ သုတ္တဿ နာမံ။ **စာရေတ္ဂတ** အရုနော ဟေဋ္ဌာ အေသဇာနန္တံ ဥဿာပေတ္ဂတ။ **ဂဏှံ ဟရတီတိ ပလဂဏ္ဍော** တိ ဧတေန ''ပလေန ဂဏ္ဍုဟာရော ပလဂဏ္ဍောတိ ပစ္ဆိမပဒေ ဥတ္တရပဒလောပေန နိဒ္ဒေသော''တိ ဒဿေတိ။ **ဂဟဏဋ္ဌာနေ** တိ ဟတ္ထေန ဂဟေတဗ္ဗဋ္ဌာနေ ။ သမ္မဒေဝ ခိပိယန္တိ ဧတေန ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိတိ သင္ခေပဟေ, ပဗ္ဗဇ္ဇာဝ သင္ခေပဟေ **ပဗ္ဗဇ္ဇာသင္ခေပဟေ** ။ တေန ဝိပဿနံ အနုယုဥ္တဿ ပုဂ္ဂလဿ အဇာနန္တဿေဝ အာသဝနံ ပရိက္ခယော ဣဓ ဝိပဿနာနိသံသော တိ အဓိပ္ပေတော။

ပေမန္တိကေန ကာရုဏ္ဏဘူတေန, ဘုမ္မတ္ထေ တ ဇော် ကရုဏာဝစနံ, ပေမန္တိကေတိ အတ္တော။ **ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တီ**တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဖလာနိ ပေတန္တိ။ တေနာဟ **"ပူတိကာနိ ဘဝန္တီ"** တိ။ **မဟာသမုဒ္ဒေ ဝိယ သာသနံ** အကဂေဓိ ရဘာဝတော။ **နာဝ ဝိယ ယောဂါဝစရော** မပေယာဃုတ္တရတော။ **ပရိယာယနံ ဝိယာ**တိ ပရိတော အပရာပရံ ယာယနံ ဝိယ။ **ခဇ္ဇမာနာန** န္တိ ခာဒန္တေန ဝိယ ဥဒကေန ခေပိယမာနဗန္ဓနာနံ။ **တနုဘာဝေ**တိ ပရိယုဋ္ဌာနပဝတ္တိယာ အသမတ္ထတာယ ဒုဗ္ဗလဘာဝေ။ **ဝိပဿနာဉာဏပီတိပာမောဇ္ဇေဟီ** တိ ဝိပဿနာဉာဏသမုဋ္ဌိတေဟိ ပီတိပာမောဇ္ဇေဟိ။ **ဩက္ခာယမာနေ**တိ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနေ ဝီထိပ္ပဋိပဟဋိယာ ဩက္ခာယမာနေ, ပဋိသင္ခာနုပဿနာယ တ **ဩက္ခာယမာနေ** ။ သင္ခာရုပေက္ခာယ **ပက္ခာယမာနေ။ ဒုဗ္ဗလတာ ဒီပိတာ** ''အပ္ပကသိရေနေဝ သံယောဇနာနိ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တိ, ပူတိကာနိ ဘဝန္တီ''တိ ဝုတ္တတ္တာ။

ဘာဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၉. အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၂-၇၃. အဋ္ဌမေ **ပဿထ နူ** တိ အပိ ပဿထ။ **မဟန္တ** န္တိ ဝိပုလံ။ **အဂ္ဂိက္ခန္ဓ** န္တိ အဂ္ဂိသမူဟံ။ **အာဒိတ္တ** န္တိ ပဒိတ္တံ။ **သမ္ပဇ္ဇလိတ** န္တိ သမန္တတော ပဇ္ဇလိတံ အစ္စိဝိပ္ဖုလိင်္ဂာနိ မုဥ္စန္တံ။ **သဇောတိဘူတ**န္တိ သမန္တတော ဥဋ္ဌိတာဟိ ဇာလာဟိ ဧကပ္ပဘာသမုဒယဘူတံ။ **တံ ကိံ မညထာ**တိ တံ ဣဒါနိ မယာ ဝုစ္စမာနတ္ထံ ကိံ မညထာတိ အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပုစ္ဆတိ။ ယဒေတ္ထ သတ္ထာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာလိင်္ဂနံ ကညာလိင်္ဂနဥ္စ အာနေသိ, တမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **"အာရောစယာမီ"**တိအာဒိမာဟ။

ဒုဿီလဿာ တိ နိဿီလဿ သီလဝိရဟိတဿ။ **ဟာပဓမ္မဿာ** တိ ဒုဿီလတ္တာ ဧဝ ဟီနဇ္ဈာသယတာယ လာမကသဘာဝဿ။ **အသုစိသင်္ကဿရသမာစာရဿာ** တိ အပရိသုဒ္ဓတာယ အသုစိ ဟုတ္ဂတ သင်္ကာယ သရိတ ဗ္ဗသမာစာရဿ။ ဒုဿီလော ဟိ ကိဉ္စိဒေဝ အသာရုပ္ပံ ဒိသ္ဂတ ''ဣဒံ အသုကေန ကတံ ဘဝိဿတီ''တိ ပရေသံ အာသင်္ကာ ဟောတိ။ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန မန္တယန္တေ ဘိက္ခူ ဒိသွ္ဂတ ''ကစ္စိ နု ခေါ ဣမေ မယာ ကတကမ္မံ ဇာနိတ္ဂတ မန္တေန္တီ''တိ အတ္တနောယေဝ သင်္ကာယ သရိတဗ္ဗသမာစာရော ။ **ပဋိစ္ဆန္နကမ္မန္တဿာ** တိ လဇ္ဇိတဗ္ဗတာယ ပဋိစ္ဆာဒေတဗ္ဗကမ္မန္တဿ။ **အဿမဏဿာ** တိ န သမဏဿ။ သလာကဂ္ဂဟဏာဒီသု ''အဟမ္ပိ သမဏော''တိ မိစ္ဆာပဋိညာယ **သမဏပဋိညဿ** ။ အသေဋ္ဌစာရိတာယ **အဗ္ရဟ္မစာရိဿ** ။ ဥပောသထာဒီသု ''အဟမ္ပိ ဗြဟ္မစာရီ''တိ မိစ္ဆာပဋိညာယ **ဗ္ရဟ္မစာရိပဋိညဿ** ။ ပူတိနာ ကမ္မေန သီလဝိပတ္တိယာ အန္တော အနုပဝိဋ္ဌတ္တာ **အန္တောပူတိကဿ**။ ဆဒွာရေဟိ ရာဂာဒိကိလေသာနုဿဝနေန တိန္တတ္တာ **အဝဿုတဿ** ။ သဉ္ဇာတရာဂါဒိကစဝ ရတ္တာ သီလဝန္တေဟိ ဆဍ္ဍေတဗ္ဗတ္တာ စ **ကသမ္ဗုဇာတဿ** ။

တလရဇ္ဇုယာ တိ တလေဟိ ကတရဇ္ဇုယာ။ သာ ဟိ ခရတရာ ဟောတိ။ **ဃံသေယျာ** တိ မထနဝသေန ဃံသေယျ။ **တေလဓောတာယာ**တိ တေလေန နိသိတာယ။ **ပစ္စောရသ္မိ** န္တိ ပတိဥရသ္မိံ, အဘိမုခေ ဥရမဇ္ဈေတိ အဓိပ္ပာယော။ အ

ယောသင်္ကနာတိ သဏ္ဍာသေန။ **ဖေဏုဒ္ဒေဟက**န္တိ ဖေဏံ ဥဒ္ဒေဟေတွာ ဥဒ္ဒေဟေတွာ, အနေကတရံ ဖေဏံ ဥဋ္ဌာပေတွာတိ အတ္ထော။ ဝေမေတ္ထ သင်္ခေပတော ဟဋ္ဌိဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နဝမံ ဥတ္တာနမေဝ။

အင်္ဂုတ္တရက္ခန္ဓောပမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အရကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၄. ဒသမေ **ပရိတ္တ**န္တိ ဣတ္တရံ။ တေနာဟ **“အပ္ပံ ထောက”**န္တိ။ ပဗန္ဓာနုပစ္ဆေဒသ္သ ပစ္စယဘာဝတော ဣမဇီဝိတသ္သ ရသော ကိစ္စန္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“သရသပရိတ္တတာယပီ”**တိ။ တဒဓီနဝုတ္တိတာယပိ ဟိ “ယော, ဘိက္ခဝေ, စိရံ ဇီဝတိ, သော ဝဿသတံ အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော”တိ ဝစနတော ပရိတ္တံ **ခဏပရိတ္တတာယပိ**။ ပရမတ္ထတော ဟိ အတိပရိတ္တော သတ္တာနံ ဇီဝိတက္ခဏော ဧကစိတ္တက္ခဏပ္ပဝတ္တိမတ္တောယေဝ။ ယထာ နာမ ရထစက္ကံ ပဝတ္တမာနမ္ပိ ဧကေနေဝ နေမိပ္ပဒေသေန ပဝတ္တတိ, တိဋ္ဌမာနမ္ပိ ဧကေနေဝ တိဋ္ဌတိ, ဧဝမေဝံ ဧကစိတ္တက္ခဏိကံ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ တသ္မိံ စိတ္တေ နိရုဒ္ဓမတ္တေ သတ္တော နိရုဒ္ဓောတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ “အတီတေ စိတ္တက္ခဏေ ဇီဝိတ္ထ န ဇီဝတိ န ဇီဝိဿတိ။ အနာဂတေ စိတ္တက္ခဏေ န ဇီဝိတ္ထ န ဇီဝတိ ဇီဝိဿတိ။ ပစ္စုပ္ပန္နေ စိတ္တက္ခဏေ န ဇီဝိတ္ထ ဇီဝတိ န ဇီဝိဿတိ။

“ဇီဝိတံ အတ္တဘာဝေ စ, သုခဒုက္ခာ စ ကေဝလာ။
ဧကစိတ္တသမာယုတ္တာ, လဟုသော ဝတ္တတေ ခဏော။

“ယေ နိရုဒ္ဓါ မရန္တဿ, တိဋ္ဌမာနဿ ဝါ ဣဓ။
သဗ္ဗေပိ သဒိသာ ခန္ဓာ, ဂတာ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ။

“အနိဗ္ဗတ္တေန န ဇာတော, ပစ္စုပ္ပန္နေန ဇီဝတိ။
စိတ္တဘင်္ဂါ မတော လောကော, ပညတ္တိ ပရမတ္ထိယာ”တိ။ (မဟာနိ. ၁၀)။

လဟုသန္တိ လဟုကံ။ တေနာဟ “လဟုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈနတော လဟုသ”န္တိ။ **ပရိတ္တံ လဟုသ**န္တိ ဥဘယံ ပနေတံ အပ္ပကဿ ဝေဝစနံ။ ယဥ္စဟိ အပ္ပကံ, တံ ပရိတ္တဥ္စေဝ လဟုကဥ္စ ဟောတိ။ ဣဓ ပန အာယုနော အဓိပ္ပေတတ္တာ ရဿန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မန္တာယ**န္တိ ကရဏတ္ထေ ဇေတံ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **“မန္တာယ ဗောဒ္ဓဗ္ဗံ, ပညာယ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော”**တိ။ **မန္တာယ**န္တိ ဝါ မန္တေယျန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, မန္တေတဗ္ဗံ မန္တာယ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **ပညာယ ဇာနိတဗ္ဗ**န္တိ ဇာနိတဗ္ဗံ ဇီဝိတဿ ပရိတ္တဘာဝေ ဗဟုဒုက္ခာဒိဘာဝေ။ ဇာနိတွာ စ ပန သဗ္ဗပလိဗောဓေ ဆိန္ဒိတွာ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ, စရိတဗ္ဗံ ဗြဟ္မစရိယံ။ ယသ္မာ ဣတ္ထိ ဇာတဿ အမရဏံ, အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော ဝဿသတတော ဥပရိ အပ္ပံ အညံ ဝဿသတံ အပ္ပတွာ ဝီသံ ဝါ တိံသံ ဝါ စတ္တာလီသံ ဝါ ပဏ္ဏာသံ ဝါ သဋ္ဌိ ဝါ ဝဿာနိ ဇီဝတိ, ဧဝံဒီဃာယုကော ပန အတိဒုလ္လဘော။ “အသုကော ဟိ ဧဝံ စိရံ ဇီဝတီ”တိ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္တွာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ဟောတိ။ တတ္ထ ဝိသာခါ ဥပာသိကာ ဝီသသတံ ဇီဝတိ, တထာ ပောက္ခရသာတိဗြာဟ္မဏော, ဗြဟ္မာယုဗြာဟ္မဏော, ဗာဝရိယဗြာဟ္မဏော, အာနန္ဒတ္ထေရော, မဟာကဿပတ္ထေရောတိ ။ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော ပန ဝဿသတဥ္စေဝ ပဏ္ဏာသဥ္စ ဝဿာနိ။ ဗာကုလတ္ထေရော ဝဿသတဥ္စေဝ သဋ္ဌိ စ ဝဿာနိ, အယံ သဗ္ဗဒီဃာယုကော, သောပိ ဒွေ ဝဿသတာနိ န ဇီဝိ။

အရကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝိနယဝဂ္ဂေါ

၁-၈. ပဌမဝိနယဓရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၅-၈၂. အဋ္ဌမသ္သ ပဌမံ ဒုတိယဉ္စ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ တတိယေ **ဝိနယလက္ခဏေ ပတိဋ္ဌိတော** လဇ္ဇီဘာဝေန ဝိနယလက္ခဏေ ဌိတော ဟောတိ။ အလဇ္ဇီ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၄၅) ဟိ ဗဟုဿုတောပိ သမာနော လာဘဂရုကတာယ တန္တိံ ဝိသံဝာဒေတွာ ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ သတ္ထုသာသနံ ဒီပေတွာ သာသနေ မဟန္တံ ဥပဒ္ဒဝံ ကရောတိ, သင်္ဃဘေဒမ္ပိ သင်္ဃရာဇိမ္ပိ ဥပ္ပာဒေတိ။ လဇ္ဇီ ပန ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော ဇီဝိတဟေတုပိ တန္တိံ အဝိသံဝာဒေတွာ ဓမ္မမေဝ ဝိနယမေဝ စ ဒီပေတိ, သတ္ထုသာသနံ ဂရုံ ကတွာ ဌပေတိ။ ဧဝံ ယော လဇ္ဇီ, သော ဝိနယံ အဇဟန္တော အဝေါက္ကမန္တော လဇ္ဇီဘာဝေန ဝိနယလက္ခဏေ ဌိတော ဟောတိ ပတိဋ္ဌိတော။

အသံဟီရောတိ ဧတ္ထ **သံဟီရော** နာမ ယော ပါဠိယံ ဝါ အဋ္ဌကထာယံ ဝါ ဟေဋ္ဌာ ဝါ ဥပရိတော ဝါ ပဒပဋိပါဋိယာ ဝါ ပုစ္ဆိယမာနော ဝိတ္ထုနတိ ဝိပ္ဖန္ဒတိ, သဏ္ဌာတုံ န သက္ကောတိ, ယံ ယံ ပရေန ဝုစ္စတိ, တံ တံ အနုဇာနာတိ, သကဝါဒံ ဆဍ္ဍေတွာ ပရဝါဒံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန ပါဠိယံ ဝါ အဋ္ဌကထာယံ ဝါ ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေန ဝါ ပဒပဋိပါဋိယာ ဝါ ပုစ္ဆိယမာနော န ဝိတ္ထုနတိ န ဝိပ္ဖန္ဒတိ, ဧကေကလောမံ သဏ္ဍာသေန ဂဏှန္တော ဝိယ ''ဧဝံ မယံ ဝဒာမ, ဧဝံ နော အာစရိယာ ဝဒန္တီ''တိ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ ယမ္ဟိ ပါဠိ စ ပါဠိဝိနိစ္ဆယော စ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ ပက္ခိတ္တသီဟဝသာ ဝိယ ပရိက္ခယံ ပရိယာဒာနံ အဂစ္ဆန္တော တိဋ္ဌတိ, အယံ ဝုစ္စတိ **အသံဟီရော**။ ယသ္မာ ပန ဧဝရူပေါ ယံ ယံ ပရေန ဝုစ္စတိ, တံ တံ နာနုဇာနာတိ, အတ္တနာ သုဝိနိစ္ဆိတံ ကတွာ ဂဟိတံ အဝိပရီတမတ္ထံ န ဝိဿဇ္ဇေတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''န သက္ကောတိ ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ ဝိဿဇ္ဇာပေတု''**န္တိ။ စတုတ္ထာဒီနိ သုဝိညေယျာနိ။

ပဌမဝိနယဓရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သတ္ထုသာသနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၃. နဝမေ **ဝိဝေကဋ္ဌော** တိ ဝိဝိတ္တော။ တေနာဟ **''ဒူရီဘူတော''**တိ။ **သတိအဝိပ္ပဝါသေ ဌိတော** တိ ကမ္မဋ္ဌာနေ သတိံ အဝိဇဟိတွာ ဌိတော။ **ပေသိတတ္တော** တိ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခတာယ နိဗ္ဗာနံ ပေသိတစိတ္တော တန္နိန္နော တပ္ပောဏော တပ္ပဗ္ဘာရော။

သတ္ထုသာသနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အဓိကရဏသမထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၄. ဒသမေ အဓိကရီယန္တိ ဧတ္ထာတိ **အဓိကရဏာနိ**။ ကေ အဓိကရီယန္တိ? သမထာ။ ကထံ အဓိကရီယန္တိ? သမနဝသေန။ တသ္မာ တေ တေသံ သမနဝသေန ပဝတ္တန္တီတိ အာဟ **''အဓိကရဏာနိ သမေန္တီ''** တိအာဒိ။ **ဥပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပန္နာနန္တိ** ဥဋ္ဌိတာနံ ဥဋ္ဌိတာနံ။ **သမထတ္ထ** န္တိ သမနတ္ထံ။ **ဒီဃနိကာယေ သင်္ဂီတိသုတ္တဝဏ္ဏနာယမ္ပိ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၃၁) **ဝိတ္ထာရတောယေဝါတိ** ဧတ္ထာယံ ဝိတ္ထာရနယော – အဓိကရဏေသု တာဝ ဓမ္မောတိ ဝါ အဓမ္မောတိ ဝါ အဋ္ဌာရသဟိ ဝတ္ထူဟိ ဝိဝဒန္တာနံ ဘိက္ခူနံ ယော ဝိဝါဒေါ, ဣဒံ **ဝိဝါဒါဓိကရဏံ** နာမ။ သီလဝိပတ္တိယာ ဝါ အာစာရဒိဋ္ဌိအာဇီဝဝိပတ္တိယာ ဝါ အနုဝဒန္တာနံ ယော အနုဝါဒေါ ဥပဝဒနာ စေဝ စောဒနာ စ, ဣဒံ **အနုဝါဒါဓိကရဏံ** နာမ။ မာတိကာယံ အာဂတာ ပဉ္စ, ဝိဘင်္ဂေ ဒွေတိ သတ္တပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ, ဣဒံ **အာပတ္တာဓိကရဏံ** နာမ။ ယံ သင်္ဃဿ အပလောကနာဒီနံ စတုန္နံ ကမ္မာနံ ကရဏံ, ဣဒံ **ကိစ္စာဓိကရဏံ** နာမ။

တတ္ထ ဝိဝါဒါဓိကရဏံ ဒွီဟိ သမထေဟိ သမ္မတိ သမ္မုခါဝိနယေန စ ယေဘုယျသိကာယ စ။ သမ္မုခါဝိနယေနေဝ သမ္မမာနံ ယသ္မိံ ဝိဟာရေ ဥပ္ပန္နံ တသ္မိံယေဝ ဝါ, အညတ္ထ ဝူပသမေတုံ ဂစ္ဆန္တာနံ အန္တရာမဂ္ဂေ ဝါ, ယတ္ထ ဂန္တွာ သင်္ဃဿ နိယျာတိတံ, တတ္ထ သင်္ဃေန ဝါ, သင်္ဃေ ဝူပသမေတုံ အသက္ကောန္တေ တတ္ထေဝ ဥဗ္ဗ

ဗာဟိကာယ သမ္မတပုဂ္ဂလေဟိ တ ဝိနိစ္ဆိတံ သမ္မတိ။ ဧဝံ သမ္မမာနေ စ ပနေတသ္မိံ ယာ သင်္ဃသမ္မုခတာ ဓမ္မသမ္မုခတာ ဝိနယသမ္မုခတာ ပုဂ္ဂလသမ္မုခတာ, အယံ **သမ္မုခါဝိနယော** နာမ။ တတ္ထ စ ကာရကသင်္ဃဿ သင်္ဃသာမဂ္ဂိဝသေန သမ္မုခီဘာဝေ **သင်္ဃသမ္မုခတာ**။ သမေတဗ္ဗဿ ဝတ္ထုနော ဘူတတ္တာ **ဓမ္မသမ္မုခတာ**။ ယထာ တံ သမေတဗ္ဗံ, တထေဝဿ သမနံ **ဝိနယသမ္မုခတာ**။ ယော စ ဝိဝဒတိ, ယေန စ ဝိဝဒတိ, တေသံ ဥဘိန္နံ အတ္ထပစ္စတ္ထိကာနံ သမ္မုခီဘာဝေ **ပုဂ္ဂလသမ္မုခတာ**။ ဥဗ္ဗာဟိကာယ ဝူပသမေ ပနေတ္ထ သင်္ဃသမ္မုခတာ ပရိဟာယတိ။ ဧဝံ တာဝ သမ္မုခါဝိနယေနေဝ သမ္မတိ။

သစေ ပနေဝမ္ပိ န သမ္မတိ, အထ နံ ဥဗ္ဗာဟိကာယ သမ္မတာ ဘိက္ခူ "န မယံ သက္ကောမ ဝူပသမေတု"န္တိ သင်္ဃဿေဝ နိယျာတေန္တိ။ တတော သင်္ဃော ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတံ ဘိက္ခုံ သလာကဂ္ဂါဟာပကံ သမ္မန္နတိ, တေန ဂုဠှကဝိဝဋကသကဏ္ဏဇပ္ပကေသု တီသု သလာကဂ္ဂါဟကေသု အညတရဝသေန သလာကံ ဂါဟာပေတွာ သန္နိပတိတာယ ပရိသာယ ဓမ္မဝါဒီနံ ယေဘုယျတာယ ယထာ တေ ဓမ္မဝါဒိနော ဝဒန္တိ, ဧဝံ ဝူပသန္တံ အဓိကရဏံ သမ္မုခါဝိနယေန စ ယေဘုယျသိကာယ စ ဝူပသန္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ သမ္မုခါဝိနယော ဝုတ္တနယော ဧဝ။ ယံ ပန ယေဘုယျသိကာကမ္မဿ ကရဏံ, အယံ ယေဘုယျသိကာ နာမ။ ဧဝံ ဝိဝါဒါဓိကရဏံ ဒွီဟိ သမထေဟိ သမ္မတိ။

အနုဝါဒါဓိကရဏံ စတူဟိ သမထေဟိ သမ္မတိ သမ္မုခါဝိနယေန စ သတိဝိနယေန စ အမူဠှဝိနယေန စ တဿပါပိယသိကာယ စ။ သမ္မုခါဝိနယေနေဝ သမ္မမာနံ ယော စ အနုဝဒတိ, ယဉ္စ အနုဝဒတိ, တေသံ ဝစနံ သုတွာ သစေ ကာစိ အာပတ္တိ နတ္ထိ, ဥဘော ခမာပေတွာ, သစေ အတ္ထိ အယံ နာမေတ္ထ အာပတ္တီတိ ဧဝံ ဝိနိစ္ဆိတံ ဝူပသမ္မတိ။ တတ္ထ သမ္မုခါဝိနယလက္ခဏံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ယဒါ ပန ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော အမူလိကာယ သီလဝိပတ္တိယာ အနုဒ္ဓံသိတဿ သတိဝိနယံ ယာစမာနဿ သင်္ဃော ဉတ္တိစတုတ္ထေန ကမ္မေန သတိဝိနယံ ဒေတိ, တဒါ သမ္မုခါဝိနယေန စ သတိဝိနယေန စ ဝူပသန္တံ ဟောတိ။ ဒိန္နေ ပန သတိဝိနယေ ပုန တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ကဿစိ အနုဝါဒော န ရုဟတိ။ ယဒါ ဥမ္မတ္တကော ဘိက္ခု ဥမ္မာဒဝသေန ကတေ အဿာမဏကေ အဇ္ဈာစာရေ "သရတာယသ္မာ ဧဝရူပိံ အာပတ္တိ"န္တိ ဘိက္ခူဟိ စောဒိယမာနော "ဥမ္မတ္တကေန မေ, အာဝုသော, ဧတံ ကတံ, နာဟံ တံ သရာမီ"တိ ဘဏန္တောပိ ဘိက္ခူဟိ စောဒိယမာနောဝ ပုန အစောဒနတ္ထာယ အမူဠှဝိနယံ ယာစတိ, သင်္ဃော စဿ ဉတ္တိစတုတ္ထေန ကမ္မေန အမူဠှဝိနယံ ဒေတိ။ တဒါ သမ္မုခါဝိနယေန စ အမူဠှဝိနယေန စ ဝူပသန္တံ ဟောတိ။ ဒိန္နေ ပန အမူဠှဝိနယေ ပုန တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ကဿစိ တပ္ပစ္စယာ အနုဝါဒော န ရုဟတိ။ ယဒါ ပန ပါရာဇိကေန ဝါ ပါရာဇိကသာမန္တေန ဝါ စောဒိယမာနဿ အညေနာညံ ပဋိစရတော ပါပုဿန္နတာယ ပါပိယဿ ပုဂ္ဂလဿ "သစာယံ အစ္ဆိန္နမူလော ဘဝိဿတိ, သမ္မာ ဝတ္တိတွာ ဩသာရဏံ လဘိဿတိ။ သစေ ဆိန္နမူလော, အယမေဝဿ နာသနာ ဘဝိဿတီ"တိ မညမာနော သင်္ဃော ဉတ္တိစတုတ္ထေန ကမ္မေန တဿပါပိယသိကံ ကရောတိ, တဒါ သမ္မုခါဝိနယေန စ တဿပါပိယသိကာယ စ ဝူပသန္တံ ဟောတီတိ။ ဧဝံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ စတူဟိ သမထေဟိ သမ္မတိ။

အာပတ္တာဓိကရဏံ တီဟိ သမထေဟိ သမ္မတိ သမ္မုခါဝိနယေန စ ပဋိညာတကရဏေန စ တိဏဝတ္ထာရကေန စ။ တဿ သမ္မုခါဝိနယေနေဝ ဝူပသမော နတ္ထိ။ ယဒါ ပန ဧကဿ ဝါ ဘိက္ခုနော သန္တိကေ သင်္ဃဂဏမဇ္ဈေသု ဝါ ဘိက္ခု လဟုကံ အာပတ္တိံ ဒေသေတိ, တဒါ အာပတ္တာဓိကရဏံ သမ္မုခါဝိနယေန စ ပဋိညာတကရဏေန စ ဝူပသမ္မတိ။ တတ္ထ သမ္မုခါဝိနယေ တာဝ ယော စ ဒေသေတိ, ယဿ စ ဒေသေတိ, တေသံ သမ္မုခီဘာဝေ ပုဂ္ဂလသမ္မုခတာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ပုဂ္ဂလဿ စ ဂဏဿ စ ဒေသနာကာလေ သင်္ဃသမ္မုခတာ ပရိဟာယတိ။ ယံ ပနေတ္ထ "အဟံ, ဘန္တေ, ဣတ္ထန္နာမံ အာပတ္တိံ အာပန္နော"တိ စ "ပဿသီ"တိ စ "အာမ, ပဿာမီ"တိ စ ပဋိညာတာယ "အာယတိံ သံဝရေယျာသီ"တိ ကရဏံ, တံ ပဋိညာတကရဏံ နာမ။ သင်္ဃာဒိသေသေ ပရိဝါသာဒိယာစနာ ပဋိညာ, ပရိဝါသာဒီနံ ဒါနံ ပဋိညာတကရဏံ နာမ။

ဒွေပက္ခဇာတာ ပန ဘဏ္ဍနကာရကာ ဘိက္ခူ ဗဟုံ အဿာမဏကံ အဇ္ဈာစာရံ စရိတွာ ပုန လဒ္ဓိဓမ္မေ ဥပ္ပန္နေ “သစေ မယံ ဣမာဟိ အာပတ္တီဟိ အညမညံ ကာရေဿာမ, သိယာပိ တံ အဓိကရဏံ ကက္ခဠတ္တာယ ဝါဠတ္တာယ သံဝတ္တေယျာ”တိ အညမညံ အာပတ္တိယာ ကာရာပနေ ဒောသံ ဒိသွာ ယဒါ ဘိက္ခူ တိဏဝတ္ထာရကကမ္မံ ကရောန္တိ, တဒါ အာပတ္တာဓိကရဏံ သမ္မုခါဝိနယေန စ တိဏဝတ္ထာရကေန စ သမ္မတိ။ တတြ ဟိ ယတ္တကာ ဟတ္ထပါသူပဂတာ “န မေတံ ခမတီ”တိ ဒိဋ္ဌာဝိကမ္မံ အကတွာ “ဒုက္ကဋံ ကမ္မံ ပုန ကာတဗ္ဗံ ကမ္မ”န္တိ န ဥက္ကောဋေန္တိ, နိဒ္ဒမ္ပိ ဩက္ကန္တာ ဟောန္တိ, သဗ္ဗေသံ ဌပေတွာ ထုလ္လဝဇ္ဇဉ္စ ဂိဟိပဋိသံယုတ္တဉ္စ သဗ္ဗာပတ္တိယော ဝုဋ္ဌဟန္တိ။ ဧဝံ အာပတ္တာဓိကရဏံ ဒွီဟိ သမထေဟိ သမ္မတိ။

ကိစ္စာဓိကရဏံ ဧကေန သမထေန သမ္မတိ သမ္မုခါဝိနယေနေဝ။ ဣတိ ဣမာနိ စတ္တာရိ အဓိကရဏာနိ ယထာနုရူပံ ဣမေဟိ သတ္တဟိ သမထေဟိ သမ္မန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ – **“ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ အဓိကရဏာနံ သမထာယ ဝူပသမာယ သမ္မုခါဝိနယော ဒါတဗ္ဗော။ပေ။ တိဏဝတ္ထာရကော”**တိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အဓိကရဏသမထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝိနယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

သတ္တကနိပါတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။